

Kustár Zoltán

A Krónikák könyve

A mű előállása, tanítása, szövegállományának és
kanonikus forrásainak szinopszisa

Debrecen, 2002

**A DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM
ÓSZÖVETSÉGI TANSZÉKÉNEK
TANULMÁNYI FÜZETEI
Új sorozat**

második kötet

**Szerkesztő
Dr. Kustár Zoltán**

© Kustár Zoltán. Minden jog fenntartva

Lektorálta: dr. Karasszon Dezső

Kustár Zoltán: A Krónikák könyve.
A mű előállása, tanítása, szövegállományának és kanonikus forrásainak szinopszisa

Kiadó:
Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2002
Felelős kiadó: dr. Fekete Károly rektor

ISBN 963 9322 10 5

Nyomda: Fábíán Bt. Debrecen
Felelős vezető: Fábíán Imre

Tartalomjegyzék

Előszó	5
Bevezetés.....	7
A könyv címe, beosztása, helye a kánonban	7
A Krónikás történeti mű	7
A könyv tartalma, felépítése	9
A mű kanonikus forrásai	12
A Krónikás forrás-hivatkozásai	14
A mű kánonon kívüli forrásai	15
A Krónikás saját anyaga és munkamódszere	16
A könyv keletkezése.....	22
Datálás, szerző	24
A könyv célja.....	26
A könyv tanítása	28
I. A jeruzsálemi templom.....	28
II. A bűn fogalma.....	29
III. Papok és lévíták.....	30
IV. Királyság és teokrácia.....	31
V. A nép mint gyülekezet	32
VI. Dávid, a kultusz megalapítója	33
VII. A megfizetés-tan	34
VIII. Hivatalos kultusz és egyéni kegyesség	37
IX. A samaritánus kérdés	38
X. Eszkatológikus remények?	40
XI. A kánon integrálása.....	42
A Krónikák és kanonikus forrásainak az egybevetése. Szinopszis	47
Bibliográfia	155

Előszó

A Krónikák a Biblia sokat mellőzött könyveihez tartozik. Párhuzamos részletei miatt már az ókorban is csupán a Sámuel és Királyok könyve függelékének tekintették, de a bibliai történeteket leggyakrabban mi is a Sám–Kir változatában ismerjük. A Krónikák szerzőjét a tudósok nemzedékei bélyegezték epigonnak, a bibliaolvasó ember pedig gyakran jött zavarba amiatt, hogy benne és a többi kanonikus könyvben ugyanannak az eseménynek eltérő leírását vagy értékelését találta.

Pedig a Krónikák könyve nem szolgált rá sem a mellőzöttségre, sem a vele szembeni fenntartásokra. Bár Izráel történetének a bemutatásában valóban párhuzamosan halad Sámuel és a Királyok könyveivel, s annak hosszabb részleteit idézi szó szerint, szerzője mégis önálló történelmi munkát alkotott. Saját anyaga és forrásainak az átértelmezése révén több évszázad tapasztalatainak és teológiai felismeréseinek a fényében vette ismét vizsgálódás alá Izráel történetét, és kereste Isten üzenetét a hellenizmus kihívásai közepette a hívó gyülekezet számára.

Az itt közreadott munka segíteni szeretne abban, hogy ezt a nagyszabású történelmi művet jobban megismerjük. A bevezető fejezet a könyv tartalmával, előállításával és tanításával kapcsolatos legfontosabb kérdésekbe vezeti be az olvasót. Ezt követi egy szinopszis, amely révén egybevethetjük a Krónikákat a Bibliában fennmaradt forrásaival. Ezáltal magunk is felfedezhetjük a könyv sajátos üzenetét, de bepillantást kaphatunk a Kr.e. III. századi Izráelnek a vallástörténetébe, kultuszába, illetve a bibliai könyvek hosszú, és nem mindig problémátlan hagyományozásába is. A munkát egy ajánló bibliográfia zárja mindazok számára, akik a könyv vizsgálatába még jobban szeretnének elmélyedni.

A szinopszis alapjául a Magyar Bibliatársulat gondozásában készült, 1990-ben revideált bibliafordítást választottuk. Kisebb módosításokat csak ott eszközöltünk benne, ahol a Krónikáknak és forrásainak a szövege a magyar fordításban indokolatlanul eltért egymástól, esetleg önkéntelen harmonizálás miatt indokolatlan egyezéseket mutatott, illetve elvétele ott, ahol szövegkritikai beavatkozásokkal a könyv megértésének néhány akadályát kellett elhárítani. Megváltozott helyenként a bibliai perikópák körülhatárolása, gyakran pedig azok címfelirata is. Hálásan köszönöm a Magyar Bibliatársulatnak, hogy a fordítás felhasználásához e módosításokkal is hozzájárult.

A Krónikák korára a héber nyelv bizonyos változásokon ment keresztül. Ennek megfelelően a mű szerzője a forrásaiból átvett szöveget kisebb változtatásokkal saját korának nyelvezéséhez igazította. Egy fordításon alapuló szinopszis képtelen mindezeket a finom nyelvi eltéréseket visszaadni. A mi célkitűzésünk is csak az lehetett tehát, hogy valamennyi, tartalmilag és teológiailag fontos eltérésre felhívjuk az olvasók figyelmét. A kérdés további vizsgálatához az irodalomjegyzékben feltüntetett héber nyelvű szinopszisokat, illetve Kropat vonatkozó munkáját ajánljuk.

Azt, hogy a Krónikáknak és a forrásainak a szövege – a fenti megszorításokkal – az eredeti héberben megegyezik, **félkövér betűtípus** jelzi. Előfordulhat az, hogy az adott helyen a héber szöveg szó szerint megegyezik, de a fordításban ezt nem lehet kifejezésre juttatni: ilyenkor értelemszerűen az eltérő magyar szöveget is félkövérral szedtük. Ahol a Krónikák a forrásának a gondolatát átveszi ugyan, de azt szabadon átfogalmazza, a szöveget a szinopszis mindkét hasábjában *dőlt betűvel* szedve találjuk, ahol pedig a Krónikák és a forrása teljesen eltérő szöveget közöl, ott a normál betűtípust választottuk. A fontosabb szövegkihagyásokra, illetve a Krónikák saját anyagára a megfelelő hasábokban a (...) jelzés hívja fel a figyelmet.

S végül de nem utolsósorban hadd fejezzem itt ki a köszönetemet mindazoknak, akik ennek a munkának a megjelentetésében a segítségemre voltak. Köszönet illeti Kacsó Géza hallgatót a gondos korrektúrákért, valamint Dr. Karasszon Dezső professzor urat a lektori munkájáért. Köszönöm a Debreceni Református Hittudományi Egyetemnek és a Dr. Halász Tibor – A Debreceni Református Kollégiumért Alapítványnak, hogy a mű megjelentetését anyagiilag támogatták.

Soli Deo Gloria

a szerző

Bevezetés

A könyv címe, beosztása, helye a kánonban

A könyv héber neve: (*széfer*) *dibré hajjámim* = „a napok eseményei”, „napok története”, azaz „évkönyv”. A Septuagintában a mű a *paraleipomena* címet viseli, ami „kihagyott”, azaz „kihagyott dolgokat” jelent, s azt a hamis képzetet tükrözi, mintha a mű csupán a Gen–2Kir történeti mű kiegészítése kívánna lenni.¹ A Vulgata *libri paralipomenon* címfelirattal szintén ezt az utóbbi megnevezést veszi át. A „Krónikák” (*chronicon totius divinae historiae*) elnevezést Hieronímusz javasolja a *Prologus galeatus* című művében, s a modern nemzeti fordításokban – protestáns talajon mindenek előtt Luther fordításának köszönhetően – ennek a használata vált általánossá.

A könyv Ezsd–Neh könyve mögött, az Iratok legvégén kapott helyet a kánonban.² A Septuaginta a műfajának megfelelően a Királyok könyve mögé, a történeti könyvek közé sorolta be – ugyanezt az elrendezést vette át a Vulgata, s annak alapján a modern nemzeti fordítások is.

A Krónikák két könyve, akárcsak az 1–2Sám, az 1–2Kir vagy Ezsd–Neh, eredetileg egyetlen könyvet alkotott. Egyszerű praktikus okok miatt először a Septuaginta bontotta két részre. Ezt a tagolást átvette a Vulgata, 1448-tól a nyomtatott héber bibliakiadások és a héber kéziratok is.

A Krónikás történeti mű

A Krónikák könyve szerves egésznek alkot Ezsd–Neh könyvével. Ezt bizonyítja az, hogy a két műben nagyon sok a formai és a tartalmi hasonlóság.³ Mindkét mű ugyanazt a munkamódszert követi,⁴ mindkét műben a jeruzsálemi templom, a benne folyó kultusz, a lévíták, a törvény és a samaritánus-kérdés a központi téma, mindkét műben a történelem nagy fordulópontjai valamilyen kultikus ünnephez kapcsolódnak (2Krón 7; 30; 35; Ezsd 3; 6; Neh 8), s a két mű stílusa, szóhasználata is sok egyezést mutat egymással.⁵ Ezsdrás könyve pontosan ott folytatja Izráel történetének a tárgyalását, ahol a Krónikák abbahagyta, a 2Krón 36,22k és az Ezsd 1,1–3 parallel szövege pedig irodalmilag is átvezetést képez a két könyv között.⁶ Ezek alapján általánosan elfogadott az az elmélet, miszerint az 1–2Krón és az Ezsd–Neh könyvek egyetlen összefüggő történeti munkát, egy ún. Krónikás történeti művet alkotnak.⁷

¹ SCHMIDT, *Einführung*, 165, szerint a görög cím esetleg arra utalhat, hogy a mű – éppen a párhuzamos anyagai miatt – először kimaradt az alexandriai kánonból, és csak utólag vették fel abba.

² Bizonyos korai héber kéziratok a könyvet még az Iratok legelején hozták.

³ Ezekhez lásd CURTIS/MADSEN, 27kk, és WILLIAMSON, *Israel*, 37, listáját.

⁴ Források kritikus átszerkesztése, listák és nemzetségtáblázatok beépítése a prózai elbeszélések közé.

⁵ Lásd pl. Ezsd 1,5; 4,1 -- 2Krón 11,1–12 (Júda és Benjámin); Ezsd 2,68k; 8,24kk -- 1Krón 29,1kk; Ezsd 3,7 -- 1Krón 22,4; Ezsd 3,8 -- 2Krón 3,3; 8,16 (jszd); Ezsd 3,8b -- 1Krón 23,4; Ezsd 3,9 -- 2Krón 34,12; Ezsd 6,19k -- 2Krón 35.

⁶ GALLING, 7, szerint az ismétlés révén ez az átvezetés csak azután vált szükségessé, miután a Krónikák könyvét elszakították Ezsd–Neh könyvétől.

⁷ Így először 1832-ben ZUNZ, majd MOVERS (1834) és EWALD (1843) után sokan mások (lásd WILLI, *Chronik*, 22.26.36kk; KALIMI, *Abfassungszeit*, 225, 5. lábj.). Az elmélet a 19. századra annyira meghonosodott, hogy pl. NOTH a két könyv irodalmi összetartozásának bármiféle bizonyítását fölöslegesnek ítélte (*Studien*, 110). Újabban elvitatja ennek az elméletnek a jogosságát pl. FREEDMANN; JAPHET, *Authorschip*; BRAUN, *Message*, 52kk; NEWSOME; WILLIAMSON, *Israel*, 37–59; SAEBO, TRE 8, 81–83, a kérdés áttekintéséhez lásd részletesen az utóbbit. Velük szemben kitartanak a történeti mű egyetlen szerzőtől való származtatása mellett pl. TALSHIR, *Reinvestigation*, 193; GUNNEWEG, *Esra*, 21–28, és KAISER, *Grundriss*, 144.

Nyitott kérdés azonban az, hogy ez a mű hogyan, milyen lépésekben állt elő. A klasszikus elmélet szerint a két könyv egyetlen szerző összefüggő, egységes alkotása.⁸ Ez ellen szól azonban az, hogy a nyilvánvaló egyezések mellett a két könyv között nagyon markáns teológiai eltérések is megfigyelhetők.⁹ Azokkal szemben, akik emiatt ugyanannak a szerzőnek két, eredetileg önálló munkájára gondolnak,¹⁰ inkább azoknak lehet igaza, akik Ezsd–Neh könyvének az alaprétegét a Krónikáknál néhány évtizeddel idősebb alkotásnak tekintik.¹¹

Azt, hogy e forrásművet maga a Krónikás dolgozta-e bele a történeti műbe, vagy a két könyvet csak utólag, későbbi szerkesztők kapcsolták össze egymással,¹² olyan nehezen eldönthető kérdés, amire ki-ki a két könyv előállításáról vázolt elképzelései szerint válaszol. Ezen a téren azonban még nem alakult ki konszenzus.¹³ Későbbi, mindkét könyvet átfogó szerkesztői átdolgozásokkal minden bizonnyal az előbbi alternatíva esetén is lehet és kell számolnunk.¹⁴

Ezsd-rás harmadik könyve, amely lényegében a 2Krón 35,1–36,21; Ezsd 1; 2,1–4,5; 5–10 és Neh 7,72–8,13a parallelje, a történeti művet még az eredeti formájában ismerhette.¹⁵ A héber kánon azonban már a talmudi korban elszakította az Ezsd–Neh könyvet a Krónikáktól, s az utóbbit a kanonikus iratok legvégére, az Ezsd–Neh – és az eredetileg azt követő Eszter könyve – mögé helyezte el (Baba Bathra 14b).¹⁶ Ennek az oka talán az lehetett, hogy a Deuteronomista történeti művel párhuzamos Krónikákat csak később kanonizálták, mint az ahhoz képest önálló anyagot felvonultató Ezsd–Neh könyvét.¹⁷ Mások szerint a Krónikák végén Círus ediktumát a későbbi nemzedékek a diaszpóra eszkatológikus hazatéréséről szóló jövendölésnek is tekintették, vagy az Izráel történetét a Tóra és a prófétai tradíció fényében összefoglaló művet a kánon summájának tartották, s ezért az egész Szentírás lezárásához alkalmasabbnak találták, mint az Ezsd–Neh könyvet.¹⁸ A Septuaginta és a Vulgata azonban korrigálja ezt a besorolást, és a Krónikák könyvét ismét közvetlenül Ezsd–Neh elé helyezi. Ezt az elrendezést követik a modern nemzeti fordítások is.

⁸ A kérdéshez lásd a 7. lábjegyzetet.

⁹ Így például a dávidi királyság, ami a Krónikákban még központi jelentőségű, az Ezsd–Neh könyvében teljesen háttérbe szorul, s a Krónikák prófétai történelemszemlélete, illetve a megfizetés-tan az Ezsd–Neh könyvében nem jut semmilyen szerephez. Ugyancsak hiányoznak az Ezsd–Neh könyvből a Krónikákra jellemző „lévita” beszédek és imádságok, illetve a Krónikákban kimutatható rojalista, a Dávidi királyság helyreállításához kapcsolódó remények. Ezsd–Neh még a samaritánusok csatlakozási szándékát feltételezi a jeruzsálemi kultuszközösséghez, s velük szemben teljes elhatárolódást követel, a Krónikák viszont már azok elszakadásából és önálló gyülekezetté szerveződéséből kiindulva egyfajta nyitottságot mutat a jeruzsálemi közösséghez csatlakozni akarókkal szemben.

¹⁰ Így pl. WELTEN, *Geschichte*, 4.199; WILLI, *Chronik*, 180kk; OEMING, *Israel*, 44.

¹¹ ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 606k; STEINS, *Chronik*, 442k; ua., *Datierung*, 90, 29. lábj.; KRATZ, *Komposition*, 92kk.

¹² STEINS, *Chronik*, 442k; KRATZ, *Komposition*, 92–97.

¹³ Lásd lentebb, a 16–20. oldalak.

¹⁴ Lásd KRATZ, *Komposition*, 94–97.

¹⁵ Az mindenestre kérdéses, hogy a 3Ezsd a Krónikás történeti mű egy korábbi változatát őrizte volna meg, ahogy azt POHLMANN, *Esra*, állítja (lásd WILLIAMSON, *Israel*, 12–36, kritikáját) – a könyv inkább a már elkészült alkotás egy kivonata lehet.

¹⁶ Ezt az elrendezést feltételezheti az Újszövetség is, amikor a Mt 23,35 par. Lk 11,51 a kanonikus iratok első és utolsó gyilkosságaként a Gen 4-re és a 2Krón 24,21k-re utal.

¹⁷ Lásd RUDOLPH, IIIk; SELLIN–FOHRER, *Einleitung*, 257k; SCHMIDT, *Einführung*, 166. Akik a Krónikákat fiatalabbnak tartják Ezsd–Neh könyvénel, a kanonizálás e feltételezett sorrendjében az elméletükhöz bizonyos támpontot találhatnak, vö. WILLI, *Chronik*, 180kk; SAEBO, TRE 8, 81.

¹⁸ Így Delitzsch nyomán pl. EISSFELDT, *Einleitung*, 720; KAISER, *Grundriss*, 132, vö. a zsinagógai felolvasás során az Ézs 66,22–23 megismétlését a 66,24 mögött.

A könyv tartalma, felépítése

I. A kultusz előtörténete: Nemzetségtáblázatok Ádámtól Dávidig (1Krón 1–9)

- A. Ádámtól Jákóbig: 1,1–2,2
- B. Izráel 12 törzse a babiloni fogságig: 2,3–9,1a
 - 2,3–4,23 Júda → Dávid
 - 5,27–6,66 Lévi → papok és lévíták
 - 8,1–40 Benjámin → Saul (par. 9,35–44)
- C. A fogságból hazatért Júda, Benjámin és Lévi nemzetsége: 9,1b–34 (vö. Neh 11,3–19)

átvezetés: a benjámini Saul nemzetsége: 9,35–44

II. A kultusz alapításának története: Dávid és Salamon kora (1Krón 10–2Krón 9)

II/1. Dávid uralkodása (1Krón 10–29)

- A. Saul elvettetése – Dávid kiválasztása: 10 (vö. 10,13k)
- B. Jeruzsálem elfoglalása, Dávid vitézei: 11–12
- C. Dávid a szövetségládát Jeruzsálembe viteti: 13–16
 - D. Dávid nem kap engedélyt a templomépítésre: 17*
 - E. Dávid harcai: 18–20*
- F. Dávid népszámlálása: a Templomhegy megvásárlása: 21
- G. Dávid előkészíti és Salamonra bízta a templom építését: 22–29

II/2. Salamon uralkodása (2Krón 1–9)

- A. Salamon bölcsességet és gazdagságot kap Istentől: 1
- B. A templom megépítése és felszentelése: 2–7
- C (A'). Isten bölcsességgel és gazdagsággal áldja meg Salamont: 8–9

III. A kultusz mint megtartó erő: a júdai királyság története a babiloni fogság végéig (2Krón 10–36)

- A. Az ország kettészakadása: 10,1–11,4
- B. Roboámtól Cidkijjáig: 11,5–36,21
 - A templom nagy patrónusai:*
 - Ászá (14–16)*
 - Jósáfát (17–20)*
 - Ezékiás (29–32)*
 - Jósiás (34–35)*
- C. Az újramegépítés lehetősége: Círus rendelete: 36,22–23

1Krón 1–9: A Krónikák könyve „a kezdetektől az újrakezdésig”, azaz az első embertől a babiloni fogság végét jelentő Círus-ediktumig beszéli el Izráel történetét. A Dávid királysága előtti korszakot a mű kizárólag nemzetségtáblázatok, településjegyzékek és a hozzájuk fűzött rövid történelmi jegyzetek formájában mutatja be – ezzel mintegy tömör kivonatát kínálva a parallel Józs–2Kir előtt álló Pentateuchosnak (Wellhausen: „genealógikus előszoba”). E szakasznak a célja kettős. Egyrészt a nemzetségtáblázatok kifejezésre juttatják Izráel (1Krón 1), azon belül az elsőszülött helyébe lépő Júda (1Krón 2, vö. 5,2), s végül Júda törzsén belül Dávid családjának a kiválasztottságát (1Krón 3). Ezzel a Krónikás az emberiség és Izráel Dávid előtti történelmét mint a jeruzsálemi királyság és templom megalapítása felé haladó, abban célhoz érő folyamatot mutatja be. Másrészt a tizenkét törzs sorsának genealógikus felvázolásán keresztül igyekszik azt bizonyítani, hogy a fogság után a jeruzsálemi gyülekezetet alkotó Júda, Benjámin, illetve Lévi törzse a megsemmisült izráeli törzsek egyetlen legitim örököse.¹⁹ Csak ez a három, egykori déli törzs tért ugyanis vissza a fogságból: az északi törzsek vagy elvesztek, vagy még a fogság előtt Júdába olvadtak.

1Krón 10–2Krón 9: A folyamatos történelmi elbeszélés Dávid hatalomra kerülésével kezdődik. A Királyok könyvének ábrázolásához képest minden hibájától, bűnétől és megpróbáltatásaitól megszabadított Dávid itt mint a jeruzsálemi királyság és kultusz alapítója jelenik meg. Uralkodásának legfontosabb, legrészletesebben tárgyalt szakasza a templom építésének az előkészítése, illetve az abban szolgálatot teljesítendő lévíták rendjének a megszervezése volt (1Krón 10–29). Halála után fia, Salamon végzi be a művét, s építi meg a templomot, ami a Deuteronomium parancsának megfelelően ettől kezdve az egyetlen legitim Jahve-szentélyként működik. A bölcs és végtelen gazdagságú, idealizált portréjú király sorsa az Isten iránti engedelmesség és a törvényesen működő kultusz áldásainak a gazdagságát szemlélteti (2Krón 1–9).

2Krón 10–36: Az ország kettészakadása a Krónikás szerint minden előzmény nélkül, egyedül az északi törzsek hibájából következett be (2Krón 13,4–7). A felállított bálványszobrok, a három év alatt (!) Júdába áttelepült legitim kultuszi személyzet, illetve istenfélők miatt az északi zsidó állam egyszer s mindenkorra megszűnt az Isten népének lenni: a Krónikás ettől kezdve az Izráel nevet, ahol ezt a forrásai csak megengedik, kizárólag a kis júdai államra alkalmazza, és az északi államot Izráel további történetéből teljesen ignorálja.

A júdai királyság korának a bemutatásában (**2Krón 11–36**) a Krónikás alapvetően a Királyok könyvének leírására és elrendezésére támaszkodik, a belső tagolást az egyes uralkodók személye köré csoportosított anyag, a Királyok könyvéből átvett záró megjegyzések, illetve a beillesztett királyi beszédek és imádságok szolgálják.²⁰

E szakasz felépítését – néhány egyéb alapvető információval együtt – a következő táblázat mutatja:

¹⁹ Lásd egyrészt a hazatértek jegyzékét az 1Krón 9,1b–34-ben (ehhez vö. Ezsd 1,5; 2; 4,1; 10,9; Neh 11), másrészt e három törzsnek szentelt bő terjedelmet, illetve anyaguk jól megválasztott pozícióit az első, a hatodik és az utolsó helyen a törzsek nemzetségtáblázatai között.

²⁰ Az utóbbiakhoz lásd Dávid és Salamon nagy beszédeinek a kompozícióban betöltött szerepét (1Krón 22 és 28–29 mint a templomépítés kerete, illetve a 2Krón 6 mint a templomépítés lezárása).

Uralkodó	Forrás	Krónikák	Fontosabb saját anyag
<i>Az ország kettészakadása</i>			
Roboám	1Kir 12,1–24; 14,21–31	2Krón 10–12	2Krón 11,5–23; 12,2b–8
Abijjá	1Kir 15,1–8	2Krón 13	2Krón 13,2b–21
Ászá	1Kir 15,9–24	2Krón 14–16	2Krón 14,5–15,15; 16,7–10
Jósáfát	1Kir 22,1–35,41–51	2Krón 17–20	2Krón 17,1b–19; 19,1–20,30
Jórám	2Kir 8,16–24	2Krón 21	2Krón 21,2–4,11–19
Ahazjá	2Kir 8,25–29	2Krón 22,1–9	
Ataljá	2Kir 11,1–20	2Krón 22,10–23,21	
Jóás	2Kir 12,1–22	2Krón 24	2Krón 24,15–22
Amacjá	2Kir 14,1–22	2Krón 25	2Krón 25,5–16
Uzzijjá/Azarjá	2Kir 15,1–7	2Krón 26	2Krón 26,5–20a
Jótám	2Kir 15,32–38	2Krón 27	2Krón 27,3b–6
Áház	2Kir 16,1–20	2Krón 28	2Krón 28,6–15
Ezékiás	2Kir 18–20	2Krón 29–32	2Krón 29,3–31,19; 32,2–8,22–23
Manassé	2Kir 21,1–18	2Krón 33,1–20	2Krón 33,11–17
Ámón	2Kir 21,19–26	2Krón 33,21–25	
Jósiás	2Kir 22,1–23,30	2Krón 34–35	2Krón 35,1b–17,21–23
<i>2Krón 36,1–21: Júda utolsó királyai, az ország bukása</i>			
Jóáház	2Kir 23,31–35	2Krón 36,1–4	
Jójákim	2Kir 23,36–24,7	2Krón 36,5–8	
Jójákin	2Kir 24,8–17	2Krón 36,9–10	
Cidkijjá	2Kir 24,18–25,21	2Krón 36,11–21	36,13–16
<i>2Krón 36,22k: Círus ediktuma: egy új kezdet</i>			

A Krónikás az ország történetét úgy mutatja be, mint a kultusz megtartó erejének bizonyítékát. Ha kell, forrásainak a kiegészítésével vagy egyenesen azok korrigálásával is igyekszik kimutatni, hogy Júda királyainak, s azon keresztül az országnak a sorsa is aszerint alakult, hogy a királyok gondoskodtak-e a jeruzsálemi szentélyről és az abban folyó kultuszról. „Nincs vétek büntetés nélkül, és nincs csapás bűn nélkül”²¹ – igyekszik a Krónikás a forrásainál jóval következetesebben az olvasókban tudatosítani. Azoknál a királyoknál, akik bűneik ellenére is sikeresnek, illetve hitük ellenére is sikertelennek bizonyultak, azzal igazítja a forrásait a megfizetés-tanhoz, hogy – meglehetősen mechanikusan – az adott király uralkodását istenfélő és istentelen periódusokra bontja.²² A már a deuteronomisták által is megdicsért Ezékiás (2Krón 29–32) és Jósiás (2Krón 34–35) mellett a kultuszért végzett szolgálataiért Ászá (2Krón 14–16), Jósáfát (2Krón 17–20) és Jóás (2Krón 24) részesül pozitív értékelésben,²³ s élvezheti – esetenként csupán az elbukásáig – Isten oltalmát és áldásait. E pozitív elbírálás alá esett uralkodók már csak a nekik szentelt terjedelem, illetve saját anyag mennyisége révén is kiemelt helyet kapnak a műben.

Az egyes királyok portréjának a megrajzolása az értékelés mércéjétől eltekintve is meglehetősen sematikus. Isten áldását a mű a Dávid- és Salamon-történetekre emlékeztető, állandó-

²¹ WELLHAUSEN, *Prolegomena*, 189.

²² Így Roboám, Ászá, Jóás, Amacjá, Uzzijjá és Manassé esetében.

²³ Vö. ehhez még a megtért Manassét: 2Krón 33,15–17.

an visszatérő „toposzokkal” juttatja kifejezésre²⁴: A kegyes király jutalma jól megszervezett hadsereg²⁵, nagyszabású (katonai) építkezések²⁶, katonai siker²⁷, idegen népektől befolyó adó²⁸, míg az Isten büntetéseként katonai vereségről²⁹, betegségről³⁰, illetve a király elleni összeesküvésről³¹ olvasunk. Ugyanilyen toposz a király sok feleségére, illetve a bő gyermek-áldásra történő utalás³², az istentelen királyokat megintó próféták megjelenése és beszéde³³, illetve a királyok temetésében kifejeződő elismerés vagy ítélet is³⁴.

A Krónikás az istenfélő magatartást a következő, szintén állandóan visszatérő kifejezésekkel írja körül: „keresni az Urat”, „megalázkodni”, illetve „azt tenni, ami jó az ÚR szemében”. Ezek ellentétéként az istentelen magatartás gyakori körülírása: „elhagyni az Urat”, illetve „megvetni az ÚR szavát” – ezek a maguk általános megfogalmazásával gyakran a Királyok könyvének sokkal konkrétabb bűnkatalógusait helyettesítik.

A fogságot előidéző események és a fogság korának meglepően tömör összefoglalása (2Kron 36,1–21) mutatja, hogy a szerző érdeklődése ezeken az eseményeken túlra, a fogság utáni viszonyokra irányul. Szemben a Királyok könyvével, ami a fogság végében még legfeljebb csak reménykedni tud, a Krónikák a Círus-ediktum (**2Kron 36,22k**) révén Izráel történetének bemutatását az újrakezdés lehetőségének az örömhírével zárja.

A mű kanonikus forrásai

A prófétai iratok idézése, illetve az írópróféták közül az Ézsaiásra és Jeremiásra való hivatkozások³⁵ mutatják, hogy a Krónikás ismerte és használta a prófétai iratokat. Izráel történetének a feldolgozásához azonban alapvetően a kanonikus történeti könyvekből merítette az ismeretét.³⁶ Az események menetében a Gen–2Kir anyagával párhuzamosan haladt, s a júdai királyok bemutatásának az alapját mindenütt az 1–2Kir-ből átvett anyag szolgáltatta. Ott, ahol számára nyelvileg vagy tartalmilag érthetetlen részletekkel találkozott, korrigálta,³⁷ vagy egyszerűen kihagyta azokat,³⁸ illetve rövid, magyarázó megjegyzésekkel igyekezett azokat érthetővé tenni.³⁹ Minden más esetben, ha a tömörítés vagy a teológiai korrekció másra nem kényszerítette, hűen megőrizte forrásainak az eredeti szóhasználatát, és csak kicsinységekben

²⁴ Ehhez lásd WELTEN, *Geschichte*, összefoglalásként ugyanott, 187k.

²⁵ Így Ászá: 2Kron 14,7; Jósáfát: 17,14–19; Uzzijjá: 26,11–15.

²⁶ Így Roboám: 2Kron 11,5–12; Ászá: 14,5–15,15; Jósáfát: 17,12k; Uzzijjá: 26,9k; Jótám: 27,3–5; Ezékiás: 32,2–7, valamint Manassé: 33,14.

²⁷ Így Abijjá: 2Kron 13,3–20; Ászá: 14,8–14; Jósáfát: 20,1–30; Uzzijjá: 26,6–15.

²⁸ Így Jósáfát: 2Kron 17,10k; Jótám: 27,5k.

²⁹ Így Jórám: 2Kron 21,16k; Áház: 28,5–8,16–20; Ezékiás: 32,25k; Manassé: 33,10–13; Jósiás: 35,20–25; Jójákim: 36,6k; Jójákin: 36,10; Cidkijjá: 36,17–20.

³⁰ Ászá: 2Kron 16,12; Jórám: 21,12–19; Jóás: 24,25; Uzzijjá: 26,16–21. Az egyetlen kivétel itt Ezékiás betegsége, amit a Krónikás nem valamilyen bűnre próbál meg visszavezetni (2Kron 32,24), hanem azt – legalábbis a 2Kron 32,31-ben – próbaként értelmezi.

³¹ Ataljá: 23,1–15; Jóás: 24,25k; Amacjá: 25,27; Uzzijjá /?/: 26,21; Ámón: 33,24.

³² Így Roboám: 2Kron 11,18–23; Abijjá: 13,21; Jósáfát: 21,2–4.

³³ Így Roboám: 2Kron 12,5–8; Ászá: 16,7–10; Jósáfát: 19,1–11; Jórám: 21,12–15; Jóás: 24,20–23; Amacjá: 25,7–10,14–16; Áház: 28,9–11.

³⁴ Ehhez lásd lentebb, a 159. lábjegyzetben.

³⁵ Ezekhez lásd lentebb, a 35k oldalon, Ézsaiás könyvére való hivatkozásként lásd 2Kron 32,32.

³⁶ ZÖCKLER és YOUNG feltevése arról, hogy a két történetíró egy közös forrást használt volna (lásd ARCHER, *Bevezetés*, 486), szűkségtelen és igazolatlan feltételezés.

³⁷ Így pl. a számára azonosíthatatlan „bét-rehóbi arámokat” a 2Sám 10,6-ból az 1Kron 19,6-ban a Pentateuchosból ismert Aram-Naharaim-ra változtatta, a „Berótaj” településnevet pedig a 2Sám 8,8-ból a saját korában ismert Kún-ra (Conna) cserélte (1Kron 18,8). Példaként lásd még: 1Sám 31,7 – 1Kron 10,7.

³⁸ Lásd pl. az 1Kron 19-et, ahol a Krónikás Hélámot, mint a csata színhelyének a megnevezését a par. 2Sám 10-ből kihagyta.

³⁹ Lásd pl. 1Kir 9,18 – 2Kron 8,3k.

igazította azt saját korának nyelvezetéhez, illetve stílusához.⁴⁰ Ha az olvasónak mégis leginkább a forrásaitól való eltérés szökik a szemébe, s a mű elemzői is érthető okokból inkább ezekre koncentrálnak, mégis fontos hangsúlyozni azt, hogy a Krónikás igyekezett mindenben hűen követni a kanonikus forrásait, illetve az azokban őrzött tradíciót. Ahol a forrását kibővítette, illetve korrigálta, nyilvánvalóan nem meghamisítani akarta azt, hanem kiegészíteni, és a szerinte helyes értelmezését biztosítani.

Az **1Krn 1,1–2,2** anyaga kizárólag a Gen nemzetségtáblázataira és az Ex 1,1–5 felsorolására támaszkodik.⁴¹ Az **1Krn 2–9**-ben az izráeli törzsek bemutatásának vázát a Gen 46,8–27-ből átvett rövid részletek és a Num 26 adatai alkotják. A nemzetségtáblázatok közé beillesztett településjegyzékek a Józ 13–22-ből,⁴² a történeti adatok pedig részben a kanonikus történeti könyvekből,⁴³ részben pedig – a nemzetségtáblák anyagának többségével együtt – nem kanonikus forrásokból származnak.⁴⁴

A Dávid és Salamon uralkodását bemutató rész (**1Krn 10–2Krn 9**) a 2Sám 5–1Kir 11 kanonikus, már a későbbi kiegészítéseket is tartalmazó változatára épül.⁴⁵ A Krónikás itt a forrásának az anyagában teológiai koncepciójának megfelelően erősen válogatott, adott esetben átcsoportosította annak részleteit, s a korszak bemutatásánál – kiemelt érdeklődésének megfelelően – nagyon sok saját anyagot használt.

A júdai királyság történetének a bemutatásához (**2Krn 10–36**) az 1Kir 12–2Kir 25 anyagából a Krónikás a Júdára vonatkozó valamennyi részletet, kisebb-nagyobb rövidítésekkel ugyan, de átvette, az ország kettészakadása után az Izráelre vonatkozó részleteket azonban teljesen ignorálta.⁴⁶ A saját anyag itt viszonylag kevesebb, s az főleg a pozitívan értékelt királyok kultikus rendelkezéseit részletezi (lásd a táblázatot a tartalmi ismertetésnél). Ott, ahol a Királyok könyve terjedelmesebb anyagot kínál, a Krónikás a forrásait esetenként nem szó szerint, hanem szabadon átfogalmazva és lerövidítve adta vissza.⁴⁷

A Krónikás a Sám–Kir könyve esetében egy olyan szövegtípust használt, amelyik az esetek többségében megegyezik a masszoréta szöveggel, bizonyos helyeken azonban eltér attól. A Qumránban talált Sámuel-töredékek (4QSam) a Krónikás által használt szövegtípust reprezentálhatják: E kéziratok szövege ugyanis a masszoréta szöveggel szemben sok helyütt – néha a Septuagintával együtt, néha azon túl is – a Krónikák masszoréta szövegével egyezik, illetve ahhoz áll közelebb. A Királyok könyve esetében, ha jóval kisebb mértékben is, a masszoréta szövegtípustól való eltérés a Septuaginta alapján szintén kimutatható.⁴⁸

A masszoréta Sám–Kir és az 1–2Krnikák egybevetésénél nem szabad tehát minden eltérést a Krónikás számlájára írni. Ugyancsak számolni kell azzal a lehetőséggel, hogy a szöveg-hagyományozás során mind a Sám–Kir, mind a Krónikák masszoréta változatában javítások,

⁴⁰ A kérdéshez lásd KROPAT, *Syntax*.

⁴¹ Lásd Gen 5; 10; 11,10kk; 25; 35; 36; Ex 1,1–5. Az egyetlen kivétel az Ábrahám névváltoztatására történő utalás az 1Krn 1,27-ben: itt a Krónikás – formailag a Gen 36,1,8-et követve – a Gen 17,5-re reflektál.

⁴² Lásd 1Krn 4,28–31 -- Józ 19,2–6; 1Krn 5,8k -- Józ 13,15–23; 1Krn 6,39–66 -- Józ 21,8–42; 1Krn 7,28k -- Józ 17,11.

⁴³ Lásd 1Krn 2,4 -- Gen 38; 1Krn 2,6–8 -- Józ 7,1; 1Krn 2,16–17 -- 2Sám 2,18 + 2Sám 17,25k; 1Krn 2,21–23 -- Józ 17,1; 13,30; 1Krn 5,1 -- Gen 35,22; 49,4; 1Krn 5,25–26 -- 2Kir 15,29k + 17,6.

⁴⁴ Kanonikus forrásból származnak mindenesetre a nemzetségtáblák következő részletei: 1Krn 3,1–9 -- 2Sám 3,2–5 + 5,5.14–16; 1Krn 3,10–24 -- 2Kir 11kk; 1Krn 6,12k -- 1Sám 1,1 + 8,2; 1Krn 9,1b–34 -- Neh 11. Ruth könyvébe Dávid nemzetséglistája (Ruth 4,18–22) az 1Krn 2,5–15 kivonataként készült, nem pedig a forrását alkotja annak.

⁴⁵ Lásd a kérdéses helyekhez NOTH, *Studien*, 133.

⁴⁶ A kérdéshez lásd még lentebb, 17. és 31. oldalak.

⁴⁷ A kérdéshez lásd még lentebb, 18. oldal.

⁴⁸ Lásd MCKENZIE, *History*, 41kk; EISSFELDT, *Einleitung*, 721 (itt további irodalom); KRATZ, *Komposition*, 48, 52. lábj.

illetve másolási hibák következtek be.⁴⁹ Ezek a két szöveg közötti eltéréseket tovább fokozhatták, mint ahogy a későbbi hagyományozás során az önkéntelen vagy tudatos harmonizálás bizonyos helyeken megszüntethette az eredeti eltéréseket. A Krónikák és kanonikus forrásainak az egybevetésénél ezekre a szövegkritikai megfigyelésekre is tekintettel kell tehát lennünk.

A Krónikás forrás-hivatkozásai

A Krónikás az egyes uralkodókról szóló anyag záradékában a Királyok könyvéhez hasonlóan gyakran megnevez olyan forrásmunkákat, amelyeket műve megírásához felhasznált. Ezeknek a forrásoknak az egyik része a címük, illetve az 1Krn 5,17 megjegyzése alapján királyi annáleszeknek tűnik, s mint ilyen mindig a szerzőik megnevezése nélkül áll:

- Izráel királyainak a könyve (1Krn 9,1; 2Krn 20,34)
- Izráel királyainak a története (2Krn 33,18. Ugyanezen cím alatt a Királyok könyve 17-szer idéz egy forrásművet)
- Az Izráel és Júda királyairól szóló könyv (2Krn 27,7; 35,27; 36,8)
- Júda és Izráel királyainak a könyve/királyairól szóló könyv (2Krn 16,11; 25,26; 28,26; 32,32)
- A királyokról szóló könyv „midrása” (2Krn 24,27)
- Dávid király története (1Krn 27,24)

Az idézett művek másik csoportját tizenhárom olyan forrás alkotja, amelyek szerzőjeként egy-egy próféta van megnevezve:

- Sámuel látnok, Nátán próféta és Gád látnok története (1Krn 29,29: Dávidról)
- Nátán próféta története, a silói Ahijjá próféciaja és Jedó látnoknak Jeroboámról, Nebát fiáról írt látomása (2Krn 9,29: Salamonról)
- Semajá próféta és Iddó látnok története (2Krn 12,15: Roboámról)
- Iddó próféta „midrása” (2Krn 13,22: Abijjáról)
- Jéhúnak, Hanáni fiának történetei, amelyeket fölvettek az Izráel királyairól szóló könyvbe (2Krn 20,34: Jósáfátról)
- „megírta Ézsaiás próféta, Ámóc fia” (2Krn 26,22: Uzzijjáról)
- Ézsaiás prófétának, Ámóc fiának a látomása = Ézsaiás könyve (2Krn 32,32: Uzzijjáról)
- A látnokok /Hóraj?/ beszédei (2Krn 33,19: Manasséról)

Ezekre a művekre a Krónikás szinte kizárólag ott hivatkozik, illetve ott nem teszi ezt, ahol a Királyok könyve is hivatkozik, illetve nem hivatkozik a forrásaira. Az első eset alól az egyetlen kivétel az 1Krn 29,29: itt Krónikás Dáviddal kapcsolatban a többi uralkodó beszámolójának az analógiájára képezte meg a forráshivatkozását. Egyszerűen a rövidítés szándékával törölhette a forráshivatkozást Ámón (2Kir 21,25k) esetében, míg Jórámnál (2Kir 8,23) a Krónikás a sematikus záró formulát a király halálos betegségeéről szóló tudósítással helyettesítette.

A nevezett forrásműveknek a mibenléte, egymáshoz és a kanonikus könyvekhez való viszonya vitatott. A kérdés az, hogy (1) e megnevezett munkák a kanonikus könyveken kívül a szerző rendelkezésére álló valódi írott források,⁵⁰ (2) esetleg – részben – szóbeli hagyomá-

⁴⁹ A Sám–Kir-kal szemben a Krón őrizte meg a régebbi szöveget RUDOLPH szerint pl. az alábbi esetekben: 1Krn 18,17 -- 2Sám 8,18; 1Krn 19,9 -- 2Sám 10,8; 2Krn 13,2 -- 1Kir 15,2; 2Krn 6,5k -- 1Kir 8,16. Ugyancsak ide sorolhatóak be a Baal-tartalmú teofór nevek, amelyek a Sám–Kir könyvével szemben a Krónikákban megőrizték az eredeti formájukat (Esbaal: 1Krn 8,33; 9,39, Meribaal: 1Krn 8,34). A Krónikákkal szemben a Sám–Kir őrizi a régebbi olvasatot ugyancsak RUDOLPH szerint pl. a 2Sám 5,2 -- 1Krn 11,2; 2Sám 6,11 -- 1Krn 13,14; 2Sám 7,21k -- 1Krn 17,19; 2Sám 23,9–11 -- 1Krn 11,12k; 2Sám 12,26–29 -- 1Krn 20,1 esetében. Minkét szövegváltozat sérülhetett pl. a 2Sám 7,6 -- 1Krn 17,5-ben.

⁵⁰ EISSFELDT, *Einleitung*, 723k, a kérdéshez lásd még lentebb.

nyok,⁵¹ (3) vagy a Krónikás fiktív címekkel csupán a Királyok könyvének forrás-hivatkozásait utánozza, hogy ezzel a munkájának nagyobb tekintélyt biztosítson,⁵² (4) vagy e címek mind a kanonikus történeti könyvek egy bővebb, mára elveszett, midrás-szerű kiadására vonatkoznak (vö. 2Krn 24,27),⁵³ (5) vagy a különböző címek alatt felsorolt művek azonosak a kanonikus történeti könyvekkel.

A kutatók többsége ma a legutóbbi álláspontot fogadja el: Valamennyi történeti forrás ugyanarra a műre, a kanonikus Sám–Kir könyvére vonatkozik,⁵⁴ s e mű egészére a szabadon variált főcímmel, egyes szakaszaira pedig az adott korszak meghatározó prófétájának a nevével hivatkozik (vö. Róm 11,2). E mellett a nézet mellett szól egyrészt az, hogy az „Izráel királyainak a története” című munkának a Manasséra vonatkozó részlete miatt (2Krn 33,18) nyilvánvalóan a júdai királyokat is tárgyaló műnek kellett lennie, másrészt a 2Krn 12,15 és 13,22 egybevetése mutatja („Iddó látnok története” – „Iddó próféta midrása”), hogy a „midrás” címmel a Krónikás nem önálló forrásra gondol, hanem csupán az annálesz-szerű címeket variálja.⁵⁵ A Királyok könyvének az idézése azt is megmagyarázza, hogy a Királyok könyvéből átvett forráscímekben a Krónikás a „Júda királyai” kifejezést miért cserélte fel az „Izráel királyai”, illetve az „Izráel és Júda királyai” kifejezésekkel: az ő forrásművében ugyanis Izráel és Júda királyainak az anyaga már valóban egyetlen műben volt olvasható. Azt, hogy prófétai forrásművekkel a Sám–Kir megfelelő részleteire hivatkozik, az bizonyítja, hogy az ott megnevezett próféták a Sám–Kir könyvéből kivétel nélkül mint az adott király kortársai ismertek, vagy az 1Kir 13-ban fellépő névtelen prófétával azonosak.⁵⁶ A Krónikás nyilván meg volt győződve arról a később általánossá vált nézetről, miszerint a Sám–Kir könyve a bennük szereplő próféták írásából állt elő: a 2Krn 20,34-ben ki is mondja, hogy Jéhú próféta történeteit felvették „az Izráel királyairól szóló könyvbe”. Ugyanebből a meggyőződésből foglalta össze később a zsidó hagyomány a történeti könyveket a „Korai próféták” név alatt, s vezette vissza az egyes történeti könyveket a kanonikus iratokból ismert prófétákra. A Krónikás tehát a prófétai iratokra hivatkozva egyrészt a Sám–Kir egyes szakaszait kívánja az olvasók számára beazonosítani, másrészt forrásának a vélt forrásaira hivatkozva művét a legitim prófétai történelemírás örököseként igyekszik bemutatni. Mindez természetesen nem zárja ki azt, hogy a forráscímek feltüntetésével a Krónikás egyben a Királyok könyvének az utánzására is törekedett.⁵⁷

A mű kánonon kívüli forrásai

A forráshivatkozásokról nyert felismerés azonban nem jelenti azt, hogy a Krónikás a kanonikus bibliai könyveken kívül ne használhatott volna fel egyéb írott forrásokat. A könyv ugyanis a Pentateuchos és a Deuteronomista történeti mű információin túl számos olyan adatot is kö-

⁵¹ MOWINCKEL, *Erwägungen*, 4; SAEBO, TRE 8, 78.

⁵² NOTH, *Studien*, 133–139; GALLING, 8; TORREY, *Ezra*, 223; PFEIFFER, IDB 1, 579k.

⁵³ Lásd BUDDE, *Midrasch*, 49–51; ROTHSTEIN/HÄNEL, XLVI; STEUERNAGEL, *Einleitung*, 387k, hasonlóan GOETTESBERG, 6kk; SELLIN-ROST, *Einleitung*, 162; EISSFELDT, *Einleitung*, 723–725.

⁵⁴ Lásd SELLIN-FOHRER, *Einleitung*, 260; KAISER, *Grundriss*, 145; KRATZ, *Komposition*, 46k.

⁵⁵ GALLING, 8k; KAISER, *Grundriss*, 145.

⁵⁶ Lásd Iddó = Jedó, illetve Ódéd, mindhárom név beszédesen az *’úd* = „bizonyosságot tenni” tőből képezve.

⁵⁷ Az 1Krn 27,24 minden bizonnyal a 2Sám 24,9 adataira utal. A 2Krn 20,34-ben, a 27,7-ben és a 33,18-ban a kibővített forráshivatkozások a Krónikás saját anyagának egyes részleteit igyekeznek átvett anyagként feltüntetni, a 2Krn 36,8-ban pedig a Jójákim utálatos tetteire vonatkozó kiegészítés a megfizetés-tan szellemében a tragikus véget ért király bűnösségét hivatott igazolni. Itt tehát aligha önálló forrásról, illetve az 1–2Kir egy bővebb, midrás-szerű kiadásáról van szó. Így legfeljebb az 1Krn 9,1; 2Krn 20,34; 27,7; 33,18 esetében mérlegelhetjük azt, hogy az ottani cím fiktív cím-e, vagy a már a Pentateuchost is magába ölelő Deuteronomista műre, esetleg valóban egy kánonon kívüli forrásra vonatkozik (vö. 1Krn 5,17).

zöl, amelyek történelmi hitelessége ellen nem szólnak komoly érvek,⁵⁸ s amelyek tartalmilag sem tekinthetők a Krónikás teológiai céljait szolgáló fiktív adatoknak.⁵⁹ Martin Noth alapján a kutatók a fogság utánra nyúló nemzetségtáblázatok mellett elsősorban a júdai királyok háborúiról és katonai építkezéseiről szóló adatokat szokták ide besorolni⁶⁰:

- Roboám megerősített városai (2Kron 11,5–11*)
- Abijjá hódításai (2Kron 13,19)
- Ászá hadereje (2Kron 14,7), illetve harca az etiópokkal (2Kron 14,8–14)
- Jósáfát hadseregének vezetői (2Kron 17,14–18)
- Uzziájá háborúi (2Kron 26,6–8a) és építkezései (2Kron 26,9.15*)
- Jótám építkezései (2Kron 27,3b–4) és háborúja az ammóniakkal (2Kron 27,5)
- Áház idejében a filiszteusok által elfoglalt városok jegyzéke (2Kron 28,18)
- Ezékiás és a Siloám alagút (2Kron 32,30)
- Manassé építkezései Jeruzsálemben (2Kron 33,14*)

Noth szerint ezek az adatok a fogság előtti korból, a királyi évkönyvekből származnak. Azt, hogy ezek Jeruzsálem lerombolásával nem semmisültek meg, közvetetten az is bizonyítja, hogy a Deuteronomista történeti mű szerzője a fogságban még ilyen annáleszeket használhatott.⁶¹ Welten a 2Kron 11,5–10a; 26,6a.10; 32,30a adatait szintén hitelesnek tartja, de a többivel kapcsolatban visszatér Wellhausen szkepsziséhez,⁶² s azt gondolja, hogy azok csupán a Krónikás teológiai koncepcióját szolgáló irodalmi konstrukciók, melyekben a szerző saját korának a viszonyait vetíti vissza a fogság előtti időbe.⁶³

A Krónikás saját anyaga és munkamódszere

Mint láttuk, a Krónikás jól ismerte a bibliai hagyományt, s mind az események kronológiájában, mind az egyes események részletes leírásában döntően a kanonikus forrásaira hagyatkozott. Munkája ennek ellenére több, mint egy terjedelmesebb mű kivonatolt változata. Maga a Krónikás sem csupán egy epigon, vagy jobb esetben egy ügyes szerkesztő, hanem egy önálló koncepcióval és jellegzetes stílussal rendelkező történet-író. A Krónikás ugyanis a forrásait egy meghatározott célnak alárendelve, egy egységes koncepció alapján dolgozta fel, s ezzel saját teológiai szemléletét juttatta – adott esetben a forrásaival szemben is – kifejezésre. A könyv anyagának valamennyivel kevesebb, mint a fele a Krónikás saját alkotása, ahol a szerzőnek a szemléletességre való törekvése,⁶⁴ illetve a saját anyagban alkalmazott „toposzai” önálló írói stílusát bizonyítják.

⁵⁸ A Siloám alagútra vonatkozó megjegyzés hitelessége például – az alagútban megtalált eredeti emléktábla miatt – minden kétség felett áll. SOGGIN, *Bevezetés*, 437, szerint a 2Kron 34,3–7-ben a Krón őrzi az események helyes kronológiáját, s nem a Királyok könyve (2Kir 22,3), az Ezékiáshoz érkező babiloni delegáció igazi célját pedig szintén a 2Kron 32,31, nem pedig a 2Kir 20,12–19 értelmezi jól, s végül a 2Kron 35,20–24 Nékó fáraó hadjáratának a célpontjáról a 2Kir 23,29k-nél pontosabb adatokat tartalmaz.

⁵⁹ Így újabban KRATZ, *Komposition*, 40k.

⁶⁰ GALLING, 11k, még az alábbi szövegek mögött feltételez korabeli írott forrásokat: 1Kron 2 és 4; 6,39–66; 11,41–12,22; 12,29–41; 27,1–24.25–31; 2Kron 11,22–23; 19,5–11; 21,2–4; 25,5–6; 32,28–29. STEINS, *Chronik*, 170, elképzelhetőnek tartja, hogy a 2Kron 3 és a qumráni Templom-tekeres egy közös, Biblián kívüli írott forráson alapul.

⁶¹ NOTH, *Studien*, 143. Azok, akik a Krónikák forrását a Sám–Kir egy bővebb, midrás-szerű változatában látják, ezt a művet tekintik a nevezett adatok forrásainak is, lásd az említett kutatókat az 53. lábjegyzetben.

⁶² WELLHAUSEN, *Prolegomena*, 202–205.

⁶³ WELTEN, *Geschichte*, 191–194. Ugyanígy SCHMIDT, *Einführung*, 166, valamint KAISER, *Grundriss*, 145k, aki mindenesetre a 2Kron 11,5b–10; 26,6–8.9–14 és 32,30a mellett a Jósáfát családi viszonyaiba betekintést engedő 2Kron 21,2–4-et is a hiteles történelmi forrásokból átvett anyagokhoz sorolja.

⁶⁴ A szemléletességet kívánja szolgálni például az, hogy a Krónikás a névtelen tömegből minél több szereplőt igyekszik néven nevezve kiemelni, lásd 1Kron 15,11; 2Kron 17,7k; 20,14; 23,1; 24,20; 26,5.11.17.20; 28,7.12; 29,12–14; 31,10.12–15; 34,8.12; 35,8k. A kérdéshez lásd NOTH, *Studien*, 156.

1) A Krónikás elsősorban **válogatott** a kanonikus forrásaiban, és nem vett át mindent belőlük. A Dávid előtti korszak bemutatásához a Pentateuchost használta, de annak az anyagát egy né-hány fejezetnyi „genealógiai csontvázzá” (Noth) csupaszította. Dávid és Salamon bemutatásánál a forrásaiból elhagyott minden olyan részletet, ami nem hozható összefüggésbe a templomépítéssel, illetve ami e két uralkodó jellemére árnyékot vethetne. Dávid életrajzából ezért maradt ki a Saullal való küzdelme (1Sám 16–30), a hebróni királyság hét éve és az izráeli trónért folytatott háborúja (2Sám 2–4), a Betsabével történt házasságtörése (2Sám 11–12), a fiaival szembeni gyengekezűsége és a hatalmát megrengető lázadások (2Sám 13–20), a Saul utódaival kapcsolatos, rá nézve terhelő részletek (2Sám 9; 21),⁶⁵ a Dávid harci képességeinek meggyengülésére utaló rövidke epizód (2Sám 21,15–17), és Dávid zsoltára (2Sám 22),⁶⁶ valamint utolsó szavai mellett (2Sám 23,2–7) a trónutódlás körüli visszasságok is (1Kir 1–2). Salamon bemutatásából a Krónikás elhagyta az 1Kir 3,16–5,14 teljes anyagát. Ennek vagy az az oka, hogy a templomépítéssel kapcsolatban igyekezett Salamon késlekedésének a látszatát elkerülni, vagy az, hogy ezeknek az elbeszéléseknek bizonyos részleteit nem tartotta Salamon portréjával összeegyeztethetőnek.⁶⁷ Ugyancsak kimaradt a Krónikákból a templomépítő buzgalmát némileg elhomályosító részlet a királyi palota építéséről (1Kir 7,1–12), mint ahogy érthető okokból hallgat a mű Salamon utolsó éveinek a bálványimádásáról, az azt követő háborúkról, illetve arról a prófétai jövendölésről, ami őt teszi felelőssé az ország kettészakadásáért (1Kir 11,29–39).

A Salamon utáni korszak bemutatásának egyik legszembetűnőbb sajátossága az, hogy az ország kettészakadása után (2Krón 10–11 + 13,2b–20)⁶⁸ a könyv a tisztán Izráelre vonatkozó részleteket, beleértve az izráeli királyokra utaló szinkron-datálásokat is, teljesen ignorálta.⁶⁹ Szemében ugyanis Isten népe a jeruzsálemi kultuszhoz hű Júdával azonos. Az Izráel ellen vívott háborúk,⁷⁰ a vele való szövetekezést ostromozó részek⁷¹ és a kultuszreformoknak az északi területekre történő kiterjesztéséről szóló rövidebb megjegyzések⁷² mellett egyetlen hosszabb szakasz foglalkozik Izráellel: az 1Kir 22-ből teljes terjedelmében átvett történet Jósáfat és Aháb közös háborújáról (2Krón 18). Mivel az 1Kir 22,28b-t követve a 2Krón 18,27b a Mik 1,2-t idézi, ezért elképzelhető, hogy a Krónikás korában az izráeli Míka ben Jimlát összetévesztették a héberben azonos nevű Mikeással, a júdai íróprófétával. Ebben az esetben a történet – az Izráellel való szövetekezés veszélyeinek a szemléltetésén túl – az izráeli hamis próféták és a júdai igaz próféták szembeállításán keresztül azt kívánja bizonyítani, hogy Júda volt a Jahve-hit *egyetlen* legitim örököse.⁷³

⁶⁵ Az 1Krón 8,33–40 Saul leszármazottjait 12 nemzedéken át követi nyomon, s azt hangsúlyozza, hogy ezek Dávid utódainak megbízható szolgálói voltak. Szintén hallgat a Krónikás a Dávid és Míka, Saul leánya közötti elhidegülésről (1Krón 15,29 par. 2Sám 6,16.20–23).

⁶⁶ Ezt vagy azért mellőzte a Krónikás, mert Dávid utolsó szavaihoz hasonlóan ekkor még nem szerepelt a Sámuel könyvében, vagy mert a 7. versben már feltételezi az elkészült jeruzsálemi templomot.

⁶⁷ Így az 1Kir 3,16–28 a (kultikus?) prostituáltak megtűrését sugallhatja, az 1Kir 4,1–19 jegyzéke nem tartalmaz júdai tisztségviselőket, s ezzel a vezető törzs tekintélyét kérdőjelezheti meg, az 1Kir 4,20–5,5 az egységes birodalom megosztottságára történő utalásokat tartalmaz, az 1Kir 5,9–14 pedig Salamon bölcsessége mellett a pogány népek bölcsességét minden elmarasztaló értékelés nélkül említi meg.

⁶⁸ A 2Krón 13,2b–20, Abijjá háborúja Jeroboám ellen lényegében még a kettészakadás történetéhez tartozik: itt a Krónikás az 1Kir 15,6 rövid megjegyzését építette ki egy nagy elbeszéléssé, hogy benne az elszakadt Izráelről kifejttesse a teológiai véleményét, illetve Júda látványos győzelmével demonstrálja, hogy Isten a szakadás után Izráellel szemben Júdát választotta.

⁶⁹ Az egyetlen átvett szinkron-datálás az 1Kir 15,1 par. 2Krón 13,1.

⁷⁰ 2Krón 11,1–4; 13,2b–20; 16,1–6; 17,1k; 25,17–24; 28,5–21.

⁷¹ 2Krón 18,1–19,2; 20,35–37; 22,5–6(+ 7–9); 25,5–10.13.

⁷² 2Krón 19,4; 30,6–12.25; 31,1; 34,6.9.21.33; 35,18.

⁷³ Lásd ezen kívül az északi Illés prófétára történő rövid utalást (2Krón 21,12–15), a Júdába áttelepült izráelielkre vonatkozó megjegyzéseket (2Krón 11,13–17; 15,9), a/(nem) Izráel királyainak az útján/cselekedetei

A forrásanyagban való válogatás során a Krónikás nem mindig bizonyult figyelmes szerkesztőnek. A 2Krn 10,15-ben például átvette az 1Kir 12,15-ből az utalást Ahijjá jövődölésére, holott magát a jövődölést (1Kir 14,1–18) Salamonra való tekintettel kihagyta a műből. Az 1Krn 14,3-ban Dávid feleségeinek a felsorolásánál az *‘ód* = „még több” szót a 2Sám 5,13 alapján szintén benne felejtette, holott Dávid hebróni fiainak és feleségeinek a listáját (2Sám 3,2–5) nem vette át Sámuel könyvéből. Hasonló következetlenségekre a műben számos egyéb példát is találhatunk.⁷⁴

2) A Krónikás a maga teológiai koncepcióját gyakran azzal juttatta kifejezésre, hogy a forrásaiból **átvett részletek helyét megváltoztatta**, s ezzel a benne leírt eseményeket más megvilágításba helyezte. A néhány apróbb, teológiai nem túl jelentős változtatás mellett⁷⁵ a legfontosabb esetek a következők:

A 2Sám 5–6 a szövetségláda Jeruzsálembe szállításáról a város elfoglalása (5,6–10), Dávid és Híram barátsága (5,11–12), Dávid feleségei (5,13–16), a filiszteusok feletti győzelmei (5,17–25) *után*, a 2Sám 6,1–11-ben tudósít. A Krónikás ezt a tudósítást áthelyezte rögtön Jeruzsálem elfoglalása (1Krn 11 + 12) és Dávidnak Hírammal való barátsága (1Krn 14,1–2) közé (13,1kk). Ezzel a Krónikás azt akarta kifejezésre juttatni, hogy Dávid legelső dolga – szemben Saullal (1Krn 13,3) – a ládáról való gondoskodás volt, illetve azt, hogy az ezt követő győzelmek (1Krn 14,8–17) – szemben Saul bukásával (1Krn 10) – a ládáról való gondoskodás jutalmaként szolgáltak.

Dávid vitézeinek a listáját (2Sám 23,8–39) Sámuel könyve a Dávidról szóló szakasznak a végén, Dávid győzelmei (2Sám 8; 10) és a népszámlálás története között (2Sám 24) hozza. A Krónikás ugyanezt a listát áthelyezte Dávid győzelmei (1Krn 18–19) *elő*, az uralkodásáról szóló beszámoló legelejére (1Krn 11,10kk), mert szerinte a felsorolt vitézek döntő szerepet játszottak Dávid hatalomra kerülésében (1Krn 11,10).⁷⁶

A Salamon gazdagságát méltató 1Kir 10,26–29 a Királyok könyvében a templomépítés *után* olvasható. A Krónikás a szakaszt ugyan a forrásának megfelelő helyen is hozza (2Krn 9,25–28), de azt – egyfajta duplumként – a templomépítés *elő* is átemelte (2Krn 1,14–17). Ezzel egyrészt a templomépítésről szóló szakasz körül egyfajta keretet sikerült alkotnia, másrészt igyekezett a királynak a Deut 17,16k fényében kétes vagyongyarapítását és a lovakkal való kereskedését elfogadhatóan megindokolni: A király az így szerzett vagyonát – az anyag új elrendezése szerint – a templomépítés finanszírozására fordította.

Jósiás reformjára (2Kir 23,4–20) a Királyok könyve szerint a törvénykönyv megtalálása és a szövetség megújítása *után* (2Kir 22,3–23,3), azok egyenes következményeként került sor. A Krónikás azonban a kultuszreformról szóló szakaszt (2Krn 34,3–7) áthelyezte a törvénykönyv megtalálása és a szövetségekötés *elő* (2Krn 34,8kk). Ennek, ahogy azt látni fogjuk, az az oka, hogy a Krónikás az istenfélő király reformintézkedéseit igyekezett közvetlenül uralkodásának a kezdetére datálni. Ugyanakkor ezzel az átrendezéssel kiiktatta azt a számára teljességgel elképzelhetetlen gondolatot is, miszerint a kultuszcentralizáció parancsa Júdában húsz esztendőre (vö. 2Kir 21,19 és 22,3) teljesen feledésbe merülhetett volna. A megtalált törvény-

szerint járni” (2Krn 17,4; 21,6.13; 28,2), az „Aháb házának útján járni” (2Krn 22,3k, vö. 21,13) kifejezéseket, valamint a 2Krn 15,17 rövid megjegyzését (egy júdai bűn Izraelre hárítása).

⁷⁴ Lásd: 1Krn 3,4 – 2Sám 5,5; 1Krn 11,2k – 1Sám 16; 1Krn 12,17–19 – 1Sám 21–26; 1Krn 13 – 1Sám 4–6; 2Krn 1,18; 8,1 – 1Kir 7,1–12; 2Krn 10,2 – 1Kir 11,26–40.

⁷⁵ Lásd: az 1Kir 14,21(k) áthelyezése a 14,25–28 és 14,29–31 közé (2Krn 12,2–12.13–14.15–16), a 2Kir 23,28 áthelyezése a 2Kir 23,30a és 23,30b közé (par. 2Krn 35,25; 35,26; 36,1), a 2Kir 8,17 par. 2Krn 21,5 megismétlése a 2Krn 21,20-ban, a 2Kir 15,33 par. 2Krn 27,1 megismétlése a 2Krn 27,8-ban.

⁷⁶ Ugyanakkor az áthelyezett lista az 1Krn 13,1-ben említett vezérek felsorolását is előkészíti.

könyv ezért Jósiást már csak arra buzdíthatta, hogy a korábbi kultuszreformjait az egykori izráeli (!) területekre is terjessze ki (2Krón 34,33).

3) Azokon a helyeken, ahol a Királyok könyve egy uralkodóról terjedelmesebb anyagot közöl, a Krónikás azt nem szó szerint vette át, hanem szabadon parafrázálva **kivonatolta**, tömörítette azt. Így járt el pl. a Szanhérib-invázió leírásával (2Kir 18,13–19,37 -- 2Krón 32,1–23), illetve a Júda végnapjaira vonatkozó részletekkel (2Kir 23,30b–25,30 -- 2Krón 36,1–21). Az első esetben a tömörítés oka az lehetett, hogy a Krónikás a kegyes királyra háruló veszélyt a megfizetés-tan szellemében igyekezett minél inkább kisebbiteni. Ugyanakkor azzal, hogy a rövidítés során az Ezékiásra nézve kedvezőtlen részleteket kihagyta (imádság a templomban, jel kérése az ígélet megerősítésére, a kincsekben való bizalom), a kegyes király portréját is tovább idealizálta. Júda bukásával kapcsolatban a tömörítés oka az lehetett, hogy a szerző a tekintetét már a fogságon túlra, a fogság utáni helyzetre vetette. Meglepő mindenestre az, hogy a Krónikás a jeruzsálemi templom (2Krón 3,1–17 -- 1Kir 6,1–38; 7,13–22) vagy Jósiás kultuszreformjának a leírását is erősen lerövidítette (2Kir 22,1–23,20 -- 2Krón 34,1–13) – holott ezek a szakaszok jól illeszkedtek volna a Krónikás koncepciójába. Kratz az utóbbi rövidítésekben ezért annak a bizonyítékát látja, hogy a Krónikák eredetileg a többi, pozitívan megítélt uralkodó esetében is tömörebb lehetett a jelenlegi formánál.⁷⁷

4) A Krónikás az átvett forrásanyagokat bőségesen **ki is egészítette a saját anyagával**, hogy azokat a maga mondanivalójához igazítsa, illetve hogy a mondanivalóját nagyobb, összefüggő szövegrészekben is kifejtse. A könyvnek csaknem a felét ezek, a Krónikástól származó kiegészítések, az ún. saját anyag teszi ki.

Bár a Krónikás nem tartotta fontosnak művében egy átfogó kronológia felvázolását, vagy akár csak a Deuteronomista történeti mű kronológiájának a megőrzését,⁷⁸ bizonyos helyeken mégis **saját kronológiai adataival** egészítette ki a forrásait. Teológiaiilag különösen fontosak azok a datálások, amelyekkel a kegyes királyok kultuszreformjait – a ládáért buzgolkodó Dávid mintájára – igyekezett a lehető legkorábbra datálni. Meggyőződése szerint ugyanis az istenfélő királyok nem késlekedhettek évekig a szükséges intézkedésekkel. A huszonöt évig uralkodó Jósáfát reformjait, amiről csak a Krónikákban olvasunk, uralkodásának a harmadik évére datálta (2Krón 17,7). Ezékiás reformja a Krónikás szerint még ennél is hamarabb, uralkodásának mindjárt a legelső (!) napján megkezdődött (2Krón 29,3.17), és a templom megtisztítását, a legsürgetőbb feladatot a papok az első hónap tizenhatodik napjára fejezték be (29,17). A hónap tizennegyedik napján esedékes páskát (vö. Ex 12,2.6) emiatt ugyan egy hónappal el kellett halasztani (30,1–5.13.15), a harmadik hónapban azonban a hetek ünnepét nyilván már késedelem nélkül tudták megtartani (vö. 31,7). Az istenfélő Jósiás a Krónikás szerint természetesen szintén nem várhatott vallási reformjaival uralkodásának a tizennyolcadik évéig (vö. 2Kir 22,3). A nyolc évesen trónra kerülő király (2Krón 34,1 par. 2Kir 22,1) szerinte már a nyolcadik évében felismerte a reformok szükségességét (2Krón 34,3), s azok kivitelezéséhez uralkodásának a tizenkettedik évében, azaz mihelyst nagykorúként átvehette a tényleges hatalmat, azonnal hozzákezdett (2Krón 34,3).

A Krónikás további saját kronológiai adatai a következők: Ászá uralkodásának korszakolása a 2Krón 16,1.12-ben, a lombsátrak ünnepével összekapcsolódó templomszentelés menetének a pontosítása a 2Krón 7,9–10-ben, illetve Ezékiás reformjai lezáródásának a datálása ugyanennek az ünnepnek az idejére, a hetedik hónapra (2Krón 31,7). A hetedik hónap, s ben-

⁷⁷ KRATZ, *Komposition*, 43. A további tartalmi kivonatok a következők: 2Krón 22,7–9 -- 2Kir 9k; 2Krón 28,16–25 -- 2Kir 16,7–18; 2Krón 36,9–21 -- 2Kir 24,7–25,30.

⁷⁸ Vö. például az 1Kir 6,1 adatának a törlését a parallel 2Krón 3,2-ben.

ne a lombsátrak ünnepe a Krónikás történeti mű szerint a kultusz történetének egyéb fordulópontjain is döntő szerephez jutott, így az áldozati kultusz újraindításában (Ezsd 3,1.6), illetve a Tóra elfogadásában (Neh 8,2) is, vö. Deut 31,9–13.

A Krónikás betoldásainak egy másik típusát olyan rövid, magyarázó megjegyzések alkotják, amelyekkel a Krónikás igyekezett a **forrásait az olvasói számára érthetőbbé** tenni. Az 1Kir 9,18 például megemlíti Salamon városai között Tadmór városát „az ország puszta részén”. A Krónikás ezt Palmyrával azonosította, ezért azt egy kiegészítéssel Hamátba lokalizálta, illetve arról is tudósított, hogy Salamon hogyan szerezte meg a fennhatóságot az érintett tartomány felett (2Krón 8,3k).

A **júdai királyok háborúiról és katonai építkezéseiről** szóló adatait a Krónikás – visszatérő toposzként – az istenfélő királyok áldásának szemléltetéséhez használta fel.⁷⁹

A kiegészítéseinek másik, jóval terjedelmesebb típusában a Krónikás igyekezett kortársainak a **kultusz terén a múlt pozitív példáit felmutatni**. A rövid kis szakaszt, ami a Jósias reformjait lezáró páskáról tudósított (2Kir 23,21–23), a Krónikás az ünnep részletes leírásával helyettesítette (2Krón 35,1–19). Ezékiás vallási intézkedéseit, aminek a Királyok könyve összesen két verset szentelt (2Kir 18,4 és 18,22), a Krónikák három fejezeten át részletezi (2Krón 29,3–31,21), külön figyelmet szentelve benne ismétcsak a páskaünnep leírásának (2Krón 30,1–27). A 2Kir 3,4–27-re csak egyes elemeiben emlékeztető 2Krón 20,1–30 Jósáfát katonai győzelmének a példáján keresztül az olvasóknak a templom, a hit és az imádság megtartó erejét kívánja felmutatni.

A beiktatott hosszabb elbeszélések egy másik csoportjának az a feladata, hogy a **megfizetés-tan** igazságát a kérdésesnek tűnő esetekben is meggyőzően felmutassa. Mivel a kérdésre a könyv tanítása kapcsán még részletesen kitérünk, csak két példát hadd bocsássunk előre: Uz-zijjá poklosságát (2Kir 15,5a) a Királyok könyve semmivel sem indokolta, a Krónikák azonban ezt a 2Krón 26,16–21a elbeszélésének beillesztésével megteszi, a rettenetes bűnökkel vádolt Manassé hosszú és sikeres uralkodását pedig száműzésének és megtérésének a történetével kívánta megmagyarázni (2Krón 33,1–20).

Ugyancsak a terjedelmesebb betoldásokhoz tartoznak a történeti elbeszélések közé **beiktatott beszédek**. E beszédek egyik csoportját a Krónikás az **uralkodók** szájába adta. Dávidnak a Salamonhoz (1Krón 22,7–16), Izrael véneihez (1Krón 28,2–10) és a néphez (1Krón 29,1–5) intézett beszédeiben a Krónikás a jeruzsálemi templomról szóló tanítását juttatta kifejezésre, míg Dávid imádsága (1Krón 29,10–19) a mű egy fontos szerkezeti egységének, Dávid uralmának a végét jelöli. Abijjá beszéde Jeroboámhoz és Izraelhez az ország kettészakadásának teológiai értékelését fogalmazza meg (2Krón 13,4–12), Jósáfát imádsága pedig Istent mint a történelem urát mutatja be az olvasóknak (2Krón 20,5–12). Ezékiásnak a lévítákhoz intézett szavai a tervezett kultikus reformok jelentőségét részletezik (2Krón 29,5–11), az izraeli területen élőkhez írt levele pedig a megtérés lehetőségét hirdeti a jeruzsálemi kultuszhoz csatlakozni szándékozó izraelieknek (2Krón 30,6–9).⁸⁰

A Sám–Kir könyve szerint ha egy király vétkezett Isten ellen, akkor Isten egy prófétát küldött a megdorgálására és a megérdemelt büntetés meghirdetésére. A Krónikás számos olyan esetben is tudósított ilyen **próféták** fellépéséről, ahol ezt a Deuteronomista történeti mű még nem tette meg. A beiktatott beszédek másik típusát ezeknek a prófétáknak a beszédei alkotják. Ezek a beszédek a megfizetés-tan szellemében az igaznak szabadulást, a bűnösnek ítéletet jövendőlnék, illetve megtérésre szólítják fel őket (lásd pl. 2Krón 12,5–8; 15,1–7; 16,7–10; 19,2k; 20,37; 21,12–15; 28,9–11).⁸¹

⁷⁹ A kérdéses igehelyeket lásd fentebb, a 26. és következő lábjegyzetekben.

⁸⁰ Vö. ezekhez Ezsd 9,6–15; Neh 9,6–37.

⁸¹ A kérdéshez lásd lentebb, a 31. és a 34. oldalakon.

Az uralkodók és a próféták beszédeibe a Krónikás előszeretettel fűzött bele rövidebb részleteket a kanonikus iratokból, elsősorban a kanonikus írópróféták próféciaiból, s ezeket az idézett részleteket a beszédben egyfajta prédikációként mindig az adott történelmi szituációra alkalmazta.⁸² Von Rad szerint a Krónikás itt a korabeli lévita prédikációk stílusát követte (a tanító-prédikáló levitákhoz lásd 2Krón 17,7kk; 35,3).⁸³

5) A Krónikás saját anyagának hol rövidebb, hol hosszabb szakaszai teológiai szempontok alapján **korrigálják a források állításait**, illetve a szerinte helyes értelmezésüket kívánják kifejezésre juttatni.

Ilyen korrekció pl. az, amikor a **Jahve** nevet – a harmadik parancsolt szigorú értelmezésének megfelelően – az esetek többségében az „Elóhím” = „Isten” szóval helyettesítette.

A Krónikás egy sajátos korrekciója a forrásaiból átvett **számadatokban** jelentkezik. Archer szerint a szerző 18–20 esetben tér el a Sám–Kir számadataitól, s ebből kb. kétharmad részben nagyobb számokat közöl, mint a forrásai.⁸⁴ E mögött nyilvánvalóan az a szándék húzódik meg, hogy Izráel múltbeli dicsőségét, valamint Isten szabadító csodáját még jobban kiemelje, illetve a saját, hellenista viszonyainak között e számadatok csodás jellegét továbbra is biztosítsa. Ezek a javítások szinkronban vannak a Krónikás saját anyagában szereplő, a legtöbbször fantasztikus méretű számokkal.⁸⁵ Aligha van tehát igaza azoknak, aki szerint az eltérő számadatok mindegyike csupán szövegromlásként, például a régi betűszámok félreolvasása révén állt volna elő.⁸⁶

A korrekciók harmadik csoportja a történelmi eseményeket igyekszik a Krónikás teológiai koncepciójába jobban beilleszteni. A legfontosabb esetekre a könyv tanításánál részletesen kitérünk majd, ezért itt most csak a Salamon és Dávid idealizálását célzó javításokat emeljük ki példaként:

- Dávid és emberei a filiszteusoktól zsákmányolt bálványszobrokat nem viszik magukkal (így 2Sám 5,21b), hanem a Deut 7,5; 12,3 előírásának megfelelően megsemmisítik (1Krón 14,12b).
- Az 1Krón 20,1 alapján úgy tűnik, hogy Jóáb saját szakállára támadta meg és dúlta fel Ammónt, nem pedig, ahogy ezt a 2Sám 11,1 állítja, Dávid parancsára. A 2Sám 12,26–29 állításaival szemben a Krónikás szerint Dávid Rabbá elfoglalásában sem vett részt (1Krón 20,1).
- A 2Sám 24 szerint Dávidnak a népszámlálásra vonatkozó parancsát Jóáb – jobb meggyőződése ellenére is – kénytelen volt végrehajtani, az 1Krón 21,6k szerint azonban Isten közbejött csapásának köszönhetően (ehhez vö. 1Krón 27,24) sikerült szabotálnia.

⁸² Lásd pl. 2Krón 6,42 -- Ézs 55,3; Zsolt 132,8k;
1Krón 28,2 -- Zsolt 132,7.8.14;
2Krón 15,2–7 -- Jer 19,14k; 29,13k; 31,15;
2Krón 16,9a -- Zak 4,10b;
2Krón 19,6k -- Deut 10,17; Zof 3,5;
2Krón 20,7 -- Ézs 41,8;
2Krón 20,15–20 -- Ex 14,13k; Ézs 7,9.

⁸³ VON RAD, *Levitische Predigt*, 113–124.

⁸⁴ ARCHER, *Bevezetés*, 488.

⁸⁵ Lásd Dávid és a nép felbecsülhetetlen adományait a templomépítéshez: 1Krón 22,14; 29,3k.7k, vagy a hadseregek létszámáról és veszteségeiről szóló adatokat: 2Krón 9,25 (par. 1Kir 10,26); 2Krón 13,3.17; 14,7–12; 17,14kk.

⁸⁶ Lásd pl. ARCHER, *Bevezetés*, 489k.

- Az 1Kir 5,27 szerint Salamon Izráelből küldött kényszermunkásokat Hírámhöz – a 2Krón 2,16 azonban ehhez sietve hozzáteszi, hogy a kényszermunkások kizárólag az ott élő jövevények közül kerültek ki.
- Az 1Kir 9,10–13 szerint Salamon fizetség gyanánt izráeli területeket adott át Tírusznak. A 2Krón 8,1kk szerint ennek éppen az ellenkezője történt, és Tírusz ajándékozta ezeket a területeket Salamonnak! Tírusz lekicsinyítő bírálatát az átadott területekről (2Kir 9,12–13) a Krónikás nyilván az ajándék visszautasításaként, illetve annak a visszaajándékozásaként értelmezte.
- Az 1Krón 21,1kk szerint nem Isten ingerelte fel Dávidot Izráel ellen, ahogy azt a 2Sám 24,1 állítja, hanem a Sátán. A Krónikás szerint Istennek Dávid idejében erre aligha lehetett oka.

A könyv keletkezése

A talmudi hagyomány (Baba Bathra 15a) az 1Krón 1–9 szerzőjének Ezsdrást, míg az 1Krón 10–2Krón 36 szerzőjének Nehémiást tartja.⁸⁷ Ez azonban bizonyosan kizárható: Minden jel arra mutat, hogy a Krónikák csaknem száz évvel Ezsdrás működése után keletkezett.

Abban a kutatók többsége egyetért, hogy a könyv több lépésben, fokozatosan nyerhette el a mai, kanonikus alakját. A nemzetségtáblázatok jelenlegi formájukban meglehetősen kaotikusnak tűnnek. Hol úgy jelennek meg nevek benne, hogy az nem kapcsolódik a korábbi nemzedékek láncolatához (pl. 1Krón 5,4), hol ugyanannak a nemzetségnek teljesen eltérő nemzetséglistájával találkozunk (pl. 1Krón 2; 4; 7,6kk és 8,1kk), hol ugyanannak a személynek eltér a genealógiai besorolása (pl. 1Krón 4,1 és 2,5.9.19.50). Máshol összefüggő nemzetségtáblázatok jelennek meg darabjaira szabdalva (1Krón 2,10–17 + 3,1–24 + 2,18–19 + 2,50–55), s végül az egyes törzsek listái között terjedelmükben érthetetlen aránytalanságok figyelhetők meg. Az 1Krón 1–9-en tehát biztosan több szerkesztő munkájaként állt elő.⁸⁸

A Krónikák elbeszélő részletei sem származhattak azonban egyetlen szerzőtől. Gyakran későbbi kiegészítések szakítják meg az elbeszélések fonalát. Ezek a kiegészítések az 1Krón esetében hosszabb, összefüggő blokkokat alkotnak, míg a 2Krón esetében rövidebb megjegyzésekre szorítkoznak, s a legtöbbször a lévítákra vonatkozó rendelkezéseket, vagy a kultikus élet technikai kérdéseit részletezik, esetleg az uralkodóval szemben a gyülekezet szerepének hangsúlyozására szolgálnak (vö. pl. 1Krón 6,16kk; 9,2kk; 15–16*; 23–27*). Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy például az északi országrészhez való hozzáállásban, a lévíták feladatainak a meghatározásában, illetve a lévíták egyes csoportjai közötti prioritásban bizonyos elmentmondások feszülnek e kiegészítések és az alaprégteg között.

A részletekről azonban megoszlik a kutatók véleménye. A legfontosabb modellek a következők:

1) M. Noth (1948) és W. Rudolph (1955) kiegészítő modellje

Noth szerint a Krónikák könyve lényegében egyetlen szerzőnek, az ún. Krónikásnak a munkája, aki a késő perzsa – kora hellenista korban működött. Alkotását a későbbi nemzedékek folyamatosan, egészen a Makkabeusok koráig, kisebb-nagyobb kiegészítésekkel látták el. Ilyen kiegészítésnek tekinti Noth az 1Krón 1–9 nemzetséglistáiban a Gen 46 és a Num 26 anyagán túlmenő valamennyi részletet,⁸⁹ az 1Krón 12,1–23.24–41; 15,4–10.16–24;

⁸⁷ A kérdéshez lásd ALBRIGHT, *Date*, 120; KALIMI, *Abfassungszeit*, 224.

⁸⁸ Az azonban, hogy az 1Krón 1–9 összességében szekunder lenne, aligha valószínű, lásd a korábbi véleményekkel szemben WILLIAMSON, *Israel*, 71–82; u.a., *Courses*; JAPHET, *Conquest*, 18; WILLI, *Chronik*, 195; KRATZ, *Komposition*, 18–28.

⁸⁹ Alaprégteg: Izráel: 2,1k; Júda: 2,3–5.9–15; Simeon: 4,24; Rúben: 5,3; Gád: elveszett, lásd a jelenlegi formából

16,5–38.41.42 szakaszokat, az 1Krón 23,2b–27,34-ben a kultusz személyzetének fokozatosan előállt listáját, illetve a folytatásban néhány rövidebb, egy-két szavas kiegészítéseket.⁹⁰ A mű átfogó, szerkesztői átdolgozásának azonban Noth szerint nincs semmi nyoma: Ezek a kiegészítések, illetve azok csoportjai nem alkotnak összefüggő rétegeket.

Rudolph a nevezett szakaszokon túl további részleteket sorol a későbbi kiegészítések közé (2Krón 4*; 5,11b–13a; 15,16–18), illetve azzal is számol, hogy a mű utólagos átdolgozásai során szakaszok áthelyezésére is sor került, így a mű eredeti, világos szerkezete idővel némi torzulásokat szenvedett.⁹¹

2) K. Galling (1954) és H.G. Williamson (1977) rétegmodellje

Rothstein volt az első, aki szerint egy ún. második Krónikás a mű első változatát átfogó szerkesztői átdolgozásnak vetette alá.⁹² Az elmélet részletes kidolgozójának azonban *Galling* tekinthető.⁹³ Galling szerint a Krónikás történeti mű első kiadása Kr.e. 300 körül készült el. Ez az első kiadás lényegében a forrásainak a szövegét követte, a Krónikás leginkább csak az anyag elrendezésével és tendenciózus rövidítésével juttatta kifejezésre a saját történelemszemléletét. A könyv saját anyaga lényegében a Kr.e. 200 körül végbement szerkesztői átdolgozásnak lenne köszönhető. Ez a szerkesztő elsősorban a kultusz személyzete⁹⁴ és az ünnepek⁹⁵ iránt érdeklődött, és a kultikus zenére⁹⁶, a hívők nagylelkű adományaira⁹⁷, illetve a klérusról való gondoskodásra⁹⁸ fektetett nagy hangsúlyt. Ugyanez a szerkesztő duzzasztotta fel Galling szerint a mai terjedelmére az 1Krón 2–9* néhány versnyi nemzetséglistáját, és kisebb magyarázó megjegyzésein túl⁹⁹ az egyes királyokról szóló részleteket is jelentősen kibővíthette¹⁰⁰ – pl. az északi országrész lakói között végzett misszióról szóló részletekkel.¹⁰¹ Galling e redakcionális átdolgozás mellett még későbbi kiegészítésekkel is számol.

Williamson a redakciótörténeti modellnek egy kevésbé radikális változatával állt elő.¹⁰² Szerinte a Krónikák alaprétege Kr.e. 350 körül keletkezett. Ezt a IV. század végén egy papi

is hiányzó Zebulon-listát; Lévi: 6,1–4.34–38; Issakár: 7,1; Dán és Aser: 7,12 (csak töredékesen maradt meg); Naftáli: 7,13; Manassé: 7,14–19; Efraim: 7,20; Benjámin: 8,1. Noth ezen kívül az alapréteg átrendezésével, és annak megrövidülésével is számol, lásd NOTH, *Studien*, 118–122.

⁹⁰ A 2Krón 5,11bβ; az énekesek külön említése a 2Krón 5,12a.13a-ban; 2Krón 8,14k; a „léviták” szó a 23,18-ban; az „Ászáfnak, Hémánnak és Jedútúnnak, a király látnokának” szavak a 2Krón 35,15-ben.

⁹¹ Hasonlóan újabban WILLI, *Chronik*; STEINS, *Chronik*. KRATZ, *Komposition*, szintén ezt a modellt követi – azzal a lényeges különbséggel, hogy Gallinghoz hasonlóan az alapréteghez nagyon kevés saját anyagot sorol be (2Krón 11,5–12; 13,3–21; 14,5.6.7.8–14; 16,8k; 17.10–19; 26,6–15; 27,3–6; 28,6–8; 29,3–5.16–17.36; 32,2–8.22–23.27–29; 33,14), mert annak a többségét későbbi, szukcesszíven előállt kiegészítéseknek tartja.

⁹² ROTHSTEIN, HSAT, 1923.

⁹³ GALLING, 1954.

⁹⁴ Ide tartozó betoldások Galling szerint: 1Krón 15,4–10.16–24; 16,5–6.37–38.41k; 23,2–26,32; 2Krón 8,13–15.

⁹⁵ Ide tartozó betoldások Galling szerint: 2Krón 7,9–10a; 30,1–27; 35,11–15 (+ Ezsd 3,6; 6,19–22; Neh 8,1.13kk).

⁹⁶ Ide tartozó betoldások Galling szerint: 2Krón 5,11b–13; 7,6; 29,25–30 (+ Ezsd 3,8b–11; Neh 12,28k.33–36.41k).

⁹⁷ Ide tartozó betoldások Galling szerint: 1Krón 29,1–9; 2Krón 35,7–9, lásd még 2Krón 30,24.

⁹⁸ Ide tartozó betoldások Galling szerint: 2Krón 31,2–29 (+ Neh 10,33–40; 12,44–46).

⁹⁹ 1Krón 18,8b; 21,29; 2Krón 2,4b; 28,11–18.

¹⁰⁰ Pl. további prófétai alakokat illetve beszédekemeltet bele a szövegbe – ezek azok a próféták, akik a mű prófétai „forrásmű” címeiben nem szerepelnek.

¹⁰¹ 2Krón 11,13–16; 15,8k; 28,8–15; 30,6. Galling szerint Nehémiás emlékirata, illetve a Krónikák könyvének a tényleges történeti dokumentumokra épülő kiegészítései is (1Krón 12,29–41; 27,1–24.25–31; 2Krón 11,5b–11; 11,22–23; 14,7; 19,5–11; 21,2–4; 25,5k; 26,9–15; 27,3b–5; 32,28–29; 33,14) ebben a bővített kiadásban váltak a Krónikás történeti mű részévé.

¹⁰² WILLIAMSON, *Israel*.

szerkesztő dolgozta át, akinek a számlájára azonban jóval kevesebb másodlagos anyag írható, mint ahogy azt Gallings feltételezte. Williamson e papi szerkesztő keze munkáját látja az 1Krón 15,4.11.14; 16,16; 23,13b–14.25.32; 24,1–31; 25,7–31; 26,4–8.12–18-ban, s ezen túl legfeljebb a 2Krón 4,10–22 szekundér jellegét tartja mérlegelésre érdemesnek.

3) F.M. Cross (1975) blokkmodellje

Cross a Krónikás történeti mű előállításában három fokozatot különböztet meg.¹⁰³ Az alaprégteg szerinte az 1Krón 10–2Krón 34 és a 3Ezsd 1,1–5,65 (= 2Krón 34,1–Ezsd 3,13) eredeti szövegállományát ölelte fel. Ez a pro-dávidikus beállítottságú mű Kr.e. 520 előtt keletkezett, s eredeti célja Zerubbábel restaurációs programjának támogatása volt.

A második lépcsőben ehhez a műhöz kapcsolták hozzá az Ezsd-rés-elbeszélések ősi változatát (magában foglalva a Neh 8-at), továbbá az arám szövegblokkokat (Ezsd 5,1–6,19) és a Zerubbábelről szóló elbeszéléseket (3Ezsd 3,1–5,6). Ez a feldolgozás Ezsd-rés missziója, Kr.e. 458 után történt, s meghagyta az alaprégteg messianisztikus-monarchikus beállítottságát.

A harmadik lépésben vették fel Cross szerint a könyv elejére a nemzetségtáblázatokat (1Krón 1–9), Nehémiás emlékiratát, és a szerkesztők teokratikus, antimonarchikus beállítottságának megfelelően eltávolították a műből a Zerubbábelhez fűződő részleteket (3Ezsd 3,1–5,6). A Krónikás történeti műnek, s benne a Krónikák könyvének ez a végső, papi beállítottságú változata (1–2Krón, Ezsd–Neh) Cross szerint Kr.e. 400 körül jött létre.¹⁰⁴

4) J.P. Porter (1979) és M. Oeming (1990) Krónikás-iskola modellje

Ez a modell a Krónikás történeti mű egységét, illetve annak belső egyenetlenségeit azzal magyarázza, hogy a műben egy hosszabb időn át tevékenykedő szerzői kör vagy iskola termékét látja. Ez az elmélet átfogó nagy szerkesztői átdolgozás(ok) helyett tehát a kiegészítő modellhez hasonlóan egymástól független kiegészítésekkel számol, e kiegészítések mögött azonban egy nyelvezetében és teológiájában többé-kevésbe egységes „iskolát”, azaz ugyanahhoz a teológiai hagyományokhoz kötődő szerzői kör több nemzedéken átívelő munkáját látja.¹⁰⁵

Datálás, szerző

A fenti elméletek ismertetése is mutatja, hogy a kutatók többsége a Krónikák keletkezésének az idejét a Kr.e. 400 és 200 közé helyezi.¹⁰⁶ A hellenizmus egyértelmű hatásának a hiánya miatt¹⁰⁷ egy részük még a perzsa korszak végére (Kr.e. 400–332) datálja a művet,¹⁰⁸ míg mások szerint – leginkább az Ezsd–Neh könyveknél előállításához és a Krónikákkal való egybedolgozásához szükséges idő miatt – ez az időtartomány túlságosan szűk, s ezért inkább a korai hellenista időszak (Kr.e. 330–250) jöhet számításba.¹⁰⁹

¹⁰³ CROSS, *Restoration*.

¹⁰⁴ Lásd az összefoglalást CROSS, *Restoration*, 14, hasonlóan MCKENZIE, *History*, 25k.

¹⁰⁵ Ugyanígy ACKROYD, *History*, 502; ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 607.619k.

¹⁰⁶ Ennél korábbra, Kr.e. 515 tájára datálja a művet BRAUN, XXIX; FREEDMAN, *Purpose*, 441; NEWSOME, *Understanding*, 215kk; szintén még a 6. századra datálja: CROSS, *Restoration*, 14; PETERSEN, *Prophecy*, 58–60; WELCH, *Chronicler*, 155.157.168; KALIMI, *Abfassungszeit*, 227. Ennél későbbre, a Makkabeusok korára datálja pl. STEINS, *Einleitung*, 172; ua., *Datierung*, 91. A kutatástörténet áttekintéséhez lásd WILLIAMSON, *Israel*, 83–86; OEMING, *Israel*, 44k; KALIMI, *Abfassungszeit*, 223–233.

¹⁰⁷ Az ugyanis, hogy a 2Krón 26,15 a hellenista korszakban megjelenő katapultokra utalna, ahogy azt WELTEN, *Geschichte*, 110–113.119k, bizonyítani próbálja, korántsem egyértelmű.

¹⁰⁸ RUDOLPH, MYERS, OEMING, *Israel*, 44, az alaprégteghez ugyanígy KRATZ, *Komposition*, 51k.97k.

¹⁰⁹ Így WELLHAUSEN, *Prolegomena*, 165; KITTEL, 26; CURTIS/MADSEN, 5k; NOTH, *Studien*, 150–155; GALLING, 14–17 (az alaprégteg); ELSMLIE, XXII; WELTEN, *Geschichte*, 110–113.119k; ALBERTZ, *Religionsgeschichte*

Azok, akik a mű szukcesszív előállításával számolnak, egy viszonylag korai alaprégem mellett a mű lezárását egészen a Makkabeusok koráig is kitolhatják.¹¹⁰ Ebben a kései korban azonban legfeljebb már csak egy-két kiegészítéssel bővíthetett a mű. A Makkabeusok korára való datálás melletti érvek¹¹¹ ugyanis a hellenista korszak egészére ráillenek, de a perzsa uralkodók pozitív megítélése is kizárja azt, hogy az alaprégem a Makkabeus függetlenségi törekvések idején állt volna elő. A *terminus ad quem*-et mindenesetre csak a Qumránban talált legrégebbi Sámuel-töredék, a 4Q118 jelenti.¹¹² A datálás legfontosabb támpontjai a következők:

Mivel a mű a babiloni fogság végét jelentő Círus-ediktummal (Kr.e. 538) végződik, ezért az csak a fogság utáni korban keletkezhetett.

A mű kultikus érdeklődése a második templom viszonyait feltételezi.

Dávid nemzetségtáblázatát a Krónikás Zerubbábel után még további öt nemzedéken át vezeteli végig (1Krón 3,19–24),¹¹³ mint ahogy a Neh 12,12–21 Józsué főpap után a főpapi nemzetséget szintén az ötödik nemzedékig jegyzi le. Nemzedékenként átlagosan 20–25 évet számolva a Krónikáknak valamikor Kr.e. 420/400 után kellett keletkeznie.¹¹⁴

Az 1Krón 29,7 a Dávid idejében adott adományokkal kapcsolatban fizetőeszközként az I. Dáriusz (Kr.e. 522–485) által bevezetett perzsa *dárik*-ot említi. A műnek egy olyan időpontban kellett keletkeznie, amikor e pénznem eredete és bevezetésének időpontja már feledésbe merült.

Mint láttuk, a Krónikák vagy együtt keletkezett Ezsd–Neh könyvével, vagy már feltételezi annak a létezését. Ezsd–Neh könyve azonban aligha állhatott elő hamarabb a Kr.e. IV. század végénél. Az Ezsd 1–6 leírása ugyanis a perzsa uralkodók sorrendjét már némileg összekeveri, az Ezsd 2,69 és a Neh 7,69–71 pedig a Nagy Sándor által bevezetett drachmát említi fizetőeszközként. A Krónikák ennek alapján leghamarabb valamikor Kr.e. 300 tájékán íródhatott.

Mint ahogy azt látni fogjuk, a Krónikák könyve erős samaritánus-ellenes tendenciákat mutat. Samáriától Júda közigazgatásilag Nehémiás kinevezésével, Kr.e. 445-ben szakadt el, az önálló samaritánus vallási közösség pedig – Josephus Flavius adatai alapján (Ant XI 7,2; 8,2.4) valamikor Kr.e. 350–330 körül szerveződhetett meg. Ez ismét a Kr.e. 300 körüli keletkezést támasztja alá.¹¹⁵

II, 606k; KEGLER, *Prophetengestalten*, 496.

¹¹⁰ Így pl. SAEBO, TRE 8, 79k; KRATZ, *Komposition*, 51k.

¹¹¹ (1) a Júdát fenyegető katonai veszély kiemelése, biztatás a túlerő ellen, (2) a vallási reformok hangsúlyozása – egy újabb reform igénye miatt, (3) Jahve egyedüli isten-voltának hangsúlyozása – a hellenista politeizmus ellen, (4) a kanonikus könyvek állandó idézése és Istenre mint az ősök istenére való hivatkozás – a hit melletti megmaradásra való buzdítás, (5) a hellenista hatás tudatos „agyonhallgatása”, (6) a megfizetés-tan – mint a görög sors-tan (*moira*) ellenhatása, (7) az idealizált zsidó királyság mint a hellenista uralkodó ellenképe, illetve alternatívája.

¹¹² Azt, hogy Eupolemos hellenista zsidó történetíró Kr.e. 158-ban már a Krónikák Septuaginta-változatát (2Krón 2,2–15) idézi-e, vitatják a kutatók, az az állítás pedig, hogy Jézus Sirák Kr.e. 198-ban a maga Dávid-portréját (Sir 47,8–10) csakis a kész Krónikákból meríthette, egyáltalán nem meggyőző.

¹¹³ Hananjá – Sekanjá – Nearjá – Eljóénaj – Eljóénaj fiai. A nemzetségtábla mindig megadja szám szerint, hogy kinek hány fia volt, majd név szerint fel is sorolja őket. A 22. versben az *úb^ené* forma alapján Sekanjának is több utódát várnánk a szövegben, míg Sekanjá esetében a hat fiú mellett a masszoréta szöveg csak öt nevet említ meg. A 22. versben az „és Semajá fiai” szavak tehát utólag kerülhettek a szövegbe, megszakítva Sekanjá hat fiának a felsorolását. A jelenlegi masszoréta nemzetséglista ezzel a betoldással utólag bővült tovább egy nemzedékkel. A Septuaginta a 21. versben minden név előtt az *úb^enó* szót olvasta, így Zerubbábeltől 11 nemzedékig, Kr.e. 270 tájáig jutott el. Ebben a változatban azonban minden bizonytalansággal későbbi szerkesztők igyekeztek a nemzetségtáblázatot „frissítve” a saját korukig elvezetni, s ezzel a messianisztikus reményeiknek hangot adni.

¹¹⁴ Természetesen azok, akik e listákat későbbi betoldásnak tekintik, nem tartják alkalmasnak az alapirat datálásához, vö. STEUERNAGEL, *Einleitung*, 393.407; NOTH, *Studien*, 150; GALLING, 25.247.

¹¹⁵ A samaritánus kultusz különválására a *terminus ad quem* a 2Makk 6,2, ami már említi a samaritánus szentélyt

Mivel a mű nagy hangsúlyt fektet a templomi kultuszra, s a templom személyzetén belül a papokkal szemben elsősorban a lévítákra koncentrál, számukra több dicséretet osztogat (2Kron 29,34; 30,22; 31,18), jogkörüket pedig a Tóra előírásaival szemben a laikusok, de alkalmanként a papok rovására is kiterjeszti,¹¹⁶ szerzőjét vagy szerzői körét hagyományosan a lévíták körében szokták keresni.

Azzal azonban, hogy az újabb kutatások a lévítákkal foglalkozó szakaszok jó részét későbbi betoldásnak minősítették, a lévita szerzőség elmélete sokat veszített a meggyőző erejéből. Ha ehhez figyelembe vesszük azt, hogy a lévíták mellett a könyv a politikai kérdéseken túl a laikus vezetőknél a vallási és kultikus kérdésekbe is több beleszólást kíván megengedni,¹¹⁷ akkor a szerzői kört egy olyan csoportban kell keresnünk, ami lévítákat és laikusokat egyaránt átölelt. Itt elsősorban a korai hellenista kor írástudóira gondolhatunk. Ők lehetnek azok, akik járatosak voltak mind a kultikus törvényekben és a vallásos lírában, mind a történeti és a prófétai hagyományban, s mint látni fogjuk, a történelemre és saját korukra applikálva képesek voltak integrálni azok tanítását.¹¹⁸ Nyitva hagyva a kérdést, hogy a könyv szerzője egyetlen tagja-e ennek a csoportnak, vagy egy szerzői kör fogalmazta meg a benne foglaltakat,¹¹⁹ a továbbiakban – az egyszerűség kedvéért – megmaradunk a szerző/szerzői kör „Kronikás” megnevezése mellett.

A könyv célja

A Kronikák könyve több, mint a Gen–2Kir történeti mű kiegészítése, vagy midrás-szerű bővített kiadása.¹²⁰ Szerzője forrásainak megválogatása, kiegészítő korrekciója, illetve a hozzájuk kapcsolt saját anyag révén önálló történelmi művet alkotott. Az, hogy nem egzakt történetírásról van itt szó, hanem a Deuteronomista történeti mű és a Pentateuchos iskoláján nevelkedett teológiai történetírásról, az magától értetődik. A Kronikás népének a történetét az Istenhez való viszonyában vizsgálja, s a történelmi események hátterében magát Istent, a történelem irányítóját és urát látja. Kérdései a fogság utáni gyülekezet speciális kérdései, a kínált válaszok pedig részben a Kronikás korának teológiai felfogását tükrözik, részben pedig éppen azok ellensúlyozására, esetleg cáfolatára születtek meg.

Mi készíthette a Kronikást arra, hogy a korai hellenizmus csendes, jószerint eseménytelen korszakában a Gen–2Kir történeti mű mellett egy újabb átfogó történeti beszámolót alkossanak?¹²¹ Az első ok minden bizonnyal az egyre erősödő *hellenista hatás és az általa kiváltott vallási krízis* volt. A III. század elejére datálható Jób és a Prédikátor könyve, egyes zsoltárok vagy a prófétai hagyomány kései darabjai jól szemléltetik a korabeli vallási viszonyokat. A hellenista filozófiák hatására a jó erkölcs és a törvény iránti hűség haszna sokak számára kérdésessé válhatott. Van-e értelme kitartani az ősök hite mellett, van-e értelme alávetnie az embernek magát a Törvény szigorú előírásainak, ha az ember sorsa teljesen függetlenül alakul a tetteitől (Jób, Préd)? Forduljon az ember – legjobb esetben is egy kiszámíthatatlan, mert el-

a Garizim hegyen. Az újabb kutatások a két vallási csoport közötti teljes szakadást jóval későbbre, a Hasmoneus korszakra datálják, vö. pl. WELTEN, *Geschichte*, 172k; BRAUN, *Chronicles*, 56–59.

¹¹⁶ A kérdéshez lásd még lentebb, 30k oldalak.

¹¹⁷ A kérdéshez lásd még lentebb, 32. oldal.

¹¹⁸ ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 619. A Kronikás interpretációs tevékenységéhez lásd alapvetően WILLI, *Chronik*, 88.

¹¹⁹ Egyetlen szerzővel számol NOTH, *Studien*, 111, hangsúlyozottan szerzői körről beszél BRAUN, *Chronicles*, 63; PORTER, *Historiography*, 157; ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 619.

¹²⁰ Így szemben WELLHAUSEN, *Prolegomena*, 228, állításával, aki szerint a mű csupán a Deuteronomista történeti mű midrás-szerű kifejtése akarna lenni, például WILLI, *Chronik*; STRÜBIND, *Tradition*, és KALIMI, *Abfassungszeiten*, érveivel a kutatók többsége.

¹²¹ E kérdés kutatástörténeti áttekintéseként lásd JAPHET, *Chronicles*, 529; CHILDS, *Introduction*, 630k.643–645.

rejtőzködő Isten képével a szívében – az egyetlen bizonyosság, a földi jó és boldogság felé (Énekek, Préd)? De ha a hívő még el is fogadja, hogy a sorsát a Törvény iránti hűsége alapján az igazságos Isten irányítja, akkor is felmerül a kérdés, hogy e hit megéléséhez mennyiben van szüksége a templomi istentiszteletre. A Prédikátor vagy a Példabeszédek könyve végső redaktorainak a hallgatása ebben az összefüggésben nagyon is sokat mond.

A Krónikás teológiai mondanivalója részben erre a krízisre kíván megfelelni. A (1) *megfizetés-tan* hangsúlyozásával, illetve a kollektív szintről az egyéni szintre való átemelésével arról igyekszik meggyőzni az olvasóit: Igenis van értelme az ősi hagyományokhoz való ragaszkodásnak, mert Isten eszerint alakítja kinek-kinek az életét.¹²² Ő nem egy személytelen erő, vagy a Szentek szentjének homályában rejtőző hatalmasság: (2) *ő az egyén, a család és a nemzetségek istene*, aki törődik azokkal, akik megtartják a rendelkezéseit és a bajban nála, nem pedig másoknál keresik a menedéket. Isten a (3) *Tórán* és (4) *a kanonikus rangra emelt prófétai iratokon* keresztül mindig kinyilvánítja az akaratát, s akik őt keresik, azoknak (5) *a kultuszban* mindig *elérhető*: Itt lehet hozzá imádkozni, a bajban segítségét kérni, és a jóságáért, szabadításáért a *zsoltárokkal* együtt itt lehet magasztalni őt. A Krónikás (6) *valamennyi korabeli hagyományt igyekezett integrálni* a művében,¹²³ hogy az ősök hitének summájaként felmutathassa: Isten népének, s benne a hívőket reprezentáló királyoknak mindig akkor alakult szerencsésen az élete, ha a Tórának és a próféták intelmeinek engedve a szentéllyel nem szakították meg a kapcsolatukat.

A másik kihívás, amire a Krónikás a művével meg kívánt felelni, a *samaritánus közösség* létrejötte és a jeruzsálemi templomtól független Garizim-hegyi kultusz volt. A samaritánus közösség az izráeli törzsek, s így az ősatyák, az egyiptomi szabadulás, a Sínai szövetségekötés és a mózesi törvények örökösének tekintette magát. Mivel pedig Mózes őt könyve az egyetlen, Isten által legitimnek elismert kultusz hely nevét sehol nem említi, illetve az északi törzsekkel szemben Jeruzsálem vezető politikai igényeit sem támasztja alá sehol, a samaritánus közösség az izráeli kultikus tradíciók legitim örökösének tekinthette magát.

A jeruzsálemi gyülekezet ebben a helyzetben kénytelen volt a maga eredet-történetét ismét megfogalmazni, hogy bebizonyítsa: Isten Júda törzsét választotta ki magának, e törzsen belül Dávid nemzetségére bízta a választott nép irányítását, a Mózes által épített szent sátor egyetlen legitim utódjává pedig a Dávid és Salamon által Jeruzsálemben felépített templomot jelölte ki. S amíg az északi törzsek az ország kettészakadása után megszűntek Isten népének lenni, majd az asszír deportáció miatt fizikailag is megsemmisültek, Isten Dávid nemzetsége és a szentély mellett örök szövetséggel kötelezte el magát. Ennek köszönhetően térhettek haza az egykori déli országrész törzsei, köztük Dávid leszármazottai is a babiloni fogságból, hogy a Dávid idején kialakult kultuszt híven tovább ápolják. A jeruzsálemi kultuszközösség tekinthető tehát az ősi Izráel egyetlen legitim örökösének – nem pedig a történelmi kontinuitásnak híján lévő, s az egyetlen szentély parancsát megszegő samaritánus közösség.¹²⁴

Aki a mű jelentőségét a történelmi forrásértékén akarja lemérni, a kutatók korábbi nemzedékeivel együtt¹²⁵ előbb-utóbb csalódva kellene, hogy hátat fordítson neki. Hiszen ha a Krónikákat egybevetjük a kanonikus forrásaival, hamar kiderül, hogy az a történelmi tényeket egy teológiailag helyes tanításokból összeállított, de élettelenül merev rendszerbe igyekszik – rész átértelmezésekkel, korrekciókkal, kiegészítésekkel, elhallgatásokkal vagy a végletekig elvitt leegyszerűsítésekkel – beleerőltetni. Ha azonban észrevesszük azt, hogy a Krónikák

¹²² SAEBO, TRE 8, 84, ebben, a teodícea problémájának a megválaszolásában látja a mű teológiájának a kulcsát.

¹²³ STEINS, *Chronik*, 172, ebben, a kanonikus iratoknak a restauratív célú integrálásában, illetve a kánon szintetikus lezárásában látja a Krónikás elsődleges célját.

¹²⁴ A samaritánusok elleni polémiaiban látja a mű megszületésének elsődleges okát, illetve célját TORREY, *History*, 208kk; NOTH, *Studien*, 172.174; GALLING, 15, és újabban ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 607.

¹²⁵ Lásd WELLHAUSEN, TORREY vagy CURTIS munkáit.

könyve a történelmi tapasztalatok felelevenítésével az ősök hite melletti megmaradásra, az istentisztelet töretlen folytatására és a sorsunkat kezében tartó Isten iránti feltétlen bizalomra buzdítja az olvasóit, akkor a mai embert is megszólító, örök üzenetet fedezhetünk fel benne.

A könyv tanítása

I. A jeruzsálemi templom

A Krónikás érdeklődésének a középpontjában mindenek előtt a kultusz, illetve a jeruzsálemi templom áll. Ezt az érdeklődést már a mű arányai is érzékeltetik: A könyv 66 fejezetéből 29 fejezet (1Krón 10–2Krón 9) a kultuszt megalapító Dáviddal és Salamonnal foglalkozik. Amíg a Deuteronomista történeti műben azoknak a szövegeknek, amelyek ugyanezt a korszakot tárgyalják (1Sám 31–2Kir 11), a két király kultikus rendelkezései csupán a tizedét teszik ki, addig a Krónikás a vonatkozó szövegeknek csaknem a kétharmadát ezeknek szentelte.¹²⁶ Izráelnek a templom előtti története még, az attól elszakadó északi törzseknek a sorsa pedig már kívül esik az érdeklődési körén. A Krónikás azonban a júdai királyok történetéből is leginkább azokat a részleteket emeli ki, amelyek összefüggésbe hozhatóak a jeruzsálemi kultusszal, valamint a kultusz terén szerzett érdemek vagy mulasztások jutalmaként, illetve büntetéseként értékelhetőek. A Krónikás természetesen a pozitívan megítélt uralkodóknál időzik el részletebben: a Királyok könyvében még elmarasztalt Abijjá mellett (2Krón 13) az Izráelre is kiterjedő kultuszcentralizációja miatt Ászá (2Krón 14–16), Jósáfát (2Krón 17–20), Ezékiás (2Krón 29–32) és Jósiás (2Krón 34–35) királynak szentel nagyobb terjedelmet, külön kitérve kultikus rendelkezéseikre, illetve az általuk szervezett kultikus ünnepekre. A Deuteronomista történeti művel szemben, amelyet prófétaí történetírásnak szoktak nevezni, joggal szokták tehát a Krónikákat – a Pentateuchos papi rétegével és természetesen Ezsd–Neh könyvével együtt – a „Papi történetírás” dokumentumaként emlegetni.

A Krónikás számára a legnagyobb törvény a Tórának az egyetlen legitim kultushelyre vonatkozó rendelkezése volt. Amíg Isten meg nem mutatta, hogy a honfoglalás után az egyetlen kötemplomot hol építsék fel majd neki (vö. Deut 12,1–19), addig szerinte a Mózes által készített szent sátor volt az egyetlen törvényes áldozóhely (vö. Lev 17,1–9). Ez a Krónikás szerint Dávid korában a júdai Gibeonban állt, és az áronita papok itt végezték az áldozatbemutatást (1Krón 16,39; 21,29). Dávid és Salamon is csak ezt a kultushelyet vette igénybe (1Krón 21,28kk; 2Krón 2,1–6): A szövetségláda elszállításáról szóló történetben a Krónikás az útközben bemutatott áldozatok (2Sám 6,13 par. 1Krón 15,26) helyett a megérkezés után egy nagy ünnepségről beszél, ami szerinte „az Isten színe előtt”, azaz a forrása véleményével ellentétben szintén Gibeonban zajlott (1Krón 15,26; 16,1–2.43). Dávid Jeruzsálemben a szövetségláda mellé csak zenészeket osztott be, az áldozati kultuszt továbbra is Gibeonban végeztette (1Krón 15,4–24; 16,37–43). Az Ornán szerűjén építtetett oltáron Dávid ugyan – a 2Sám 24,25-nek megfelelően – bemutatja a maga áldozatait (1Krón 21,25.28), de a Krónikás szerint egyrészt az oltár tűzét maga Isten gyújtotta meg, másrészt Dávid ettől kezdve Gibeonban sohasem áldozott (1Krón 21,29–30) – azaz az egyetlen kultushely törvényét ő sem szegte meg. Sőt Isten éppen Dávidnak ezt az áldozatát használta fel arra, hogy a Tórából jól ismert módon (Lev 9,23k) kinyilvánítsa: Jeruzsálemet választotta ki a templomépítés színhelyéül (1Krón 21,26).¹²⁷ De akik ezt az utalást nem értenék, azokat sem hagyja a Krónikás kétségek felől: a Deuteronomiumból a leendő szent hely kiválasztására használt *bchr* igével is többször kifejezésre juttatja, hogy Isten ezt a várost (2Krón 6,5k.34; 12,13), illetve a benne épülő templomot választotta ki „az áldozat házául” (2Krón 7,12b), arra, „hogy ott legyen a neve, a szeme

¹²⁶ ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 613, 38. lábj.

¹²⁷ A kész templom hasonló legitimálásához lásd 2Krón 7,1–3 -- Ex 40,34k.

és a szíve is mindenkor” (2Krón 7,16, vö. 12,13; 33,7), azaz hívei számára ott legyen elérhető és imádságban megszólítható (2Krón 6,21kk; továbbá 20,6kk),¹²⁸ és a választottaknak az egész történelmen átívelő vonalát követve¹²⁹ ő választotta ki Dávidot, illetve annak fiát, Salamont, hogy e helyen felépítse a templomot (1Krón 28,4–10; 2Krón 6,5–11). Ez a kiválasztás koncepció – kiegészülve a papok, illetve a léviták kiválasztottságának a tanával¹³⁰ – lényegében teljesen felváltja az Izráel kiválasztásáról szóló deuteronomista tanítást: A Krónikás az utóbbi összefüggésben a *bchr* ígét egyszer sem használja.¹³¹

A Mózes által alapított szent sátor ezzel betöltötte történelmi küldetését, és a szövetségládaival együtt abba a templomba került (1Krón 13 + 15k; 2Krón 5,5), ami nemcsak hű mása lett a sáornak,¹³² hanem még a nevét is megörökölte.¹³³ Kétségtelen, hogy a jeruzsálemi templom bizonyos részletei, vagy a benne folyó kultusz, például a léviták szolgálata nem felel meg teljesen a Tóra előírásainak. Ennek a Krónikás szerint az az oka, hogy Dávid egyfajta második Mózesként a kőtemplomra vonatkozólag egy új mennyei tervrajzot, illetve a prófétái által új kijelentéseket kapott (1Krón 28,11k és Ex 25,9; 2Krón 29,25; 35,15).

II. A bűn fogalma

Az egyetlen legitim kultuszhelyről való gondoskodás a műben a júdai uralkodók értékelésének a legfőbb normája. A Deuteronomista történeti mű által még annyira ostorzott bálványimádás,¹³⁴ vagy a próféták hatására felemlegetett szociális kizsákmányolás a Krónikákban háttérbe szorult. Azt, hogy Izráel elszakadásának oka a Salamon által megkövetelt robotmunka volt, a Krónikás ugyanúgy elhallgatta (2Krón 2,16k -- 1Kir 5,27–32), mint Manassé zsarnokoskodásait (2Kir 21,16, vö. 2Krón 33).¹³⁵ Az 1Krón 22,13 ugyan a Dávidnak adott ígéretet – nyilván utólag – a törvény iránti engedelmesség feltételéhez kötötte, a kontextus alapján azonban ez alatt elsősorban a templomra, illetve a kultuszra vonatkozó előírásokra gondolhatott. A bűnt a Krónikás mindenek előtt a jeruzsálemi szentélytől való elszakadásként definiálta. Az északi törzsek vétke az volt, hogy saját kultuszhelyeket alapítottak (vö. 2Krón 13,4–12), Ezékiás levele szerint pedig a megtérésük egyet kell, hogy jelentsen a jeruzsálemi gyülekezet-

¹²⁸ A templom ez utóbbi funkciójának a monopóliumát – a forrása alapján – annyira hangsúlyozza, hogy azok számára, akik kénytelenek a templomon kívül elmondani az imádságukat, szükségesnek tartja, hogy azt Jeruzsálem felé fordulva tegyék (2Krón 6,34–35.36–40 par. 1Kir 8,44–45.46–51).

¹²⁹ Lásd a népek között Izráel (1Krón 1,1–2,1), majd Izráel törzsei között Júda (1Krón 5,1–2; 28,4), s végül Júda törzsén belül Dávid nemzetségének a kiválasztását (1Krón 3).

¹³⁰ Ehhez lásd még lentebb, 30k oldal.

¹³¹ VON RAD, *Az Ószövetség teológiája*, 279k. A jelenség oka nyilván a samaritánusok elleni polémiaiban keresendő: A kiválasztás részese nem egy etnikai csoporthoz, hanem kizárólag a kiválasztott helyhez való kötődéssel lehet az ember, lásd lentebb, 40. oldal.

¹³² Vö. az Ex 25kk és a 2Krón 3k leírását.

¹³³ Vö. 1Krón 9,21; 2Krón 24,6, ami a templomról mint a „kijelentés sátra”, illetve mint „a bizonyság sátra” beszél.

¹³⁴ A Krónikás átveszi a forrásaiból a bálványimádás vádját Manasséval (2Krón 33,1–10 -- 2Kir 21,1–10) és Ámónnal (2Krón 33,22 -- 2Kir 21,21) kapcsolatban. Mivel azonban a Krónikás Manassé megtéréséről is tudósít (2Krón 33,15k), a Királyok könyvével szemben már nem az ő bálványimádásával indokolja Júda bukását (vö. 2Kir 21,10–16 és 2Krón 36,13–16). A bálványok eltávolításáról szóló beszámolót átveszi Ászá (2Krón 14,2 -- 1Kir 15,12; 2Krón 15,16–18 -- 1Kir 15,13–15), Jóás (2Krón 23,17 -- 2Kir 11,18), Ezékiás (2Krón 29,5, vö. 2Kir 18,4) és Jósias (2Krón 34,3–7.33 -- 2Kir 23) anyagából, és ezek mintájára a Királyok könyvével szemben kiegészíti Ászá (2Krón 15,8) és Manassé (2Krón 33,19) anyagát is. Forrásaival szemben egyedül Jóást vádolja meg bálványimádással (2Krón 24,18) – hogy ezzel a róla szóló anyagot a megfizetés-tan összefüggésébe illeszthesse.

¹³⁵ ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 620, szerint a Krónikás a szociális kérdések mellőzésével a perzsa-barát politikai elitet szeretete volna a samaritánusok elleni egységfrontnak megnyerni. A szociális feszültségekre egyetlen indirekt utalás történik a műben: a 2Krón 30,24 és 35,7–9 szerint csak a király és a főurak adományai teszik lehetővé azt, hogy a szegények is részt vehessenek a kultikus ünnepeken.

hez való csatlakozásukkal (2Krón 30,6–8). A 2Krón 15,12k a népnek a szövetség megújítása-kor magára vállal kötelezettségét a „teljes szívvel és teljes lélekkel keresni az Urat” kifejezéssel definiálja, s a 15b vers alapján ezen a jeruzsálemi kultikus alkalmakon való megjelenést érti. A Krónikás szerint tehát a kegyesség legfontosabb kifejeződése és megélésének a formája a jeruzsálemi istentiszteletek látogatása, ami minden izráelinek, férfinak, nőnek és gyermeknek egyaránt kötelessége (2Krón 15,13; 20,13, vö. Ezsd 10,1).

A Krónikás Júdát igyekezett úgy bemutatni, mint ahol az egyetlen legitim kultuszhely mindvégig törvényesen üzemelt (vö. 2Krón 13,8–12). Úgy tűnik, hogy számára a templom működésének a kontinuitása fontosabb kérdés volt, mint az egyéb, akár pogány kultuszhelyek működésének a kérdése, illetve megtűrése. A Krónikás ezért a Királyok könyvének a szemrehányásait a vidéki áldozóhalmokkal kapcsolatban gyakran elhallgatta,¹³⁶ vagy az izráelieknek tulajdonította azt,¹³⁷ s a júdai királyok egyéb, a templom ellen elkövetett bűneit is igyekezett tompítani (vö. 2Krón 16,2 par. 1Kir 15,18). Ugyancsak idealizálta a jeruzsálemi kultusz történetét azzal, hogy több királynak tulajdonított kultuszcentralizációs rendelkezéseket, mint a Királyok könyve.

III. Papok és lévíták

A Krónikás szerint Isten nemcsak az egyetlen kultuszhelyet, illetve annak építőit választotta ki magának, hanem a templom személyzetét, a papokat (2Krón 29,11) és a lévítákat (1Krón 15,2) is, akik nélkül semmilyen kultikus aktus nem lehet legitim (vö. 2Krón 13,9–11). Érthető tehát, ha a mű különös figyelmet és meglepően nagy terjedelmet szentel származásuk és feladataik leírásának (1Krón 5–6; 23–26).

Az áronita *clerus maior* és a lévita *clerus minor* különválását a Krónikás – szemben akár még a Deuteronomista történeti művel is – Dávid által is megerősített, megkérdőjelezhetetlen mózesi rendelkezésnek tekintette.¹³⁸ Az ő korában a Szentek szentjébe nyilvánvalóan már csak a papok léphettek be (2Krón 5,4–14 par. 1Kir 8,3–10; 2Krón 29,15k), áldozatot csak ők mutathattak be (1Krón 23,13; 24,1kk; 29,20–26 stb.), az áldozati állatok vérét csak ők hinthették oda az oltárra (2Krón 29,22; 30,16), csak ők mondhattak áldást (1Krón 23,13; 2Krón 30,27, vö. 4Móz 6,22–27), és a hangszerek közül csak ők szólaltathatták meg a harsonákat (1Krón 15,24; 2Krón 5,12; 13,12.14; 29,26, vö. Num 10,8).

A lévíták egyik legfontosabb, Mózes-től megszabott feladata a szövetségládának a hordozása volt (1Krón 15,2kk). A láda Jeruzsálembe vitelével, illetve az állandó templom megépítésével ez a feladatuk ugyan megszűnt (1Krón 23,25kk; 2Krón 35,3), de egyéb feladataikat az állandó szentélyben is tovább végezhatték: Ők lettek a szövetségláda jeruzsálemi hajlékának (1Krón 6,16k; 16,1kk), majd a templomnak az őrei (1Krón 9,17–26; 23,3–5; 26,1.19). Ők segédkeztek a papoknak az áldozatok előkészítésében (1Krón 6,33k; 23,4k.24–32; 2Krón 29,26.34kk; 30,16–17), ők helyezték ki a szent kenyerek asztalára a kenyeret (1Krón 9,32; 23,29), illetve ők készítették el az ételáldozathoz szükséges lisztet és pékárút (1Krón 9,31; 23,29).¹³⁹ Ők felügyelték a templomban folyó építkezéseket, felújítási munkálatokat (2Krón 34,12k), és ők voltak a nép tanítói (2Krón 35,1–3, vö. 2Krón 17,7–9 és Deut 33,8–11). Jósáfát idejében bírát választottak közülük (2Krón 19,8–11), egyébként pedig a soraikból udvari írnok (2Krón 34,13), sőt esetenként kancellár is kikerülhetett (1Krón 24,6).

Legfontosabb feladatukkal azonban a lévítákat Dávid bízta meg: A templom zenészeiként és énekeseiként Jahve dicsőítése, jóságának, szeretetének és hűségének a hirdetése lett a fela-

¹³⁶ Roboám: 2Krón 12,1 – 1Kir 14,21–24; Abijjá: 2Krón 13,1–2a – 1Kir 15,3–5.

¹³⁷ Ászá: 2Krón 15,17 – 1Kir 15,14.

¹³⁸ Vö. például a 2Krón 5,4–10 és az 1Kir 8,1–11 kicsiny, de sokatmondó eltéréseit.

¹³⁹ Ha pl. az 1Krón 6 és a 23,4k leírását egybevetjük, akkor látható, hogy a mű egyes rétegei mást-mást tekintenek a lévíták elsődleges feladatának – nyilván a változó korok igényeinek megfelelően.

datuk (1Krn 6,16–24; 15,16–24; 16,4–42; 25; 2Krn 5,12–13; 7,6; 8,14; 20,19–22; 23,13.18; 29,25–30; 30,21; 35,15). A művön szinte vezérfonalként húzódik végig a Zsolt 106,1-ből vett idézet: „*Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!*” (1Krn 16,34.41; 2Krn 5,13; 7,3.6; 20,21; vö. Ezsd 3,11). A Krónikák könyve itt saját korának a kultusztól alkotott véleményét juttatja kifejezésre: Az áldozatok mellett, sőt talán azokkal szemben az énekléssel kifejezésre jutó öröm és hála került a középpontba. Ugyanakkor a történeti beszámolók közé beágyazva ezzel a zsoltár-idézettel a Krónikás azt is szeretne volna bebizonyítani, hogy a történelem során a benne foglaltak igaznak bizonyultak, a kultikus énekek, s velük együtt az egész istentisztelet tehát a nemzedékek sorsának az alakításához mindig is igaz, használható kijelentést hordozott.

A lévíták szolgálatát és elhivatottságát a Krónikás különösen is nagyra értékelte, és ezért elképzelhetőnek tartotta azt, hogy vészhelyzetben ideiglenesen akár a papi feladatok egy részét is átvegyék (2Krn 29,34kk; 30,16k, vö. Ezsd 6,10). A lévíták tehát a Krónikás korában – pl. az Ez 46,24-re hagyatkozva – nyilvánvalóan túlléptek a Tórában nekik biztosított jogkörön (vö. Num 18,2–6).

A laikusok rovására a lévíták szintén kiterjesztették az illetékességüket: nemcsak a kultikus éneklés vált a kiváltságukká, de a 2Krn 35,3–6.10–14 leírása szerint az áldozatbemutatásnál korábban a laikusokra kiosztott feladatok egy részét is (vö. Lev 1kk vagy Deut 16) már csak ők végezheték.¹⁴⁰ Sőt, a mű számos részlete arra utal, hogy a Krónikás a próféták korát lezártak tekintette, és a próféták örököseit a lévita énekesekben látta.¹⁴¹

IV. Királyság és teokrácia

A Krónikás a Deuteronomista történeti műhöz képest a kultusz, illetve az állam irányításában a király jelentőségét kevésbé értékelte meghatározónak. Isten kétségtelenül kiválasztotta magának Dávidot és az ő nemzetségét (1Krn 28,4), és a jeruzsálemi királyság „az Úr királysága, amely Dávid fiainak a kezében van” (2Krn 13,8). Mint ahogy azt az utóbbi igehely kontextusa is bizonyítja, a Krónikás ezt a samaritánusok elleni polémia jegyében tartotta fontosnak kihangsúlyozni. A nép igazi vezére (2Krn 13,12) és királya (1Krn 17,14) azonban a Krónikás szerint nem a földi uralkodó, hanem maga Isten, akié „a nagyság, a hatalom és a fenség, a ragyogás és a méltóság” (1Krn 29,11.12kk). A Dávid házából való uralkodók „az Úr királyságának a trónján” (1Krn 28,5), illetve „az Úr trónján” ülnek (1Krn 29,23; 2Krn 9,8¹⁴²). Ők „az Úrnak a királyai” (2Krn 9,8), királyságuk ezért nem a sajátjuk, hanem „az Úr királysága” (2Krn 13,8), azaz ők a mennyei király földi képviselőiként Isten házába és „királyságát” szolgálják (1Krn 17,14).¹⁴³ A királyság intézményével Isten mindenek előtt önmagának, s csak áttételesen Dávid nemzetségének akart nevet szerezni (1Krn 17,8.21).¹⁴⁴

¹⁴⁰ A laikusok talán a papok rovására is vésztettek kultikus szerepeikből. Erre utalhat az, hogy a Krónikás a 2Krn 7,10-ben a par. 1Kir 8,66-ből törölte azt a megjegyzést, hogy a gyülekezet a királyt megáldotta.

¹⁴¹ Lásd 1Krn 25,1.3; 2Krn 20,14kk (par. 2Kir 3,9–20!); 2Krn 24,20–22; 26,5; 34,30 (par. 2Kir 23,3). A zene és a prófétai extázis közötti összefüggéshez lásd 2Kir 3,15.

¹⁴² A 2Krn 9,8 forrásában, az 1Kir 10,9-ben az „Izrael trónja” kifejezés szerepel.

¹⁴³ Ugyanezt a teokratikus szemléletet fejezi ki az is, hogy Isten ígéretei Dávidot öt esetből háromszor nem királynak, hanem pástornak és fejedelemnek /*názír*/ nevezik (1Krn 11,2; 17,7; 2Krn 6,5 szemben az 1Krn 28,4; 2Krn 9,8-cal). A szót a Krónikás kilenceszer magas rangú templomi, hétszer pedig királyi hivatalnokokra használja, a kérdéshez lásd WEINBERG, *Weltbild*, 422k.

¹⁴⁴ Azt, hogy az igazi király maga Isten, a Krónikás esetenként azzal is kifejezésre juttatta, hogy a kanonikus forrásaiból a földi uralkodók esetében a „király” megnevezést, ahol csak lehetett, elhagyta (Dávidnál: 1Krn 11,3, Salomonnál: 2Krn 5,1), illetve azt az uralkodó személynevével helyettesítette (Dávidnál: 1Krn 11,4; 17,1(2x).2; 21,2.5.21(2x); Salomonnál: 2Krn 7,7; 9,2, egyéb uralkodónál: 2Krn 16,6). Ellenpéldaként lásd mindenesetre a 2Krn 2,11; 7,4; 10,15; 12,13; 18,3(2x)-at.

A teokráciának ebben a koncepciójában a király elsődleges szerepe a kultusz zavartalan üzemelésének a biztosítása. Dávid első intézkedéseiként a templomi szolgálatot szervezte meg (1Krón 23–26), s csak utána kezdett az államapparátus megteremtéséhez (1Krón 27). Salamon Isten a templom felépítésére választotta ki magának, s utódait a Krónikás aszerint értékelte, hogy a templom patrónusaiként mennyiben gondoskodtak a templom fenntartásáról, renováltatásáról, illetve adományaikkal annak a folyamatos működtetéséről (vö. 2Krón 34,11; 24,7).

A Deuteronomista történeti mű még nem látott kivetnivalót a királyok papi szerepvállalásában. A Krónikás azonban, ahogy azt számos korrekciója mutatja, már kizárólag a templomépítést megnyitó és lezáró áldozatok esetében ismerte el Dávidnak és Salomonnak ezt a jogát (2Sám 24,25 – 1Krón 21,26; 1Kir 8,62–64 – 2Krón 7,4k).¹⁴⁵ A láda Jeruzsálembe érkezésekor a Krónikás szerint nem maga Dávid, hanem – általános alannal kifejezve – a papok áldoztak (vö. 1Krón 16,1b – 2Sám 6,17b), de a Krónikás gondosan elhallgatta Dávid fiainak papi szolgálatát is (1Krón 18,17b – 2Sám 8,18b). A templomszentelés során az áldást ugyan a Krónikás szerint is maga Salamon mondta el, de ezt nem az oltárról, hanem csak egy külön erre a célra készített pódiumról tehette meg (2Krón 6,12–13 par. 1Kir 8,22), a király rendszeres áldozatbemutatásainak az említését pedig egy pompás „lépcső” leírására változtatta (2Krón 9,4 – 1Kir 10,5). Uzzijjá király poklosságát, amit a 2Kir 15,5 még semmivel sem indokolt, a 2Krón 26,16–23 arra vezeti vissza, hogy a király belépett a szentélybe, hogy ott személyesen áldozzon. A Krónikás korában a laikusoknak, de még a szolgálaton kívül lévő lévitáknak is tilos volt belépnie a szentély területére. Az 1Kir 6,36-ban szereplő udvar helyett a 2Krón 4,9 egy külső és egy belső, egymástól fallal és kapukkal elválasztott udvarról beszél, s ahogy azt a 2Krón 20,5 mutatja, a laikusok a belső, „új udvarra” már nem léphettek be. Az Ataljá elleni összeesküvés leírásában a Krónikás a katonatiszteket, akik a 2Kir szerint a szentélyben is szerephez jutottak, lévitákkal helyettesítette (2Kir 11– 2Krón 23), s ezt Jójádá főpap az ÚR rendeletére hivatkozva a 2Krón 23,6-ban kellően meg is indokolja. A 2Krón 22,11 a 2Kir 11,2k-et kiegészítve Jósabat hercegnőt Jójádá főpap feleségének nevezi: nyilván azért, hogy ezzel a szentélybe való belépését elfogadhatóvá tegye. A Krónikás a maga korának ezt a szigorú előírását nyilvánvalóan magukra a királyokra nézve is érvényesnek tekintette. A saját anyagát képező 2Krón 15,1–15-ben, a szövetség megújítása ünnepének a lefolytatásánál Ászá királyt meg sem említette,¹⁴⁶ Ezékiás imádságával kapcsolatban pedig gondosan elhallgatta, hogy azt a király a szentélyben mondta el (2Krón 32,20, vö. 2Kir 19,1.14–21). Uzzijjának a Krónikás már magát a templomba való belépését is bűnül rótt fel (2Krón 26,16.18), s itt Azarjá és nyolcvan (!) papjának határozott fellépése is mutatja, hogy a szentélyen belül – a Salamon és Cádók kettős-egy beiktatásában is kifejeződő koncepciónak megfelelően (1Krón 29,20–25) – nem a király, hanem a főpap az úr.¹⁴⁷

V. A nép mint gyülekezet

A Krónikás a királynak nemcsak a kultikus kiváltságait nyírálta meg. Olyan nagy horderejű politikai döntések, mint a királyválasztás¹⁴⁸ vagy haditanács¹⁴⁹ mellett a kultusz fenntartásába

¹⁴⁵ E két esetet egy későbbi szerkesztő azzal igyekezett legitimálni, hogy Dávid egyik őst, a júdai származású Amminádábot (vö. 1Krón 2,10 par. Ruth 4,19) beillesztette Lévi egyik nemzetségtáblázatába (1Krón 6,7) – minden bizonnyal Jichár helyére (vö. 1Krón 6,23).

¹⁴⁶ Kontrasztként ehhez lásd pl. a 2Krón 34,29–33-nak a 2Kir 23,1–3-ból átvett leírását.

¹⁴⁷ Talán a királynak a templom és a főpap felett gyakorolt kegyúri hatalmát akarja a Krónikás eltusolni akkor, amikor a 2Kir 16,10–18-cal szemben a 2Krón 28,22–25-ban Áház oltárkészítésével kapcsolatban elhallgatja Úríjjá főpap szerepét.

¹⁴⁸ Forrásait követve: 1Krón 11,1; 2Krón 23,20, azon felül saját anyagában: 1Krón 12,39k; 28,1; 2Krón 23,2k.

¹⁴⁹ Forrásain túl: 2Krón 20,21; 32,3.

és a templomot érintő valamennyi jelentős döntésbe a forrásain túlmenően is belevonta a népet és annak vezetőit, akiket a Krónikás szerint a király sokatmondóan „testvéreinek” nevez (1Krón 28,2). Ezzel a demokratizálással a Krónikás a saját, király nélküli helyzetéhez igazította a deuteronomista hagyományt, visszakanyarodva a Pentateuchos királyság előtti kultuszának a leírásához, miközben talán tudatosan is harmonizálta egymással a Tórát és az erősen monarchista szemléletű Deuteronomista történeti könyveket. Dávid a Krónikákban a 2Sám leírásával szemben az egész népet és annak teljes vezetőségét bevonta Jeruzsálem elfoglalásába (1Krón 11), a láda Jeruzsálembe szállításába (1Krón 13,2–4; 15,3.11.25, ugyanígy 2Krón 5,2), építkezési terveibe (1Krón 28,1.21), és azt kérte, hogy Salamont is az egész nép támogassa majd az építkezésben (1Krón 29,1kk). A templom a Krónikás szerint a király adományai mellett jelentős részben – ismét a Pentateuchos előírásoknak megfelelően – a nép adományaiból épült,¹⁵⁰ mint ahogy a gyülekezet annak a karbantartásában¹⁵¹, felszerelésének a megújításában,¹⁵² áldozatokkal való ellátásában,¹⁵³ illetve a papok eltartásában¹⁵⁴ is szerephez jutott. A nagyobb istentiszteleti alkalmakat a nép a királlyal közösen hirdette,¹⁵⁵ illetve tartotta meg,¹⁵⁶ a szövetségekötést pedig a 2Kir alapján a királlyal együtt (2Krón 34,29kk), vagy Krónikás saját beszámolója szerint annak említésre érdemes szerepvállalása nélkül bonyolította le (2Krón 15,9k). Ez a bőkezűen adakozó közösség már nem a Királyok könyvéből ismert, bálványimádásra hajló néptömeg, hanem hívő gyülekezet, ami, esetenként a vidéki áldozóhelyeken is, de kizárólag Jahvét imádtá¹⁵⁷, és minden Törvénynek megfelelő rendelkezést és minden kultikus alkalmat kitörő örömmel fogadott.¹⁵⁸ A Krónikás itt – a múltba talán a beteljesületlen elvárásait is visszavetítve – az örvendező gyülekezet képét rajzolta meg, azét a gyülekezetét, amelynek a számára a Törvény nem iga, hanem boldogító és könnyű teher, a kultusz pedig alkalom arra, hogy Istennel és egymással örvendezve együtt lehessenek. Ugyancsak a demokratizálódás tendenciájának felel meg az, hogy a királyok temetkezési helyének a megválasztásával a jeruzsálemi kultuszközösség egyfajta kontrollt, illetve ítéletet gyakorolt a meghalt királyok felett.¹⁵⁹

VI. Dávid, a kultusz megalapítója

A Krónikák Dávidnak, mint a jeruzsálemi kultusz alapítójának fokozott figyelmet szentel. A mű 65 fejezetéből 19 fejezet az ő uralkodását tárgyalja (1Krón 11–29). Dávid „Isten embere” (2Krón 8,14), Jahve pedig egyenesen „Dávid istene” (2Krón 21,12; 34,3), aki szövetségekötés-

¹⁵⁰ 1Krón 29,1–9.14.17, vö. Ex 25,3–8; 35,4–29.

¹⁵¹ 2Krón 24,6k, valamint Neh 10,33k, vö. Ex 30,12kk.

¹⁵² 2Krón 24,14 par. 2Kir 12,14.

¹⁵³ 2Krón 30,24; 35,7–9.

¹⁵⁴ 2Krón 31,4kk, vö. Num 18.

¹⁵⁵ 2Krón 30,2.4.23.

¹⁵⁶ 2Krón 29,20–24.

¹⁵⁷ Lásd 2Krón 33,17.

¹⁵⁸ Lásd 1Krón 13,4.8; 15,28; 29,9.20–22; 2Krón 7,3.8–10; 13,11; 15,15; 20,27k; 24,10; 29,36; 30,4.21.23. 25k.

¹⁵⁹ Az istentelen királyok esetében a Krónikás megrövidítette a temetkezésekről szóló formulát, és elhallgatta, hogy a királyt „ősei mellé”, azaz Dáviddal közös sírban temették volna el (2Krón 12,16; 16,14; 22,9; 25,28; 27,9). Teljesen törölte a temetési jegyzetet a 2Krón 26,5 (par. 2Kir 15,6k) és a 2Krón 36,8 (par. 2Kir 24,5k) esetében, illetve a 2Kir beszámolóival szemben nyíltan tagadta, hogy a közös családi sírba temették volna Jórámot (2Krón 21,20), Jóást (24,25), Uzzijját (26,23) és Aház (28,27). Nem rövidítette le viszont a temetési megjegyzést a minden bűnétől megtisztított Abijjá esetében (2Krón 13,23), a közös sírhely hangsúlyozása érdekében pedig egyenesen kibővítette a forrását az istenfélő Ezékiásnál (32,33) és Jósiasnál (35,24). A dinasztia megmentésében döntő szerepet vállaló Jójadá főpapról azt közölte, hogy őt is a királyok családi sírjába (!) temették el (2Krón 24,16). Forrásának megfelelően nem hozott a Krónikás temetési jegyzetet a kegyes Jósáfát esetében (2Krón 20,34–37), illetve átvette a 2Kir megjegyzését arról, hogy Manassét palotája kertjében temették el (2Krón 33,20).

sel ruházta rá és utódaira az Izráel feletti királyságot (2Kron 13,5), és dinasztiájának a teokráciában örök szerepet ígért (1Kron 17). A minden hibájától és bűnétől megtisztított,¹⁶⁰ hitéről pedig kegyes beszédeiben bizonytságot tevő uralkodót¹⁶¹ a Krónikás a törvény iránti engedelmesség mintaképének tekintette (2Kron 7,17; 11,17; 17,3; 28,1) – olyan mintaképnek, aminek utódai közül fenntartások nélkül csak ketten, Ezékiás (2Kron 29,2) és Jósias (2Kron 34,2) felelhettek meg.¹⁶²

Dávid a műben mindenk előtt a jeruzsálemi templomépítés előkészítőjeként jelenik meg (1Kron 22–23). A Krónikás szerint első vállalkozásaként a leendő templomnak helyet adó Jeruzsálemet foglalta el (1Kron 11,4–9), majd oda vitette a szövetségládát (1Kron 15,25–16,3). További uralkodása során Dávid a templom építéséhez lényegében mindent előkészített: megvásárolta a telket (1Kron 21), majd azon Isten útmutatása alapján (1Kron 21,26) kijelölte az épület pontos helyét (1Kron 22,1), egyfajta második Mózesként elkészíttette a terveket és a modelleket (28,11–19, vö. Ex 25,9.40), beszerezte az alapanyagot az épülethez (22,2–5) és a felszerelési tárgyakhoz (29,2–3),¹⁶³ közadakozásból előteremtette az építkezéshez szükséges pénzt (29,3–9, vö. Ex 25,1kk; 35,4–29), illetve – a 2Kron 29,25 szerint Gád és Nátán próféta útmutatásai alapján – előre megszervezte a lévíták templomi szolgálatát (1Kron 16; 23–27). Különösen részletesen tér ki a Krónikás a templom zenei életének a megszervezésére: Dávid előre elkészíttette a papok és a lévíták hangszereit (2Kron 7,6; 29,26k), ő maga megírt bizonyos templomi énekeket (2Kron 7,6; 29,30), és részletesen szabályozta a lévita énekesek szolgálati rendjét (1Kron 25, vö. 2Kron 8,14; 23,18).

Ezeknek az előkészítő munkáknak a szükségességét a Krónikás azzal magyarázta, hogy Salamon még túl fiatal és tapasztalatlan volt egy ilyen vállalkozáshoz (1Kron 29,1kk). De akkor miért választotta Isten őt erre a feladatra (1Kron 17,12; 22,10; 28,10; 29,1), és nem az apját, Dávidot? Az 1Kron 22,8–10 és a 28,2–3 szerint azért, mert Dávid idejében túl sok véres háború dült.¹⁶⁴ Alapos előkészületeinek köszönhetően azonban Salamonra lényegében már csak az építkezés lebonyolítása (2Kron 2,1–5,1), a láda álszállítása (5,2kk), a templom felszentelése (6–7), illetve apja utasításai alapján a lévíták és papok szolgálatba állítása (8,14–15) maradt.

VII. A megfizetés-tan

A könyv tanításának másik jellegzetessége a következetesen végigvitt megfizetés-tan. A Krónikás a Deuteronomista történeti művel együtt a tettek és a sors szoros összefüggésében látta a történelmi események legfontosabb mozgatórugóját. Ezt a meggyőződését Azarjáhu próféta beszédében programszerűen így fogalmazta meg: „Az ÚR veletek lesz, ha ti is övele lesztek. Ha keresitek őt, megtaláljátok, de ha elhagyjátok, ő is elhagy benneteket!” (2Kron 15,2). A Krónikás Júda történelmét áttekintve igyekezett olvasóinak bebizonyítani: Izráelnek mindig akkor ment jól a sora, ha hűséges volt Istenhez, a nemzeti tragédiák viszont mindig akkor következtek be, amikor a király és a nép elfordult Istentől (lásd pl. 1Kron 5,18–22.25k; 2Kron 12,2; 13,18; 14,6.10; 15,15; 17,3–6; 20,1kk; 24,23k; 28,1–4.5kk; 31,21; 32,1.7k; 33,10–13; 36,11–19). A Krónikás szerint semmi kétség sem férhet ahhoz, hogy a történelmet egyetlen

¹⁶⁰ Ehhez lásd már fentebb, a 17. oldalon.

¹⁶¹ 1Kron 22,6kk.17kk; 28,2kk.20kk; 29,1kk.10kk.

¹⁶² Ászá dicséretéből (1Kí 15,11) a Krónikás kihagyta a Dáviddal való pozitív összevetést (2Kron 14,1).

¹⁶³ A 2Sám 8,8 a Hadadezertől zsákmányolt nagy mennyiségű rezet említi – az 1Kron 18,8 ehhez hozzáteszi, hogy azt Salamon a templom felszerelési tárgyainak az elkészítésére használta fel.

¹⁶⁴ Vö. az 1Kron 18–20-ban teljes részletességgel átvett beszámolókkal. Az 1Kron 17,1-ben a Krónikás a parallel 2Sám 7,1 megjegyzését, miszerint „az Úr mindenfelől nyugalmat adott neki ellenségeitől”, talán azért törölte, hogy jelezze: a templomépítéshez szükséges nyugalom (lásd a Deut 12,10) Dávid idejében még nem köszöntött be.

erő, Isten igazsága mozgatja és viszi egyre előbbre. Semmi nem történik az ő tudta és akarata nélkül, és minden történelmet formáló erő, mint az idegen népek és birodalmak, járványok és királyokat sújtó betegségek, mind-mind az ő történelmet formáló hatalmának az eszközei csupán.

A Királyok könyve még úgy vélte, hogy egyes uralkodók bűne esetleg csak nemzedékek múlva nyerte el a méltó büntetését, egyfajta elkerülhetetlen végzetként taszítva romlásba a későbbi nemzedékeket.¹⁶⁵ A Krónikás szerint azonban az isteni igazságszolgáltatás minden nemzedék életében megvalósul, s így minden nemzedék a saját hitbeli döntése alapján szabadon alakíthatja a maga sorsát. Isten is tartja magát a 2Krón 25,4-ben idézett parancshoz (Deut 24,16), illetve Ezékielnek az egyéni felelősségről szóló tanításához. Ezért aki keresi, az mindig meg is találja őt (1Krón 28,9; 2Krón 15,2.4.15, vö. 2Krón 7,13–16), s ezért minden nemzedék fenntartások nélkül magasztalhatja őt a zsoltáridézettel: „*Dicsérjétek az Urat, mert jó, mert örökké tart szeretete!*”¹⁶⁶ Van tehát értelme az istenhitnek, van értelme a kultuszban az Istennel való kapcsolat megélésének, mert minden nemzedék, és benne minden egyes ember sorsa kizárólag az Istennel való saját kapcsolatának a fényében alakul jól vagy rosszul. A megfizetés-tannak a mechanikusabb, merevebb alkalmazása ellenére, vagy éppen azért, a Krónikás felfogása tehát összességében reményteljesebb, mint a Deuteronomistáé.

A megfizetés-tant a Krónikák sok helyen a próféták beszédeivel juttatja kifejezésre. A Krónikás szerint Júda népének a kritikus pillanataiban a Sám–Kir könyvből ismert,¹⁶⁷ illetve ott nem szereplő¹⁶⁸ *próféták és látók* léptek fel, akik a kegyes királynak Isten segítségét (2Krón 15,1–7; 20,14–17, vö. 34,22–28), a tévútra tévedtnek Isten figyelmeztetését (2Krón 11,2k; 12,5kk; 16,7kk; 28,9–11, vö. 36,12.15k), míg az Istentől elfordult uralkodónak ítéletet, betegséget vagy halált hirdettek (2Krón 20,37; 21,12–15; 24,19kk; 25,15k; 26,16kk).¹⁶⁹ A próféták itt Isten üzenetének tolmácsolói, s az adott nemzedék további sorsát a prédikálásukhoz való viszonyulás határozza meg: „*Higgyetek Istenetekben, az Úrban, és megmaradtok! Higgyetek prófétáinak, és boldogultok!*” – fogalmazta meg ezt a tételt programszerűen a Krónikás (2Krón 20,20b).

Ha a király figyelmen kívül hagyja a próféták intelmét, vagy egyenesen a próféta ellen mer fordulni, akkor Isten végrehajtja rajta az ítéletet, sőt esetenként további csapásokat hoz reá.¹⁷⁰ Ha azonban a király hallgat a prófétai intelemre, és megbánja a bűnét, akkor Isten a meghirdetett ítéletet enyhíti, vagy esetleg teljesen elengedi (2Krón 7,14; 12,5kk; 28,9kk; 30,9; 32,26; 33,12kk). Ha valaki a bajban nem Istenhez menekül, hanem másnál keresi a szabadulást, az csak további ítéletet von a fejére, és Isten esetleg magát a segítségül hívott hatalmat használja fel a büntetésre (2Krón 28,16–21 szemben a 2Kir 16,7–9-cel). De ha valaki töretlen hittel bízik Istenben, azt Isten még az emberileg menthetetlennek tűnő helyzetből is látványos és

¹⁶⁵ A Királyok könyve Izráel bukását kétszáz év elteltével is Jeroboám bűnével indokolta (2Kir 17,22k, vö. 1Kir 14,14–16), Júda romlását pedig – Jósias későbbi reformjai ellenére is (!) Manassé csaknem 100 évvel korábbi bűnére vezette vissza (2Kir 23,26). Az utóbbihoz vö. a Krónikás tudatos korrekcióját a 2Krón 36,11kk-ben.

¹⁶⁶ 1Krón 16,34.41; 2Krón 5,13; 7,3.6; 20,21.

¹⁶⁷ Nátán (1Krón 17), Gád (1Krón 21), Semajá (2Krón 11), Míka ben Jimla (2Krón 18), Hulda (2Krón 34,22–28). A kanonikus forrásokon túl a 2Krón 12,5–8-ban Semajá egy további küldetéséről, illetve a 2Krón 21,12–15-ben Illésnek egy Júdába küldött írásáról olvasunk.

¹⁶⁸ Az Izráelben működő Ódéd (2Krón 28,9–11) mellett lásd Azarjáhú (2Krón 15,1–7), Hanáni (2Krón 16,7–10), Jéhú, Hanáni fia (2Krón 19,2), Jahaziél (2Krón 20,14), Eliezer, Dóaváhú fia (2Krón 20,37), Zekarjá, Jójadá főpap fia (2Krón 24,20–22), egy névtelen „Isten embere” (2Krón 25), valamint az íróprófeta Jeremiás (2Krón 35,25, vö. 36,22). Kérdés, hogy a más forrásból nem ismert próféták (Azarjáhú, Eliezer, Zekarjá, Ódéd) igazsághirdetését korabeli prófétai iratokból vette-e át a Krónikás, vagy irodalmi fikcióról van-e bennük szó.

¹⁶⁹ Jéhú látok a 2Krón 19,2k-ben utólag, a megfizetés-tan szellemében értékeli a 2Kir-ből csaknem szó szerint átvett szövegben leírt eseményeket.

¹⁷⁰ Lásd pl. 2Krón 16,10.12; 24,19.20–27; 25,16.17kk; 33,10.11k; 36,12, összefoglalóan 36,15k.

azonnali beavatkozásával szabadítja meg. „Ő megmutatja erejét azoknak, akik tiszta szívvel az övéi” (2Krn 16,9), azok harcát ő maga harcolja meg, s az ellenséget saját keze által pusztítja el (2Krn 13,2–20; 14,8–14; 20,1–30). E szabadításokat a Krónikás a csodás elemek erőteljes hangsúlyozásával rajzolja meg, továbbvezetve ezzel a Jehovista, a Deuteronomista, majd a Papi történeti művekben a „szent történetírás” hasonló tendenciáit.

A Deuteronomista történeti műhöz hasonlóan a Krónikák szerint is az egyes uralkodók hitbeli döntései határozták meg az ország sorsát. Saul azért szenvedett vereséget a filiszteusoktól, mert nem törődött a szövetséglárával (1Krn 10,13k; 13,3) – Dávid viszont kétszer is legyőzte őket, mert uralkodóként az első dolga – a források szövegének megváltoztatott sorrendje szerint – a ládáról való gondoskodás volt (1Krn 13–14). Roboám uralkodásának ötödik évében Sisák fáraó betört Júdába és kifosztotta Jeruzsálemet (1Kir 14,25k). A Krónikás ehhez hozzátette, hogy Roboám az első három, istenfélelemben töltött éve gazdasági és politikai sikerekben telt (2Krn 11,5–23), a negyedik évben azonban „elhagyta az Úr törvényét” (2Krn 12,1kk). A vallási reformokat végrehajtó Ászá uralkodása alatt 35 éven át béke volt az országban, állítja a Királyok könyvével szemben a Krónikás (2Krn 15,8–18,19; 1Kir 15,16) – azonban mihelyst elfordult Istentől (2Krn 16,1–6), állandó háborúskodást hozott az országra (2Krn 16,7–10, különösen v. 9). Azt, hogy a megfizetés-tannak ez a következetes alkalmazása esetenként a Királyok könyvének történeti beszámolóival nem egyeztethető össze, világosan mutatják a következő esetek: A viszonylagos elismerésben részesülő Amacjának az Izráeltől elszenvedett vereségét a Királyok könyve még semmivel sem indokolta (2Kir 14,1–16), a Krónikák azonban ezt a széiri istenekhez való pártolásával és a prófétai intelem semmibe vételével már szükségesnek látta megindokolni (2Krn 25,11–16,17–24). A dicséretben részesülő Jótám király (2Kir 15,34k par. 2Krn 27,2) bemutatásából a Krónikás kihagyta a szír-erfaimi háború okozta nehézségeket (2Kir 15,37), beillesztett viszont egy beszámolót a király katonai építkezéseiről és az ammóniak feletti fényes győzelméről (2Krn 27,4–6).¹⁷¹

A Krónikás azonban a megfizetés-tant – a Deuteronomista történeti művel szemben – nemcsak a nép egészére, hanem az egyes királyokra, illetve a nép egyes tagjainak az életére is következetesen alkalmazta (vö. Ez 18). Isten még a földi életében mindenkit tettei szerint büntet vagy jutalmaz. „Nincs csapás bűn nélkül, és nincs véték büntetés nélkül”¹⁷² (vö. 1Krn 10,13kk; 28,9; 2Krn 6,22–39; 7,11kk). A Krónikás ezt az elvet ott is végigvitte, ahol a forrásművei nem tették meg. Így pl. Salamonnal szemben (2Krn 8,17k) Jósáfát tengeri vállalkozásai kudarcba fulladtak, mivel a király társult az izráeli Azarjával (2Krn 20,35–37, szemben ezzel 1Kir 22,48–50). Ászá lábbetegségét a Királyok könyve még semmivel sem indokolta (1Kir 15,23) – a 2Krn 16,7–10 szerint viszont a betegségnek az volt az oka, hogy a király nem fogadta meg a próféta dorgáló szavát. Azt, hogy a hitéért dicséretben részesülő Jóásnak miért kellett éppen a templom renováltatása után egy arám betörést elszenvednie (2Kir 12,18k), s hogy később miért esett merénylet áldozatául (2Kir 12,21), a Királyok könyve nem próbálta teológiaiilag megindokolni. A Krónikás azonban az Istentől való elfordulásával (2Krn 24,17k) és a prófétai intés semmibe vételével, sőt egy próféta kivégeztetésével igyekezett megmagyarázni ezt (2Krn 24,19.20–22.25). Uzzijjának a Királyok könyvében olvasható dicséretét (2Kir 15,1–4 par. 2Krn 26,1–5) a Krónikás szükségesnek tartotta kiegészíteni a sikeres katonai vállalkozásairól szóló beszámolóval (2Krn 26,6–15), a Királyok könyvében még semmivel sem indokolt poklosságát (2Kir 15,5) pedig egy súlyos kultikus bűnre visszavezetni (2Krn 26,16–21). Manassé hosszú és békés uralkodását a Krónikás azzal magyarázta, hogy a király bűnei miatt száműzetésbe került Asszíriába, ahol azonban megtért, majd kultu-

¹⁷¹ További példaként lásd a 2Krn 12,1–12-t, valamint a 2Krn 13,2b–19; 15,8; 17,2 részleteket, amelyek a hitehagyott Izráellel szemben Júda katonai sikereit hangsúlyozzák.

¹⁷² VON RAD, *Az Ószövetség teológiája II*, 276.

kus reformokat vezetett be az országban (2Krón 33,1–20, vö. 2Kir 21,1–18). Az istenfélő Jósias tragikus halálát a Királyok könyve indoklás nélkül közli az olvasóval. A Krónikás szerint viszont a király azért esett el a megiddói csatában, mert nem vette figyelembe, hogy Nékó fáraó Isten parancsából vonult fel Asszíria ellen (2Krón 35,20–24, vö. 2Kir 23,29k).¹⁷³

A Krónikás a megfizetés-tan következetes alkalmazása érdekében nemcsak kiegészítette forrásainak az anyagát, hanem bizonyos helyeken egyenesen arra kényszerült, hogy a forrásaival szembehelyezkedve „korrigálja” azokat:

A 2Krón 32,1.9 szerint Szanhéríb az istenfélő Ezékiás idejében csak ostrom alá vette Júda városait, de ténylegesen nem sikerült elfoglalnia azokat – szemben a 2Kir 18,13.17 leírásával, ami egyértelműen e városok bevételéről beszél.

A bálványimádással és egy próféta kivégzésével vádolt Jóás esetében a tendenciózus javítás iránya éppen ellentétes: A 2Kir 12,18–19 szerint az arámok betörték ugyan Júdába, de Jeruzsálembe nem jutottak be. A 2Krón 24,23k szerint azonban az arámok bevették a várost, majd óriási mészárlást és fosztogatást rendeztek benne.

Az 1Kir 15,16 szerint Ászá egész életében háborúban állt Baasával, Izráel királyával, a Krónikás szerint azonban a templomért buzgolkodó Ászá egészen uralkodásának harmincötödik évéig nem viselt háborút Izráellel (2Krón 15,19).

Ászá ábrázolását a Krónikás azzal is próbálta megszépíteni, hogy azt állítja: A kért katonai segítség fejében Benhadadnak nem adta oda a templom és a palota összes kincsét (1Kir 15,18), hanem annak csak egy részét (2Krón 16,2), s a negatívan csengő „ajándék, megvesztegetés” szót a szövegből szintén kihagyta (vö. 1Kir 15,19 par. 2Krón 16,3).

A 2Kir 16,5–6 szerint a szír és izráeli uralkodó egyetlen közös akcióval támadt Júdára. A Krónikás azonban a mélységesen elítélt Áház feletti ítélet nagyságát azzal fokozta, hogy két, külön katonai támadásról beszélt (2Krón 28,5a és 5b–15), s míg a Királyok könyve szerint az asszír király Áház kérésének eleget téve megszabadította őt a támadóitól (2Kir 16,7–9.10kk), addig a Krónikás szerint az asszírok nem segítettek rajta, sőt ők maguk ostromolták meg Jeruzsálemet (2Krón 28,16–21).

VIII. Hivatalos kultusz és egyéni kegyesség

A megfizetés tanának individualizálásán túl a Krónikás egyéb eszközökkel is igyekezett a hivatalos „államvallást” a hétköznapi emberek egyéni kegyességével szorosabban összekapcsolni. Az államot és a királyi házat óvó, azt áldásaival elhalmozó, s ezért a templomi kultuszban magasztalt Isten szerinte egyben a család és az egyén gondviselője és szabadítója is.¹⁷⁴ A Krónikás ezt azzal juttatta kifejezésre, hogy Isten nevét 77-szer, mintegy 1/3-nyival gyakrabban látta el valamilyen birtokos személyraggal, mint a kanonikus forrásai, és az ottani 3 esettel szemben 32-szer nevezi őt az „atyák” vagy valamelyik ős istenének. Ugyancsak az Isten és az egyes hívő közötti személyes kötődés jut kifejezésre abban, hogy a Krónikás az Istenhez való pozitív viszonyt előszeretettel az „Istent keresni” kifejezéssel írta körül,¹⁷⁵ e viszonyban a rá való támaszkodás¹⁷⁶ és a benne való bizalom¹⁷⁷ meghatározó szerephez jut, s a Krónikák könyve gyakrabban utal arra, hogy Isten „vele van” az egyes hívővel, mint bármely másik ószövetségi alkotás.¹⁷⁸ A Krónikás tehát a Deuteronomista monarchikus szemléletével szemben közelített a Pentateuchosban, nevezetesen az ősatyák történetében lejegyzett

¹⁷³ További példaként lásd 2Krón 13,20 és 21; 21,10.11–17

¹⁷⁴ ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 616k, 63.64. lábj.

¹⁷⁵ *drs* igével 40-szer; a *bqs* Piéljével 9-szer.

¹⁷⁶ *s'n* Nifal: 2Krón 13,18; 14,10; 16,7.8.

¹⁷⁷ *btch* ige: 1Krón 5,20; 2Krón 32,10.

¹⁷⁸ Forrásain túl: 1Krón 4,10; 22,11.16.18; 28,20; 2Krón 13,12; 15,2.9; 17,3; 19,6.11; 20,17; 25,7; 32,7; 35,21.

vallási formákhoz. Erre részben a samaritánus közösséggel való versengés miatt, részben pedig a hellenizmus hatására megszületett bölcselkedő szkepszis, illetve az elődök vallásától való elidegenedés ellenhatásaként kerülhetett sor.

IX. A samaritánus kérdés

A jeruzsálemi kultusz egyedüli legitim jellegének a hangsúlyozása már önmagában is bizonyos samaritánus ellenes polémiát rejt magában (vö. 2Krón 5,2kk; 6,6a). A Krónikák könyvének az egyik legfontosabb célja éppen az, hogy a jeruzsálemi kultuszközösséget a Penta-teuchosra és az észak-izráeli tradíciókra hivatkozó samaritánus közösséggel szemben a legitim Isten-királyság és a legitim Jahve-kultusz egyetlen örököseként mutassa be.¹⁷⁹

A Krónikás szerint azzal, hogy az északi törzsek Jeroboámmal egy önálló királyságot hoztak létre, elszakadtak az Isten királyságától, amelyet ő Dávid fiainak a kezébe adott „örökre megmaradó szövetséggel” (2Krón 13,5.8), és olyan királyokat emeltek maguk fölé, akiket „nem választott az ÚR” (2Krón 6,5b). A Krónikás szerint tehát a samaritánusok a megszünt, illegitim Izrael, a jeruzsálemiek viszont a szintén megszünt, de legitim dávidi királyság örökösei.

A politikai elkülönülésnél azonban sokkal súlyosabb véték az, hogy az izráeli királyok országukban a legitim kultuszhoz szükséges összes feltételt megszüntették (2Krón 13,5–12). A Krónikás szerint ugyanis az ország kettészakadását követően Izraelben az igaz Isten helyett bálványokat kezdtek el imádni, mindjárt az első három évben elűzték az országból az összes áronita papot és az összes lévitát (2Krón 11,13–17; 13,9), és helyettük a bálványaik szolgálataiba illegitim papokat állítottak (2Krón 11,15; 13,9). Aki hű maradt „Dávid istenéhez”¹⁸⁰, az követte az elűzött papokat: a Krónikás szerint az első három évben ők is mind Júdába települtek át (2Krón 11,13–17), ahol jövevényekként éltek a júdai hittestvéreik között (2Krón 15,8k, vö. Ezsd 6,21).¹⁸¹ Izraelben tehát – a mindvégig hűség Júdával szemben (2Krón 13,8–12) – az igaz istenfélelemnek és legitim kultusznak még csak a lehetősége sem maradt meg. A Dávid házatól elszakadt törzsek így megszűntek Isten népének lenni. A Krónikás az ország kettészakadása után az északi törzsek történetét ignorálja a művéből, s az Izrael nevet, ahol ezt a forrásai csak megengedik, ettől kezdve kizárólag Júdára, a déli zsidó államra alkalmazza.¹⁸² Izrael lakosai a Krónikás szemében egyenlőek „az Úr gyűlölői”-vel (2Krón 19,2), akik „hűtlenné váltak őseik istenéhez, az Úrhoz” (2Krón 30,7), s akiknek Isten már csak „őseik istene”, de nem az övék (2Krón 13,12; 28,9). Izrael segítségét ezért Júda még katonai konfliktusban sem fogadhatja el (2Krón 25,5–10). Jósáfát bűne az Izráellel való szövötközés (2Krón 19,2), s a hajózási vállalkozása is emiatt kellett, hogy kudarcba fulladjon (2Krón 20,35–37). A 2Krón 36,21 szerint az országot a fogságból hazatérők tabula rasanak tekintették, és csak magukat, nem pedig az otthon maradtakat tartották a fogság előtti kultusz legitim örököseinek (1Krón 9;

¹⁷⁹ Így TORREY, *History*, 208kk; NOTH, *Studien*, 164–166.174k; GALLING, 14k; ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 607–611; OEMING, *Israel*, 45; WILLI, *Chronik*, 190–193, velük szemben pl. MOSIS, *Untersuchungen*, 15 stb.; WILLIAMSON, *Israel*, 24.87kk; BRAUN, *Reconsideration*, 87kk; JAPHET, *Ideology*, 325kk, valamint WELTEN, *Geschichte*, 172k. Ha a mű samaritánus-ellenes tendenciájának az erősségéről lehet is vitatkozni, a Krónikásnak a pogány népekkel szemben egyfajta univerzalizmust (!) tulajdonítani, ahogy azt SAEBO, TRE 8, 82, teszi, biztosan elhibázott.

¹⁸⁰ Lásd 2Krón 21,12; 34,3.

¹⁸¹ A 2Krón 11,13–17 még értelmezhető úgy, hogy az istenfélő izráeliek csak az istentiszteletek idejére zárandokoltak Jeruzsálembe, a 2Krón 15,8–9 esetében azonban ez az értelmezés teljesen kizárható.

¹⁸² Lásd nagyon kifejezően az 1Kir 12,12k par. 2Krón 10,3k eltéréseit. A Krónikás az északi országra utaló „Izrael” nevet a forrásából elhagyta (v. 4), és a saját szövegében Júdára vonatkoztatva más helyre illesztette (v. 3). Az „Izrael” megnevezésnek a Júdára való átviteléhez lásd ezen kívül még pl. 2Krón 13,5; 19,8; 20,29; 21,4; 23,2; 24,4.6.9.16; 28,27; 33,18, ugyanabban a kontextusban a szó kettős használatához vö. pl. 2Krón 30–31.

Neh 9,6–37). A Krónikás ugyanezt a szemléletet vetítette ki az északi országrészre is.

A Krónikák egyik jellegzetessége az, hogy az igazi Izráel történetét a legitim kultusz és királyság megalapításához köti, s így Dávid uralkodásának az idejéből igyekszik levezetni azt. A Pentateuchosból a nemzetségtáblázatok segítségével lényegében csak azokat a részleteket veszi át, amelyek Júda, ezen belül pedig Dávid és nemzetségének a kiválasztottságát bizonyítják (1Krn 1–9), majd a Sám–Kir alapján rögtön áttér annak a korszaknak az ismertetésére, amiben a Jeruzsálem elsőbbségét biztosító intézmények: a jeruzsálemi királyság és a jeruzsálemi kultusz kialakult. A Pentateuchos és Józsué könyvének olyan nagy témái, mint Izráel kiválasztottsága,¹⁸³ az egyiptomi szabadulás,¹⁸⁴ a Sínai szövetségkötés,¹⁸⁵ valamint a honfoglalás¹⁸⁶ legfeljebb csak az átvett forrásanyag elszórt utalásai révén jelennek meg a műben.¹⁸⁷ Ez annál feltűnőbb, mivel a Krónikás egyébként a kanonikus iratok harmonizálására, tartalmi integrálására törekedett. A jelenség hátterében nyilván ismét a samaritanusok elleni polémia áll: a Krónikás azokat a tradíciókat, amelyek a Garizim-hegyi kultusz legitimációjához is felhasználhatóak, tudatosan igyekezett háttérbe szorítani.

A Krónikák a samaritanusokon túl a többi néppel szemben is az elzárkózás jeleit mutatja. Az 1Krn 21,4 a népszámlálók utazásáról szóló beszámolót (2Sám 24,4–7) erősen lerövidíti, hogy a Dávid idejében számba vett, de nyilvánvalóan nem izráeli származású alattvalókról hallgathasson. A Krónikás, forrásaival szemben, nem közölte Ábrahám másodfeleségeinek a származását (1Krn 1,29 – Gen 25,12; 1Krn 1,32 – Gen 25,1), és ugyancsak hallgatott Salamon idegen feleségeiről (1Kir 11,1–8). A fáraó lányával kapcsolatban, akinek a Salamonnal kötött házasságát nyilván nem tudta elhallgatni, azt állította, hogy Salamon azért építtetett neki külön palotát, hogy távol tartsa a templom körzetétől (1Kir 9,24a – 2Krn 8,11). A Krónikás a 2Krn 12,16-ban nem beszélt Roboám anyjának ammóni származásáról, Manassétól kezdve pedig következetesen kihagyta az anyakirálynőkre vonatkozó megjegyzéseket, mivel a többségük a 2Kir adatai szerint olyan területekről származott, ami filiszteus fennhatóság alatt állt.¹⁸⁸ Jóas gyilkosairól azonban – a forrását kiegészítve is – fontosnak tartja megemlíteni, hogy azok idegen asszonyok gyermekei voltak (2Krn 24,26a – 2Kir 12,22).¹⁸⁹

A samaritanusoktól való elzárkózás mellett azonban a Krónikás egyfajta nyitottságot mutat mindazok iránt, akik csatlakozni kívánnak a jeruzsálemi kultuszhoz.¹⁹⁰ Végleges elhatárolódásról tehát a két vallási csoport között a Krónikás korában nincsen szó: A szakadás után előállt versenyhelyzet a szerzőt az Ezsd–Neh könyvének korábbi, merev álláspontja revíziójára

¹⁸³ Átveszi a gondolatot a forrásaiból: 1Krn 17,20–22 – 2Sám 7,24. Törli a gondolatot a forrásaiból pl.: 2Krn 6,39 – 1Kir 8,50k, illetve Dávid kiválasztásával helyettesíti: 2Krn 6,42 – 1Kir 8,53. Mint láttuk, Izráel kiválasztásának a gondolatát a Krónikás Jeruzsálem, Dávid és Salamon, valamint a papok és léviták kiválasztásának a koncepciójával helyettesítette.

¹⁸⁴ A Krónikás változatlanul átveszi a forrásából az egyiptomi szabadulásra való utalást: 1Krn 17,21 – 2Sám 7,23; 2Krn 5,10 – 1Kir 8,9; 2Krn 6,5 – 1Kir 8,16; 2Krn 7,22 – 1Kir 9,9. A gondolatot átveszi, de az „Egyiptom” szót törli: 1Krn 17,5 – 2Sám 7,6. Törli az exodusra történő utalást a forrásaiból: 2Krn 3,1 – 1Kir 6,1; 2Krn 6,11 – 1Kir 8,21; 2Krn 6,39.42 – 1Kir 8,50k.53; 2Krn 33,11–15 – 2Kir 21,12–15, vö. az egyiptomi tartózkodásra történő utalás törlését az 1Krn 2,1k par. Ex 1,1–4-ből. Saját anyagában a Krónikás egyetlen helyen, a 2Krn 20,10-ben említi meg az egyiptomi kivonulást.

¹⁸⁵ Lásd 2Krn 5,10 – 1Kir 8,9; 2Krn 6,11 – 1Kir 8,21.

¹⁸⁶ Lásd pl. 1Krn 17,21 – 2Sám 7,23.

¹⁸⁷ Ebben a koncepcióban pl. a Bírak kora is csak mint kaotikus, Tóra és legitim kultusz nélküli periódus jelenik meg, lásd 2Krn 15,3–6, s ehhez a Bír 17–21 szemléletét.

¹⁸⁸ Lásd 2Kir 21,19: Jotba; 2Kir 22,1: Bockat; 2Kir 23,31 és 24,18: Libná. Jotba fekvése ismeretlen, Bockat és Libná eredetileg Júda törzsi területéhez tartozott, vö. Józ 15,39.42, valamint 2Kir 8,22.

¹⁸⁹ Ugyanennek a tendenciának felel meg az is, amikor a Krónikák a pogány Jórám nevét (Az ÚR magasztos) a Jahve-hitét elfedő Hadórámra (Hada magasztos) cseréli (1Krn 18,10 par. 2Sám 8,10), illetve Szerájá kancellár izráeli neve helyett (2Sám 8,17) az egyiptomi Savsá nevet hozza (1Krn 18,16).

¹⁹⁰ Ezt hangsúlyozza MOSIS, *Untersuchungen*, 1973, 169–172.200k.224.232.

kényszerítette. A Krónikás ennek a revízióknak a jegyében tudósított arról, hogy Dávid a meghódított területeken is az izráeli „jog és igazság” szerint uralkodott (1Krón 18,14 – 2Sám 8,15), illetve arról, hogy az egyik udvari papja idegen származású volt (1Krón 18,15 – 2Sám 8,17). A Krónikás szerint Ászá idejében tömegesen települtek át Efraim, Manassé és Simeon¹⁹¹ területéről Júdába, és ott, úgy tűnik, csatlakozhattak a jeruzsálemi kultuszközösséghez (2Krón 15,9). Jósáfát Efraim hegyvidékét is bevonta vallási reformjaiba (2Krón 19,4). A 2Krón 28,9–15 az északi törzseket bűnösöknek, de mégis Jahve-hívőknek mutatja be, akiknek Jahve továbbra is az istene (28,10), s akik, hallgatva egy nyilvánvalóan északi (!) próféta szavára, hazaengedik a foglyul ejtett júdai „honfitársaikat” (v. 11). Ezékiás követői Izráel lakóit is meginvitálták a jeruzsálemi páskaünnepre, s az ehhez szükséges megtérést a jeruzsálemi kultuszhoz való csatlakozásként definiálták (2Krón 30,6kk). Egyesek nyilvánvalóan éltek is a felkínált lehetőséggel (2Krón 30,11.25), a király pedig a kultikus reformjait az izráeli területekre is kiterjesztette (31,1). Jósiás kultuszcentralizációjának hatósugara szintén kiterjedt Efraim, Manassé és Simeon területére, sőt egészen Naftáliig ért (2Krón 34,6.21.33). Így semmi akadálya sem lehetett annak, hogy a templom felújítására a Manasséból és Efraimból valóktól, illetve „az Izráelben megmaradtaktól” is elfogadjon adományokat (34,9), s hogy az északiak szintén részt vegyenek Jeruzsálemben a központi páskaünnepen (2Krón 35,18).

E történelmi példákon túl a Krónikásnak a kultuszközpontú, illetve az egyéni felelősségre épülő teológiája is bizonyos nyitottságot hordoz magában a nem izráeli származásúak iránt. Mint láttuk, a Krónikás Izráel kiválasztásának koncepcióját Jeruzsálem, illetve az ottani kultusz megalapítóinak és üzemeltetőinek kiválasztásával helyettesítette. Az etnikai alapú kiválasztást ezzel egy olyan kiválasztás-tan váltotta fel, ami az egyén hitbeli döntésén alapul: Mindenki, aki elszakadt e kultushelytől, kikerült az isteni kiválasztás hatósugarából, viszont bárki, aki csatlakozik a jeruzsálemi gyülekezethez, részesévé válhat annak. A megtérés lehetőségének a hangsúlyozása szintén kizárja azt, hogy a mű akár csak az északi törzsek esetében is visszavonhatatlan elvettetésről beszélhessen (lásd 2Krón 11,13–17; 15,9).

Kétségtelen, hogy a Krónikás korában e nyitottság iránti fogadókészségre és a samaritánusok tömeges csatlakozására aligha számítottak. A történelmi tapasztalatok itt józanságra intették a jeruzsálemieket (vö. 2Krón 30,10–12). A megtérésre hívó békés agitáció mellett a könyv ezért említi előszeretettel a júdai királyoknak az államhatalom eszközeivel támogatott, az egykori izráeli területekre is kiterjedő reformintézkedéseit, és táplálja az egységes királyság helyreállításához kapcsolódó reményeket (2Krón 31,1kk; 34,6.9.21; 35,18). A Krónikás korában a vallási versengés a két tartomány, Júdea és Samária között nyilván egyfajta területi vitával is összekapcsolódott, melynek során a júdaiak a Samária déli részén élő gyülekezeti tagjaik érdekében a provinciájuk határát igyekeztek észak felé tolni.¹⁹² A Hasmoneus uralkodók valláspolitikájában, mint tudjuk, egyoldalúan ez az utóbbi álláspont érvényesült.

X. Eszkatológikus remények?

A kutatók véleménye megoszlik arról, hogy voltak-e a Krónikásnak a jövőre nézve eszkatológikus reményei. A könyv szerint ugyanis Isten az engedelmes nemzedékek számára megígért üdvjavit, úgymint szabadítását, gazdasági jólétet, politikai biztonságot, valamint a vele való közvetlen együttlétet nem a távoli jövőre tartogatja, hanem azokkal már a jelenben megajándékozza a híveit.¹⁹³ Mint látni fogjuk, a Krónikás az írópróféták szavait ugyan gyak-

¹⁹¹ Simeon a 2Krón 34,6-ban is Efraim és Manasséval együtt, nyilvánvalóan az északi törzsek közé sorolva jelenik meg. Ennek az egyébként egyedülálló elképzelésnek talán a Gen 34 lehet az alapja, ami Simeont Lévivel együtt valahová Sikem környékére lokalizálja.

¹⁹² NOTH, *Studien*, 178.

¹⁹³ Jólét és biztonság: 1Krón 22,9.18; 23,25; 2Krón 14,5k; 15,15; 17,7–11; 20,29k; Istennel való együttlét a kultuszban: 2Krón 7,1kk; 15,15; 30,25k. A kérdéshez a fenti értelemben lásd pl. KELLERMANN, *Anmerkungen*,

ran idézi, de azok eszkatológiai jövődöléseire még csak utalást sem tesz. Az a következetesség, amivel a megfizetés-tant minden nemzedékre alkalmazza, szintén kizárja a jutalmazásnak a távoli jövődöbe történő kitolódását.

Más kérdés az, hogy a Krónikás számolt-e a júdai királyság helyreállításával. E nézet ellen és mellett egyaránt komoly érveket lehet fölvonultatni.¹⁹⁴ A fentiekben láttuk, hogy a Krónikás szerint a jeruzsálemi királyság ugyan fontos szerepet játszott Isten uralmának a megvalósításában, a teokrácia azonban végső soron földi uralkodók nélkül, a törvényesen üzemelő kultusz, az áldozatkész gyülekezet és a laikus vezetők segítségével is megvalósítható. A Dávidnak adott ígéretet a Krónikás szintén erkölcsi feltételekhez kötötte,¹⁹⁵ de a 2Sám 7,16-tal szemben nem a dinasztia örök uralkodására tett ígéretként értelmezte, hanem azt egyrészt *Isten királyságára*, másrészt kizárólag a templomépítő *Salamonra* vonatkoztatta (1Krón 17,11–14; 22,10; 28,6k). Isten tehát nem a jeruzsálemi királyságnak ígért örök maradandóságot, hanem a saját uralmának.

Ugyanakkor a mű Dávid nemzetségtábláját a babiloni fogság után is továbbvezeti (1Krón 3,19–24), nyilván abban bízva, hogy e nemzetség az 1Krón 17,14 ígéretének megfelelően ismét valamilyen szerephez jut a teokrácia megvalósításában. Az 1Krón 17,27 a dávididáknak szóló áldásért nem könyörög (vö. 2Sám 17,29), hanem azt kész tényként kezeli, a 2Krón 6,16k pedig a Dávid nemzetségére vonatkozó ígéret betöltése utáni könyörgést (1Kir 8,25k) egy imádsággal még ki is egészíti (2Krón 6,40–42 -- 1Kir 8,52k). Ez az ima csupa olyan, később kanonikussá vált szöveget idéz, ami a Dávidnak és a Sionnak adott ígéreteket tárgyalja, illetve azok életben tartásáért könyörög (Zsolt 132,8k; Ézs 55,3; Zsolt 89,2).¹⁹⁶ A Krónikás a már felmutatott demokratizálás tendenciáján túl egyéb eszközökkel is igyekezett a jeruzsálemi királyság intézményét idealizálni: Az istenfő királyokkal kapcsolatban a dinasztia belüli hatalmi harcokat¹⁹⁷ és a királyság intézményének az árnyoldalait¹⁹⁸ elhallgatja, s a királyt mint a gyülekezet¹⁹⁹, a templom²⁰⁰ és a nép²⁰¹ jótevőjét mutatja be. Mivel a műből hiányzik mindenféle eszkatológikus váradalom, a királyságnak ezt az idealizálását sem szabad egy eljövendő messianisztikus kor visszavetítésének tekinteni, hanem azt a királyság előnyeit kidomborító rojalista törekvésként kell értelmezni.²⁰²

97; JAPHET, *Ideology*, 493kk; ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 621.

¹⁹⁴ ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 621k, szerint a Krónikák szerzői szándékosan hagyták nyitva a királyság restaurációjának lehetőségét a műben. SAEBO, TRE 8, 84, felhívja a figyelmet arra, hogy a későbbi betoldások nem érdeklődnek a királyság intézménye iránt, s már csak a Krónikák szövegállományának a felduzzasztásával is csökkentik a műben a restauratív várakozások súlyát.

¹⁹⁵ Forrásait követve: 2Krón 6,16; 7,17k, azokon túlmenően: 1Krón 28,7.9.

¹⁹⁶ A dinasztia fontosságát mutatja a műben az is, hogy a 2Krón 21,7 a 2Kir 8,19-cel szemben nem Júda, hanem Dávid háza kegyelmes megkíméléséről beszél.

¹⁹⁷ 1Krón 29,20kk -- 1Kir 2; 2Krón 11,22k.

¹⁹⁸ Így hallgatja el azt, hogy Salamon izráélieket is robotmunkára kényszerített (1Kir 5,27–30 szemben 2Krón 2,16k és 1Kir 9,20–22). A néhány elszórt utalás a királyok zsarnokoskodására az istentelen királyokhoz kapcsolódik, vö. 2Krón 16,10; 24,22.

¹⁹⁹ 2Krón 15,8–15; 17,7–9; 29,5–11; 34,29–32.

²⁰⁰ 2Krón 24,4kk; 29,1kk; 30,24; 31,2kk; 34,8kk; 35,7.

²⁰¹ 2Krón 19,4–11, valamint a nép biztonságát szolgáló katonai építkezések: 2Krón 11,5–12; 14,5k; 17,2.12k; 26,9k; 27,3k; 32,5k; 33,14.

²⁰² Messianizmusként értelmezi a jelenséget VON RAD, s őt követve pl. GALLING, 7. Velük szemben rojalista váradalmakról beszél pl. NOTH, *Studien*, 179; WILLIAMSON, *Eschatology*, 493kk; ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 621.

XI. A kánon integrálása

A mű egyik legfontosabb célját²⁰³ vagy teológiailag legmaradandóbb eredményét²⁰⁴ a kutatók egy része a lassan kirajzolódó kánon megszilárdításában, illetve a kanonikus iratok tudatos integrálásában látja.

1) Tóra

A Tóra a Krónikás számára már kétségtelen kanonikus tekintéllyel rendelkezik. Szerzőjének – annak ellenére, hogy ezt maga a Pentateuchos még sehol nem állítja, – magát Mózeset, „az Isten emberét” (1Krn 23,14; 2Krn 30,16) tartotta, s azt „Mózes törvénye” (2Krn 23,18; 30,16; vö. 35,6) vagy „Mózes könyve” néven emlegette (2Krn 25,4; 35,12, vö. 34,14), egyes rendelkezéseire pedig a „Mózes beszéde szerint” vagy az „ahogy Mózes megparancsolta” (1Krn 6,34; 15,15; 2Krn 8,13, vö. 33,8) formulával utalt. A Krónikás számára megkérdőjelezhetetlen tény, hogy Mózes által maga az Úr nyilatkoztatta ki akaratát,²⁰⁵ s így annak megtartása vagy elvetése az áldás vagy ítélet forrása (vö. különösen 1Krn 22,13; 2Krn 33,8). Az egyes cselekedeteket ezért a Tóra tanításán lemérve ítélte jónak vagy rossznak.²⁰⁶

A Krónikás korára a Tórában a papi és nem papi anyag már a mai kanonikus formájában egymás mellett kellett hogy álljon, hiszen a Krónikás mind a nemzetséglisztákban, mind a kultikus törvényekben egyaránt mindkettőre, illetve azok összedolgozott változatára van tekintettel.²⁰⁷ Azt, hogy Mózes öt könyve erre a korra már kanonikus formájában rögzült, az is bizonyítja, hogy a történeti könyvekkel szemben ezt a Krónikás csak kivonatolhatta, de szerkesztői átdolgozásnak már nem vetette alá. Ugyanakkor Mózes öt könyvében belül észrevette a Papi és a Deuteronomista törvényanyag közötti tartalmi feszültségeket, és azokat igyekezett egy szintézisben feloldani.²⁰⁸

2) Próféta iratok

A történelmi események alakításában a Krónikás a prófétáknak jóval fontosabb szerepet tulajdonított, mint a Deuteronomista történeti mű. Számára a prófétizmus Isten kijelentésének a másik legfontosabb formája (vö. 2Krn 20,20). Elképzelései szerint a történelem minden változatos pillanatában próféták léptek fel, akik a Tóra tanítását az adott szituációra alkalmazták, a bűnöst a Tóra megszegésére figyelmeztették, majd Isten ítéletét vagy megtérésre intő szavát hirdették. Forrás-hivatkozásai szerint minden korszaknak megvolt a maga meghatározó prófétai személyisége, azaz Isten egyetlen nemzedéket sem hagyott prófétai kijelentés nélkül. A Krónikás szerint a próféták által meghirdetett esemény mindig be is következett: a prófétai kijelentésre ezért bátran rábízhatja magát Izráel a jelenben, illetve a jövőben is.

²⁰³ STEINS, *Chronik*, 174; ua., *Datierung*, 91k.

²⁰⁴ ALBERTZ, *Religionsgeschichte II*, 609–618. Hasonlóan korábban ACKROYD, *Age*, 284; ua., *Theology*, 122; CHILDS, *Introduction*, 647.

²⁰⁵ Lásd ehhez 1Krn 15,15: „ahogyan Mózes parancsolta az ÚR beszéde szerint”, 1Krn 22,13: „azok a rendelkezések és törvények, amelyeket az ÚR Mózes által parancsolt Izráelnek”, 2Krn 34,14: „a törvénykönyv, amit az ÚR Mózes által adott”, 2Krn 35,6: „az Úrnak Mózes által adott rendelkezései”, lásd ezen kívül 2Krn 25,4; 33,8.

²⁰⁶ Így pl. 1Krn 16,40; 22,12k; 23,31; 24,19; 28,8; 29,19; 2Krn 2,3 stb.

²⁰⁷ Lásd ROTHSTEIN/HÄNEL, XLIV, nézetével szemben NOTH, *Studien*, 132. Egyoldalúan csak a P forrás hatását hangsúlyozták a Krónikákra még: WELLHAUSEN, *Prolegomena*, 175kk; PFEIFFER, IDB 1, 573kk, PLÖGER, *Theokratie*, 50kk – velük szemben a Deut hatást emelte ki VON RAD, *Levitisches Predigt*; WELCH, *Purpose*; WILLI, *Chronik*.

²⁰⁸ Így a Deut 16,1–8 a páska központi zárandokünnepé tette, az Ex 12 viszont családi ünnepként kezelte. Ezt a 2Krn 35,4.12 úgy harmonizálja, hogy a zárandokok az áldozatot családonként mutatják be, illetve a bárányt Jeruzsálemben továbbra is családonként fogyasztják el. Az Ex 12 a bárány sütését írja elő, a Deut 16 azonban főzésről beszél. Ezt az ellentmondást a Krónikás azzal oldja fel, hogy a páska esetében sütésről, az egyéb áldozatok esetében azonban főzésről beszél (2Krn 35,13), vö. 2Kir 23,21 és 2Krn 35,1–19.

A Krónikás tehát már nem osztotta a Deuteronomista történeti mű fenntartásait a prófétizmussal, illetve konkrétan az írópróféták könyveivel szemben. A Királyok könyvében is megjelenő Ézsaiáson túl ő már név szerint megemlíti Jeremiást is, idézte próféciait,²⁰⁹ illetve a műbe beiktatott beszédeiben a többi íróprófeta szavait is átvette, és az adott történelmi szituációra, illetve saját korának viszonyaira alkalmazta azokat.²¹⁰ A művében fellépő prófétákhoz hasonlóan a Krónikás az íróprófétákban is elsősorban a Tórát applikáló, a népet intő és buzdító prédikátorokat látott. A visszavonhatatlan ítélethirdetés vagy a feltétel nélküli üdvígéret helyett ezért mindenek előtt az intő és megtérésre buzdító kijelentéseket idézte tőlük (vö. 2Krón 20,20 par. Ézs 7,9; 2Krón 15,2 par. Jer 29,13k).²¹¹

Azt, hogy a Krónikás szemében a próféták feltétlen tekintéllyel rendelkeztek, az is bizonyítja, hogy őket tekintette a Tórán túlmutató újabb kijelentések egyedüli legitim közvetítőinek. A lévítáknak a Tóra tanításához képest kibővített feladatkörét²¹² például nem Dávid tekintélyére vezeti vissza, hanem a király prófétáinak a kijelentésével legitimizálja (vö. 2Krón 29,25; 35,15). Ugyanakkor az a tény, hogy a Krónikás szerint a próféták szerepét lévita énekesek vették át,²¹³ azt bizonyítja, hogy a Krónikás a próféták korát lezártak tekintette, s így további, a Tórának ellentmondó próféciaik születését nyilván már nem tartotta lehetségesnek. Ez a felfogás szintén elősegíthette az írópróféták kanonikus tekintélyének megerősödését.

3) Történeti könyvek

Az 1Krón 1–9 + 1Krón 10–2Krón 36 elrendezése azt mutatja, hogy a Krónikás Mózes öt könyvét már a Józs–2Kir történeti mű első nagy fejezeteként ismerte. A samaritánus közösséggel folytatott polémia arra ösztönözte, hogy Mózes öt könyve mellett a történeti könyvek kanonikus tekintélyét is igyekezzen megerősíteni, hiszen a dávidi királyság és a jeruzsálemi kultusz elsőbbségét csak ezekből tudta bizonyítani. A Deuteronomista történeti mű korára Mózes öt könyve azonban még nem készült el, s így annak a szerkesztői csupán a Deuteronomium törvényeire lehettek tekintettel. A Krónikás ezért igyekezett a történeti könyvek anyagát kisebb korrekciókkal vagy a Pentateuchosból levezetett interpretációkkal a Papi irattal kibővült *Tórához* is hozzáigazítani,²¹⁴ s a kegyes királyokat úgy bemutatni, mint akik már a Papi irat törvényeinek is mindenben eleget tettek.²¹⁵ A Tórával való harmonizáláson túl a Krónikás

²⁰⁹ 2Krón 26,22; 32,32, valamint 2Krón 35,25; 36,22.

²¹⁰ A kérdéshez lásd már fentebb, a 21. oldalt a 82. lábjegyzettel.

²¹¹ Az eszkatológiai jövődőléseiket a Krónikás szintén nem vette fel a művébe: erre feltehetőleg a samaritánusok elleni egységfront érdekében nem került sor, lásd ehhez fentebb, a 40. oldalon.

²¹² Ehhez lásd fentebb, 31. oldal.

²¹³ Lásd fentebb a 31. oldalt a 141. lábjegyzettel.

²¹⁴ Lásd pl. 1Krón 15,13k.15 (Deut 10,8); 1Krón 21,6 (Num 1,49); 21,23 (Num 15,1kk); 2Krón 33,3 (Deut 12,3); 33,6 (Deut 18,10). Ugyancsak ide sorolható be az a megfigyelés is, miszerint a Krónikás a Deuteronomista történet mű koncepciójával szemben, ami mind a kultusz, mind a politika területén a királyt tekinti meghatározó alagnak, kultikus kérdésekben – a Pentateuchos ábrázolásának megfelelően – az egész gyülekezet/egész Izráel, politikai kérdésben pedig a vének szerepét hangsúlyozta.

²¹⁵ Papok és lévíták elkülönítése (vö. pl. 1Krón 15; 2Krón 5,4.12; 23,7; 34,12k és forrásait), áldozati előírások (esti és reggeli állandó áldozat: 1Krón 16,39k; 2Krón 2,3; 8,12kk; 13,10k; 31,2k -- Ex 29,38–41 és Num 28,3–8; égőáldozathoz kísérő ételáldozat: 1Krón 21,23 -- Num 15,1kk; 29,28kk), engesztelési ünnep (2Krón 29,20–24 -- Lev 4; 16,11kk), ünnepek datálása (páska: 2Krón 35,1 -- Ex 12,6, részvétel a páskán: 2Krón 30,2kk -- Num 9,1–14), a templom építése az egész nép adományaiból történik (1Krón 29,1–9.14.17 -- Ex 25,3–8; 35,4–29), mint ahogy annak a karbantartása (2Krón 24,6k -- Ex 30,12kk; valamint Neh 10,33k), az áldozatokkal való ellátása (2Krón 30,24; 35,7–9), illetve a papok ellátmánya (2Krón 31,4kk -- Num 18,12k; Lev 27,30) is. Ugyancsak a Papi irat tanítása érvényesül a műben akkor, amikor a királyok nem végezhetnek papi szolgálatot (lásd a leprás Uzziájá „kiközösítését”: 2Krón 26,23 -- 2Kir 15,5). Sámuel, aki a silői szentélyben papként is működött, a Krón szerint nem efraimita (1Sám 1,1), hanem lévita volt (1Krón 6,7kk). Dávid a Krónikás szerint nem papi ruhát viselt a láda elszállításakor (2Sám 6,14), hanem egy laikusok számára is hordható felső ruhát (1Krón 13,8), s fiai nem papok, hanem királyi tanácsadók voltak (2Sám 8,18 -- 1Krón

a Történeti könyvek kanonicitását azzal is elősegítette, hogy végső soron *prófétai iratoknak* tekintette azokat. Mint láttuk, a forrásmegjelöléseinek egyik csoportja ezt a célt szolgálta.

4) Iratok

Az Iratok kánonrész, s benne a Zsoltárok könyve a Krónikás korában még nem zárulhatott le. Ezt nemcsak az bizonyítja, hogy egyes zsoltárokon kívül a szerző még egyetlen ide besorolt könyvet sem idéz, hanem az is, hogy az 1Krón 16,7kk-ben a 105., a 96. és a 106. zsoltár részleteit még egyetlen himnusszá kapcsolhatta össze. Mivel azonban itt három olyan zsoltárról van szó, ami a kanonikus Zsoltárok könyvében is megtalálható, valószínű, hogy azok már a könyv keletkezésének korában is egyetlen közös gyűjteményben szerepeltek.

A *zsoltárok* kanonikus felértékelését a Krónikás nagyban elősegítette azzal, hogy ahol csak tehette, kiemelte a lévitáknak a kultikus zenében betöltött szerepét, s ezt a szolgálatukat Dávid király korára vezette vissza. Mint láttuk, szerinte profétai kijelentés alapján maga Dávid szervezte meg a kultikus éneklés rendjét, ő készítette el a templomi hangszereket, sőt, – a kanonikus zsoltárok felirataiból ismert Ászáf mellett – már zsoltárszerzőnek is tekintette őt (2Krón 7,6; 29,30). A Krónikák könyve tehát jelentős állomása volt annak a folyamatnak, aminek az eredményeként a zsidó hagyomány először a kanonikussá vált zsoltárok egy-egy gyűjteményét, s végül az egész Zsoltárok könyvét Dávidra vezette vissza.

A zsoltároknak a Tórával és a történeti könyvekkel való integrálását a Krónikás azzal érte el, hogy művének egyik csúcspontján egy kanonikussá vált zsoltárt, a Zsolt 132-t idézte (2Krón 6,41) és azt a Dávidnak szóló ígértet koncepciójába is szervesen beleépítette. Azzal, hogy a kultikus éneklés elsődleges feladatát Istennek a történelemben és az egyes hívők életében megmutatkozó szeretetének és hűségének a hirdetésében határozta meg (1Krón 16,34.41; 2Krón 5,13; 7,3.6; 20,21), a zsoltárokat a történelem szintjén is érvényes kijelentés hordozóiként mutatta fel.

A Krónikás tehát hallatlan integráló munkát végzett az addig leginkább csak egymás mellett létező teológiai irányzatok és iskolák között. A Tóra egyes részleteit harmonizálta egymással, és azt szorosabb egységbe fűzte a történeti könyvekkel. Az írópróféták könyveit – szemben a Deuteronomista történeti művel – tudatosan összekapcsolta a történeti hagyománnyal, sőt a forrásmegjelölései révén a történeti műveket is profétákra vezette vissza. A kultikus éneklés szerepének a hangsúlyozása, valamint a zsoltárokból vett idézetei révén az Iratokat is hozzákötötte az előző két iratcsoporthoz. Izrael vallástörténetében először a Krónikásnál figyelhető meg tehát az a kanonikus szemlélet, amely az addigi hagyományok szintézisére, és az azt őrző iratok tudatos teológiai együttlítására törekszik. E kanonikus látásmóddal a Krónikás szándéka egyrészt az lehetett, hogy a hellenizmus kihívásával szemben az ősök hitének egyfajta szintézisét teremtsen meg, másrészt a samaritánusok elleni küzdelemhez igyekezhetett a Tóra mellett a többi vallási iratnak fokozottabb tekintélyt biztosítani.

18,17). A Krónikás mindezen felül az átvett anyagot magával a Deuteronomiummal is igyekezett tovább harmonizálni: Dávid nem elteszi (2Sám 5,21), hanem megsemmisíti a filiszteusok bálványait (1Krón 14,12, vö. Deut 12,2–3, lásd Dáviddal szemben az ezért elítélt Amacját: 2Krón 25,14). A Krónikás ezen felül a történeti könyvekbe felvett, helyenként egymásnak ellentmondó hagyományokat is megpróbálta összhangba hozni. Erre szemléletes példa az 1Krón 20,5 esete, ami az 1Sám 17 és 2Sám 21,19 adatait harmonizálja Góliát legyőzőjéről, vagy a 2Krón 2,16kk, ami a Salamon kényszermunkásairól szóló állításokat (1Kir 5,27 és 9,20kk) egységesíti.

**A Krónikák és kanonikus forrásainak
az egybevetése**

Szinopszis

A Krónikák első könyve

1Krón 1,1–4: Nemzetségtáblázat Ádámtól Noé fiaiiig (vö. Gen 5)

1 (1) Ádám,	(1) Ez Ádám nemzetségének könyve. Amikor Isten embert teremtett, Istenhez hasonlóvá alkotta. (2) Férfivá és nővé teremtette, megáldotta, és embernek nevezte őket teremtésük napján. (3) Ádám százharminc éves volt, amikor fiút nemzett, magához hasonló, a maga képmására, és elnevezte Sétnek. (4) Sét születése után Ádám nyolcszáz évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (5) Ádám teljes életkora tehát kilencszázharminc év volt, amikor meghalt.
Sét,	(6) Sét százöt éves volt, amikor Enóst nemzette. (7) Enós születése után Sét nyolcszázhet évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (8) Sét teljes életkora tehát kilencszáztizenkét év volt, amikor meghalt.
Enós,	(9) Enós kilencven éves volt, amikor Kénánt nemzette. (10) Kénán születése után Enós nyolcszázötven évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (11) Enós teljes életkora tehát kilencszázöt év volt, amikor meghalt.
(2) Kénán,	(12) Kénán hetven éves volt, amikor Mahalalél nemzette. (13) Mahalalél születése után Kénán nyolcszáznegyven évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (14) Kénán teljes életkora tehát kilencszáztíz év volt, amikor meghalt.
Mahalalél,	(15) Mahalalél hatvanöt éves volt, amikor Jeredet nemzette. (16) Jered születése után Mahalalél nyolcszázharminc évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (17) Mahalalél teljes életkora tehát nyolcszázkilencvenöt év volt, amikor meghalt.
Jered,	(18) Jered százhatvankét éves volt, amikor Énókot nemzette. (19) Énók születése után Jered nyolcszáz évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (20) Jered teljes életkora tehát kilencszázhatvankét év volt, amikor meghalt.
(3) Énók,	(21) Énók hatvanöt éves volt, amikor Metúselahot nemzette. (22) Énók az Istennel járt; Metúselah születése után háromszáz évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (23) Énók teljes életkora tehát háromszázhatvanöt év volt. (24) Énók az Istennel járt, és egyszer csak eltűnt, mert magához vette őt Isten.
Metúselah,	(25) Metúselah száznyolcvanhét éves volt, amikor Lámeket nemzette. (26) Lámek születése után Metúselah hétszáznyolcvankét évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (27) Metúselah teljes életkora tehát kilencszázhatvankilenc év volt, amikor meghalt.
Lámek,	(28) Lámek száznyolcvankét éves volt, amikor fiút nemzett. (29) Nőének nevezte el, és ezt mondta: Ő vigasztal meg bennünket kezünk fáradságos munkájában a termőföldön, amelyet megátkozott az ÚR. (30) Nőé születése után Lámek ötszázkilencvenöt évig élt, és még nemzett fiakat és leányokat. (31) Lámek teljes életkora tehát hétszázhetvenhét év volt, amikor meghalt.
(4) Nőé, Sém, Hám és Jáfet.	(32) Nőé ötszáz éves volt, amikor fiakat nemzett: Sémet, Hámot és Jáfetet.

1Krón 1,5–23: Nemzetségtáblázat Noétól Sémig (vö. Gen 10)

(...)	(1) Ezek Nőé fiainak, Sémnek, Hámnak és Jáfetnek a leszármazottai, mert fiaik születtek az özönvíz után.
(5) Jáfet fiai: Gómer, Mágóg, Mádaj, Jáván, Túbal, Mesek és Tírász. (6) Gómer fiai: Askenáz, Rífat és Tógarmá. (7) Jáván fiai: Elísá, Tarsísá, Kittím és Ródáním.	(2) Jáfet fiai: Gómer, Mágóg, Mádaj, Jáván, Túbal, Mesek és Tírász. (3) Gómer fiai: Askenáz, Rífat és Tógarmá. (4) Jáván fiai: Elísá, Tarsís, Kittím és Dódáním.
(...)	(5) Ezekről ágaztak szét országaikba a szigetlakó népek, mindegyik a maga nyelve szerint, nemzetségekre és népekre tagolódva.

(8) Hám fiai: Kús, Micraim, Pút és Kánaán. (9) Kús fiai: Szebá, Havílá, Szabtá, Ramá és Szabteká. Ramá fiai: Sebá és Dedán.

(10) Kús nemzette Nimródót. Ez kezdett hatalmaskodni a földön.

(...)

(11) Micraim nemzette a lúdiakat, anámiaikat, lehábiakat és naftúhiakat, (12) a patrósziakat és a kaszlúhiakat (...). Innen származtak a filiszteusok és a kaftóriak.

(13) Kánaán nemzette elsőszülöttjét, Szidónt, azután Hétet, (14) meg a jebúsiakat, emóriakat, girgásiakat, (15) a hivvieket, arkiakat és színieket, (16) az arvádiakat, cemáriakat és hamátiakat.

(...)

(17) Sém fiai: Élám, Assúr, Arpaksad, Lúd és Arám,

(...) Úc, Húl, Geter és Mesek.

(18) Arpaksad nemzette Selahot, és Selah nemzette Hébert.

(19) Hébernek két fia született. Az egyiknek Peleg volt a neve, mert az ő idejében váltak szét a föld népei. Testvérének Joktán volt a neve.

(20) Joktán nemzette Almódádót, Selefet, Hacarmávetet és Jerahot, (21) Hadórámot, Úzált és Diklát, (22) Ébált, Abímáélt és Sebát, (23) Ófirt, Havilát és Jóbábot. Ezek mind Joktán fiai voltak.

(...)

(6) Hám fiai: Kús, Micraim, Pút és Kánaán. (7) Kús fiai: Szebá, Havílá, Szabtá, Ramá és Szabteká. Ramá fiai: Sebá és Dedán.

(8) Kús nemzette Nimródót. Ez kezdett hatalmaskodni a földön. (9) Hatalmas vadász volt ő az ÚR előtt. Ezért mondják: Hatalmas vadász az ÚR előtt, mint Nimród. (10) Országa először Babelben, Ereken, Akkádban és Kalnéban, Sineár földjén volt. (11) Arról a földről ment Assúrba, és építette Ninivét, Rehóbót-Írt, Kelahot (12) és Reszent, ezt a nagy várost Ninive és Kelah között.

(13) Micraim nemzette a lúdiakat, anámiaikat, lehábiakat és naftúhiakat, (14) a patrósziakat, kaszlúhiakat és a kaftóriakat. Innen származtak a filiszteusok (...).

(15) Kánaán nemzette elsőszülöttjét, Szidónt, azután Hétet, (16) meg a jebúsiakat, emóriakat, girgásiakat, (17) a hivvieket, arkiakat és színieket, (18) az arvádiakat, cemáriakat és hamátiakat. Azután elszéledtek a kánaániak nemzetségei, (19) úgyhogy a kánaániak területe Szidóntól Gerár irányában Gázáig, Sodoma, Gomora, Admá és Cebóim irányában Lesáig terjedt.

(20) Ezek Hám fiai nemzetségük és nyelvük szerint, országokra és népekre tagolódva.

(21) Születtek gyermekei Sémnek is, aki Héber összes fiainak ősatya, Jáfetnek pedig testvérbátyja volt.

(22) Sém fiai: Élám, Assúr, Arpaksad, Lúd és Arám.

(23) Arám fiai: Úc, Húl, Geter és Mas.

(24) Arpaksad nemzette Selahot, és Selah nemzette Hébert.

(25) Hébernek két fia született. Az egyiknek Peleg volt a neve, mert az ő idejében váltak szét a föld népei. Testvérének Joktán volt a neve.

(26) Joktán nemzette Almódádót, Selefet, Hacarmávetet és Jerahot, (27) Hadórámot, Úzált és Diklát, (28) Óbált, Abímáélt és Sebát, (29) Ófirt, Havilát és Jóbábot. Ezek mind Joktán fiai voltak. (30) Lakóhelyük Mésától Sze-fár irányában a keleti hegyekig terjedt.

(31) Ezek Sém fiai nemzetségük és nyelvük szerint, országaik és népeik szerint.

(32) Ezek Nőé fiainak a nemzetségei, származásuk szerint népekre tagolódva. Ezekről ágaztak szét a népek a földön az özönvíz után.

1Krón 1,24–27: Sém utódai Ábrahámig (vö. Gen 11,10–32)

(24) Sém,

Arpaksad,

Selah,

(10) Ez Sém nemzetsége: Sém százéves volt, amikor Arpaksadot nemzette, két évvel az özönvíz után. (11) Arpaksad születése után Sém ötszáz évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.

(12) Arpaksad harmincöt éves volt, amikor Selahot nemzette. (13) Selah születése után Arpaksad négyszázhárom évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.

(14) Selah harmincéves volt, amikor Hébert nemzette. (15) Héber születése után Selah négyszázhárom évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.

- (25) **Héber,** (16) **Héber** harmincnégy éves volt, amikor Peleget nemzette. (17) Peleg születése után Héber négyszázharminc évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.
- Peleg,** (18) **Peleg** harmincéves volt, amikor Reút nemzette. (19) Reú születése után Peleg kétszázkilenc évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.
- Reú,** (20) **Reú** harminckét éves volt, amikor Szerúgot nemzette. (21) Szerúg születése után Reú kétszázhet évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.
- (26) **Szerúg,** (22) **Szerúg** harmincéves volt, amikor Náhórt nemzette. (23) Náhór születése után Szerúg kétszáz évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.
- Náhór,** (24) **Náhór** huszonkilenc éves volt, amikor Tárét nemzette. (25) Taré születése után Náhór száztizenkilenc évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.
- Taré, (27) Ab-** (26) **Taré** hetvenéves volt, amikor **Abrámot (...)**, Náhórt és Háránt nemzette.
- rám, azaz Ábra-**
- hám.**
- (27) Ez Taré nemzetsége: Taré nemzette Abrámot, Náhórt és Háránt. Hárán nemzette Lótót. (28) Hárán meghalt még apja életében a szülőföldjén, Úr-Kaszdimban. (29) Abrám és Náhór feleséget vettek maguknak: Abrám feleségének Száraj volt a neve, Náhór feleségének pedig Milká volt a neve: Ő Háránnak, Milká apjának és Jiszká apjának volt a leánya. (30) Száraj azonban meddő volt, nem volt gyermeke. (31) Taré fogta fiát, Abrámot, és Lótót, fiának, Háránnak a fiát, és menyét, Szárajt, fiának, Abrámnak a feleségét, és elindult velük Úr-Kaszdimból, hogy Kánaán földjére menjen. Eljutottak Háránig, és ott letelepedtek. (32) Taré kétszázöt éves volt, amikor meghalt Háránban.

(...)

1Krón 1,28: Ábrahám fiai (vö. Gen 25,9a)

(28) **Ábrahám fiai: Izsák és Izmael (...).**

(9a) (...) **Fiai, Izsák és Izmael** temették el a makpélai barlangban, ...

1Krón 1,29–31: Ábrahám utódai Izmael ágán (vö. Gen 25,12–18)

(29) Ez (...) a nemzetségük (...):

Izmael elsőszülöttje Nebájót, azután Kédár, Adbeél és Mibszám, (30) (...) Mismá, Dúmá, (...) Masszá, Hadad és Témá, (31) Jetúr, Náfis és Kédma.

Ezek voltak Izmael fiai.

(...)

(12) Ez Ábrahám fiának, Izmaelnek a **nemzetsége**, akit az egyiptomi Hágár, Sára szolgálója szült Ábrahámnak. (13) Így hívták Izmael fiait nevük és nemzetségük szerint:

Izmael elsőszülöttje Nebájót, azután Kédár, Adbeél és Mibszám, (14) továbbá Mismá, Dúmá és Masszá, (15) Hadad, (...) Témá, Jetúr, Náfis és Kédma.

(16) **Ezek voltak Izmael fiai**, és ez a nevük falvaik és sátorláboraik szerint: tizenkét fejedelem, törzseiknek megfelelően.

(17) Izmael életkora százharminckét esztendő volt. Akkor elhunyt, meghalt, és elődei mellé került. (18) Izmael utódai Havilától Súríg tanyáztak, amely Egyiptomtól keletre, Assúr felé van. Szembeszálltak a testvértörzsekkel is.

1Krón 1,32–33: Ábrahám utódai másodfelesége ágán (vö. Gen 25,1–6)

(32) **Ketúrának, Ábrahám másodrangú feleségének a fiai ezek voltak:**

Ő szülte (...) Zimránt, Joksánt, Medánt, Midjánt, Jisbákot és Súahot.

Joksán fiai voltak Sebá(...) és Dedán(...).

(...)

(33) **Midján fiai: Éfá, Éfer, Hanók, Abidá és Eldáá. Ezek mind Ketúrának a leszármazottjai.**

(1) **Ábrahám ismét megnősült, feleségének Keturá volt a neve.**

(2) **Ő szülte neki Zimránt, Joksánt, Medánt, Midjánt, Jisbákot és Súahot.**

(3) **Joksán nemzette Sebát és Dedánt.** Dedán fiai lettek az assúriak, a letúsiak és a leummiak.

(4) **Midján fiai: Éfá, Éfer, Hanók, Abidá és Eldáá. Ezek mind Ketúrának a leszármazottjai.**

(...)

(5) De Ábrahám Izsáknak adta mindenét, (6) az Ábrahám másodrangú feleségeitől származó fiaknak csak ajándékokat adott Ábrahám, és még életében eltávolította őket fia, Izsák mellől kelet felé, egy keleti országba.

1Krón 1,34–42: Ábrahám utódai Ézsau ágán (vö. Gen 36,1–30)

(34) Ábrahám nemzette Izsákot. Izsák fiai Ézsau és Izráel voltak.

(35) Ézsau fiai voltak:

Elifáz(...),
Reúél(...), Jeús(...),
Jalám(...) és Kórah(...).

(1) Ez Ézsau, azaz Edóm nemzetsége:

(2) Ézsau Kánaán leányai közül vett feleségeket: Ádát, a hettita Élon leányát és Oholibámát, Aná leányát, aki meg a hivvi Cibón leánya volt, (3) meg Boszmatot, Izmáel leányát, Nebájót húgát.

(4) Ádá szülte Ézsauinak **Elifázt**, és Boszmat szülte **Reúélt**. (5) Oholibámá pedig szülte **Jeúst**, **Jalámot** és **Kórah**ot. Ezek Ézsau fiai, akik Kánaán földjén születtek.

(6) Akkor Ézsau fogta a feleségeit, fiait, leányait és mindenkit, aki a házához tartozott, meg a jószágát, minden állatát és egész vagyonát, amit Kánaán földjén szerzett, és más országba ment a testvére, Jákób elöl. (7) Mert olyan sok volt a szerzeményük, hogy nem lakhattak együtt, és jószágaik miatt nem bírta őket eltartani az a föld, amelyen jövevények voltak. (8) Így telepedett le Ézsau a Széir-hegyen. Ézsau pedig Edóm.

(9) Ez a Széir-hegyen lakó Ézsauinak, Edóm ősatyjának a nemzetsége:

(10) Így hívták Ézsau fiait: Elifáz volt Ádának, Ézsau feleségének a fia. Reúél pedig Boszmatnak, Ézsau feleségének a fia.

(11) **Elifáz fiai: Témán, Ómár, Cefő, Gatám és Kenaz.**

(12) *Timna* volt Elifáznak, Ézsau fiának a másodrangú felesége, ő szülte Elifáznak **Amálék**ot. Ezek voltak Ádának, Ézsau feleségének a fiai.

(13) **Reúél fiai: Nahat, Zerah, Sammá és Mizzá.** Ezek voltak Boszmatnak, Ézsau feleségének a fiai.

(14) Ezek voltak a fiai Oholibámának, Ézsau feleségének, Aná leányának, aki meg Cibón leánya volt: ő szülte Ézsauinak Jeúst, Jalámot és Kórah

(15) Ezek voltak Ézsau utódai közül a nemzetségfők: Elifáznak, Ézsau elsőszülöttjének a fiai voltak: Témán nemzetségfő, Ómár nemzetségfő, Cefő nemzetségfő, Kenaz nemzetségfő,

(16) Kórah nemzetségfő, Gatám nemzetségfő, Amálék nemzetségfő. Ezek voltak az Elifáztól származó nemzetségfők Edóm földjén, ezek Ádá fiai voltak.

(17) Ezek voltak Reúélnak, Ézsau fiának a fiai: Nahat nemzetségfő, Zerah nemzetségfő, Sammá nemzetségfő és Mizzá nemzetségfő. Ezek voltak a Reúéltól származó nemzetségfők Edóm földjén; ezek Boszmatnak, Ézsau feleségének a fiai voltak.

(...)

(36) Elifáz fiai: Témán, Ómár, Cefő, Gatám, (...) Kenaz,
Timná (...)

és Amálék(...).

(37) Reúél fiai: Nahat, Zerah, Sammá és Mizzá.

(38) (...) Széir fiai (...) :
Lótán és Sóbál, Cibón, (...) Aná,
Disón, Écer és Dísán. (...)

(39) Lótán fiai: Hóri és Hómám, Lótán húga pedig Timná.

(40) (...) Sóbál fiai: Alján, Mánahat, Ébál, Sefi és Ónám.

(...) Cibón fiai: Ajjá és Aná.
(...)

(41) (...) Aná gyermekei: Disón,
(...) Disón fiai: Hamrán, Esbán, Jitrán és Kerán.

(42) (...) Écer fiai: Bilhán, Záván és Jaakán.

(...) Disón fiai: Úc és Arán.

(...)

(18) Ezek voltak Oholibámának, Ézsau feleségének a fiai: Jeús nemzetségfő, Jalám nemzetségfő és Kórah nemzetségfő. Ezek voltak az Oholibámától, Aná leányától, Ézsau feleségétől származó nemzetségfők.

(19) Ezek voltak Ézsauanak, azaz Edómnak a fiai és nemzetségfői.

(20) Ezek a hóri Széir fiai, akik ezen a földön laktak: Lótán, (...) Sóbál, Cibón, és Aná, (21) Disón, Écer és Dísán. Ezek voltak a hóri nemzetségfők, Széir fiai, Edóm földjén.

(22) Lótán fiai: Hóri és Hémám, Lótán húga pedig Timná.

(23) És ezek voltak Sóbál fiai: Alván, Mánahat, Ébál, Sefi és Ónám.

(24) És ezek voltak Cibón fiai: Ajjá és Aná. Ez az Aná vizet talált a pusztában, amikor apjának, Cibónnak a szamarait legeltette.

(25) És ezek voltak Aná gyermekei: Disón és Oholibámá, Aná leánya.

(26) És ezek voltak Disón fiai: Hemdán, Esbán, Jitrán és Kerán.

(27) És ezek voltak Écer fiai: Bilhán, Záván és Akán.

(28) És ezek voltak Disán fiai: Úc és Arán.

(29) És ezek voltak a hóri nemzetségfők: Lótán nemzetségfő, Sóbál nemzetségfő, Cibón nemzetségfő, Aná nemzetségfő, (30) Disón nemzetségfő, Écer nemzetségfő és Disán nemzetségfő. Ezek voltak a Széir földjén lakó hóri nemzetségfők nemzetségenként.

1Krón 1,43–54: Az edómi királyok és nemzetségfők (vö. Gen 36,31–43)

(43) Ezek a királyok uralkodtak Edómban, mielőtt Izráel fiainak királyuk lett volna:

(...) Bela, Beór fia (...), városának a neve Dinhabá volt. (44) Bela halála után a bocrai Jóbáb, Zerah fia lett a király. (45) Jóbáb halála után a Témán földjéről való Húsám lett a király. (46) Húsám halála után Hadad, Bedad fia lett a király, aki megverte a midjániakat a Móáb mezején. Városának a neve Avít volt. (47) Hadad halála után a maszrékai Szamlá lett a király. (48) Szamlá halála után a rehóbót-hannáhári Saul lett a király. (49) Saul halála után Baal-Hánán, Akbór fia lett a király.

(50) Baal-Hánán (...) halála után Hadad lett a király. Városának a neve Pái volt, feleségének a neve pedig Mehétabel, aki Mészaháb leányának, Matrédnak a leánya volt.

(51) Hadad halála után ezek lettek Edóm nemzetségfői (...):

Timná nemzetségfő, Aljá nemzetségfő, Jettét nemzetségfő, (52) Oholibámá nemzetségfő, Élá nemzetségfő, Pínón nemzetségfő, (53) Kenaz

(31) Ezek a királyok uralkodtak Edómban, mielőtt Izráel fiainak királyuk lett volna:

(32) Edómban Bela, Beór fia uralkodott, városának a neve Dinhabá volt. (33) Bela halála után a bocrai Jóbáb, Zerah fia lett a király. (34) Jóbáb halála után a Témán földjéről való Húsám lett a király. (35) Húsám halála után Hadad, Bedad fia lett a király, aki megverte a midjániakat a Móáb mezején. Városának a neve Avít volt. (36) Hadad halála után a maszrékai Szamlá lett a király. (37) Szamlá halála után a rehóbót-hannáhári Saul lett a király. (38) Saul halála után Baal-Hánán, Akbór fia lett a király.

(39) Baal-Hánán, Akbór fia halála után Hadar lett a király. Városának a neve Páu volt, feleségének a neve pedig Mehétabel, aki Mészaháb leányának, Matrédnak a leánya volt.

(40) (...) Így hívták az Ézsautól származó nemzetségfőket, nemzetségeik, lakóhelyük és nevük szerint:

Timná nemzetségfő, Alvá nemzetségfő, Jettét nemzetségfő, (41) Oholibámá nemzetségfő, Élá nemzetségfő, Pínón nemzetségfő, (42) Kenaz

nemzetségfő, Témán nemzetségfő, Mibcár nemzetségfő, (54) Magdiél nemzetségfő és Írám nemzetségfő.

Ezek voltak Edóm nemzetségfői (...).

nemzetségfő, Témán nemzetségfő, Mibcár nemzetségfő, (43) Magdiél nemzetségfő és Írám nemzetségfő.

Ezek voltak Edóm nemzetségfői, lakóhelyük szerint az általuk birtokolt földön. Ézsau volt az edómiak ősatyja.

1Krón 2,1–2: Izráel leszármazottjai (vö. Ex 1,1–4, továbbá Gen 35,22–26)

2 (1) (...) Ezek voltak Izráel fiai (...):

(Ex 1,1) Név szerint **ezek voltak Izráel fiai**, akik Egyiptomba mentek Jákóbbal; mindegyik a maga háza népével ment:

Rúben, Simeon, Lévi és Júda,
Issakár és Zebulon (...),
(2) Dán, József és Benjámin,
Naftáli, Gád és Ásér.

(2) Rúben, Simeon, Lévi és Júda,
(3) Issakár (...), Zebulon és Benjámin,
(4) Dán, (...)
Naftáli, Gád és Ásér.

*1Krón 2,3–20: Júda leszármazottjai: Dávid nemzetsége
(vö. Gen 46,12, továbbá Num 26,19–22)*

(3) **Júda fiai: Ér, Ónán és Sélá.** Ez a három született neki a kánaáni Batsúától. **De Ért (...), Júda elsőszülött fiát gonosznak látta az ÚR, és ezért megölte.** (4) A menyé, Támár szülte neki **Pérecet és Zerahot.** Júdának összesen öt fia volt.

(Gen 46,12) **Júda fiai: Ér, Ónán, (...) Sélá, (...) Pérec és Zerah.** **De Ér és Ónán meghalt még Kánaán földjén.**
/a 4. v-hez vö. Gen 38/

(5) **Pérecnek a (...) fiai: Hecrón és Hámúl.**

Pérecnek már fiai is voltak: Hecrón és Hámúl.

(6) Zerah fiai voltak: Zimri, Étán, Hémán, Kalkól és Dára, összesen öten. (7) Karmi fia Ákán volt, aki szerencsétlenséget hozott Izráelre, mivel lopott a kiirtandó dolgokból. (8) Étán fia Azarjá volt.

(9) Hecrónnak ezek a fiai születtek: Jerahmeél, Rám és Kelúbaj.

(10) Rám Ammínádábot nemzette, Ammínádáb nemzette Nahsönt, Júda fiainak a főembere. (11) Nahsön nemzette Szalmát, Szalma pedig nemzette Boázt. (12) Boáz nemzette Óbédot, Óbéd nemzette Isait, (13) Isai nemzette elsőszülöttjeként Eliábot, másodikként Abinádábot, harmadikként Simát, (14) negyedikként Netanélt, ötödikként Raddajt, (15) hatodiként Ócemet, hetediként Dávidot, (16) és nővéreiket, Cerúját és Abigailt. Cerújának három fia volt: Absaj, Jóáb és Aszáél. (17) Abigail szülte Amászá, Amászának az apja pedig az izmaeli Jeter volt.

(18) Kálébnak, Hecrón fiának a feleségétől Azúbától és Jerióttól ezek a fiai születtek: Jéser, Sóbáb és Ardón. (19) Azúbá halála után Káléb elvette Efrátot, aki Húrt szülte neki. (20) Húr nemzette Úrit, Uri nemzette Becalélt.

1Krón 2,21–55: Hecrón leszármazottjai

(21) Azután bement Hecrón hatvanéves korában Mákírnak, Gileád apjának a leányához, feleségül vette, és ő szülte neki Szegúbot. (22) Szegúb nemzette Jáírt, akinek huszonhárom városa volt Gileád földjén. (23) De Gesúr és Arám elvette Jáír sátorfalvait, Kenátot és falvait, hatvan várost. Ezek mind Gileád apjának, Mákírnak a fiaié voltak. (24) Hecrón halála után Káléb Efratába ment. Hecrón felesége volt Abijjá is. Ő szülte neki Ashúrt, Tekóa atyját.

(25) Jerahmeélnek, Hecrón elsőszülöttjének a fiai voltak: Rám volt az elsőszülött, továbbá Búná, Óren, Ócem, és Ahijjá. (26) Jerahmeélnek egy másik felesége is volt, név szerint Atára.

Ő volt Ónám anyja. (27) Rámnak, Jerahmeél elsőszülöttjének a fiai voltak: Maac, Jámin és Éker. (28) Ónám fiai voltak Sammaj és Jádá. Sammaj fiai voltak Nádáb és Abisúr. (29) Abisúr feleségének a neve Abihail volt. Ő szülte neki Ahbánt és Mólidot. (30) Nádáb fiai voltak Szeled és Appaim. Szeled gyermektelenül halt meg. (31) Appaim fia Jisi, Jisi fia Sésán, Sésán fia pedig Ahlaj volt. (32) Jádának, Sammaj testvérének a fiai voltak Jeter és Jónátán. Jeter gyermektelenül halt meg. (33) Jónátán fiai voltak Pelet és Zázá. Ezek Jerahmeél fiai voltak.

(34) Sésánnak nem voltak fiai, csak leányai. De volt Sésánnak egy Jarhá nevű egyiptomi szolgája. (35) Sésán ennek a szolgának, Jarhának adta feleségül a leányát, aki Attajt szülte neki. (36) Attaj nemzette Nátánt, és Nátán nemzette Zábádot. (37) Zábád nemzette Eflált, és Eflál nemzette Óbédot. (38) Óbéd nemzette Jéhút, és Jéhú nemzette Azarját. (39) Azarjá nemzette Helecet, és Helec nemzette Elászá. (40) Elászá nemzette Sziszmajt, és Sziszmaj nemzette Sallúmot. (41) Sallúm nemzette Jekamját, és Jekamjá nemzette Elisámát.

(42) Kálébnak, Jerahmeél testvérének a fiai voltak: Mésá volt az elsőszülöttje, aki Zífnak volt az atyja; továbbá Marésának a fiai: Abí és Hebrón. (43) Hebrón fiai voltak: Kórah, Tap-puah, Rekem és Sema. (44) Sema nemzette Rahamot, Jorkoám apját. Rekem nemzette Sam-majt. (45) Sammaj fia Máón volt. Máón volt Bécúr atyja. (46) Éfá, Káléb másodrangú felesége szülte Háránt, Mócát és Gázézt, és Hárán nemzette Gázézt.

(47) Johdaj fiai voltak: Regem, Jótám és Gésán, Pelet, Éfá és Sáaf. (48) Káléb másodrangú felesége, Maaká szülte Sebert és Tirhanát. (49) Ő szülte még Sáafot, Madmanná atyját, Sevát, Makbéna atyját és Gibeá atyját. Káléb leánya Akszá volt. (50) Ezek voltak Káléb fiai.

Húrnak, Efrátá elsőszülöttjének a fiai voltak: Sóbál, Kirjat-Jeárim atyja, (51) Szalmá, Bet-lehem atyja, Háréf, Bét-Gádér atyja. (52) Sóbálnak, Kirjat-Jeárim atyjának a fiai voltak: a háci-hamme nuhóti Háróe, (53) továbbá Kirjat-Jeárim nemzetségei, a jitriek, a pútiak, a sumáti-ak és a misráiak. Ezekről származtak a coráiak és az estáuliak.

(54) Szalmá fiai voltak: Betlehem és a netófaiak, Atrót, Bét-Jóáb, a háci-hammánahtiak és a córiak. (55) A Jabécban lakó írástudók nemzetségei voltak a tirátiak, a simátiak és a szúkátia-ak. Ezek voltak a kéniek, akik Hammattól, Bét-Rékáb apjától származtak.

1Krón 3: Dávid leszármazottjai (vö. 2Sám 3,2–5 és 2Sám 5,5.14–16)

3 (1) Ezek voltak Dávid fiai, akik Hebrónban születtek: az elsőszülött(...) Amnón volt, a jezréeli Ahinóamtól, Dániel volt a második, a karmeli (...) Abigailtól; (2) (...) Absolon a harmadik, Maaká fia, aki Talmajnak, Gesúr királyának a leánya volt; (...) a negyedik Adónijjá, Haggít fia; (3) (...) az ötödik Sefatjá, Abitáltól; (...) a hatodik Jitreám, Eglától, (...) a feleségétől.

(4) Hatan születtek neki Hebrónban, ahol hét esztendeig és hat hónapig uralkodott (...), és (...) harminchárom esztendeig uralkodott Jeruzsálemben (...).

(5) Ezek (...) azok, akik Jeruzsálemben születtek neki: Simá, Sóbáb, Nátán és Salamon: ez a négy Batsúától, Ammiél leányától született. (6) Rajtuk kívül ez a kilenc: Jibhár, Elisámá és Elifelet, (7) Nógah, Nefeg és Jáfia, (8) továbbá Elisámá, Eljádá és Elifelet.

(9) Ezek mind Dávid fiai voltak, másodrangú feleségeinek a fiain és a nővérükön, Támáron kívül.

(2) Dávidnak ezek a fiai születtek Hebrónban: az elsőszülöttje Amnón volt, a jezréeli Ahinóamtól, (3) Kileáb volt a másodszülöttje, Abigailtól, a karmeli Nábál volt feleségétől; és Absolon a harmadik, Maaká fia, aki Talmajnak, Gesúr királyának a leánya volt; (4) és a negyedik Adónijjá, Haggít fia, és az ötödik Sefatjá, Abitál fia, (5) és a hatodik Jitreám, Eglától, Dávidnak a feleségétől.

Ezek születtek Dávidnak Hebrónban. (...)

(5,5) Hebrónban hét esztendeig és hat hónapig uralkodott Júda felett, és Jeruzsálemben harminchárom esztendeig uralkodott (...) egész Izráel és Júda felett.

(14) Ez a nevük azoknak, akik Jeruzsálemben születtek neki: Sammúa, Sóbáb, Nátán és Salamon (...),

(15) (...) Jibhár, Elisúa, (...) Nefeg és Jáfia, (16) továbbá Elisámá, Eljádá és Elifelet.

(...)

/Támárhoz lásd 2Sám 13,1kk./

(10) Salamon fia volt Roboám, ennek a fia Abijjá, ennek a fia Ászá, ennek a fia Jósáfát; (11) ennek a fia Jórám, ennek a fia Ahazjá, ennek a fia Jóás, (12) ennek a fia Amacjá, ennek a fia Azarjá, ennek a fia Jótám; (13) ennek a fia Áház, ennek a fia Ezékiás, ennek a fia Manassé, (14) ennek a fia Ámón, ennek a fia Jósiás. (15) Jósiás fiai ezek voltak: Jóhanán volt az elsőszülött, Jójákim a második, Cidkijjá a harmadik, Sallúm a negyedik. (16) Jójákim fia volt Jekonjá és Cidkijjá.

(17) Jekonjá fia volt Asszír, ennek a fia Sealtiel, (18) és Malkirám, Pedájá, Senaccar, Jekamjá, Hósámá és Nedabjá. (19) Pedájá fia volt Zerubbábel és Simeí. Zerubbábel fiai voltak Mesullám és Hananjá, és a nővérük volt Selómít. (20) Rajtuk kívül ez az öt: Hasubá, Óhel, Berekjá, Haszadjá és Júsab-Heszed. (21) Hananjá fia volt Pelatjá és Jesajá, az ő fia volt Refájá, Arnán, Óbadjá és Sekanjá is. (22) Sekanjá utódai hatan voltak: Semajá fiaival együtt, Hatús, Jigál, Báriah, Nearjá és Sáfát. (23) Nearjának három fia volt: Eljóénaj, Ezékiás és Azrikám. (24) Eljóénajnak hét fia volt: Hódavjáhú, Eljásíb, Pelájá, Akkúb, Jóhanán, Delájá és Anáni.

*IKrón 4,1–23: Júda leszármazottjai
(a 4,1–5-höz vö. IKrón 2)*

4 (1) Júda fiai voltak Pérec, Hecrón, Karmi, Húr és Sóbál. (2) Sóbál fia, Reájá nemzette Jahatot, Jahat nemzette Ahúmajt és Lahadot. Ezek a córiak nemzetségei.

(3) Ezeknek volt Étám az apja: Jizreel, Jismá és Jidbás. Nővérük neve Haclepóni volt. (4) Penuél Gedór apja, Ezer pedig Húsá apja volt. Ezek Húrnak, Efráta elsőszülöttjének, Betlehem apjának a fiai. (5) Ashúrnak, Tekóá atyjának két felesége volt: Helá és Naará. (6) Naará szülte Ahuzzámot, Héfert, Témenit és az ahasáriakat. Ezek voltak Naará fiai. (7) Helá fiai voltak: Ceret, Jecóhar és Etnán. (8) Kóc nemzette Ánubot, Haccóbébát és Aharhélnak, Hárúm fiának a nemzetségeit.

(9) Jabéc tekintélyesebb volt testvéreinél. Anyja nevezte el Jabécnak, mert ezt mondta: Bizonny fájdalommal szültem őt! (10) Jabéc segítségül hívta Izráel Istenét, és ezt mondta: Bár csak nagyon megáldanál engem, és kiszélesítenéd határomat, velem lennél, és megoltalmaznál a bajtól, hogy ne érjen fájdalom! És megadta neki Isten, amit kért.

(11) Kelúb, Sühá testvére nemzette Mehírt. Ő Estón apja. (12) Estón nemzette Bét-Ráfát, Pászéahot és Tehinnát, Ír-Náhás atyját. Ezek a rékaiak.

(13) Kenaz fiai Otniél és Szerájá voltak. Otniél fia Hatat volt. (14) Meónótaj nemzette Ofrát, Szerájá nemzette Jóábot, a Gé-Harásim-beliak atyját, akik mesteremberek voltak.

(15) Kálébnak, Jefunne fiának a fiai voltak: Írú, Élá és Naam. Élá fia volt Kenaz. (16) Jehallelél fiai voltak: Zíf, Zífá, Tirjá és Aszarél. (17) Ezrá fiai voltak: Jeter, Mered, Éfer és Jálón. Ennek a felesége lett terhes Mirjámmal, majd Sammajjal és Jisbáhhall, Estemóá atyjával. (18) Ennek a felesége, Jehudijjá szülte Jeredet, Gedór atyját, Hebert, Szókó atyját és Jekútiélt, Zánóah atyját. Mindezek Bitjának, a fáraó leányának az utódai, akit még Mered vett feleségül.

(19) Hódijjá feleségének, Naham nővérének a fiai voltak: a geremi Keílá atyja és a maakái Estemóá. (20) Simon fiai voltak: Amnón, Rinná, Benhánán és Tilón. Jisi fia volt Zóhét és Benzóhét.

(21) Júda fiának, Sélának a fiai voltak: Ér, Léká atyja, Laddá, Marésá atyja és a takácsok házának a nemzetségei Bét-Asbéában; (22) azután Jókim, meg a kőzébáiak, Jóás és Száraf, akik Móábból házasodtak, de visszatértek Lehembe. Régi dolgok ezek! (23) Ezek voltak a fazekasok, Netáim és Gedérá lakói, akik a király mellett, az ő szolgálatában laktak ott.

1Krón 4,24–43: Simeon leszármazottjai
(vö. Gen 46,10, továbbá Num 26,12–14, a 4,28–31-hez
vö. Józs 19,2–6)

(24) **Simeon fiai:** *Nemuél, Jámín, (...), Járíb, Zerah, valamint Saul (...).*

(Gen 46,10) **Simeon fiai:** *Jemuél, Jámín, Óhad, Jákín, Cóhar, valamint Saul, egy kánaáni nőnek a fia.*

(25) Ennek a fia Sallum, ennek a fia Mibszám, ennek a fia Mismá volt. (26) Mismá utódai: az ő fia volt Hammuél, ennek a fia Zakkúr, ennek a fia Simeí. (27) Simeinek tizenhat fia és hat leánya volt, de testvéreinek nem sok fia volt, és egész nemzetségük nem volt olyan népes, mint Júda fiaié.

(28) Ezek Beérsebában, Móládában és Hacar-Súálban laktak, (29) továbbá Bilhában, Ecemben és Tóládban, (30) Betuélban, Hormában és Ciklágban, (31) Bét-Markábótban, Hacar-Szúszimban, Bét-Biriben és Saaraimban. Ezek voltak a városaik mindaddig, amíg Dávid uralkodni nem kezdett. (32) Településeik voltak: Étám és Ain, Rimmón, Tóken és Ásán; ez az öt város, (33) és mindazok a települések, amelyek ezek körül a városok körül voltak Baalig. Ezek voltak a lakóhelyeik, és volt nekik származási jegyzékük is.

(34) Mesóbáb, Jamlék és Jósá, Amacjá fia, (35) Jóél és Jéhú, Jósibjá fia, aki Szerájá fia, aki Asziél fia volt, (36) Eljóénaj, Jaakóbá, Jesóhájá, Aszájá, Adiél, Jeszímiél, Benájá (37) és Zízá, Sifi fia, aki Allón fia, aki Jedájá fia, aki Simrí fia, aki Semájá fia volt: (38) ezek a név szerint említettek nemzetségfők voltak, akiknek a családjai igen elszaporodtak. (39) Ezért elmentek Gedór felé, a völgy keleti részéig, hogy ott keressenek nyájaiknak legelőt. (40) Találtak is kővér és jó legelőt. Az a föld pedig tágas, nyugalmas és csendes volt. Azelőtt hámiak laktak ott, (41) de Ezékiásnak, Júda királyának az idejében eljöttek ezek a név szerint följegyzettek, szétverték azoknak a sátrait, és kiirtották a meúniakat, akiket ott találtak. Így van ez ma is. A helyükre telepedtek, mert ott találtak nyájaiknak legelőt.

(42) És közülük, Simeon fiai közül ötszáz ember elment a Széír-hegységbe, Jisí fiainak, Pelatjának, Nearjának, Refájának és Uzziélnek a vezetésével. (43) Levágták Amálék menekültjeinek a maradékát, és ott laknak a mai napig is.

1Krón 5,1–10: Rúben leszármazottjai (vö. Gen 46,9; Num 26,5–6)

5 (1) Rúbennek, Izráel elsőszülöttjének a fiai. Ő volt az elsőszülött, de mivel bemocskolta apja ágyát, elsőszülöttségi joga Izráel fiának, Józsefnek a fiaira szállt. Mégsem írták be elsőszülöttségét a származási jegyzékbe, (2) mert Júda hatalmasabb volt testvéreinél, és fejedelem is származott belőle, bár az elsőszülöttségi jog Józsefé volt.

(3) Rúbennek, Izráel elsőszülöttjének a fiai voltak: Hanók, Pallú, Hecrón és Karmí. (4) Jóél utódai: az ő fia volt Semájá, ennek a fia Góg, ennek a fia Simeí, (5) ennek a fia Míká, ennek a fia Reájá, ennek a fia Baal, (6) ennek a fia Beérá, akit fogságba vitt Tiglat-Pileszer asszír király. Ő volt a rúbeniek fejedelme.

(7) Ezek voltak a testvérei nemzetségük szerint, akiket származásuk szerint jegyzékbe vettek: Jeiél nemzetségfő és Zekarjáhú, (8) meg Bela, Ázáz fia, aki Sema fia, aki Jóél fia volt. Lakóhelye Aróérban volt egészen Nebóig és Baal-Meónig, (9) napkelet felé pedig az Eufrátesz folyamig terjedő pusztá széléig terjeszkedett, mert elszaporodott a jószáguk Gileád földjén. (10) Saul idejében háborút indítottak a hagriak ellen, akik a hatalmuk alá kerültek, és azután azoknak a sátraiban laktak Gileád egész napkeleti vidékén.

1Krón 5,11–22: Gád leszármazottjai

(11) Gád fiai velük szemben laktak Básán földjén Szalkáig. (12) Jóél volt a nemzetségfő, Sáfám a helyettese; Janaj és Sáfát is Básánban lakott. (13) Testvéreik családonként ezek voltak: Míkáél, Mesullám, Seba, Jóráj, Jakán, Zía és Héber, összesen heten.

(14) Ezek Abihail fiai, aki Húri fia, aki Járóah fia, aki Gileád fia, aki Míkáél fia, aki Jesísa fia, aki Jahdó fia, aki Búz fia volt. (15) Ahi, Gúni fiának, Abdiélnek a fia volt a család nemzetségfője. (16) Gileádban, Básánban és az ott levő falvakban laktak, továbbá Sárón minden legelőjén, ameddig azok terjedtek. (17) Mindezeket felvették a származási jegyzékbe Jótámnak, Júda királyának és Jeroboámnak, Izráel királyának az idejében.

(18) Rúben fiai és a gádiak közül, meg a Manassé törzs egyik feléből való vitézek karddal és pajzzsal felszerelt emberek, és íjászok, képzett harcosok, negyvennégyezer-hétszázhatvan hadköteles, (19) háborút indítottak a hagriak ellen, Jetúr, Náfis és Nódáb ellen. (20) Segítséget kaptak velük szemben, és hatalmukba kerültek a hagriak és mindazok, akik velük tartottak, mert az Istenhez kiáltottak segítségért harc közben, ő pedig meghallgatta kérésüket, mert bíztak benne. (21) Jóságukat is elhajtották: ötvenezer tevét, kétszázötvenezer juhot, kétezer szamarat és százezer élő embert. (22) Sokan estek el halálra sebzetten, mert az Istentől volt ez a harc. Az ő helyükön laktak a fogságig.

1Krón 5,23–26: Manassé törzsének a Jordánon túli fele

(23) Manassé törzsének egyik fele azon a földön telepedett le, amely Básántól Baal-Hermónig, Szenírig és a Hermón-hegységig terjed. Ezek igen megsokasodtak. (24) Családjaik nemzetségfői ezek voltak: Éfer, Jisi, Eliél, Azriél, Jirmejá, Hódavjá és Jahdiél, vitéz férfiak, híres emberek, családjaik nemzetségfői. (25) De hűtlenné váltak öseik Istenéhez, mert az ország népeinek az isteneivel paráználkodtak, amely népeket Isten kipusztított előlük. (26) Ezért arra indította Izráel Istene Púl asszír királynak és Tiglat-Pileszer asszír királynak a lelkét, hogy fogságba vigye a rúbenieket, a gádiakat és Manassé törzse felét. Elvitte őket Halahba és a Hábór mellé, Hárába és Gózán folyója mellé. Ott vannak ma is.

1Krón 5,27–41: Lévi leszármazottjai: A főpapok nemzetsége (vö. Gen 46,11)

(27) Lévi fiai voltak: Gérson, Kehát és Merári.

(11) Lévi fiai voltak: Gérson, Kehát és Merári.

(28) Kehát fiai voltak: Amrá, Jichár, Hebrón és Uzziél. (29) Amrá gyermekei: Áron, Mózes és Mirjám; Áron fiai pedig Nádáb, Abihú, Eleázár és Ítámár voltak. (30) Eleázár nemzette Fineást, Fineás nemzette Abisúát, (31) Abisú nemzette Bukkit, Bukki nemzette Uzzit, (32) Uzzi nemzette Zerahját, Zerahjá nemzette Merájót, (33) Merájót nemzette Amarját, Amarjá nemzette Ahitúbot, (34) Ahitúb nemzette Cádókot, Cádók nemzette Ahimaacot, (35) Ahimaac nemzette Azarját, Azarjá nemzette Jóhánánt, (36) Jóhánán nemzette Azarját; ő már abban a templomban végezte a papi szolgálatot, amelyet Salamon épített Jeruzsálemben. (37) Azarjá nemzette Amarját, Amarjá nemzette Ahitúbot, (38) Ahitúb nemzette Cádókot, Cádók nemzette Sallumot, (39) Sallum nemzette Hilkiját, Hilkijá nemzette Azarját, (40) Azarjá nemzette Szeráját, Szerájá nemzette Jehócádákot. (41) Amikor az ÚR Júdát és Jeruzsálemet fogságba vitette Nebukadneccar által, Jehócádák is velük ment.

1Krón 6,1–15: Lévi leszármazottjai: a lévíták nemzetségei
(vö. Ex 6,16–19, továbbá Num 3,17–20)

6 (1) (...) Lévi fiai (...)

Gérsón, Kehát és Merári.

(...)

(2) Név szerint ezek voltak **Gérsón fiai: Lib-ní és Simei (...).**

(3) **Kehát fiai: Amrá és Jichár és Heb-rón és Uzziél.** (...)

(4) **Merári fiai: Mahli és Músi.**

Ezek tehát Lévi nemzetségei családjaik szerint.

(Ex 6,16) Ezek pedig **Lévi fiainak** nevei, származásuk szerint: **Gérsón, Kehát és Merári.** Lévi százharminchét évet élt.

(17) (...) **Gérsón fiai: Lib-ní és Simei** nemzetségeik szerint.

(18) **Kehát fiai: Amrá és Jichár és Heb-rón és Uzziél.** Kehát százharminchárom esztendő-t élt.

(19) **Merári fiai: Mahli és Músi.**

Ezek (...) Lévi nemzetségei származásuk szerint.

(5) Gérsón fia Libni, ennek a fia Jahat, ennek a fia Zimmá, (6) ennek a fia Jóáh, ennek a fia Iddó, ennek a fia Zerah és ennek a fia Jeotraj.

(7) Kehát utódai voltak: az ő fia Amminádáb, ennek a fia Kórah, ennek a fia Asszír, (8) ennek a fia Elkáná, ennek a fia Ebjászáf, ennek a fia pedig Asszír. (9) Ennek a fia Tahat, ennek a fia Uriél, ennek a fia Uzzijjá és ennek a fia Saul. (10) Elkáná fiai Amászaj és Ahimót voltak. (11) Ennek a fia Elkáná, ennek a fia Cófaj, ennek a fia Nahat, (12) ennek a fia Eliáb, ennek a fia Jeróhám, ennek a fia Elkáná. (13) Sámuel fiai: Jóél volt az elsőszülött, Abijjá a második.

(14) Merári utódai voltak: Mahli, ennek a fia Libni, ennek a fia Simei, ennek a fia Uzzá, (15) ennek a fia Simá, ennek a fia Haggijjá, és ennek a fia Aszájá.

1Krón 6,16–38: A lévíták szolgálata (vö. 1Krón 15–16)

(16) Ezeket állította be Dávid az ÚR házába az éneklés vezetésére, miután a ládát ott elhelyezte, (17) hogy végezzék az éneklés szolgálatát a kijelentés sátrának a hajléka előtt, amíg Salamon föl nem építette az ÚR házát Jeruzsálemben; szolgálatban álltak rendtartásuk szerint. (18) Ezek álltak szolgálatban fiaikkal együtt: a kehátiak fiai közül Hémán, az énekes, aki Jóél fia, aki Sámuel fia, (19) aki Elkáná fia, aki Jeróhám fia, aki Eliél fia, aki Tóáh fia, (20) aki Cúf fia, aki Elkáná fia, aki Mahat fia, aki Amászaj fia, (21) aki Elkáná fia, aki Jóél fia, aki Azarjá fia, aki Cefanjá fia, (22) aki Tahat fia, aki Asszír fia, aki Ebjászáf fia, aki Kórah fia, (23) aki Jichár fia, aki Kehát fia, aki Lévi fia, aki pedig Izráel fia volt.

(24) Testvére, Ászáf állt a jobbán. Ászáf Berekjáhú fia volt, aki Simá fia, (25) aki Míkáél fia, aki Baaszéj fia, aki Malkijjá fia, (26) aki Etni fia, aki Zerah fia, aki Adájá fia, (27) aki Étán fia, aki Zimmá fia, aki Simei fia, (28) aki Jahat fia, aki Gérsón fia, aki Lévi fia volt.

(29) Testvéreik, Merári fiai, bal felől voltak: Étán, Kísi fia, aki Abdi fia, aki Mallúk fia, (30) aki Hasabjá fia, aki Amacjá fia, aki Hilkijjá fia, (31) aki Amci fia, aki Báni fia, aki Semer fia, (32) aki Mahli fia, aki Músi fia, aki Merári fia, aki Lévi fia volt.

(33) Testvéreik, a lévíták voltak az Isten háza hajlékánál mindenféle szolgálatra rendelve. (34) Áron és fiai viszont az áldozatokat mutatták be az égőáldozati oltáron és az illatáldozati oltáron, továbbá ők végezték a szentek szentjének minden teendőjét, és engesztelést szereztek Izráelnek, egészen úgy, ahogyan Mózes, az Isten szolgája megparancsolta.

(35) Áron utódai ezek voltak: Eleázár volt a fia, ennek a fia Fineás, ennek a fia Abisúa, (36) ennek a fia Bukki, ennek a fia Uzzi, ennek a fia Zerahjá, (37) ennek a fia Merájót, ennek a fia Amarjá, ennek a fia Ahitúb, (38) ennek a fia Cádók, és ennek a fia Ahimaac volt.

1Krón 6,39–66: A lévíták városai (vö. Józs 21,8–42)

(39) Ezek voltak a lakóhelyeik, a területükön levő sáttáborok: Áron fiai közül a kehátiak nemzetségének, mivel a sorsolás révén nekik jutott, (40) odaadták a Júda földjén Hebrónt a körülötte levő legelőkkel együtt. (41) De a város mezejét és falvait Kálébnak, Jefonuné fiának adták.

(42) Áron fiainak adták a menedékvárosokat, Hebrónt, Libnát és legelőit, Jattírt és Estemóát és legelőit, (43) Hílézt és legelőit, Debírt és legelőit, (44) Ásánt és legelőit, Bétsemet és legelőit. (45) Benjámin törzséből pedig Gebát és legelőit, Álemetet és legelőit, Anátót és legelőit. Nemzetségeiknek összesen tizenhárom városuk volt.

(46) Kehát többi fiának, akik a törzs nemzetségéből még hátra voltak, tíz város jutott sorsolás útján Manassé törzsének a feléből.

(47) Gersón fiainak nemzetségeik szerint tizenhárom város jutott Issakár törzséből, Ásér törzséből, Naftáli törzséből és Manassé törzséből Básánban.

(48) Merári fiainak nemzetségeik szerint tizenkét város jutott sorsolás útján Rúben törzséből, Gád törzséből és Zebulon törzséből.

(49) Így adtak Izráel fiai a lévítáknak városokat és legelőket. (50) Sorsolással adták oda Júda fiai törzséből, Simeon fiai törzséből, és Benjámin fiai törzséből ezeket a név szerint megnevezett városokat.

(51) A Kehát fiai nemzetségeiből valóknak, akiknek a határában levő városok Efraim törzséből valók voltak, (52) azoknak adták át a menedékvárosokat, Sikemet és legelőit az Efraim-hegyvidéken, Gézert és legelőit, (53) Jokmeámot és legelőit, Bét-Hórónt és legelőit, (54) Ajjálónt és legelőit, Gat-Rimmónt és legelőit; (55) Manassé törzsének a feléből Ánért és legelőit, meg Bileámot és legelőit. Ezeket adták Kehát többi fia nemzetségének.

(56) Gersón fiainak adták Manassé fél törzsének a nemzetségeiből Básánban Gólánt és legelőit, Astárótot és legelőit; (57) Issakár törzséből Kedest és legelőit, Dobratot és legelőit, (58) Rámótot és legelőit, meg Ánémot és legelőit; (59) Ásér törzséből Másált és legelőit, Abdónt és legelőit, (60) Húkókot és legelőit, Rehóbot és legelőit; (61) Naftáli törzséből Galileában Kedest és legelőit, Hammónt és legelőit, Kirjátaimot és legelőit.

(62) Merári többi fiának Zebulon törzséből Rimmónót és legelőit, Tábórt és legelőit; (63) a Jordánon túl, Jerikóval szemben, a Jordántól keletre eső részen Rúben törzséből a pusztában Becert és legelőit, Jahcát és legelőit, (64) Kedémótot és legelőit, Méfaatot és legelőit; (65) Gád törzséből Gileádban Rámótot és legelőit, Mahanaimot és legelőit, (66) Hesbónt és legelőit, Jazért és legelőit.

1Krón 7,1–5: Issakár leszármazottjai (vö. Gen 46,13, továbbá Num 26,23–24)

7 (1) Issakár fiai: Tóla, Púá, Jásúb és Simrón, ők négyen.

(Gen 46,13) Issakár fiai: Tóla, Puvvá, Jób és Simrón (...).

(2) Tóla fiai voltak Uzzi, Refájá, Jeriél, Jahmaj, Jibszám és Sámuel. Tóla családfői nemzetségük kiváló vitézei voltak. Számuk Dávid idejében huszonkétezer-hatszáz volt.

(3) Uzzi fia volt Jizrahjá. Jizrahjá fiai voltak: Míkáél, Óbadjá, Jóél és Jissijjá. Mind az öten főemberek voltak. (4) Hozzájuk tartoztak a családi származásuk szerint hadi szolgálatra rendelt csapatok: harminchatezer ember, mert sok feleségük és sok fiuk volt. (5) Testvéreik, Issakár egész nemzetsége, kiváló vitézek voltak, összesen nyolcvanhétezen, akiket beírtak a származási jegyzékbe.

1Krón 7,6–11: Benjámín leszármazottjai (vö. Gen 46,21, továbbá Num 26,38–41)

(6) **Benjámín fiai: Bela, Beker és**
Jediaél, (...) ezek hárman.

(Gen 46,21) **Benjámín fiai: Bela, Beker és**
Asbél, Gérá, Naamán, Éhi és Rós, Muppím,
Huppím és Ard. (...)

(7) Bela fiai voltak: Ecbón, Uzzi, Uzziél, Jerimót és Íri, ez az öt családfő és kiváló vitéz. A származási jegyzékbe huszonkétezer-harmincnégyen voltak beírva.

(8) Beker fiai voltak: Zemírá, Jóás, Eliezer, Eljóénaj, Omri, Jerémót, Abijjá, Anátót és Álemet. Mindezek Beker fiai voltak. (9) A származási jegyzékbe húszezer-kétszáz tőlük származó családfő és kiváló vitéz volt beírva.

(10) Jedíael fia Bilhán volt. Bilhán fiai voltak: Jeús, Benjámín, Éhúd, Kenaaná, Zétán, Tarsis és Ahisahar. (11) Mindezek Jedíael fiai voltak, családfők és kiváló vitézek; a hadi szolgálatra alkalmas emberek tizenhétezer-kétszázan voltak.

1Krón 7,12–13: Dán (?) és Naftáli leszármazottjai
(vö. Gen 46,23.24, továbbá Num 26,42–47.48–51)

(12) **Ír fiai: Húsím**, a többi fia: Suppim és Huppim.

(Gen 46,23) **Dán fia: Húsím.** (...)

(13) **Naftáli fiai: Jahaciél, Gúni, Jécer és**
Sallúm, Bilhá unokái.

(24) **Naftáli fiai: Jahceél, Gúni, Jécer és Sil-**
lém (...).

1Krón 7,14–19: Manassé Jordánon inneni felének a leszármazottjai
(vö. Num 26,29–34)

(14) Manassé fia volt Aszriél, akit arám másodrangú felesége szült. Ő szülte Mákírt, Gileád atyját is. (15) Mákír pedig feleségül vette Huppim és Suppim Maaká nevű hűgát. Egy másik fiának Celofhád volt a neve. Celofhádnak csak leányai lettek. (16) Maaká, Mákír felesége fiút szült, akit Peresnek nevezett el, öccsét pedig Seresnek. Ennek a fiai Úlám és Rekem voltak. (17) Úlám fia Bedán volt. Ezek Gileádnak, Mákír fiának, Manassé unokájának a fiai. (18) Nővére, Móleket szülte Ishódot, Abiezert és Mahlát. (19) Semídá fiai Ahján, Sekem, Likhi és Aníám voltak.

1Krón 7,20–29: Efraim leszármazottjai (vö. Num 26,35)

(20) Efraim fia volt Sútelah, ennek a fia Bered, ennek a fia Tahat, ennek a fia Eládá, ennek a fia Tahat, (21) ennek a fia Zábád, ennek a fiai: Sútelah, Ézer és Elád. Ezeket megölték a gátiak, az ország bennszülöttjei, mert lementek, hogy elvegyék a jószágukat. (22) Apjuk, Efraim sokáig gyászolt, ezért elmentek hozzá a testvérei, hogy megvigasztalják. (23) Azután bement a feleségéhez, az pedig teherbe esett, és fiút szült, akit Beríának neveztek el, mert ez akkor történt, amikor szerencsétlenség érte a házát. (24) Leánya pedig Seerá volt, aki Alsó- és Felső-Bét-Hórónt és Uzén-Seerát építette. (25) Fia Refah volt, ennek a fia Resef, ennek a fia Telah, ennek a fia Tahan, (26) ennek a fia Ladán, ennek a fia Ammihúd, ennek a fia Elisámá, (27) ennek a fia Nún, ennek a fia pedig Józsué volt.

(28) Az ő birtokuk és lakóhelyük volt Bétel és falvai, keletre Naarán, nyugatra Gézer és falvai, Sikem és falvai, egészen Ajjáig és falvaiig. (29) Manassé fiainak a birtokában voltak Bétseán és falvai, Taanak és falvai, Megiddó és falvai, Dór és falvai. Ezekben laktak Izráel fiának, Józsefnek az utódai.

1Krón 7,30–40: Ásér leszármazottjai (vö. Gen 46,17, továbbá Num 26,44–47)

(30) Ásér fiai: Jimná, Jisvá, Jisví,
Beria és ezeknek a húga, Szerah.

(31) Beria fiai: Heber és Malkiél, aki Birzá-
vit apja volt.

(Gen 46,17) Ásér fiai: Jimná, Jisvá, Jisví,
Beria és ezeknek a húga, Szerah.

Beria fiai: Heber és Malkiél (...).

(32) Heber nemzette Jaflétot, Sómért, Hótámot, és ezeknek a hűgát, Súát. (33) Jaflét fiai voltak: Pászak, Bimhál és Asvát. Ezek Jaflét fiai. (34) Sómér fiai voltak: Ahi, Rohgá, Jehubbá és Arám. (35) Testvérenek, Hélemnek a fiai voltak: Cófah, Jimná, Séles és Ámal. (36) Cófah fiai voltak: Szúah, Harnefer, Súál, Béri és Jimrá, (37) meg Becer, Hód, Sammá, Silsá, Jitrán és Beérá. (38) Jeter fiai voltak: Jefunne, Piszpá és Ará. (39) Ullá fiai voltak: Árah, Hanniél és Ricjá. (40) Mindezek Ásér utódai, családfők, válogatott kiváló vitézek, a főemberek vezetői voltak. Amikor származási jegyzékbe vették őket a hadi szolgálatra, szám szerint huszonhatan voltak.

*1Krón 8,1–28: Benjámín leszármazottjai városoként
(vö. Gen 46,21, továbbá Num 26,38–41)*

8 (1) Benjámín nemzette elsőszülöttjeként

Belát,

másodikként

Asbél,

harmadikként Ahrahot,

(2) negyedikként Nohát, ötödikként pedig

Ráfát.

(Gen 46,21) Benjámín fiai:

Bela,

Beker,

Asbél,

(...) Géra,

Naamán, Éhi és Rós, Muppím, Huppím és

Ard.

(3) Bela fiai voltak Addár, Géra és Abihúd, (4) Abisúa, Naamán és Ahóah, (5) Géra, Se-fűfán és Húrám.

(6) Ezek voltak Éhúd fiai, Geba lakóinak a családfői, de áttelepítették őket Mánáhatba: (7) Naamán, Ahijjá és Géra. Ő telepítette át őket, és ő nemzette Uzzát meg Ahihúdot.

(8) Saharaim Móáb mezején nemzett fiaikat, miután elbocsátotta feleségeit, Húsimot és Baarát; (9) Hódessel, a feleségével nemzette Jóábót, Cibját, Mésát és Malkámot. (10) Jeúcot, Szokját és Mirmát. Ezek a fiai családfők voltak. (11) Húsimmal nemzette Abitúbot és Elpaalt. (12) Elpaal fiai Éber, Misám és Semed voltak. Ő építette Ónót, Lódot és falvait.

(13) Beria és Sema, Ajjálón lakóinak a családfői kergették el Gát lakosait. (14) Ahjó, Sásák és Jerémót, (15) Zebadjá, Arád és Eder, (16) Míkáél, Jispá és Jóhá voltak Beria fiai. (17) Zebadjá, Mesullám, Hizki és Heber, (18) Jismeraj, Jizliá és Jóbáb voltak Elpaal fiai. (19) Jakim, Zikri és Zabdi, (20) Eliénaj, Cilletaj és Eliél, (21) Adájá, Berájá és Simrát voltak Simei fiai. (22) Jispán, Éber és Eliél, (23) Abdón, Zikri és Hánán, (24) Hananjá, Élam és Antótijjá, (25) Jifdejá és Penúél voltak Sásák fiai. (26) Samseraj, Seharjá és Ataljá, (27) Jaaresjá, Élijjá és Zikri voltak Jeróhám fiai. (28) Ezek a családfők, akik származásuk szerint főemberek voltak, Jeruzsálemben laktak.

1Krón 8,29–40: A gibeóni Saul nemzetsége (vö. 1Krón 9,35–44)

(29) Gibeónban lakott Jeiél, Gibeón atyja. Feleségének Maaká volt a neve. (30) Elsőszülött fia Abdón volt, azután Cúr, Kís, Baal és Nádáb, (31) Gedór, Ahjó és Zeker. (32) Miklót nemzette Simát. Testvéreik mellett ezek is Jeruzsálemben laktak, rokonságukkal együtt.

(33) Nér nemzette Kíst, Kís nemzette Sault, Saul nemzette Jónátánt, Malkisúát Abinádábot és Esbaalt. (34) Jónátán fia Meribbaal volt, és Meribbaal nemzette Míkát. (35) Míká fiai Pítón, Melek, Taréa és Áház voltak. (36) Áház nemzette Jehóaddát, Jehóaddá nemzette Álemetet, Azmávetet és Zimrit, Zimri nemzette Mócát, (37) Mócá nemzette Binát. Ennek a fia volt Refájá, ennek a fia Elászá, és ennek a fia Ácél. (38) Ácélnek hat fia volt, név szerint ezek: Azrikám, Bókerú, Jismáél, Searjá, Óbadjá és Hánán. Mindezek Ácél fiai voltak. (39) Testvérének, Éseknek a fiai voltak: Úlám volt az elsőszülött, Jeús a második és Elifelet a harmadik. (40) Úlám fiai kiváló vitézek és íjászok voltak. Gyermekük és unokáik százötvenre szaporodtak. Mindezek Benjámin fiai voltak.

1Krón 9,1a: A nemzetségtáblázatok záradéka (vö. 1Krón 2,1–2)

9 (1a) Egész Izráelt származási jegyzékbe vették tehát: ők azok, akiket beírtak Izráel királyainak a könyvébe.

1Krón 9,1b–16: A fogság utáni Jeruzsálem lakóinak névjegyzéke (vö. Neh 11)

(1b) A júdaikat fogságba vitték Babilóniába hűtlenségük miatt. (2) Az első lakosok, akik visszakerültek birtokukra és városaikba, izráeliek, papok, lévíták és templomszolgák voltak. (3) Jeruzsálemben Júda és Benjámin fiai, valamint Efraim és Manassé fiai közül valók laktak: (4) Útaj, Ammihúd fia, aki Omri fia, aki Imri fia, aki Báni fia, Perecnek, Júda fiának az utódai közül. (5) A silóiak közül Aszájá, az elsőszülött, és a fiai. (6) Zerah fiai közül Jeúél és rokonsága, hatszázkilencvenen. (7) Benjámin fiai közül való volt Szallú, Messullám fia, aki Hódavjá fia, aki Hasszenuá fia volt. (8) Továbbá Jibnejá, Jeróhám fia, Élá, Uzzi fia, aki Mikri fia volt, és Mesullám, Sefatjá fia, aki Reuél fia, aki Jibnijjá fia volt. (9) Rokonaik származásuk szerint kilencszázötvenhatan voltak. Mindezek a férfiak családfők voltak, ki-ki a maga családjában.

(10) A papok közé tartozott Jedajá, Jehójárib és Jákin; (11) Azarjá, Hilkijjá fia, aki Mesullám fia, aki Cádók fia, aki Merájót fia, aki Ahitúbnak az Isten háza felügyelőjének a fia volt. (12) Továbbá Adájá, Jeróhám fia, aki Pashúr fia, aki Malkijjá fia volt, és Maszaj, Adiél fia, aki Jahzerá fia, aki Mesullám fia, aki Mesillémit fia, aki Immér fia volt. (13) Rokonságuk, a családfők ezerhét-százhatvanan voltak, kiváló emberek Isten háza szolgálatának a munkájában. (14) A lévíták közé tartozott Semajá, Hassúb fia, aki Azrikám fia, aki Hasabjá fia volt, Merári fiai közül. (15) Bakbakar, Heres és Gálál, továbbá Mattanjá, Míká fia, aki Zikri fia, aki Ászáf fia volt. (16) Azután Óbadjá, Semajá fia, aki Gálál fia, aki Jedútún fia volt; meg Berekjá, Ászá fia, aki Elkáná fia volt, és a netófaiak falvaiban lakott.

1Krón 9,17–34: A jeruzsálemi templom kapuőrei

(17) Kapuőrök voltak: Sallúm, Akkúb, Talmón és Ahimán. Testvérük, Sallúm volt a fejük. (18) Helyük most is ott van a napkeletre néző királyi kapunál. Ők voltak a kapuőrök Lévi fiainak a táboraiban. (19) Sallúm pedig, Kóré fia, aki Ebjászáf fia, aki Kórah fia volt, testvéreivel együtt, akik a kórahiak családjából származtak, a szolgálat munkájában a sátor küszöbének az őrei voltak, mert már őseik is az ÚR tábora bejáratának az őrei voltak. (20) Fejedelmük egykor Fineás, Eleázár fia volt - az ÚR legyen vele! (21) Zekarjá, Meselemjá fia a kijelentés sátra bejáratának a kapuőre volt. (22) A küszöbök választott kapuőrei összesen kétszázötvenketten voltak. Őket falvaikban vették származási jegyzékbe, megbízatásukat már Dávid, sőt Sámuel, a látnok alapozta meg. (23) Ők és fiaik őrizték az ÚR házának, illetve a sáternak a kapuit.

(24) A négy égtáj irányában voltak örök: keletre, nyugatra, északra és délre. (25) A falvakban lakó atyjukfiainak időről időre hét napra be kellett vonulniuk hozzájuk. (26) Mert az állandó megbízatás a négy főkapuőré volt, akik léviták voltak. Ők voltak az Isten háza kamráinak és kincseinek a felügyelői. (27) Az Isten háza körül töltötték az éjszakát, mivel rájuk volt bízva az őrködés, és ők nyitották ki minden reggel az ajtókat. (28) A közülük valókra voltak bízva az istentiszteleti fölszerelések. Ezeket megszámlálva kellett bevinniük és megszámlálva kellett kihozniuk. (29) A közülük valók tartották számon a fölszerelést, a szentély egész fölszerelését: a finomlisztet, a bort, az olajat, a tömjént és a fűszereket is. (30) De a papságból valók keverték a fűszerekből a kenetet. (31) A léviták közül való Mattitjának, a kórahi Sallúm elsőszülöttjének a megbízatása volt a sütés munkájára felügyelni. (32) A kehátiak közül való testvéreikre volt bízva a kenyér sorba rakása, hogy azt szombatáról szombatra kirakják.

(33) Az énekesek, a kamrákban tartózkodó léviták családfői, fel voltak mentve minden egyéb alól, mert éjjel-nappal ez a feladat volt rájuk bízva. (34) A léviták családfői voltak ezek, származásuk szerint főemberek, és Jeruzsálemben laktak.

1Krón 9,35–44: A gibeóni Saul nemzetsége (vö. 1Krón 8,29–38)

(35) Gibeónban lakott Jeiel, Gibeón atyja, feleségének Maaká volt a neve. (36) Elsőszülött fia Abdón volt, azután Cúr, Kís, Baal, Nér és Nádáb, (37) Gedór, Ahjó, Zekarjá és Miklót. (38) Miklót nemzette Simámot. Testvéreik mellett ezek is Jeruzsálemben laktak, rokonsággal együtt.

(39) Nér nemzette Kíst, Kís nemzette Sault, Saul nemzette Jónátánt, Malkisúát, Abinádábot és Esbaalt. (40) Jónátán fia Meribbaal volt, és Meribbaal nemzette Míkát. (41) Míká fiai Pítón, Melek, Taréa és Áház voltak. (42) Áház nemzette Jarát, Jará nemzette Álemetet, Azmávetet és Zimrit, Zimri nemzette Mócát, (43) Mócá nemzette Binát, ennek a fia volt Refájá, ennek a fia Elászá, ennek a fia Ácél. (44) Ácélnek hat fia volt, név szerint ezek: Azrikám, Bókerú, Jismáél, Searjá, Óbadjá és Hánán. Ezek voltak Ácél fiai.

1Krón 10: Saul elesik a gilbóai csatában (vö. 1Sám 31)

10 (1) *A filiszteusok háborút viseltek Izráel ellen, és az izráéliek megfutamodtak a filiszteusok előtt. Hullottak a sebesültek a Gilbóahegyen.* (2) *A filiszteusok Saulnak és fiainak a nyomába szegődtek, és megölték a filiszteusok Jónátánt, Abinádábot és Malkisúát, Saul fiait.* (3) *Nagyon heves volt a küzdelem Saul körül, amikor rátaláltak az íjászok. És (...) megsebesítették az íjászok, (4) ezért ezt mondta Saul a fegyverhordozójának: Húzd ki a kardod, és szúrj át vele, hogy ha ideérnek ezek a körülmételetlenek, (...) ne üzzenek gúnyt belőlem! De a fegyverhordozó nem akarta, mert nagyon félt. Ekkor fogta Saul a kardját, és beledőlt.* (5) *Amikor látta a fegyverhordozó, hogy meghalt Saul, ő is a kardjába dőlt, és meghalt. (...)*

(6) *Így halt meg Saul és a három fia (...), és az egész háza népe meghalt (...)* vele együtt. (7) *Amikor látták mindazok az izráéliek, akik a völgyben (...) laktak, hogy azok megfutamodtak, és hogy Saul is*

(1) *Közben a filiszteusok megütköztek Izráellel, és az izráéliek megfutamodtak a filiszteusok előtt. Hullottak a sebesültek a Gilbóahegyen.* (2) *A filiszteusok Saulnak és fiainak a nyomába szegődtek, és megölték a filiszteusok Jónátánt, Abinádábot és Malkisúát, Saul fiait.* (3) *Nagyon heves volt a küzdelem Saul körül, amikor rátaláltak az íjászok. És súlyosan megsebesítették az íjászok, (4) ezért ezt mondta Saul a fegyverhordozójának: Húzd ki a kardod, és szúrj át vele, hogy ha ideérnek ezek a körülmételetlenek, ne ők szúrjanak le, és ne üzzenek gúnyt belőlem! De a fegyverhordozó nem akarta, mert nagyon félt. Ekkor fogta Saul a kardját, és beledőlt.* (5) *Amikor látta a fegyverhordozó, hogy meghalt Saul, ő is a kardjába dőlt, és meghalt vele együtt.*

(6) *Így halt meg Saul, és a három fia meg a fegyverhordozója és összes embere (...)* azon a napon vele együtt. (7) *Amikor látták (...) azok az izráéliek, akik a völgyön és a Jordánon túl laktak, hogy az izráéliek megfutamodtak, és hogy Saul is*

meghalt fiaival együtt, elhagyták a városaikat és elmenekültek. A filiszteusok pedig odajöttek, és letelepedtek azokban.

(8) Másnap eljöttek a filiszteusok, hogy kifosszák az elesetteket. Megtalálták Saul és a (...) fiait, amint ott feküdtek a Gilbóah-hegyen. (9) Kifosztották őt, magukkal vitték a fejét és a fegyvereit, és körülvitették a filiszteusok földjén, hogy megvigyék az örömhírt bálványaiknak (...) és a népnek. (10) Fegyverzetét isteneik templomában helyezték el, koponyáját pedig Dágón templomában akasztották fel.

(11) Amikor azonban meghallották a jábés-gileádiak, hogy mit tettek Saullal a filiszteusok, (12) elindultak a harcosaik, (...) és levették Saulnak és fiainak a holttestét (...) , és elvitték Jábésba. (...) Csontjaikat (...) eltemették Jábésban egy tölgyfa alatt, és bőjtöltek hét napig.

(13) Így halt meg Saul a hűtlensége miatt, mert hűtlen lett az ÚRhoz, és nem fogadta meg az ÚR szavát. Sőt szellemet idéztetett, és azt kérdezte meg, (14) nem az URat kérdezte meg. Ezért ölette meg őt, a királyságot pedig Dávidra, Isai fiára ruházta.

1Krón 11,1–3: Izráel Dávidot teszi királlyá (vö. 2Sám 5,1–3)

11 (1) Ezután összegyűlt Dávidhoz egész Izráel (...) Hebrónba, és ezt mondták: Nézd, mi a te csontod és húsdod vagyunk! (2) Azelőtt is, amikor Saul volt a király (...) , te vezetted harcba, és te hoztad vissza Izráelt, és ezt mondta neked Istened, az ÚR: Te leszel népemnek, Izráelnek a pásztora, te leszel népemnek, Izráelnek a fejedelme!

(3) Megjelentek tehát Izráel (...) vénei a király előtt Hebrónban, és Dávid (...) szövetséget kötött velük Hebrónban az ÚR színe előtt, ők pedig fölkenték Dávidot Izráel királyává, ahogyan kijelentette Sámuel által az ÚR.

meghalt fiaival együtt, elhagyták a városokat és elmenekültek. A filiszteusok pedig odajöttek, és letelepedtek azokban.

(8) Másnap eljöttek a filiszteusok, hogy kifosszák az elesetteket. Megtalálták Saul és a három fiát, amint ott feküdtek a Gilbóah-hegyen. (9) Levágták a fejét, megfosztották fegyverzetétől, és körülvitették a filiszteusok földjén, hogy megvigyék az örömhírt bálványaik templomába és a népnek. (10) Fegyverzetét Astárot templomában helyezték el, holttestét pedig Bétseán várfalára akasztották fel.

(11) Amikor azonban meghallották Jábés-Gileád lakói, hogy mit tettek Saullal a filiszteusok, (12) elindultak a harcosaik, egész éjjel meneteltek, és levették Saulnak és fiainak a holttestét Bétseán várfaláról. Hazamentek Jábésba, és ott elégették azokat. (13) Csontjaikat összeszedték, és eltemették Jábésban egy tamariszkuszfá alatt, és bőjtöltek hét napig.

(1) Ezután elment Dávidhoz Izráel összes törzse Hebrónba, és ezt mondták: Nézd, mi a te csontod és húsdod vagyunk! (2) Azelőtt is, amikor Saul volt a király felettünk, te vezetted harcba, és te hoztad vissza Izráelt, és ezt mondta neked (...) az ÚR: Te leszel népemnek, Izráelnek a pásztora, te leszel (...) Izráelnek a fejedelme!

(3) Megjelentek tehát Izráel összes vénei a király előtt Hebrónban, és Dávid király szövetséget kötött velük Hebrónban az ÚR színe előtt, ők pedig fölkenték Dávidot Izráel királyává (...).

1Krón 11,4–9: Dávid Jeruzsálemet teszi fővárosává (vö. 2Sám 5,6–10)

(4) Ezután Dávid elment egész Izráellel együtt Jeruzsálem, azaz Jebúsz alá, ahol a jebúsziai voltak az ország őslakói. (5) Jebúsz lakói azonban ezt mondták Dávidnak: Nem jössz be ide! (...)

Dávid azonban elfoglalta Sion sziklavárát, és ez lett Dávid városa. (6) Azt mondta Dávid (...): Aki elsőnek vág le egy jebúszit, az lesz a fővezér! Mivel elsőnek Jóáb, Cerújá fia jutott föl, ő lett a fővezér.

(6) Ezután a király elment embereivel együtt Jeruzsálem (...) alá az ország őslakói ellen, a jebúsziai ellen. Azok

azonban ezt mondták Dávidnak: Nem jössz be ide, hiszen még a vakok és sánták is elűznek téged! Mert azt gondolták, hogy nem tud oda Dávid bemenni. (7) Dávid azonban elfoglalta Sion sziklavárát, és ez lett Dávid városa. (8) Azt mondta Dávid azon a napon: Mindenki, aki öli a jebúsziaikat, nyomuljon a csatornához! Mert ezeket a sántákat és vakokat szívból gyűlöli Dávid. Ezért mondják: Vak és sánta ne menjen be a templomba.

(7) Ezután letelepedett Dávid a sziklavárban, ezért elnevezték azt Dávid városának. (8) És kiépítette a várost körös-körül, Millóttól fogva és annak a környékét, Jóáb pedig a város többi részét állította helyre.

(9) Dávid egyre jobban emelkedett és növekedett, mert vele volt a Seregek URa.

(9) Ezután letelepedett Dávid a sziklavárban, és (...) elnevezte azt Dávid városának. És kiépítette Dávid a környékét Millótól fogva befelé.

(...)

(10) Dávid egyre jobban emelkedett és növekedett, mert vele volt az ÚR, a Seregek Istene.

1Krón 11,10–47: Dávid vitézei (vö. 2Sám 23,8–39)

(10) Ezek voltak Dávid legkiválóbb vitézei, akik támogatták őt királyságában, és egész Izráellel együtt királlyá tették, az ÚR ígéje szerint, melyet Izráelről mondott.

(11) Ezek voltak szám szerint Dávid vitézei: Jásobám, Hakmóni fia, egy főtiszt, aki úgy forgatta a lándzsáját, hogy egy alkalommal háromszáz embert döfött le.

(12) Azután Eleázár, az ahóhi Dódónak a fia, egyike a három vitéznek. (13) Ő volt Dávid mellett Efesz-Dammimban, ahova a filiszteusok(...) harcra gyülekeztek.

(8) Ezek voltak név szerint Dávid vitézei: a tahkemóni Jóséb-Basebet, egy főtiszt, aki úgy forgatta a lándzsáját, hogy egy alkalommal nyolcszáz embert döfött le.

(9) Azután Eleázár, Ahóhi fiának, Dódónak a fia, egyike a három vitéznek, akik Dávid mellett voltak (...), amikor csúffá tették a filiszteusokat, akik harcra gyülekeztek. Az izráéliek már visszavonultak, (10) de ő ott maradt, és vágta a filiszteusokat, míg csak bele nem fáradt, és hozzá nem ragadt a keze a kardhoz. Nagy győzelmet adott az ÚR azon a napon. Azután a hadinép is visszatért hozzá, de csak fosztogatni.

(11) A következő volt Sammá, a hárári Ágé fia. Amikor összegyűltek a filiszteusok Lehinél,

volt ott egy lencsével bevetett szántóföld. Amikor a hadinép megfutamodott a filiszteusok előtt, (12) ő kiállt annak a darab földnek a közepére, megvédte azt, és megverte a filiszteusokat. Így adott az ÚR nagy szabadulást.

(13) Egyszer a harminc vezér közül hárman elmentek Dávidhoz, és aratáskor érkeztek meg Adullám barlangjába, a filiszteusok serege pedig a Refáim-völgyben táborozott. (14) Dávid akkor a sziklavárban volt, a filiszteusok előőrsé pedig ugyanakkor Betlehemnél. (15) Dávid el-tikkadt, és ezt mondta: Ki hoz nekem ivóvizet a betlehemi kútból, amely a kapunál van? (16) Erre (...) a három vitéz áttört a filiszteusok táborán, vizet merített a betlehemi kútból, amely a kapunál volt, elhozták, és odavitték Dávidnak. De ő nem akarta meginni, hanem kiöntötte azt áldozatul az ÚRnak, (17) és ezt mondta: Az ÚR mentse meg attól, hogy ilyet tegyek!

(...) Azoknak a férfiaknak a vére ez, akik az életüket kockáztatták!

(...)

Ezért nem akarta meginni. Ilyeneket vitt véghez ez a három vitéz.

(18) Abisaj, Jóáb testvére, Cerúja fia volt ennek a háromnak a vezetője. Ő úgy forgatta a lándzsáját, hogy háromszáz embert döfött le. Ő volt a leghíresebb a három közül. (19) A három közül (...) a legtekintélyesebb volt, ezért lett a parancsnokuk, de a hárommal nem ért föl.

Volt (...) egy árpával bevetett szántóföld. Amikor a hadinép megfutamodott a filiszteusok előtt, (14) ők kiálltak annak a darab földnek a közepére, megvédték azt, és megverték a filiszteusokat. Így adott az ÚR nagy szabadulást.

(15) Egyszer a harminc vezér közül hárman elmentek Dávidhoz, a kősziklára, Adullám barlangjába, a filiszteusok hada pedig a Refáim-völgyben táborozott. (16) Dávid akkor a sziklavárban volt, a filiszteusok előőrsé pedig ugyanakkor Betlehemnél. (17) Dávid el-tikkadt, és ezt mondta: Ki hoz nekem ivóvizet a betlehemi kútból, amely a kapunál van? (18) Erre ez a három ember áttört a filiszteusok táborán, vizet merített a betlehemi kútból, amely a kapunál volt, elhozták, és odavitték Dávidnak. De Dávid nem akarta meginni, hanem kiöntötte azt áldozatul az ÚRnak, (19) és ezt mondta: Isten mentse meg attól, hogy ilyet tegyek! Igyam meg azoknak a férfiaknak a vérét, akik az életüket kockáztatták?! Mert az életüket tették kockára, amikor azt elhozták. Ezért nem akarta meginni. Ilyeneket vitt véghez ez a három vitéz.

(20) Abisaj, Jóáb testvére (...) volt ennek a háromnak a vezetője. Ő úgy forgatta a lándzsáját, hogy háromszáz embert döfött le. Ő volt a leghíresebb a három közül. (21) A három közül a másik kettőnél tekintélyesebb volt, ezért lett a parancsnokuk, de a hárommal nem ért föl.

(22) A Kabceélből való Benájá, Jójádá fia is kiváló ember volt, és nagy tetteket vitt véghez. Ő vágta le Móáb két bajnokát. Ő ment le egy verembe, és megölt egy oroszlánt, amikor egyszer hó esett. (23) Ugyanő vágott le egy *ötkönyönyi magas* egyiptomi embert, bár az egyiptomi kezében akkora lándzsa volt, mint a szövőszék tartófája. Ő meg csak bottal ment rá, de kiragadta az egyiptomi kezéből a lándzsát, és a saját lándzsájával ölte meg. (24) Ilyeneket vitt véghez Benájá, Jójádá fia. Ő is nevezetes volt, mint az a három vitéz. (25) Tekintélyes volt a harminc között, de a hárommal nem ért föl. Dávid a testőrök vezetőjévé tette.

(26) *Kiváló vitézek voltak* Aszáél, Jóáb testvére,
Elhánán, a betlehemi Dódó fia,
(27) *a haróri Sammót, (...)*
a pelóni Helec,
(28) *a tekóai Írá, Ikkés fia,*
az anatóti Abiezer,
(29) *a húsái Szibbekaj,*
az ahóhi Ítaj,
(30) *a netófái Mahraj,*
a netófái Héled, Baaná fia,
(31) *Ítaj, Ríbij fia a benjámini Gibeából,*
a pirátóni Benájá,
(32) *a nahalé-gaasi Húraj,*
az arbái Abiél,
(33) *a baharúmi Azmávet,*
a saalbóni Eljahbá, (34) a gizóni Hásém fiai,
a harári Jónátán, Ságé fia,
Elifal, Úr fia,
(35) *a harári Ahiám, Szákár fia,*
(...) Elifal, Úr fia,
(36) *a mekérai Héfer, (...)*
a pelóni Ahijjá,
(37) *a karmeli Hecró,*
Naaraj, Ezbij fia,
(38) *(...) Jóél, Nátán testvére,*
Mibhár, Hagri fia,
(39) *az ammóni Celek,*
a béróti Nahraj, Jóábnak, Cerújá fiának
a fegyverhordozója,
(40) *a jeteri Írá,*
a jeteri Gáréb,
(41) *a hettita Úriás, (...)*
Zábád, Ahlaj fia,
(42) *Adiná, a rúbeni Sízá fia, a rúbeniek*
egyik főembere, és vele még harmincan;
(43) *Hánán, Maaká fia, és a mitni Jósáfát,*
(44) *az asterái Uzzijjá,*
az aróeri Hótám fiai: Sámá és Jeiél,
(45) *Simri fia, Jediaél és testvére,*
a tíci Jóhá, (46) a mahavimi Eliél,
Elnáam fiai: Jeribaj és Jósavjá,
a móábi Jitmá, (47) Eliél, Óbéd és a
mecóbájái Jaaszíél.

(20) A Kabceélből való Benájá, Jójádá fia is kiváló ember volt, és nagy tetteket vitt véghez. Ő vágta le Móáb két bajnokát. Ő ment le egy verembe, és megölt egy oroszlánt, amikor egyszer hó esett. (21) Ugyanő vágott le egy *nagy termetű* egyiptomi embert, bár az egyiptomi kezében (...) lándzsa volt (...).

Ő meg csak bottal ment rá, de kiragadta az egyiptomi kezéből a lándzsát, és a saját lándzsájával ölte meg. (22) Ilyeneket vitt véghez Benájá, Jójádá fia. Ő is nevezetes volt, mint az a három vitéz. (23) Tekintélyes volt a harminc között, de a hárommal nem ért föl. Dávid a testőrök vezetőjévé tette.

(24) *Aszáél, Jóáb testvére is kivált a*
harminc közül, akik a következők voltak:
Elhánán, a betlehemi Dódó fia,
(25) *a haródi Sammá, a haródi Eliká,*
(26) *a peleti Helec,*
a tekóai Írá, Ikkés fia,
(27) *az anatóti Abiezer,*
a húsái Mebunnaj,
(28) *az ahóhi Calmón,*
a netófái Mahraj,
(29) *a netófái Héleb, Baaná fia,*
Ittaj, Ríbij fia a benjámini Gibeából,
(30) *a pirátóni Benájá,*
a nahalé-gaasi Hiddaj,
(31) *az arbái Abialbón,*
a bahúrими Azmávet,
(32) *a saalbóni Eljahbá (...),*
(...) Jónátán, Jásén fia,
(33) *a harári Sammá,*
az arári Ahiám, Sárár fia,
(34) *a maakái Elifelet, Ahaszbaj fia,*
a gilói Eliám, Ahitófel fia,
(...)
(35) *a karmeli Hecró,*
az arbái Paaraj,
(36) *a cóbai Jigál, Nátán fia,*
a gádi Báni,
(37) *az ammóni Celek,*
a beéróti Nahraj, Jóábnak, Cerújá fiának
a fegyverhordozója,
(38) *a jeteri Írá,*
a jeteri Gáréb,
(39) *a hettita Úriás; összesen harminchet.*

(...)

1Krón 12,1–23: Dávid ciklai hívei

12 (1) Ezek azok, akik Dávidhoz mentek Ciklagba akkor, amikor ki volt zárva Saulnak, Kís fiának a környezetéből. Ők is a hősök közé tartoztak, akik segítették a harcban. (2) Íjjal voltak fölszerelve, jobb és bal kézzel egyaránt tudtak banni parittyakövekkel és nyilakkal. Ezek Saul rokonságához tartoztak Benjáminból. (3) Vezérük Ahiezer volt és Jóás, a gibeai Semáá fiai, és Jeziél meg Pelet, Azmávet fiai, továbbá Beráká és az anatóti Jéhú, (4) a gibeóni Jismajá, a harminc hős egyike és e harminc vezetője. (5) Jirmejá, Jahaziél, Jóhánán és a gedérai Józábád. (6) Elúzaj, Jerimót, Bealjá, Semarjáhú és a hárífi Sefatjáhú, (7) Elkáná, Jis-sijjáhú, Azarél, Jóezer és Jásobám, a kórahiak, (8) és a gedóri Jeróhám fiai: Jóélá és Zebadjá.

(9) Gádiak is csatlakoztak Dávidhoz, amikor a sziklavárban a pusztában volt. Kiváló vitézek, hadi szolgálatban álló emberek, pajzzsal és dárdával fölszerelve; arcuk olyan volt, mint az oroszláné, és olyan gyorsak voltak, mint a zergék a hegyen. (10) Ézer volt az első, Óbadjá a második, Eliáb a harmadik, (11) Mismanná a negyedik, Jirmejá az ötödik, (12) Attaj a hatodik, Eliél a hetedik, (13) Jóhánán a nyolcadik, Elzábád a kilencedik, (14) Jirmejáhú a tizedik, Makbannaj a tizenegyedik. (15) Ezek a gádiak csapatparancsnokok voltak. A legkisebb is fölért százzal, a legnagyobb meg ezerrel. (16) Ezek keltek át a Jordánon az első hónapban, amikor színültig volt a medre, és megszalasztották a völgy egész lakosságát keletre és nyugatra.

(17) Benjáminiak és júdaiak is mentek Dávid sziklavárához. (18) Dávid azonban kivonult eléjük, és így kezdett beszélni hozzájuk: Ha békés szándékkal jöttetek hozzám, hogy segítségemre legyetek, szívesen leszek együtt veletek. De ha el akartok árulni ellenségeimnek, holott az én kezemhez nem tapad erőszak, látni fog és megbüntet atyáink Istene! (19) Ekkor Amászaj, a harmincak vezére, lélekkel eltelve így szólt:

Tied vagyunk, Dávid,
veled tartunk, Isai fia!
Békesség, békesség neked!
Békesség segítőidnek,
mert megsegít téged Istened!

Erre magához fogadta őket Dávid, és a csapatok vezéreivé tette őket.

(20) Manassébeliek is pártoltak át Dávidhoz, amikor a filiszteusokkal együtt harcolni ment Saul ellen. De nem segítette őket, mert elküldték őt a filiszteusok városfejedelmei, miután tanácsot tartottak, és azt mondták: Visszapártol ez még urához, Saulhoz, és ez a fejünkbe fog kerülni! (21) Ciklag felé menetelt, amikor átpártoltak hozzá Manasséból Adnah, Józábád, Jediaél, Míkáél, Józábád, Elihú és Cilletaj, akik Manassé ezreinek a vezetői voltak. (22) Ezek segítették Dávidot a csapatok vezetésében, mert mindnyájan kiváló vitézek voltak, és parancsnokok lettek a hadseregben. (23) Napról napra mentek ilyenek Dávidhoz, hogy segítsék, míg olyan naggyá nem lett tábora, mint Isten tábora.

1Krón 12,24–41: Dávid hebróni hadserege

(24) Ennyi volt azoknak a harcra fölfegyverzett embereknek a száma, akik Dávidhoz mentek Hebrónba, hogy ráruházzák Saul királyságát az ÚR parancsa szerint: (25) Júda fiai, akik pajzsot és dárdát viseltek, hatezer-nyolcszázan voltak, fölfegyverkezve a harcra. (26) Simeon fiai közül való volt hétezer-száz háborúban kiváló vitéz. (27) A Lévi fiai közül valók négyezer-hatszázán voltak, (28) továbbá Jehójádá, az ároniak fejedelme háromezer-hétszáz emberrel, (29) és az ifjú Cádók, kiváló vitéz, atyja házanépével, huszonkét vezető emberrel. (30) Benjámin fiai közül való volt Saulnak háromezer atyjafia, mert akkor még a többségük megmaradt Saul házában a szolgálatában. (31) Efraim fiai közül való volt húszezer-nyolcszáz kiváló vitéz, akik családjuk nevezetes emberei voltak. (32) Manassé fél törzséből való volt

tizennyolcezer ember, akiket név szerint jelöltek ki, hogy menjenek el és tegyék királlyá Dávidot. (33) Issakár fiai közül ott voltak, akik felismerték az alkalmas időt, és tudták, mit kell tennie Izráelnek: kétszáz főember és parancsnokságuk alatt egész rokonságuk. (34) Zebulonból egy akarattal fölsereglett ötvenezer hadköteles, teljes fegyverzettel fölszerelt sorkatona. (35) Naftálból jött ezer vezető ember, és velük együtt harminchétezen pajzzsal és lándzsával; (36) a dániak közül huszonnyolcezer-hatszáz sorkatona; (37) Ásérből negyvenezer hadköteles sorkatona, (38) a Jordánon túlról pedig, a rúbeniak és a gádiak közül és Manassé törzse másik feléből százhuszezer ember teljes hadifegyverzetben.

(39) Mindezek a harcosok csatasorba rendezve, tiszta szívvel érkeztek Hebrónba, hogy egész Izráel királyává tegyék Dávidot, sőt Izráel többi része is egy szívvel kész volt királlyá tenni Dávidot. (40) És ott maradtak Dáviddal három napig, ettek-ittak, mert atyjukfiai gondoskodtak róluk. (41) Sőt még a környékeliek is, el egészen Issakárig, Zebulonig és Naftál-ig, bőven hoztak kenyeret szamarakon, tevéken, öszvéreken és marhákon, élelmet, lisztet, préselt füget és aszú szőlőt, bort és olajat, marhát és juhot, mert öröm volt Izráelben.

*1Krón 13: A szövetségládát elhozzák Kirjat-Jeárimból
(vö. 2Sám 6,1–11)*

13 (1) Dávid tanácsot tartott az ezredesekkel, századosokkal, valamennyi vezérével, (2) majd ezt mondta Dávid Izráel egész gyülekezetének: Ha jónak tartjátok, és ha Istenünknek, az ÚRnak úgy tetszik, küldjünk üzenetet Izráel egész területén lakó többi atyámfiaihoz, meg a papokhoz és a lévítákhoz, a legelőkkel ellátott városaikba, hogy gyűljenek ide hozzánk, (3) és hozzuk el magunkhoz Istenünk ládáját, mert Saul idejében nem törődtünk vele. (4) Erre azt mondta az egész gyülekezet, hogy így kell tenni, mert helyesnek látszott ez az egész nép előtt.

(5) Ezután összegyűjtötte Dávid egész Izráel (...)t, az egyiptomi Sihórtól egészen a Hamátba vezető útig, hogy hozzák el Isten ládáját Kirjat-Jeárimból.

(6) Felvonult Dávid egész Izráellel Baalába, azaz a Júdában levő Kirjat-Jeárimba, hogy elhozzák onnan a kerúbokon ülő ÚRistennek a ládáját, akinek a nevét segítségül hívják.

(7) Az Isten ládáját egy új szekéren szállították el (...) Abinádáb házából, (...) Uzzá és Ahjó irányították a (...) szekeret. (...)

(8) Dávid és egész Izráel (...) pedig szent táncot járt Isten színe előtt teljes erővel, énekelve, citerák, lantok, dobok, cintányérok és harsonák kíséretével.

(9) Amikor Kídón szérűjéhez értek, Uzzá kinyújtotta a kezét, hogy megfogja a ládát, mert megbotlottak az ökrök. (10) Ezért fellángolt az ÚR haragja Uzzá ellen, és lesújtott rá, mivel kinyújtotta kezét a láda felé, és meghalt ott, az Isten színe előtt.

(11) Dávid pedig megdöbbsent attól, hogy az ÚR összetörte Uzzát. Ezért nevezik azt a helyet Percec-Uzzának mindmáig. (12) Akkor félni kezdett Dávid Istentől, és ezt gondolta: Hogy vitethetném magamhoz az Isten ládáját?

(13) Ezért Dávid nem (...) magához vitette

(1) Ezután összegyűjtötte Dávid Izráel egész ifjúságát, harmincezer embert.
(...)

(2) Elindult és elment Dávid az egész hadi-
néppel Baalé-Jehúdába, (...) hogy elhozza onnan az (...)

Istennek a ládáját, amelyet a rajta levő kerúbokon ülő Seregek URának a nevéől neveztek el. (3) Az Isten ládáját egy új szekéren szállították el, és elvitték Abinádáb házából, amely a dombon volt. Abinádáb fiai, Uzzá és Ahjó irányították az új szekeret. (4) Elvitték az Isten ládáját Abinádáb házából, amely a dombon volt. Ahjó ment a láda előtt. (5) Dávid és Izráel egész háza pedig szent táncot járt az ÚR színe előtt mindenféle ciprusfa hangszer, citerák, lantok, dobok, csörgők és cintányérok kíséretével.

(6) Amikor Nákón szérűjéhez értek, Uzzá az Isten ládájához kapott, és megfogta, mert megbotlottak az ökrök. (7) Ezért fellángolt az ÚR haragja Uzzá ellen, és lesújtott rá meggon-
dolatlanságáért az Isten, és meghalt ott, az Isten ládája mellett.

(8) Dávid pedig megdöbbsent attól, hogy az ÚR összetörte Uzzát. Ezért nevezik azt a helyet Percec-Uzzának mindmáig. (9) Akkor félni kezdett Dávid az ÚRtól, és ezt gondolta: Hogy jöhetne hozzám az ÚR ládája?

(10) Ezért Dávid nem akarta magához vitet-

a(...) ládá(...)t Dávid városába, hanem elvitette a gáti Óbéd-Edóm házába. (14) Három hónapig volt az Isten ládája (...) Óbéd-Edóm családjánál az ő házában, és megáldotta az ÚR Óbéd-Edóm háza népét és mindenét.

ni az ÚR ládáját Dávid városába, hanem elvitette a gáti Óbéd-Edóm házába. (11) Három hónapig volt az ÚR ládája a gáti Óbéd-Edóm (...) házában, és megáldotta az ÚR Óbéd-Edómot és egész háza népét.

1Krón 14,1–2: Hírám barátsága Dáviddal (vö. 2Sám 5,11–12)

14 (1) Húrám, Tírusz királya követeket küldött Dávidhoz, meg cédrusfákat, kőműveseket és ácsmestereket, hogy palotát építsenek neki.

(2) És megértette Dávid, hogy az ÚR megerősítette a királyságát Izráelben, (...) hogy fölemelte magasra uralmát népének, Izráelnek a javára.

(11) Hírám, Tírusz királya követeket küldött Dávidhoz, meg cédrusfákat, ácsmestereket és kőműveseket, akik palotát építettek Dávidnak. (12) És megértette Dávid, hogy az ÚR megerősítette a királyságát Izráelben, és hogy fölemelte (...) királyságát népének, Izráelnek a javára.

1Krón 14,3–7: Dávid feleségei (vö. 2Sám 5,13–16)

(3) Dávid még több (...) feleséget vett Jeruzsálemben, (...) és nemzett még Dávid(...) fiaikat és leányokat.

(4) Ez a nevük azoknak a gyermekeknek, akik Jeruzsálemben lettek neki: Sammúa, Sóbáb, (...) Nátán és Salamon, (5) Jibhár, Elisúa és Elifelet, (6) Nógah, Nefeg és Jáfia, (7) Elisámá, Beeljáda és Elifelet.

(13) Dávid még több másodfeleséget és feleséget vett Jeruzsálemből, miután odament Hebrónból, és születtek még Dávidnak fiak(...) és leányok(...).

(14) Ez a nevük azoknak (...), akik Jeruzsálemben születtek neki: Sammúa, Sóbáb, és Nátán és Salamon, (15) Jibhár, Elisúa, (...) Nefeg és Jáfia, (16) Elisámá, Eljáda és Elifelet.

1Krón 14,8–17: Dávid két győzelme a filiszteusokon (vö. 2Sám 5,17–25)

(8) Amikor meghallották a filiszteusok, hogy Dávidot egész Izráel királyává kenték, fölvonultak a filiszteusok mindnyájan, hogy megkeressék Dávidot. Meghallotta ezt Dávid, és kivonult ellenük. (9) A filiszteusok megérkeztek, és ellepték a Refáim-völgyet. (10) Akkor megkérdezte Dávid az Istent: Fölvonuljak-e a filiszteusok ellen? Kezembe adod-e őket? Az ÚR ezt felelte neki: Vonulj föl, és én kezедbe adom őket!

(11) Fölvonultak tehát (...) Baal-Perácimba, és megverte ott őket Dávid, és ezt mondta Dávid: Áttört az Isten ellenségeimen az én kezem által, mint a víz szokott a gáton! Ezért nevezték el azt a helyet Baal-Perácimnak. (12) A filiszteusok otthagyták isteneiket, Dávid pedig azt parancsolta, hogy égessék el azokat.

(13) A filiszteusok később ismét (...) ellepték a (...) völgyet. (14) Ekkor Dávid újra megkérdezte az Istent, az Isten pedig ezt felelte neki: Ne vonulj közvetlenül utánuk, hanem

(17) Amikor meghallották a filiszteusok, hogy Dávidot (...) Izráel királyává kenték, fölvonultak a filiszteusok mindnyájan, hogy megkeressék Dávidot. Meghallotta ezt Dávid, és levonult a sziklavárhoz. (18) A filiszteusok megérkeztek, és ellepték a Refáim-völgyet. (19) Akkor megkérdezte Dávid az URat: Fölvonuljak-e a filiszteusok ellen? Kezembe adod-e őket? Az ÚR ezt felelte Dávidnak: Vonulj föl, mert bizony kezédbe fogom adni a filiszteusokat!

(20) Benyomult tehát Dávid Baal-Perácimba, és megverte ott őket Dávid, és ezt mondta (...): Áttört az ÚR ellenségeimen előttem,

mint a víz szokott a gáton! Ezért nevezték el azt a helyet Baal-Perácimnak. (21) A filiszteusok otthagyták bálványait, Dávid és emberei pedig összeszedték azokat.

(22) A filiszteusok később ismét fölvonultak, és ellepték a Refáim-völgyet. (23) Ekkor Dávid (...) megkérdezte az URat, ő pedig ezt felelte (...): Ne vonulj szembe ellenük, hanem

kerüld meg őket, és a szederfák felől vonulj ellenük. (15) És ha majd lépések neszét hallod a szederfák teteje felől, akkor vonulj ki a harcra, mert (...) előtted megy az Isten, hogy megverje a filiszteusok táborát. (16) Dávid úgy tett, ahogyan az Isten megparancsolta neki, és vágta a filiszteusok seregét Gibeóntól Gézerig.

kerülj a hátuk mögé, és a szederfák felől vonulj ellenük. (24) És ha majd lépések neszét hallod a szederfák teteje felől, akkor törj rájuk, mert akkor előtted megy az ÚR, hogy megverje a filiszteusok táborát. (25) Dávid úgy tett, ahogyan az ÚR megparancsolta neki, és vágta a filiszteusok (...)at Gebától egészen a gézeri útig.

(17) Dávidnak híre ment minden országban, és az ÚR rettegést keltett iránta valamennyi nép között.

1Krón 15,1–15: A szövetségláda mellé rendelt lévíták

15 (1) Dávid házakat épített magának városában, helyet jelölt ki az Isten ládájának, és sátort vont föléje. (2) Akkor mondta ezt Dávid: Nem szabad másnak hordoznia az Isten ládáját, csak a lévítáknak, mert őket választotta ki az ÚR, hogy hordozzák, és állandóan gondozzák az ÚR ládáját.

(3) Összegyűjtötte azért Dávid Jeruzsálemben egész Izráelt, hogy az ÚR ládáját arra a helyre vitesse, amelyet kijelölt számára. (4) Összegyűjtötte Dávid Áron fiait és a lévítákat is:

(5) Kehát fiainak a vezetőjét, Úriélt és százhusz atyjafiát, (6) Merári fiainak a vezetőjét, Aszáját és kétszázhusz atyjafiát, (7) Gersón fiainak a vezetőjét, Jóélt és százharminc atyjafiát, (8) Elicáfán fiainak a vezetőjét, Semaját és kétszáz atyjafiát, (9) Hebrón fiainak a vezetőjét, Eliélt és nyolcvan atyjafiát, (10) Uzziél fiainak a vezetőjét, Amminádábot és száztizenkét atyjafiát.

(11) Ezután hívatta Dávid Cádók és Ebjátár papokat, a lévíták közül pedig Úriélt, Aszáját, Jóélt, Semaját, Eliélt és Amminádábot, (12) és ezt mondta nekik: Ti vagytok a lévíták családfői, szenteljétek meg magatokat atyátokfiaival együtt, és vigyétek föl Izráel Istenének, az ÚRnak a ládáját arra a helyre, amelyet kijelöltem számára. (13) Mivel az előző alkalommal nem voltatok jelen, ránk tört Istenünk, az ÚR, mert nem megfelelő módon törekedtünk bánni vele. (14) Megszentelték azért magukat a papok és a lévíták, hogy fölvigyék Izráel Istenének, az ÚRnak a ládáját. (15) És a lévíták rudakkal a vállukra vették az Isten ládáját, ahogyan Mózes parancsolta az ÚR beszéde szerint.

1Krón 15,16–24: A szövetségláda mellé rendelt énekesek

(16) Dávid megparancsolta a lévíták vezetőinek, hogy állítsák föl atyjukfiait, az énekeseket hangszerekkel, lantokkal, citerákkal és cintányérokkal, és zendítsenek hangos örömeへ.

(17) A lévíták föl is állították Hémánt, Jóél fiát, és testvérei közül Ászáfot, Berekjáhú fiát, továbbá testvéreik, Merári fiai közül Étánt, Kúsajáhú fiát. (18) Velük együtt másodrangú beosztásban testvéreiket, Zekarjáhút, Bént, Jaaziélt, Semirámót, Jehiélt, Unnit, Eliábot, Benájáhút, Maaszéjáhút, Mattitjáhút, Elifléhút, Miknéjáhút, Óbéd-Edómot és Jeiélt, mint öröket. (19) Az énekesek: Hémán, Ászáf és Étán a cintányérokat szólaltatták meg. (20) Zekarjá, Aziél, Semirámót, Jehiél, Unni, Eliáb, Maaszéjáhú és Benájáhú a magas hangú lantokat, (21) Mattitjáhú, Elifléhú, Miknéjáhú, Óbéd-Edóm, Jeiél és Azazjáhú a mélyebb hangú citerákat kezelték.

(22) Kenanjáhú volt a lévíták vezetője az éneklésben, ő irányította az éneklést, mivel értett hozzá. (23) Berekjá és Elkáná örködtek a lánánál, (24) Sebanjáhú, Jósáfát, Netanél, Amászaj, Zekarjáhú, Benájáhú és Eliezer papok fújták a harsonákat Isten ládája előtt, Óbéd-Edóm és Jeiél pedig örködtek a lánánál.

1Krón 15,25–16,3: A szövetségládát Jeruzsálembé viszik (vö. 2Sám 6,12–19a)

(...)

(25) Dávid, Izráel vénei és az ezredparancsnokok *elmentek, hogy elhozzák örvendezve az ÚR szövetségládáját Óbéd-Edóm házából (...).*

(26) *Mivel Isten megsegítette a lévítákat, akik az ÚR szövetségládáját vitték, hét bikát és hét kost áldoztak. (27) Dávid lenvászon palástba volt burkolózva, a ládát vivő összes lévíták, az énekesek meg Kenanjá, az éneklés vezetője pedig énekeltek. Dávidon gyors éfód volt.*

(28) Így vitte (...) egész Izráel (...) az ÚR szövetségládáját örömrivalgással és kürtzengéssel, harsonák, cintányérok, lantok és citerák hangja mellett.

(29) De amikor az ÚR szövetségládája Dávid városába ért, Míkal, Saul leánya éppen kitekintett az ablakon, és látta, hogy Dávid király *ugrándozva járja a szent táncot (...), ezért szívből megvetette őt.*

16 (1) Ezután bevitték az Isten ládáját, és elhelyezték (...) annak a sáornak a közepén, amelyet Dávid vont fel. Akkor (...) égőáldozatokat és békeáldozatokat mutattak be az Isten színe előtt. (2) Miután Dávid befejezte az égőáldozat és békeáldozat bemutatását, megáldotta a népet az (...) ÚR nevében. (3) Majd osztott (...)

minden izráeli férfinak és nőnek fejenként (...) kenyeret, préselt datolyát és aszúszőlőt.

*1Krón 16,4–43: Dávid lévítákat rendel a szövetségláda mellé
(az 1Krón 16,8–36-hoz vö. Zsolt 105,1–15;
Zsolt 96; Zsolt 106,1.47k.,
az 1Krón 16,43-hoz vö. 2Sám 6,19b.20a)*

(4) Rendelt az ÚR ládájához szolgálattelvő lévítákat, hogy hirdessék, magasztalják és dicsérjék Izráel Istenét, az URat. (5) Ászáf volt a vezetőjük, a helyettese Zekarjá, továbbá Jeiéel, Semirámót, Jehiél, Mattitjá, Eliáb, Benájáhu és Óbéd-Edóm. Jeiéel a lanton és a citerán, Ászáf pedig a cintányéron játszott. (6) Benájáhu és Jahaziél papok voltak az állandó harsonások az ÚR szövetségládája előtt. (7) Azon a napon bízta meg először Dávid Ászáfot és atyjafiait, hogy /így/ magasztalják az Urat:

(8) „Adjatok hálát az ÚRnak, hívjátok segítségül nevét, hirdessétek tetteit a népek közt!

(9) Énekeljete, zengjete, zsoltárt neki, emlegessétek minden csodáját!

(10) Dicsőítsétek szent nevét, szívből örüljenek, akik keresik az URat!

(11) Folyamodjatok az ÚRhoz, az ő hatal-

(12) De jelentették Dávid királynak, hogy megáldotta az ÚR Óbéd-Edóm háza népét és mindenét az Isten ládájáért.

Elment Dávid (...)

örvendezve vitte az Isten (...)ládáját Óbéd-Edóm házából Dávid városába.

(13) *Amikor hat lépést tettek azok, akik az ÚR (...)ládáját vitték, ő egy bikát és egy hízott borjút áldozott. (14) Dávid teljes erővel táncolt az ÚR színe előtt,*

és gyors éfódot kötött magára Dávid.

(15) Így vitte Dávid és Izráel egész háza az ÚR (...)ládáját örömrivalgással és kürtzengéssel (...).

(16) De amikor az ÚR (...)ládája Dávid városába ért, Míkal, Saul leánya éppen kitekintett az ablakon, és látta, hogy Dávid király *ugrálván táncol az ÚR színe előtt, ezért szívből megvetette őt.*

(17) Ez után bevitték az ÚR ládáját, és elhelyezték a helyére, annak a sáornak a közepén, amelyet Dávid vont fel. Akkor Dávid égőáldozatokat és békeáldozatokat mutatott be az ÚR színe előtt. (18) Miután Dávid befejezte az égőáldozat és a békeáldozat bemutatását, megáldotta a népet a *Seregek URának* nevében. (19a) Majd kiosztott az egész népnek, Izráel egész sokaságának, *minden (...) férfinak és nőnek fejenként egy-egy lépényt, préselt datolyát és aszúszőlőt.*

Zsolt 105,1–15

(1) Adjatok hálát az ÚRnak, hívjátok segítségül nevét, hirdessétek tetteit a népek közt!

(2) Énekeljete, zengjete, zsoltárt neki, emlegessétek minden csodáját!

(3) Dicsőítsétek szent nevét, szívből örüljenek, akik keresik az URat!

(4) Folyamodjatok az ÚRhoz, az ő hatal-

mához, keressétek orcáját szüntelen!

(12) Emlékezzetek csodatetteire, amelyeket véghezvitt, csodáira és döntéseire,

(13) ti, *Izráel* utódai, kik szolgái vagytok, Jákóbnak fiai, kiket kiválasztott!

(14) Ő, az ÚR, a mi Istenünk, az egész földnek szólak döntései.

(15) Örökké emlékezik szövetségére, az ezer nemzedéknek parancsolt ígére,

(16) amit Ábrahámval kötött, ahogy Izsáknak megesküdött.

(17) Jákób elé tárta, elrendelte, Izráelnek örök szövetségül:

(18) Neked adom - mondta - Kánaán földjét kiosztott örökségül!

(19) Akkor még alig néhányan voltak, kevesen éltek ott mint jövevények.

(20) Nemzettől nemzetig vándoroltak, egyik országból a másik néphez.

(21) De senkinek sem engedte elnyomni őket, sőt királyokat is megintett miattuk:

(22) Ne nyúljatok fölkejtjeimhez, prófétáimat se bántsátok!

(23) (...) Énekelj az ÚRnak, te egész föld!

(...)

Hirdessétek szabadítását nap mint nap!

(24) Beszéljétek el dicsőségét a nemzeteknek, csodáit minden népnek!

(25) Mert nagy az ÚR, méltó, hogy dicsérjék, félelmesebb minden istennél.

(26) Hiszen a népek istenei csak bálványok, az ÚR pedig az ég alkotója.

(27) Fenség és méltóság jár előtte, erő és öröm van lakóhelyén.

(28) Népek törzsei! Magasztaljátok az URat! Magasztaljátok az ÚR dicsőségét és hatalmát!

(29) Magasztaljátok az ÚR dicső nevét, ajándékot hozva jöjjetek *színe elé*!

Boruljatok le az ÚR előtt szent öltözetben! (30) Reszkess tőle, te egész föld!

(...)

Szilárdan áll a világ, nem inog. (31) (...)

Örüljön az ég, örvendjen a föld, és mondják el a népeknek, hogy uralkodik az ÚR!

(32) Zúgjon a tenger a benne levőkkel!

Vigadjon a mező, és minden, ami rajta van!

(33) Ujjongnak majd az erdő fái (...) az ÚR előtt,

amikor eljön (...), hogy ítélezzék a földön.

(...)

mához, keressétek orcáját szüntelen!

(5) Emlékezzetek csodatetteire, amelyeket véghezvitt, csodáira és döntéseire,

(6) ti, *Ábrahám* utódai, kik szolgái vagytok, Jákóbnak fiai, kiket kiválasztott!

(7) Ő, az ÚR, a mi Istenünk, az egész földnek szólak döntései.

(8) Örökké emlékezik szövetségére, az ezer nemzedéknek parancsolt ígére,

(9) amit Ábrahámval kötött, ahogy Izsáknak megesküdött.

(10) Jákób elé tárta, elrendelte, Izráelnek örök szövetségül:

(11) Neked adom - mondta - Kánaán földjét kiosztott örökségül!

(12) Akkor még alig néhányan voltak, kevesen éltek ott mint jövevények.

(13) Nemzettől nemzetig vándoroltak, egyik országból a másik néphez.

(14) De senkinek sem engedte elnyomni őket, sőt királyokat is megintett miattuk:

(15) Ne nyúljatok fölkejtjeimhez, prófétáimat se bántsátok!

Zsolt 96

(1) Énekeljétek új éneket az ÚRnak, énekelj az ÚRnak, te egész föld!

(2) Énekeljétek az ÚRnak, áldjátok nevét, hirdessétek szabadítását nap mint nap!

(3) Beszéljétek el dicsőségét a nemzeteknek, csodáit minden népnek!

(4) Mert nagy az ÚR, méltó, hogy dicsérjék, félelmesebb minden istennél.

(5) Hiszen a népek istenei csak bálványok, az ÚR pedig az ég alkotója.

(6) Fenség és méltóság jár előtte, erő és ékesség van szentélyében.

(7) Népek törzsei! Magasztaljátok az URat! Magasztaljátok az ÚR dicsőségét és hatalmát!

(8) Magasztaljátok az ÚR dicső nevét, ajándékot hozva jöjjetek *udvaraiba*!

(9) Boruljatok le az ÚR előtt szent öltözetben! Reszkess tőle, te egész föld!

(10) Mondjátok el a népeknek, hogy uralkodik az ÚR! Szilárdan áll a világ, nem inog. Igazságosan ítéli a népeket.

(11) Örüljön az ég, örvendjen a föld (...)!

Zúgjon a tenger a benne levőkkel!

(12) Ujjongjon a mező, és minden, ami rajta van!

Ujjongnak majd az erdő fái mind (13) az ÚR előtt,

amikor eljön, amikor eljön, hogy ítélezzék a földön.

Igazságosan ítéli a világot, pártatlanul a népeket.

(34) (...) **Adjatok hálát az ÚRnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!**

(35) Mondjátok: Segíts meg minket, *szabadító Istenünk,*

ments meg, és gyűjts össze a népek közül, **hogy hálát adhassunk szent nevednek, és dicsőítve magasztalhassunk téged!**

(36) Áldott az ÚR, Izráel Istene öröktől fogva mindörökre!”

Az egész nép pedig ezt mondta: Ámen! Dicséret az ÚRnak!

(1) Dicsérjétek az URat! **Adjatok hálát az ÚRnak, mert jó, mert örökké tart szeretete!**

(47) (...) **Segíts meg minket, URunk, Istenünk,**

(...) és gyűjts össze a népek közül, **hogy hálát adhassunk szent nevednek, és dicsőítve magasztalhassunk téged!**

(48) Áldott az ÚR, Izráel Istene öröktől fogva mindörökre!

Az egész nép pedig ezt mondja: Ámen! Dicsérjétek az URat!

(37) Ott hagyta azért Dávid az ÚR szövetségládája előtt Ászáfot és testvéreit, hogy állandóan végezzék a szolgálatot a ládánál a mindennapi rend szerint, (38) továbbá Óbéd-Edómot és hatvannyolc atyjafiát. Óbéd-Edóm, Jedútún fia és Hószá voltak a kapuőrök. (39) Cádók főpapot és atyjafiait, a papokat az ÚR hajléka előtt hagyta a gibeóni áldozóhalmon, (40) hogy égőáldozatot mutassanak be állandóan az ÚRnak az égőáldozati oltáron: reggel meg este, egészen úgy, ahogyan meg van írva az ÚR törvényében, amelyet Izráelnek parancsolt. (41) Velük volt Hémán, Jedútún és a többi kiválasztott is, akiket név szerint jelöltek ki, hogy így adjanak hálát az ÚRnak: Örökké tart szeretete! (42) Hémánnál és Jedútúnnál voltak a haronák, a cintányérok és az istenes énekeket kísérő hangszerek. Jedútún fiai a kapunál voltak.

(43) *Azután hazament az egész nép. Dávid is hazament, hogy megáldja házanépét.*

(2Sám 6,19b) *Azután hazament az egész nép. (20a) Dávid is visszatért, hogy megáldja házanépét.*

1Krón 17: Dávid templomot akar építeni (vö. 2Sám 7)

17 (1) Amikor Dávid már a palotájában lakott,

(...) ezt mondta Dávid Nátán prófétának: Nézd, én cédrus-palotában lakom, az ÚR szövetségládája pedig sátorlapok alatt (...). (2) Nátán ezt mondta Dávidnak: Tedd meg mindazt, ami szándékodban van, mert veled van az Isten!

(3) De még azon az éjszakán történt, hogy így szólt Isten igéje Nátánhoz: (4) Menj, és mondd meg szolgáltnak, Dávidnak, hogy ezt mondja az ÚR: Nem te építesz nekem házat, hogy abban lakjam. (5) Hiszen attól fogva, hogy kihoztam Izráel (...)t (...), nem laktam házban mindmáig, hanem sátorból sátorba, egyik hajlékból a másikba mentem. (6) Amíg csak együtt jártam egész Izráel(...)lel, mondtam-e egy szóval is Izráel bármelyik bírójának, akinek azt parancsoltam, hogy pásztorkolja népemet (...): Miért nem építtetetek nekem cédrusházat?

(1) Amikor a király már a palotájában lakott, és az ÚR mindenfelől nyugalmat adott neki ellenségeitől, (2) ezt mondta a király Nátán prófétának: Nézd, én cédrus-palotában lakom, az Isten (...)ládája pedig sátorlapok között lakik. (3) Nátán ezt mondta a királynak: Tedd meg mindazt, ami szándékodban van, mert veled van az ÚR!

(4) De még azon az éjszakán történt, hogy így szólt az ÚR igéje Nátánhoz: (5) Menj, és mondd meg szolgáltnak, Dávidnak, hogy ezt mondja az ÚR: Te házat akarsz nekem építeni, hogy abban lakjam? (6) Hiszen attól kezdve, hogy kihoztam Izráel fiait Egyiptomból, nem laktam házban mindmáig, hanem csak hajlékban, a sátorban jártam. (7) Amíg csak együtt jártam Izráel minden fiával, mondtam-e egy szóval is Izráel bármelyik törzsének, akinek azt parancsoltam, hogy pásztorkolják népemet, Izráelt: Miért nem építtetetek nekem cédrusházat?

Az ÚR ígérete Dávidnak és házának

(7) Most azért ezt mondd szolgáltnak, Dávidnak: Ezt mondja a Seregek URa: Én hoztalak el a legelőről, a juhnyáj mellől, hogy feje-

(8) Most azért ezt mondd szolgáltnak, Dávidnak: Ezt mondja a Seregek URa: Én hoztalak el a legelőről, a juhnyáj mellől, hogy feje-

delme légy népemnek, Izráelnek. (8) Veled voltam mindenütt, amerre csak jártál, kiirtottam előtted minden ellenségedet. Olyan (...) nevet szereztem neked, amilyen neve csak a legnagyobbaknak van a földön. (9) Helyet készítettem népemnek, Izráelnek is, és úgy ültettem el ott, hogy a maga helyén lakhat. Nem kell többé rettegnie, és nem nyomorgatják többé a gonoszok, mint kezdetben, (10) attól *az időtől fogva*, hogy bírakat rendeltem népemnek, Izráelnek, és *megaláztam minden ellenségedet*. Azt is kijelentettem neked (...), hogy az ÚR fog neked házat építeni.

(11) Ha majd letelik az idő, és pihenni térsz őseidhez, fölemelem majd utódodat, *az egyik fiadat*, és szilárdra teszem az ő királyságát. (12) Ő épít házat neked, én pedig megerősítem (...) trónját örökre. (13) Atyja leszek neki, és ő a fiam lesz.

(...)

Nem vonom meg tőle szeretetemet, ahogyan megvontam *elődödtől*, (...), (14) *hanem házam és királyságom szolgálatába állítom örökre, és trónja örökké szilárd lesz*.

(15) Nátán pontosan e beszéd és látomás szerint beszélt Dáviddal.

Dávid imádsága

(16) Ekkor bement Dávid király az ÚR színe elé, leült, és ezt mondta: Ki vagyok én, URam, Istenem? És mi az én házam népe, hogy eljuttattál engem idáig? (17) Sőt még ezt is kevesellted, (...), Istenem, és a távoli jövőre nézve is tettél ígéretet szolgád házának, és az egyre följebb emelkedő ember alakját láttad bennem, URam, Istenem!

(18) (...) Kell-e még Dávidnak valamit is (...) hozzátennie ahhoz, ahogyan te megtisztelted szolgádat? Hiszen te ismered szolgádat! (19) URam (...), a te szolgáért, és szándékod szerint vitted véghez mindezt a hatalmas dolgot, hogy megismertesd *e hatalmas dolgokat*.

(20) (...) URam, senki sincs hozzád fogható, sőt nincs is rajtad kívül Isten, egészen úgy, ahogyan hallottuk fülünkkel. (21) Van-e még egy olyan nemzet a földön, mint a te néped, Izráel, amelyért elment az Isten, és kiváltotta, hogy az ő népe legyen, és nevet szerzett magának *nagy és félelmes tettekkel*, amikor nemzeteket (...)

üzött ki a néped elől, amelyet kiváltottál (...) Egyiptomból? (22) Így tetted

népedet, Izráelt a magad népévé örökre, te pedig, URam, az Istenük lettél. (23) Most azért, URam (...), *maradjon meg örökké az az ígéret*(...) amelyet szolgádnak és háza népének tettél, és tégy úgy, ahogyan ígérted! (24)

delme légy népemnek, Izráelnek. (9) Veled voltam mindenütt, amerre csak jártál, kiirtottam előtted minden ellenségedet. Olyan nagy nevet szereztem neked, amilyen neve csak a legnagyobbaknak van a földön. (10) Helyet készítettem népemnek, Izráelnek is, és úgy ültettem el ott, hogy a maga helyén lakhat. Nem kell többé rettegnie, és nem nyomorgatják többé a gonoszok, mint kezdetben, (11) attól *a naptól fogva*, hogy bírakat rendeltem népemnek, Izráelnek, és *nyugalmat adtam összes ellenségedtől*. Azt is kijelentette neked az ÚR, hogy az ÚR fog neked házat készíteni.

(12) Ha majd letelik az idő, és pihenni térsz őseidhez, fölemelem majd utódodat, *aki a te véredből származik*, és szilárdra teszem az ő királyságát. (13) Ő épít házat nevednek, én pedig megerősítem királyi trónját örökre. (14) Atyja leszek neki, és ő a fiam lesz. Ha bünt követ el, megfenyíttem férfihoz illő bottal és embereknek kijáró csapásokkal. (15) De nem vonom meg tőle szeretetemet, ahogyan megvontam Saultól, akit eltávolítottam előled, (16) *hanem a te házad és királyságod megmarad örökre, és trónod örökké szilárd lesz*.

(17) Nátán pontosan e beszéd és látomás szerint beszélt Dáviddal.

(18) Ekkor bement Dávid király az ÚR színe elé, leült, és ezt mondta: Ki vagyok én, Uram, ó, URam? És mi az én házam népe, hogy eljuttattál engem idáig? (19) Sőt még ezt is kevesellted, Uram, ó, URam, és a távoli jövőre nézve is tettél ígéretet szolgád házának, ezzel is az embert tanítva,

Uram, ó, Uram!

(20) De kell-e még Dávidnak valamit is szóban hozzátennie ehhez (...)?

Hiszen te ismered szolgádat, Uram, ó, URam! (21) A te *ígéretedért*, és szándékod szerint vitted véghez mindezt a hatalmas dolgot, hogy megismertesd *azokat szolgáladdal*. (22) Ezért vagy te oly nagy, Uram, ó, URam! Senki sincs hozzád fogható, sőt nincs is rajtad kívül Isten, egészen úgy, ahogyan hallottuk fülünkkel. (23) Van-e még egy olyan nemzet a földön, mint a te néped, Izráel, amelyért elment (...) Isten, és kiváltotta, hogy az ő népe legyen, és nevet szerzett magának *azzal, hogy nagy és félelmes dolgokat vitt véghez*, amikor nemzeteket és isteneket üzött ki a néped elől, amelyet kiváltottál magadnak Egyiptomból? (24) Így erősítetted meg magadnak népedet, Izráelt a magad népévé örökre, te pedig, URam, az Istenük lettél. (25) Most azért, URam Isten, *tartsd meg örökké azt az ígéretet*, amelyet szolgádnak és háza népének tettél, és tégy úgy, ahogyan ígérted! (26)

Akkor megmarad és nagy lesz a te neved örökké, mert ezt mondják: A Seregek URa Izráel Istene, ő az Istene Izráelnek! *Dávidnak, szolgáltnak a háza pedig szilárd lesz színed előtt. (25) Te, (...)*

Istenem, azt a kijelentést ad-tad szolgáltnak, *hogy megépíted házát. Ezért volt bátorsága szolgáltnak, hogy (...) imádkozzék hozzád. (26) Valóban, (...) Uram, te vagy az Isten, (...) te ígérted szolgáltnak ezt a jót. (27) Mert megál-dottad kegyelmesen szolgál házát, hogy örökké színed előtt legyen (...).*

Mert ha te, URam megáldod, örökre áldott lesz!

Akkor (...) nagy lesz a te neved örökké, mert ezt mondják: A Seregek Ura (...), ő az Istene Izráelnek! *Szolgáltnak, Dávidnak a háza pedig szilárd lesz színed előtt. (27) Te, ó Seregek URa, Izráel Istene, ezt a kijelentést ad-tad szolgáltnak: Megépítem házadat! Ezért volt bátorsága szolgáltnak, hogy ilyen imádsággal imádkozzék hozzád. (28) Valóban, Uram, ó, URam, te vagy az Isten, és igazak a te ígéreteid. Te ígérted szolgáltnak ezt a jót. (29) Áldd meg azért kegyelmesen szolgál házát, hogy örökké színed előtt legyen, mert te ígérted ezt, Uram, ó, URam! Mert a te áldásoddal szolgáltnak háza örökre megáldatik!*

1Krón 18: Dávid győzelmei (vö. 2Sám 8)

18 (1) Ezután történt, hogy Dávid meg-verte a filiszteusokat, leigázta őket, és elvette (...) a filiszteusoktól *Gátot* falvaival együtt.

(2) Megverte Móábot is,

(...)

és a móábiak *Dávidnak adófizető szolgálai* lettek.

(3) Megverte Dávid Hadadezert (...), Cóbá királyát is Hamátnál, aki az Eufrátesz-folyamig akarta kiterjeszteni hatalmát. (4) El-fogott közülük Dávid ezer harci kocsit, *hétezer lo-vast és húszezer gyalogost*, és megbénította Dá-vid a harci kocsik lovait, csak száz harci kocsit hagyott meg belőlük.

(5) Amikor a damaszkuszi arámok eljöttek, hogy megsegítsék Hadadezert, Cóbá királyát, levágott Dávid huszonkétezer arám embert. (6) Majd (...) helyezett Dávid az arám Da-maszkuszba, és adófizető szolgálivá lettek Dá-vidnak az arámok. Így segítette meg az ÚR Dávidot mindenütt, ahová csak ment. (7) Elvet-te Dávid az aranypajzsokat is, amelyeket Ha-dadezer szolgálai hordtak, és Jeruzsálemba vitette azokat. (8) Dávid (...) igen sok rezet hozott el *Tibhatból és Kúnból, Hadadezer városaiból*. Abból készíttette Salamon a rézmedencét, az osz-lopokat és a rézedényeket.

(9) Amikor meghallotta Tói, Hamát kirá-lya, hogy megverte Dávid Hadadezernek, Cóbá királyának egész haderejét, (10) elküldte (...) a fiát, *Hadórámot* Dávid királyhoz mindenféle arany-, ezüst- és réztárggyal, hogy békességgel és áldással köszöntse azért, mert hadat viselt Hadadezerrel, és megverte őt. Hadadezer ugyanis Tóival is harcban állt. (11) Dávid király ezeket is az ÚRnak szentelte azzal az ezüsttel és arannyal együtt, amelyet *más népektől:*

(...)

az edómiaktól, a móábiaktól, az ammóniaktól, a fi-liszteusoktól és az amálékiaktól (...) hozott el.

(1) Ezután történt, hogy Dávid meg-verte a filiszteusokat, leigázta őket, és elvette Dávid a filiszteusoktól *Meteg-Ammát* (...).

(2) Megverte Móábot is. Lefektette őket a földre, és kötéllel mérte meg őket: két kötélnyit kivégeztetett, egy kötélnyit pedig életben hagyott. És a móábiak *adófizető szolgálai* lettek Dávidnak.

(3) Megverte Dávid Hadadezert, Rehób fi-át, Cóbá királyát is (...), aki az Eufrátesz-folyamig akarta kiterjeszteni hatalmát. (4) El-fogott közülük Dávid (...) *ezerhétszáz lo-vast és húszezer gyalogost*, és megbénította Dá-vid a harci kocsik lovait, csak száz harci kocsit hagyott meg belőlük.

(5) Amikor a damaszkuszi arámok eljöttek, hogy megsegítsék Hadadezert, Cóbá királyát, levágott Dávid huszonkétezer arám embert. (6) Majd helyőrséget helyezett Dávid az arám Da-maszkuszba, és adófizető szolgálivá lettek Dá-vidnak az arámok. Így segítette meg az ÚR Dávidot mindenütt, ahová csak ment. (7) Elvet-te Dávid az aranypajzsokat is, amelyeket Ha-dadezer szolgálai hordtak, és Jeruzsálemba vitette azokat. (8) Dávid király igen sok rezet hozott el *Betahból és Bérótajból, Hadadezer városaiból*.

(...)

(9) Amikor meghallotta Tói, Hamát kirá-lya, hogy megverte Dávid Hadadezernek (...)

egész haderejét, (10) elküldte Tói a fiát, *Jórámot* Dávid királyhoz mindenféle arany-, ezüst- és réztárggyal, hogy békességgel és áldással köszöntse azért, mert hadat viselt Hadadezerrel, és megverte őt. Hadadezer ugyanis Tóival is harcban állt. (11) Dávid király ezeket is az ÚRnak szentelte azzal az ezüsttel és arannyal együtt, amelyet *a meghódított népektől zsákmányolva* már odaszentelt: (12) amelyet *az arámoktól, a móábiaktól, az ammóniaktól, a fi-liszteusoktól és az amálékiaktól*, valamint Hadad-ezertől, Rehób fiától, Cóbá királyától *zsákmányolt*.

(13) Akkor is hírnevet szerzett magának

(12) (...) *Abisaj, Cerújá fia pedig* (...) megvert tizennyolcezer edómit a Sós-völgyben. (13) Edómba is helyőrséget helyezett el, (...)

és egész Edóm Dávid szolgája lett. Így segítette meg az ÚR Dávidot mindenütt, ahová csak ment.

(14) Így uralkodott Dávid egész Izráelen, jogot és igazságot szolgáltatva egész népének. (15) A hadsereg parancsnoka Jóáb, Cerújá fia, a főtanácsos pedig Jehósáfát, Ahilúd fia volt. (16) Cádók, Ahitúb fia és *Abímelek*, Ebjátár fia voltak a papok, *Savsá* pedig a kancellár. (17) Benájá, *Jehójádá* fia a kerétiek és a pelétiek parancsnoka volt. Dávid fiai *a legelsők* voltak a király mellett.

Dávid, amikor visszatért azután, hogy megvert tizennyolcezer edómit a Sós-völgyben. (14) Edómba is helyőrséget helyezett el. Helyőrséget helyezett el egész Edómban, és egész Edóm Dávid szolgája lett. Így segítette meg az ÚR Dávidot mindenütt, ahová csak ment.

(15) Így uralkodott Dávid egész Izráelen, jogot és igazságot szolgáltatva egész népének. (16) A hadsereg parancsnoka Jóáb, Cerújá fia, a főtanácsos pedig Jehósáfát, Ahilúd fia volt. (17) Cádók, Ahitúb fia és *Ahimelek*, Ebjátár fia voltak a papok, *Szerájá* pedig a kancellár. (18) Benájá, *Jójádá* fia a kerétiek és a pelétiek parancsnoka volt. Dávid fiai *is papok* voltak.

1Krn 19: Dávid legyőzi az ammóniakat (vö. 2Sám 10)

19 (1) Történt ezek után, hogy meghalt Náhás, az ammóniak királya, és utána a fia (...) lett a király. (2) Dávid így gondolkodott: Szeretettel bánok Hánúnnal, Náhás fiával, mert az ő apja is szeretettel bánt velem. *Ezért Dávid követeket küldött, hogy megvigasztalják apja halála miatt.* Amikor megérkeztek Dávid szolgálai az ammóniak országába Hánúnhoz, hogy megvigasztalják, (3) ezt mondták az ammóniak vezérei (...) Hánúnnak: Azt hiszed, apádat akarja megtisztelni Dávid, hogy vigasztalókat küldött hozzád? Inkább azért jöttek ide a szolgák, hogy kifürkésszék, kikémléjék és feldőljk az országot!

(4) Elfogatta azért Hánún Dávid szolgálait, *megnyíratta őket, ruhájuk felét fenekükig levágatta, és visszaküldte őket.* (5) Ezek elmentek. Amikor azonban ezt jelentették Dávidnak az embereiről, eléjük küldött, és mivel igen csúfá tették azokat az embereket, ezt üzenete nekik a király: Maradjatok Jerikóban, amíg meg nem nő a szakállatok, akkor térjete vissza!

(6) Amikor látták az ammóniak, hogy meggyűlölötték magukat Dáviddal, *elküldtek Hánún és Ammón fiai ezer talentum ezüstöt Aram-Naharaimba, Aram-Maakába és Cóbába, hogy harci kocsikat és lovakat fogadjanak zsoldjukba.* (7) *Zsoldjukba fogadtak harminckétezer harci kocsit, valamint Maaká királyát és annak hadi-népét.* Ezek megérkeztek, és tábornok ültök Médebá előtt. Az ammóniak is összegyűltek városaikból, és hadba vonultak.

(8) Amint ezt meghallotta Dávid, elküldte Jóábot egy egész sereggel, a legvitézzebbekkel. (9) Kivonultak az ammóniak is, és csatarendbe álltak a város bejáratánál. *A királyok pedig, akik segítségére jöttek, külön álltak fel a mezőn.* (10) Jóáb látta, hogy elől is, hátul is támadás fenyegeti, ezért kiválogatta egész Izráel színe-javát, és csatarendbe állította őket az

(1) Történt ezek után, hogy meghalt (...) az ammóniak királya, és utána a fia, Hánún lett a király. (2) Dávid így gondolkodott: Szeretettel bánok Hánúnnal, Náhás fiával, mert az ő apja is szeretettel bánt velem. *Elküldte tehát Dávid a szolgálait, hogy megvigasztalják apja halála miatt.* Amikor megérkeztek Dávid szolgálai az ammóniak országába (...),

(3) ezt mondták az ammóniak vezérei uruknak, Hánúnnak: Azt hiszed, apádat akarja megtisztelni Dávid, hogy vigasztalókat küldött hozzád? Inkább azért küldte hozzád Dávid a szolgálait, hogy kifürkésszék, feldőljk és kikémléjék a várost!

(4) Elfogatta azért Hánún Dávid szolgálait, *szakálluk felét lenyíratta, ruhájuk felét fenekükig levágatta, és visszaküldte őket.* (5) (...)

Amikor azonban ezt jelentették Dávidnak (...), eléjük küldött, és mivel igen csúfá tették azokat az embereket, ezt üzenete nekik a király: Maradjatok Jerikóban, amíg meg nem nő a szakállatok, akkor térjete vissza!

(6) Amikor látták az ammóniak, hogy gyűlöletesek lettek Dávid előtt, elküldtek,

zsoldjukba fogadták a bét-rehóbi arámokat és a cóbai arámokat, húszezer gyalogost, Maaká királyát ezer emberével, valamint Többől tizenkétezer embert.

(7) Amint ezt meghallotta Dávid, elküldte Jóábot egy egész sereggel, a legvitézzebbekkel. (8) Kivonultak az ammóniak is, és csatarendbe álltak a kapu bejáratánál. *A cóbai és rehóbi arámok, meg Tób és Maaká emberei külön álltak fel a mezőn.* (9) Jóáb látta, hogy elől is, hátul is támadás fenyegeti, ezért kiválogatta egész Izráel színe-javát, és csatarendbe állította őket az

arámokkal szemben. (11) A hadinép maradékát pedig testvérének, Abisajnak a vezetésére bízta, és ezek az ammóniakkal szemben álltak csatarendbe. (12) Ezt mondta: Ha az arámok erősebbek lesznek nálam, jöjj segítségemre! Ha pedig az ammóniak lesznek erősebbek nálad, akkor én segítek neked. (13) Légy erős, szedjük össze az erőnket népünkért és Istenünk városaiért! Az ÚR pedig tegye azt, amit jónak lát! (14) Akkor Jóáb rohamra indult hadinépével az arámok ellen, és azok megfutamodtak előtte. (15) Amikor az ammóniak látták, hogy az arámok futnak, ők is megfutamodtak Jóáb testvére, Abisaj előtt, és bementek a városba. Akkor Jóáb (...) Jeruzsálembe ment.

(16) Amikor az arámok látták, hogy vereséget szenvedtek Izráeltől, (...) követeket küldtek (...) , és fölvonultatták a folyamontúli arámokat. (...) Sófakkal, Hadadezer hadseregének a parancsnokával az élükön. (17) Jelentették ezt Dávidnak, aki összegyűjtötte egész Izráelt, átkelt a Jordánon, és megérkezett hozzájuk. Csatarendbe állt Dávid az arámokkal szemben, és megütköztek vele. (18) De megfutamodtak az arámok Izráel előtt, és megölt Dávid az arámok közül hétezer harci kocsin küzdő embert és negyven-ezer gyalogost. Sófakot, a hadseregparancsnokot is (...) megölte.

(19) Amikor látták (...) Hadadezer szolgálai, hogy vereséget szenvedtek Izráeltől, békét kötöttek Dáviddal, és szolgáltak neki. Ezután az arámok nem voltak hajlandók segíteni az ammóniakat többé.

arámokkal szemben. (10) A hadinép maradékát pedig testvérének, Abisajnak a vezetésére bízta, és ezeket az ammóniakkal szemben állította csatarendbe. (11) Ezt mondta: Ha az arámok erősebbek lesznek nálam, jöjj segítségemre! Ha pedig az ammóniak lesznek erősebbek nálad, akkor én megyek segítségedre. (12) Légy erős, szedjük össze az erőnket népünkért és Istenünk városaiért! Az ÚR pedig tegye azt, amit jónak lát! (13) Akkor Jóáb rohamra indult hadinépével az arámok ellen, és azok megfutamodtak előtte. (14) Amikor az ammóniak látták, hogy az arámok futnak, ők is megfutamodtak (...) Abisaj előtt, és bementek a városba. Akkor Jóáb visszatért az ammóniak üldözéséből, és Jeruzsálembe ment.

(15) Amikor az arámok látták, hogy vereséget szenvedtek Izráeltől, összegyűltek. (16) Elküldött Hadadezer és fölvonultatta a folyamontúli arámokat. Ezek megérkeztek Hélamba, Sóbakkal, Hadadezer hadseregének a parancsnokával az élükön. (17) Jelentették ezt Dávidnak, aki összegyűjtötte egész Izráelt, átkelt a Jordánon, és megérkezett Hélám alá. Csatarendbe álltak az arámok Dáviddal szemben, és megütköztek vele. (18) De megfutamodtak az arámok Izráel előtt, és megölt Dávid az arámok közül hétszáz harci kocsin küzdő embert és negyven-ezer lovast. Sóbakot, hadseregének a parancsnokát is levágta, és ott halt meg.

(19) Amikor látták mindazok a királyok, Hadadezer szolgálai, hogy vereséget szenvedtek Izráeltől, békét kötöttek Izráellel, és szolgáltak neki. Ezután az arámok nem merték segíteni többé az ammóniakat.

1Krón 20,1–3: Dávid elfoglalja Ammón fővárosát (vö. 2Sám 12,26–31)

20 (1) Egy esztendő múlva, abban az időben, amikor a királyok háborúba szoktak vonulni, elindította Jóáb a hadsereget, és elpusztította az ammóniai országot. Megérkezett Rabbához és körülvárta. Dávid azonban Jeruzsálemben maradt. Jóáb elfoglalta, és lerombolta Rabbát.

(2) Dávid levette a koronát királyuk fejéről. Egy talentum arany súlyúnak találta, drágakövekkel volt kirakva, és Dávid fejére került. A városból is igen sok zsákmányt vitt el. (3) A benne levő népet pedig kihozatta, és fűrészszel, vascákánnyal és (...)baltával dolgoztatta őket (...). Így járt el Dávid valamennyi ammóni várossal. Majd visszatért Dávid egész hadinépével Jeruzsálembe.

1Krón 20,4–8: Dávid három győzelme a filiszteusokon

(26) Jóáb eközben harcolt az ammóni Rabbá ellen, hogy elfoglalja a királyi várost. (27) De követeket küldött Jóáb Dávidhoz, és ezt üzent: Harcolok Rabbá ellen, és a vízivárost már elfoglaltam. (28) Most azért gyűjtsd össze a hadinép többi részét, vedd ostrom alá a várost, és foglald el, különben én foglalom el a várost, és akkor az én nevemről nevezik el. (29) Ekkor összegyűjtötte Dávid az egész hadinépet, és Rabbá alá ment, harcolt ellene, és elfoglalta.

(30) (...) Levette a koronát királyuk fejéről. Egy talentum arany volt ennek a súlya, drágakövekkel volt kirakva, és Dávid fejére került. A városból is igen sok zsákmányt vitt el. (31) A benne levő népet pedig kihozatta, és fűrészszel, (...)csákánnyal és vasfejszével dolgoztatta őket, meg téglágető kemencékhez vitte őket. Így járt el (...) valamennyi ammóni várossal. Majd visszatért Dávid egész hadinépével Jeruzsálembe.

(vö. 2Sám 21,18–22)

(4) Ezután (...) harc tört ki a filiszteusokkal Gézerben. Akkor vágta le a húsai Szibbekaj a refái ivadékokból való Szippajt, és azok megalázkodtak. (5) Majd megint harc tört ki a filiszteusokkal (...). Ekkor vágta le Elhánán, (...) Jáír (...) fia Lahmit, a gáti Góliát testvérét, akinek a lándzsanyele olyan vastag volt, mint a szövőszék tartófája. (6) Gátnál is harc tört ki. Volt ott egy nagy termetű férfi, akinek (...) hat-hat ujja volt, (...) összesen huszonnégy. Ő is a refáiak leszármazottja volt. (7) Ez gyalázta Izráelt, de levágta őt Jónátán, Dávid bátyjának, Simeának a fia. (8) Ezek (...) a gáti refáiak leszármazottjai voltak, és Dávidnak vagy szolgálóinak a keze által estek el.

(18) Ezután újból harcra került sor a filiszteusokkal Góbnál. Akkor vágta le a húsai Szibbekaj a refáiak leszármazottai közül való Szafot (...). (19) Majd megint harc tört ki a filiszteusokkal Góbnál. Ekkor vágta le Elhánán, a betlehemi Jaaré-Óregim fia (...) a gáti Góliát(...)ot, akinek a lándzsanyele olyan vastag volt, mint a szövőszék tartófája. (20) Gátnál is harc tört ki. Volt ott egy nagy termetű férfi, akinek a kezén is, meg a lábán is hat-hat ujja volt, szám szerint összesen huszonnégy. Ő is a refáiak leszármazottja volt. (21) Ez gyalázta Izráelt, de levágta őt Jónátán, Dávid bátyjának, Simeának a fia. (22) Ezek négyen a gáti refáiak leszármazottjai voltak, és Dávidnak vagy szolgálóinak a keze által estek el.

1Krón 21,1–22,1: Dávid megszámláltatja a népet: a Templomhegy megvásárlása (vö. 2Sám 24)

21 (1) *A Sátán Izráel ellen támadt. Felingerelte (...) Dávidot, hogy számlálja meg Izráelt (...).*

(2) *Dávid ekkor ezt mondta Jóábnak és a hadinép parancsnokainak: Menjetek, számláljátok meg Izráelt Beérsebától Dánig, és terjesszétek elém, hadd tudjam meg (...) a számukat! (3) De Jóáb ezt felelte (...): Szaporítsa meg (...)*

az ÚR a népét százannyira, mint amennyi most! De uram, királyom, hiszen mindnyájan az én uram szolgálói ők. Miért kutatja hát ezt az én uram? Miért bűnhődjék ezért Izráel?! (4) A király szava azonban erősebb volt Jóábénál (...).

Elindult tehát Jóáb,

(...)

végigjárta egész Izráelt, és (...)

visszaérkezett

Jeruzsálembe. (5) Azután Jóáb jelentette Dávidnak a számba vett népnek a számát: egész Izráelben egymillió-százezer kardforgató ember volt, Júdában pedig négyszázhetven ezer kardforgató ember.

(6) Lévit és Benjámint azonban nem sorolta közéjük, mert utálatosnak tartotta Jóáb a király parancsát.

(7) *De Isten rossznak látta ezt, és megverte*

(1) *Újból haragra gerjedt az ÚR Izráel ellen. Felingerelte ellenük Dávidot, és ezt mondta: Menj, számláld meg Izráelt és Júdát!*

(2) *A király ekkor ezt mondta Jóábnak, hadserege parancsnokának: Járd be Izráel minden törzsét Dántól Beérsebáig, és számold össze a népet, hogy tudjam a népnek a számát! (3) De Jóáb ezt felelte a királynak: Szaporítsa meg Istened, az ÚR a népet százannyira, mint amennyi most, és gyönyörködjek benne az én uram, királyom! De miért leli kedvét az ilyen dologban az én uram, királyom? (...) (4) A király szava azonban erősebb volt Jóábénál és a csapatparancsnokokénál.*

Elindult tehát Jóáb a csapatparancsnokokkal együtt a királytól, hogy megszámlálják Izráel népét. (5) Átkeltek a Jordánon, és Aróernál ütöttek táborn, a várostól délre, Gád völgye közepén, majd Jazérba mentek. (6) Azután Gileádba és Tahtim földjére, Hodsiba mentek, majd Dán-Jaanba és Szidón környékére, (7) továbbá Tírusz erődjéhez mentek, meg a hivviek és kánaániak összes városába. Végül elérkeztek Júda déli vidékére Beérsebáig. (8) Miután bejárták az egész országot, kilenc hónap és húsz nap elteltével visszaérkeztek Jeruzsálembe. (9) Azután Jóáb jelentette a királynak a számba vett népnek a számát: (...) Izráelben nyolcszázezer kardforgató ember volt, Júdában pedig ötszázezer (...).

(...)

(10) *Dávidot azonban bántotta a lelkiismeret-*

Izráelt.

(8) Akkor ezt mondta Dávid az Istennek: Nagyot vétettem az-
zal, hogy ezt tettem! Most azért bocsásd meg
(...) a te szolgád bűnét, mert igen esztelenül
cselekedtem!

(9) (...) Ekkor így szólt az ÚR

(...) Gád (...)hoz, Dávid látnokához:

(10) Menj, és mondd meg Dávidnak: Ezt mond-
ja az ÚR: Három lehetőséget adok neked; vá-
lassz ki közülük egyet, és én azt teszem veled!

(11) Bement tehát Gád Dávidhoz, és (...)

ezt mondta neki: Így szól az ÚR: Válassz!

(12) Három esztendeig tartó éhínség legyen-e
(...)? Vagy három hónapig dúljon ellenséged, és
érjen utol támadóid fegyvere? Vagy
három napon át az ÚR fegyvere, a dögvész le-
gyen az ország(...)ban, és pusztítson az ÚR an-
gyala Izráelnek egész területén? Most azért vá-
lassz, milyen választ vigyek annak, aki
engem küldött!

(13) Dávid ezt felelte Gádnak: Igen nehéz
helyzetben vagyok. Inkább essem az ÚR kezé-
be, mert igen nagy az ő irgalma. Csak ember
kezébe ne essem! (14) Az ÚR tehát dögvészt
bocsátott Izráelre (...),

és elhullott Izráelben (...)

hetvenezer ember.

(15) És Isten angyalt küldött ki (...) Je-
ruszálem ellen, hogy pusztítsa azt. De amikor
pusztított, odanézett az ÚR, bánkódni kezdett (...) a
veszedelem miatt, és ezt parancsolta a (...)

pusztító angyalnak: Elég! Most már
hagyd abba! Az ÚR angyala akkor éppen a je-
búsi Ornán szérűje mellett állt.

(16) Dávid fölemelte a tekintetét, és meglát-
ta az ÚR angyalát, aki ott állt az ég és a föld
között, kezében kivont karddal, amelyet Jeruzsálem
ellen nyújtott ki. Ekkor Dávid és a vének zsákba
burkolózva arcra borultak. (17) Dávid ezt mondta
Istennek: Hiszen én mondtam, hogy számlálják
meg a népet! Én magam vagyok az, aki vétkeztem
és nagy gonoszságot követtem el. De az én nyá-
jam nem követett el semmit! URam Istenem,
sújtson le kezéd inkább énám és az én rokon-
ságomra, de népedet ne bánts!

(18) Ekkor az ÚR angyala azt üzenté Gád ál-
tal Dávidnak, hogy menjen és állíts onltárt az
ÚRnak a jebúsi Ornán szérűjén. (19) Elment
tehát Dávid Gád beszéde szerint, amelyet az ÚR
névében mondott.

(20) Amikor Ornán arra fordult, és meglátta
a királyt, (a vele levő négy fia ugyanis elrejtőzött),
Ornán éppen búzát csépett. (21) Dávid pedig oda-
ment Ornánhoz. Amikor Ornán föltekintett, és
meglátta Dávidot, kiment (...) a szérűről, és arccal
a földre borult Dávid előtt.

(...)

(22) Dávid ezt
mondta Ornánnak: Add nekem a

te azután, hogy megszámláltatta a népet, és ezt
mondta Dávid az ÚRnak: Nagyot vétettem az-
zal, hogy ezt tettem! Most azért bocsásd meg,
URam, a te szolgád bűnét, mert igen esztelenül
cselekedtem!

(11) Reggel, amikor Dávid fölkel, így szólt
az ÚR igéje Gád prófétához, Dávid látnokához:

(12) Menj, és mondd meg Dávidnak: Ezt mond-
ja az ÚR: Három lehetőséget adok neked; vá-
lassz ki közülük egyet, és én azt teszem veled!

(13) Bement tehát Gád Dávidhoz, és tudtára adta
ezt neki. Ezt mondta neki: (...)

Hét esztendeig tartó éhínség legyen(...) az
országodban? Vagy három hónapig kelljen mene-
külöd ellenséged elől, amely üldöz téged? Vagy
három napon át (...) dögvész le-
gyen az országodban? (...)

Gondold meg,
és dönts el, milyen választ vigyek annak, aki
engem küldött!

(14) Dávid ezt felelte Gádnak: Igen nehéz
helyzetben vagyok. Inkább essünk az ÚR kezé-
be, mert (...) nagy az ő irgalma. Csak ember
kezébe ne essem! (15) Az ÚR tehát dögvészt
bocsátott Izráelre aznap reggeltől fogva a kisza-
bott időig, és meghalt a nép közül Dántól Beérse-
báig hetvenezer ember.

(16) És (...) az angyal kinyújtotta kezét Je-
ruszálem ellen, hogy elpusztítsa. De (...)

bánkódni kezdett az ÚR
a veszedelem miatt, és ezt parancsolta a nép
között pusztító angyalnak: Elég! Most már
hagyd abba! Az ÚR angyala akkor éppen a je-
búsi Arauná szérűje mellett volt.

(17) Dávid ezt mondta az Úrnak,

amikor meglátta az (...) angyal(...)t, aki a
népet irtotta: (...)

Bizony, én vétkeztem, és én követtem el bűnt,

de az én nyá-
jam nem követett el semmit! (...)
Sújtson le kezéd inkább énám és az én rokon-
ságomra (...) !

(18) Gád még azon a napon elment Dávid-
hoz, és ezt mondta neki: Menj, és állíts onltárt az
ÚRnak a jebúsi Arauná szérűjén! (19) Elment
tehát Dávid Gád beszéde szerint, ahogyan meg-
parancsolta az ÚR.

(20) Amikor Arauná kitekintett, és meglátta
a királyt, amint felé tart szolgáljaival együtt,
(...)

kiment Arauná (...), és arccal
a földre borult a király előtt.

(21) Azután ezt mondta Arauná: Miért jött
szolgájához az én uram, királyom? Dávid ezt
mondta (...): Azért, hogy megvegyem tőled a

szérút teleknek, *hadd építsek itt oltárt az ÚRnak!* Teljes áron add nekem, *hogy megszűnjék a népet ért csapás.*

(23) *Ornán így felelt Dávidnak: Fogadd el, azután tegyen az én uram, királyom, ahogyan jónak látja! Nézd, odaadom a szarvasmarhát az égőáldozatokhoz, a cséplőeszközök (...)*

pedig jók lesznek tűzfának, a búzát pedig ételáldozatnak. Mindezt odaadom (...).

(24) *De Dávid király ezt felelte Ornánnak: Így nem! Csak teljes áron veszem meg tőled, mert nem akarom az ÚRnak adni a tiedet, és nem akarok ingyen kapott égőáldozatot bemutatni (...).* (25) *Adott tehát Dávid Ornánnak azért a helyért hatszáz sekel súlyú aranyat.*

(26) *Azután oltárt épített ott Dávid az ÚRnak, égőáldozatot és békeáldozatot mutatott be, és az ÚRhoz kiáltott. Ő pedig feleletül tüzet adott az égből az égőáldozati oltárra.*

(27) *Az ÚR szólt az anyagnak, és az visszatevette kardját a hüvelyébe.*

(28) Abban az időben Dávid látva, hogy az ÚR a jebúsi Ornán sérűjén válaszolt neki, ott mutatott be áldozatokat. (29) Az ÚR hajléka ugyanis, amelyet Mózes készített a pusztában, valamint az égőáldozati oltár abban az időben a gibeóni áldozóhalmon volt. (30) Dávid azonban nem mert többé ahhoz járulni, hogy ott keresse fel az Istent, úgy megrettent az ÚR anyagnak a kardjától,

22 (1) *hanem ezt mondta Dávid: Itt lesz Istennek, az ÚRnak a háza, és itt lesz Izráel égőáldozati oltára!*

1Krón 22,2–19: Dávid előkészíti és Salamonra bízta a templom építését

(2) Dávid ekkor megparancsolta, hogy gyűjtsék össze a jövevényeket Izráel országában, és kőfejtésre rendelte őket, hogy kötömböket fejtsenek Isten háza építéséhez. (3) Böven szerzett Dávid vasat a kapuszárnyakhoz való szegeknek és sarokvasaknak, meg rezet is mérhetetlenül sokat, (4) továbbá számtalan cédrusfát, mert a szidóniak és tírusziak bőségesen szállítottak Dávidnak cédrusfát. (5) Dávid ugyanis ezt gondolta: Az én fiam, Salamon még tapasztalatlan ifjú, az ÚRnak pedig olyan házat kell építeni, hogy hírneve és ékessége mindent fölülmúljon az egész földön. Ezért én mindent megszerzek neki. Meg is szerzett Dávid mindent böven még halála előtt. (6) És hívatta a fiát, Salamont, és megparancsolta neki, hogy építsen házat az ÚRnak, Izráel Istenének.

(7) Ezt mondta Dávid Salamonnak: Fiam, én magam szándékoztam házat építeni Istenem, az ÚR nevének tiszteletére. (8) De az ÚR igéje így szólt hozzám: Sok vért ontottál, nagy háborúkat viseltél. Nem építhetsz házat az én nevem tiszteletére, mert sok vért ontottál ki előttem a földre. (9) De fiad fog születni, ő a nyugalom embere lesz, mert nyugalmat adok neki a körülötte levő összes ellenségtől. Salamon lesz a neve, mert békességet és nyugalmat adok Izráelnek az ő idejében. (10) Ő épít majd házat nevem tiszteletére. Ő a fiam lesz, és én atyja leszek, és örökre megszilárdítom királyi trónját Izráelben. (11) Most hát, fiam, az ÚR legyen veled, hogy sikeresen fölépíthesd Istenednek az ÚRnak a házát, ahogyan kijelentette rólad.

szérút (...); oltárt *akarok itt építeni az ÚRnak, (...)* *hogy megszűnjék a népet ért csapás.*

(22) *Arauná így felelt Dávidnak: Fogadja el, azután áldozzon az én uram, királyom, ahogyan jónak látja! Nézd, van itt szarvasmarha(...) az égőáldozat(...)hoz, a cséplőeszközök meg a marhák szerszámai pedig jók lesznek tűzfának (...).* (23) *Mindezt odaadja a királynak Arauná, ó király! Majd így szólt Arauná a királyhoz: Legyen kegyelmes hozzád Istened, az ÚR!*

(24) *De (...) a király ezt felelte Araunának: Így nem! Csak áraban veszem meg tőled, (...)*

és nem mutatok be ingyen kapott égőáldozatokat Istennemnek, az ÚRnak. Megvette tehát Dávid azt a sérűt és a marhákat ötven ezüst sekelért.

(25) *Azután oltárt épített ott Dávid az ÚRnak, égőáldozatokat és békeáldozatokat mutatott be (...).*

Az ÚR pedig megengesztelődött az ország iránt, és megszűnt a csapás Izráelben.

(12) Bárcsak adna neked az ÚR észet és értelmet, amikor Izráel fölé rendel, hogy megtartsd Istenednek, az ÚRnak a törvényét! (13) Akkor jársz sikerrel, ha megtartod és végrehajtod azokat a rendelkezéseket és törvényeket, amelyeket az ÚR Mózes által parancsolt Izráelnek. Légy erős és bátor, ne félj, és ne rettegj! (14) Látod, én nagy fáradsággal szereztem az ÚR házához százezer talentum aranyat, egymillió talentum ezüstöt; a rezet és vasat már meg sem lehet mérni, olyan sok van. Épületfát és követ is szereztem; te gyarapítsd ezeket! (15) Bőven van munkásod: kőfejtő, kőfaragó és ács, és mindenféle munkához értő ember. (16) Az aranynak, ezüstnek, réznek és vasnak se szeri, se száma. Fogj munkához, az ÚR legyen veled!

(17) Izráel összes vezetőinek pedig megparancsolta Dávid, hogy segítsenek fiának, Salamonnak: (18) Bizony veletek volt Istenedek, az ÚR, és nyugalmat adott nektek mindenfelől! Mert kezembe adta az ország lakóit, és meghódolt az ország az ÚR előtt és az ő népe előtt. (19) Most azért igyekezzetek szívvel-lélekkel keresni Istenedeket, az URat. Fogjatok hozzá, és építsétek föl Istennek, az ÚRnak a szentélyét, hogy bevihezzétek az ÚR szövetségládáját és az Isten szentélyének az edényeit abba a templomba, amely az ÚR neve tiszteletére épül.

IKrón 23: Dávidnak a lévítákra vonatkozó rendelkezései

23 (1) Dávid megöregedve és betelve az élettel, fiát, Salamont tette Izráel királyává. (2) Összegyűjtötte tehát Izráel minden vezetőjét, meg a papokat és a lévítákat. (3) Számba vették a lévítákat harmincévesektől fölfelé, és a férfiak száma harmincnolcezer fő volt. (4) Ezek közül huszonnégyezren intézzék az ÚR házának a teendőit, az előljárók és bírák hatezren legyenek, (5) a kapuőrök négyezren, négyezren pedig dicsérjék az URat azokon a hangszereken, amelyeket én készíttettem az ÚR dicséretére.

(6) Azután Dávid csoportokba osztotta őket Lévi fiai, Gersón, Kehát és Merári szerint.

(7) Gersóniak voltak Ladán és Simei. (8) Ladán fiai hárman voltak: az első Jehiél, továbbá Zétám és Jóél. (9) Simei fiai hárman voltak: Selómit, Haziél és Hárán. Ezek voltak Ladán családfői. (10) Simei fiai voltak: Jahat, Zízá, Jeús és Beria, ezek négyen voltak Simei fiai. (11) Jahat volt az első és Zízá a második. Mivel Jeúsnak és Beriának nem sok fia volt, egy családnak, egy csoportnak számítottak.

(12) Kehát fiai négyen voltak: Amrá, Jichár, Hebrón és Uzziél. (13) Amrá fia volt Áron és Mózes. De Áront különválasztották, hogy fölszenteljék, mint legszentebbet, őt és fiait örökre, hogy áldozatot mutassanak be az ÚR színe előtt, hogy őt szolgálják, és az ő nevében mondjanak áldást mindenkor.

(14) Mózes az Isten embere volt, fiait pedig Lévi törzséhez számították. (15) Mózes fia volt Gersóm és Eliezer. (16) Gersóm fiai között Sebuél volt az első. (17) Eliezer első fia Rehabjá volt. Eliezernek nem lett több fia, de Rehabjá fiai igen megsokasodtak. (18) Jichár fiai között Selómit volt az első. (19) Hebrón fiai között Jerijjáhu volt az első, Amarjá a második, Jahaziél a harmadik és Jekamám a negyedik. (20) Uzziél fiai között Míká volt az első és Jissijá a második.

(21) Merári fia volt Mahli és Músi. Mahli fia volt Eleázár és Kís. (22) Eleázár úgy halt meg, hogy nem voltak fiai, hanem leányai, akiket saját atyjukfiai, Kís fiai vettek el. (23) Músi fiai hárman voltak: Mahli, Éder és Jerémót.

(24) Ezek voltak Lévi fiai családjai és családfőik szerint, ahogyan névjegyzékbe vették őket fejenként. Ők végezték az ÚR háza szolgálatának a munkáját, húszévestől fölfelé. (25) Mert Dávid ezt mondta: Nyugalmat adott népének az ÚR, Izráel Istene, és Jeruzsálemben lakozik mindörökké. (26) Ezért a lévítáknak nem kell többé hordozniuk sem a hajlékot, sem szolgálatuk többi felszerelését. (27) Mert Dávid utolsó rendelkezése szerint állították össze Lévi fiainak a jegyzékét húszévestől fölfelé. (28) Áron fiainak a rendelkezésére álltak az ÚR házában a szolgálatában az udvaroknál, a kamráknál és minden szent dolog tisztán tartásánál,

és az Isten háza szolgálatának a végzésében, (29) a sorba rakott kenyereknél, az ételáldozathoz való finomlisztnél, a kovásztalan lepényeknél, a sütőlapoknál, a tésztagyúrásnál és minden ür- és hosszsmértéknél. (30) Ott kellett állniuk minden reggel, hogy hálát és dicséretet mondjanak az ÚRnak, ugyanígy esténként is, (31) és ha égőáldozatot mutattak be az ÚRnak szombat-ként, újholdkor és az ünnepeken, megszabott számban kellett állandóan az ÚR előtt állniuk. (32) Végezniük kellett a kijelentés sátra körüli teendőket, a szentély körüli teendőket, meg testvéreik, Áron fiai mellett a tennivalókat, amikor az ÚR házában szolgáltak.

1Krón 24,1–19: Áron fiainak a beosztása (a 24,1–2-höz vö. Num 3,2–5)

24 (1) (...) Áron fiainak a beosztása:
Áron fiai Nádáb (...), Abihú, Eleázár és Ítá-
már. (...)

(2) De Nádáb
és Abihú meghalt (még) apjuk előtt.
(...)

Fiaik nem voltak, ezért Eleázár és
Ítámár végezték a papi szolgálatot (...).

(2) Ez Áron fiainak a neve:
(...) Nádáb, az elsőszülött, Abihú, Eleázár és Ítá-
már. (3) Így hívták Áron fiait, a fölKent papokat,
akiket felavattak a papi szolgálatra. (4) De Nádáb
és Abihú meghalt az ÚR (színe) előtt, amikor
idegen tüzze járultak az ÚR színe elé a Sínai-
pusztában. Fiaik nem voltak, ezért Eleázár és
Ítámár végezte a papi szolgálatot apjuknak,
Áronnak a felügyelete alatt.

(3) Dávid beosztotta Eleázár fiai közül Cádókot, Ítámár fiai közül pedig Ahimeleket a megbízatásuknak megfelelő szolgálatra. (4) Mivel Eleázár fiai között több férfi volt található, mint Ítámár fiai között, ezért Eleázár fiai közül tizenhat családfőt osztottak be, Ítámár fiai közül pedig nyolc családfőt. (5) Sorsolással osztották be őket, ezeket is, meg azokat is. Így lettek Eleázár és Ítámár fiai szent és Istentől kijelölt vezető emberek.

(6) Semajá, Netanél fia, a lévíták közül való kancellár írta fel őket a király és a vezérek, Cádók főpap és Ahimelek, Ebjátár fia, továbbá a papok és a lévíták családfői jelenlétében. Egy családot húztak ki Eleázárnak, majd még egyet, azután Ítámárnak is húztak egyet.

(7) Az első sorshúzás Jehójáribra esett, a második Jedajára, (8) a harmadik Hárímrá, a negyedik Szeórimra, (9) az ötödik Malkijjára, a hatodik Mijjáminra, (10) a hetedik Hakkócra, a nyolcadik Abijjára, (11) a kilencedik Jészúára, a tizedik Sekanjáhúra, (12) a tizenegyedik Eljásibra, a tizenkettedik Jákímrá, (13) a tizenharmadik Huppára, a tizennegyedik Jesebábra, (14) a tizenötödik Bilgára, a tizenhatodik Immérre, (15) a tizenhetedik Hézírre, a tizennyolcadik Happiccécre, (16) a tizenkilencedik Petahjára, a huszadik Jehezkélre, (17) a huszonegyedik Jákínra, a huszonkettedik Gámúlra, (18) a huszonharmadik Delájáhúra, a huszonnegyedik pedig Maazjáhúra.

(19) Ezek kaptak megbízást arra a szolgálatra, hogy bejárjanak az ÚR házába aszerint a rendtartás szerint, amelyet atyjuktól, Árontól kaptak, ahogyan Izráel Istene, az ÚR megparancsolta neki.

1Krón 24,20–31: A lévíták beosztása

(20) Lévi többi fiai voltak: Amráf fia volt Súbáél, Súbáél fia volt Jehdejáhú. (21) Rehabjáhútól származott Jissijjá, Rehabjáhú első fia. (22) Jicháritól származott Selómót, Selómót fia volt Jahat. (23) Hebrón fiai voltak: az első Jerijjáhú, a második Amarjáhú, a harmadik Jahaziél és a negyedik Jekamám. (24) Uzziél fia volt Míká, Míká fia Sámír. (25) Míká testvére Jissijjá volt, Jissijjá fia pedig Zekarjáhú. (26) Merári fia volt Mahli és Músi. Jaazijjáhú fia Benó volt. (27) Merári fiai voltak: Jaazijjáhútól, fiától származott Sóham, Zakkúr és Ibri. (28) Mahlitól származott Eleázár. Neki nem voltak fiai. (29) Kístól származott Jerahmeél, Kís fia. (30) Músi fiai voltak: Mahli, Éder és Jerimót. Ezek a lévíták, családjaik

szerint. (31) Ezekre is ugyanúgy sorsot vetettek, mint testvéreikre, Áron fiaira, Dávid király, Cádók és Ahimelek, továbbá a papok és a lévíták családfői jelenlétében; a családfőkre ugyanúgy, mint legkisebb testvérükre.

IKrón 25: A templomi énekesek beosztása

25 (1) Dávid és a hadsereg parancsnokai a szolgálatra különválasztották Ászáf, Hémán és Jedútún fiai közül azokat, aki prófétai ihlettel játszottak citerákon, lantokon és cintányérokra. Ez volt azoknak a férfiaknak a jegyzéke, akik ezt az istentiszteleti szolgálatot végezték: (2) Ászáf fiai közül Zakkúr, Jószer, Netanjá és Aszarélá, Ászáf fiai. Őket az ihletett módon játszó Ászáf irányította, aki a király felügyelete alá tartozott. (3) A jedútúniak közül Jedútún hat fia: Gedaljáhú, Ceri, Jesajáhú, Simei, Hasabjáhú és Mattitjáhú, akik apjuknak, Jedútúnnak az irányításával ihletett módon játszottak citerán, hálát és dicséretet adva az ÚRnak.

(4) A hémániak közül Hémán fiai: Bukkijáhú, Mattanjáhú, Uzziél, Sebuél, Jerimót, Hananjá, Hanáni, Eliátá, Giddalti, Rómamti-Ezer, Josbekásá, Mallóti, Hótir és Mahaziót. (5) Ezek mind Hémán fiai voltak, aki az Isten dolgaiban a király látnoka volt, hatalma növelésére. Az Isten tizennégy fiút és három leányt adott Hémánnak.

(6) Ezek mindnyájan apjuk irányításával énekeltek az ÚR házában, cintányérok, lantok és citerák kíséretében végezve az istentiszteletet az Isten házában a király, Ászáf, Jedútún és Hémán irányítása szerint. (7) Kétszáznyolcvannyolc volt a száma atyjukfiaival együtt azoknak, akiket megtanítottak az ÚR énekeire, és mindnyájan képzetek voltak.

(8) Sorsot vetettek a szolgálat rendjére nézve a fiatalokra és az öregekre, a képzetekre és a tanítványokra egyaránt. (9) A sorsolás először az ászáfi Jószerre esett, másodszor Gedaljáhúra, aki testvéreivel és fiaival együtt tizenkettedmagával volt. (10) Harmadszor Zakkúrra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (11) Negyedszer Jicrire, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (12) Ötödször Netanjáhúra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (13) Hatodszor Bukkijáhúra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (14) Hetedszer Jeszarélára, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (15) Nyolcdszor Jesajáhúra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (16) Kilencedszer Mattanjáhúra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (17) Tizedszer Simeire, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (18) Tizenegyedszer Aszarélra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (19) Tizenkettedszer Hasabjára, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (20) Tizenharmadszor Súbáélra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (21) Tizennegyedszer Mattitjáhúra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (22) Tizenötödször Jerémótra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (23) Tizenhatodszor Hananjáhúra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (24) Tizenhetedszer Josbekására, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (25) Tizennyolcdszor Hanánira, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (26) Tizenkilencedszer Mallótira, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (27) Huszadszor Elijjátára, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (28) Huszonegyedszer Hótírra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (29) Huszonkettedszer Giddaltira, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (30) Huszonharmadszor Mahaziótra, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt. (31) Huszonnegyedszer Rómamti-Ezerre, aki fiaival és testvéreivel együtt tizenkettedmagával volt.

1Krón 26,1–19: A kapuőrök beosztása

26 (1) A kapuőrök beosztása: a kórahiak közül Meselemjáhú, Kóré fia, aki Ászáf fiai közül való volt. (2) Meselemjáhú fiai közül Zekarjáhú volt az elsőszülött, Jediaél a második, Zebadjáhú a harmadik, Jatniél a negyedik, (3) Élám az ötödik, Jehóhánán a hatodik, Eljehóénaj a hetedik. (4) Óbéd-Edóm fiai közül Semajá volt az elsőszülött, Jehózábád a második, Jóáh a harmadik, Szákár a negyedik, Netanél az ötödik, (5) Ammiél a hatodik, Jisszákár a hetedik, Peulletaj a nyolcadik; mert Isten megáldotta őt. (6) Fiának, Semajának is születtek fiai, akik családjukban parancsnokok voltak, mert vitéz férfiak voltak. (7) Semajá fiai voltak: Otni, Refáél, Óbéd és Elzábád, akinek a testvérei, Elihú és Szemakjáhú is bátor harcosok voltak. (8) Ezek mindnyájan Óbéd-Edóm fiai. Ők maguk is, fiaik és testvéreik is bátor emberek voltak, alkalmasak a szolgálatra. Hatvanketten származtak Óbéd-Edómtól. (9) Meselemjáhú fiai és testvérei is bátor harcosok voltak mind a tizenhárman.

(10) A Merári fiai közül való Hószának is voltak fiai. Simri volt az első, bár nem ő volt az elsőszülött, apja őt tette meg elsőnek. (11) Hilkijjáhú volt a második, Tebaljáhú a harmadik, Zekarjáhú a negyedik. Hószá fiai és testvérei összesen tizenhárman voltak. (12) Ezeket a kapuőröket osztották be atyjuk fiaival együtt őrségre a férfiak száma szerint, hogy az ÚR háza szolgálatára álljanak. (13) Sorsolás útján jelölték ki a családokat, a kicsinyeket és a nagyokat egyaránt mindegyik kapuhoz. (14) A keleti kaput Selemjáhúra sorsolták ki. Fiának, Zekarjáhúnak, aki bölcs tanácsadó volt, szintén sorsot vetettek, neki jutott sorsolással az északi kapu. (15) Óbéd-Edómnak jutott a déli kapu, fiainak pedig a raktár. (16) Suppimnak és Hószának jutott a nyugati kapu, a Salleket-kapuvál együtt a fölfelé vezető úton, egyik őrhely a másik mellett. (17) Keleten hat lévita volt, északon naponként négy, délen is naponként négy, a raktárnál pedig kettő-kettő. (18) Nyugaton, a csarnoknál négy volt az út mellett, kettő a csarnok mellett. (19) Ez volt a Kórah fiai és Merári fiai közül való kapuőrök beosztása.

1Krón 26,20–28: A templom kincstárának őrei

(20) A lévíták, testvéreik, akik az Isten háza kincstárának és a szent ajándékok kincstárának a felügyelői voltak, ezek: (21) Ladán fiai, a gersóni Ladán fiai, a gersóni Ladán családfői voltak: Jehiéli, (22) meg Jehiéli fiai, Zétám és testvére, Jóél, az ÚR háza kincstárának a felügyelői. (23) Az amrámiak, a jicháriak, a hebróniak és az uzziéliek közül (24) Sebuél, Gersómnak, Mózes fiának a leszármazottja volt a kincsek felügyelőinek az elöljárója. (25) Az ő rokonai voltak Eliezer ágán: fia, Rehabjáhú, ennek a fia Jesajáhú, ennek a fia Jórám, ennek a fia Zikri és ennek a fia Selómit. (26) Ez a Selómit volt testvéreivel együtt a felügyelője mindazoknak a szent kincseknek, amelyeket Dávid király, a családfők, az ezredesek, a századosok és a hadsereg parancsnokai odaszenteltek. (27) A hadizsákmányt szentelték oda az ÚR házána a fenntartására. (28) Mindaz, amit odaszentelt Sámuel, a látnok, Saul, Kís fia, Abnér, Nér fia és Jóáb, Cerújá fia, minden, amit csak odaszenteltek, Selómitra és testvéreire volt bízva.

1Krón 26,29–32: Az elöljárók és a bírák

(29) A jicháriak közül Kenanjáhúra és fiaira bízták, mint elöljárókra és bírákra, Izráel ügyeit. (30) A hebróniak közül Hasabjáhúra és rokonságára, ezerhétszáz bátor harcosra bízták Izráel igazgatását a Jordántól nyugat felé az URat illető minden dologban és a király szolgálatában. (31) A hebróniak közül Jerijjá volt az első, a hebróni családok származási jegyzéke szerint. Amikor Dávid uralkodásának a negyvenedik évében felkeresték őket, és találtak közöttük kiváló vitézeket Jazér-Gileádban, (32) Jerijját és rokonságát, kétezerhétszáz családfőt, e

bátor harcosokat bízta meg Dávid király a rúbeniek, gádiak és Manassé törzse egyik felének a felügyeletével az Istent és a királyt illető minden dologban.

*IKrón 27,1–15: A hadsereg tizenkét csapatteste és azok vezetői
(vö. 2Sám 23,8–39 par. IKrón 11,10–47)*

27 (1) Izráel fiai, akik családfők, ezredesek, századosok és előjárók vezetésével a király szolgálatára álltak a csapattestek minden teendőjében, amelyek hónapról hónapra, az év minden hónapjában felváltva álltak szolgálatba, mindegyik csapattestben szám szerint huszonnégyezren voltak.

(2) Az első hónapban szolgáló első csapattest élén Jásobám, Jabdiél fia állt. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (3) Ő Pérec leszármazottja volt az első hónapban szolgáló csapatok parancsnokainak a feje. (4) A második hónapban szolgáló csapattest élén az ahóhi Dódaj állt. Egyik csapatának a vezére Miklót volt. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (5) A harmadik hónapban szolgáló harmadik csapat vezére Benájá volt, Jójadá főpap fia. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (6) Ez a Benájá a harminc hős közé tartozott, mint a harmincnak a parancsnoka. Csapattestéhez tartozott fia, Ammizábád is.

(7) A negyedik hónapban szolgáló negyedik csapattest vezére Aszáél, Jóáb testvére volt, helyettese pedig a fia, Zebadjá. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (8) Az ötödik hónapban szolgáló ötödik csapattest vezére a jizráhi Samhút volt. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (9) A hatodik hónapban szolgáló hatodik csapattest vezére a tekóai Írá, Ikkés fia volt. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott.

(10) A hetedik hónapban szolgáló hetedik csapattest vezére a pelóni Hélec volt, Efraim fiai közül. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (11) A nyolcadik hónapban szolgáló nyolcadik csapattest vezére a húsái Szibbekaj volt, a zerahiak közül. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (12) A kilencedik hónapban szolgáló kilencedik csapattest vezére az anatóti Abiezer volt, a benjáminiak közül. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott.

(13) A tizedik hónapban szolgáló tizedik csapattest vezére a netófai Mahraj volt, a zerahiak közül. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (14) A tizenegyedik hónapban szolgáló tizenegyedik csapattest vezére a pirátóni Benájá volt, Efraim fiai közül. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott. (15) A tizenkettedik hónapban szolgáló tizenkettedik csapattest vezére a netófai Heldaj volt, aki Otniélól származott. Csapattestéhez huszonnégyezer ember tartozott.

IKrón 27,16–24: Izráel törzseinek a vezetői

(16) Izráel törzsei élén a következők álltak: a rúbeniek fejedelme Eliezer volt, Zikri fia; a simeoniaké Sefatjáhú, Maaká fia; (17) a lévitáké Hasabjá, Kemúél fia, az ároniaké Cádók, (18) Júdáé Elihú, Dávid testvérei közül; Issakaré Omri, Míkáél fia; (19) Zebuloné Jismajáhú, Óbadjáhú fia; Naftálié Jerimót, Azriél fia; (20) Efraim fiaié Hóséa, Azazjáhú fia; Manassé törzse egyik feléé Jóél, Pedájáhú fia; (21) Manassé törzse gileádi feléé Jiddó, Zekarjáhú fia; Benjáminé Jaasziél, Abnér fia; (22) Dáné Azarél, Jeróhám fia. Ezek voltak Izráel törzseinek a vezérei.

(23) Nem vette számba Dávid a húszéveseket és az azon aluliakat, mert az ÚR megígérte, hogy úgy megsokasítja Izráelt, hogy annyian lesznek, mint az ég csillagai. (24) Jóáb, Cerújá fia elkezdte ugyan a számlálást, de nem fejezte be, mivel emiatt támadt haragra Isten Izráel ellen, és ezért nem került ez a szám Dávid király történetének a számadatai közé.

1Krón 27,25–31: Dávid vagyonának a gondozói

(25) A királyi kincstár gondnoka Azmávet volt, Adiél fia. A mezők, városok, falvak és őrtornyok raktárainak a gondnoka Jehónátán, Uzziijáhú fia volt. (26) A mezőgazdasági munkások és földművelők felügyelője Ezri, Kelúb fia volt. (27) A szőlők felügyelője a rámai Simei, a szőlők borkészleteinek a felügyelője a sefemi Zabdi volt. (28) A Sefélá-alföldön levő olajfa- és fügefakertek felügyelője a gádéri Baalhánán volt, az olajraktárak felügyelője Jóás. (29) A Sárónon legelő szarvasmarhák felügyelője a sáróni Sitraj volt, a völgyekben legelő szarvasmarhák felügyelője pedig Sáfát, Adlaj fia. (30) A tevék felügyelője a jismáéli Óbíl, a szamarak felügyelője a mérónóti Jehdejáhú, (31) a juhnyájak felügyelője pedig a hagri Jáziz volt. Mindezek Dávid király vagyonának a kormányzói voltak.

1Krón 27,32–34: Dávid tanácsadói

(32) Jónátán, Dávid nagybátyja tanácsadó volt, értelmes és írástudó ember. Jehiél, Hakmóni fia pedig a királyfiak nevelője volt. (33) Ahitófel a király tanácsadója volt, az arki Húsaj pedig a király barátja. (34) Ahitófel helyettese Jehójádá, Benájáhú fia és Ebjátár volt, a királyi hadsereg parancsnoka pedig Jóáb.

1Krón 28: Dávid beszéde a néphez és Salamonhoz

28 (1) Dávid összegyűjtötte Jeruzsálembe Izráel összes vezető emberét, a törzsek vezetőit, a király szolgálatára álló csapatok parancsnokait, az ezredeseket, a századosokat, a király és fiai minden vagyonának és jószágának a kormányzóit, az udvari emberekkel, a testőrökkel és az összes kiváló vitézekkel együtt.

(2) Ekkor fölállt Dávid király, és így szólt: Hallgassatok meg, testvéreim és népem! Nekem magamnak volt szándékomban, hogy az ÚR szövetségládájának, Istenünk lába zsámolyának az elhelyezésére házat építsek. Elő is készítettem az építést. (3) De az Isten így szólt hozzám: Nem építhetsz házat az én nevem tiszteletére, mert háborúskodó ember voltál, és sok vért ontottál. (4) Mégis engem választott ki Izráel Istene, az ÚR atyám egész háza népéből, hogy Izráel királya legyek mindvégig. Mert Júdat választotta ki a fejedelemségre, Júda házában pedig az én atyám háza népét, apámnak a fiai között pedig bennem telt öröme, hogy egész Izráel királyává tegyen. (5) Valamennyi fiam közül, pedig az ÚR sok fiút adott nekem, Salamon fiamat választotta ki, hogy ő üljön az ÚR királyságának a trónjára Izráelben. (6) És ezt mondta nekem: Fiad, Salamon építi majd föl házamat és udvaraimat, mert kiválasztottam őt, hogy fiam legyen, én pedig atyja leszek. (7) Örökre megszilárdítom királyságát, ha állhatatosan teljesíti parancsolataimat és végzéseimet, ahogyan eddig tette. (8) Most azért egész Izráelnek, az ÚR gyülekezetének a szeme láttára és Istenünk füle hallatára mondom: Tartsátok meg, sőt keressétek Isteneteknek, az ÚRnak minden parancsolatát, hogy a ti birtokotokban maradjon ez a jó föld, és örökségül hagyhassátok utódaitokra örökre.

(9) Te pedig, fiam, Salamon, ismerd meg atyád Istenét, és szolgálj neki teljes szívvel és készséges lélekkel, mert megvizsgál az ÚR minden szívet, és megismer minden gondolatot és szándékot. Ha keresed, megtalálhatod. De ha elhagyod őt, akkor félreállít téged végleg. (10) Lásd meg azért, hogy az ÚR választott ki téged, hogy házat építs szentélyül. Légy erős és készítsd el!

(11) Akkor átadta Dávid a fiának, Salomonnak a csarnoknak és épületeinek, a kincstárnak, a felső szobáknak és belső szobáknak és az engesztelés helyének a tervrajzát, (12) mindazét, amit a Lélek adott neki: tehát az ÚR háza udvarainak és körös-körül valamennyi kamrának,

meg az Isten háza kincstárainak és a szent ajándékok kincstárainak a tervrajzát, (13) továbbá a papok és lévíták beosztásának, az ÚR házában végzendő istentisztelet minden teendőjének és az ÚR házában szükséges összes istentiszteleti felszerelésnek a tervezetét. (14) Minden egyes istentiszteleti aranyeszközt az arany súlymértéke szerint, minden egyes istentiszteleti ezüsteszközt annak súlymértéke szerint adott meg. (15) Ugyanígy az arany lámpatartók és arany mécsesek súlyát, minden egyes lámpatartónak és mécseseknek a súlya szerint; az ezüst lámpatartóknál is a lámpatartó és mécsesei súlya szerint, a különböző lámpatartók rendeltetése szerint. (16) Megadta, hogy mennyi legyen az arany súlya a sorba rakott kenyerek asztalánál asztalonként, és az ezüstét az ezüstasztaloknál; (17) továbbá a villákhoz, hintőedényekhez és kancsókhöz való színaranynak, meg az aranykelyheknek a súlyát kelyhenként, meg az ezüstkelyheknek a súlyát kelyhenként. (18) Az illatáldozati oltárhoz szükséges tiszta arany súlyát, az aranykerubok kocsijának a tervrajzát, akik kiterjesztett szárnyakkal befedték az ÚR szövet-ségládáját. (19) Minderre, a tervrajz minden munkájára az ÚR kezéből származó írás oktatott ki engem.

(20) Ezek után Dávid azt mondta fiának, Salamonnak: Légy erős, légy bátor és cselekedj! Ne félj, és ne rettegj, mert az ÚRisten, az én istenem veled van, nem hagy cserben és nem hagy el, amíg be nem fejezed az ÚR háza szolgálatához szükséges valamennyi munkát.

(21) Nézd, itt vannak a papok és a lévíták csapatai az Isten háza minden szolgálatára. Veled vannak minden munkára készen, mindenféle szolgálathoz értve; és a vezetők, meg az egész nép mindenben rendelkezésedre áll.

IKrón 29,1–9: Adományok a templom építésére

29 (1) Dávid király ezt mondta az egész gyülekezetnek: Egyedül Salamon fiamat választotta ki Isten, de ő még tapasztalatlan ifjú, a munka pedig nagy, mert nem emberé lesz ez a vár, hanem az ÚRistené. (2) Ezért minden erőmmel szereztem Istenem háza számára aranyat az aranyeszközökhöz, ezüstöt az ezüsthöz, rezet a rézhez, vasat a vashoz, fát a famunkához, ónixköveket, foglalatba való köveket, sötét és tarka színű köveket, mindenféle drágakövet és fehér márványkövet bőséggel. (3) De van még a birtokomban arany és ezüst, és mivel szeretetet érzek Istenem háza iránt, adok Istenem házára azon felül, amit szereztem a szent házra: (4) háromezer talentum aranyat, mégpedig ófiri aranyat, és hétezer talentum tiszta ezüstöt a templom falainak a beborítására, (5) aranyat az aranyeszközökhöz és ezüstöt az ezüsteszközökhöz, a mesteremberek mindenféle munkájához. Ki akar még önként, bőkezűen adakozni az ÚRnak?

(6) Ekkor önként adakoztak a családfők, Izráel törzseinek a vezetői, az ezredesek és a századosok, meg a királyi udvartartás vezetői. (7) Adtak az Isten háza munkálataira ötezer talentum aranyat, tízezer dáríkot, tízezer talentum ezüstöt, tizennyolcezer talentum rezet és százezer talentum vasat. (8) Akinek drágaköve volt, odaadta az ÚR házában a kincseihez, a gersoni Jehiél kezéhez. (9) És örült a nép az önkéntes adakozásnak, mert tiszta szívvel, önként adakoztak az ÚRnak. Dávid király is nagy örömmel örvendezett.

IKrón 29,10–19: Dávid hálaimája

(10) Akkor áldotta Dávid az URat az egész gyülekezet előtt, és ezt mondta: Áldott vagy te, URam, ösatyánknak, Izráelnek Istene, öröktől fogva mindörökké! (11) Tied, URam, a nagyság, a hatalom és a fenség, a ragyogás és a méltóság, bizony minden, ami a mennyben és a földön van! Tied, URam, az ország, magasztos vagy te, mindenek feje! (12) Tőled ered a gazdagság és a dicsőség, te uralkodsz mindenben. A te kezében van az erő és a hatalom, a te kezében tehet bárkit naggyá és erőssé. (13) Most azért, Istenünk, hálát adunk neked, és dicsérjük a

te fenséges nevedet. (14) Mert ki vagyok én, és mi az én népem, honnan volt erőnk ilyen önkéntes adakozásra? Bizony tőled van mindez, és csak azt adtuk neked, amit kezedből kaptunk. (15) Mi jövevények és zsellérek vagyunk előtted, mint minden ősünk. Napjaink olyanok a földön, mint az árnyék: nincs állandóságuk. (16) URunk Istenünk! Ez az egész halom kincs, amelyet összeadtunk, hogy neked, a te szent neved tiszteletére templomot építsünk, a te kezedből való, és a tied lesz mindez! (17) Tudom, Istenem, hogy te a szíveket vizsgálod, és gyönyörködsz az őszinteségben. Én mindezt őszinte szívvel, önként adtam, és most örömmel látom, hogy önként adakozott neked néped, amely itt összegyűlt. (18) URam, őseinknek, Ábrahámnak, Izsáknak és Izráelnek Istene, tartsd meg örökre néped szívében ezt a gondolatot és szándékot, és kösd magadhoz szívüket. (19) Fiamnak, Salamonnak pedig add meg, hogy teljes szívvel tartsa meg parancsolataidat, intelmeidet és rendelkezéseidet, vigye véghez mindazt, és építse föl azt a várat, amit én előkészítettem.

1Krón 29,20–25: Salamon trónra lépése

(20) Azután ezt mondta Dávid az egész gyülekezetnek: Áldjátok Isteneteket, az URat! És áldotta az egész gyülekezet az URat, ősei Istenét, meghajolt és leborult az ÚR előtt és a király előtt. (21) Másnap reggel véresáldozatokat mutattak be, és égőáldozatokat áldoztak az ÚRnak: ezer bikát, ezer kost, ezer bárányt a hozzájuk tartozó italáldozatokkal együtt, és tömérdek véresáldozatot az egész Izráélért. (22) Ettek-ittak az ÚR előtt azon a napon nagy örömmel. Azután másodszor is királlyá tették Salamon, Dávid fiát, és fölkenték az ÚR fejedelmévé; Cádókot pedig pappá. (23) Így ült Salamon az ÚR trónjára, apja, Dávid után. Eredményesen uralkodott, és egész Izráel hallgatott rá. (24) A vezérek, a testőrök és Dávid király fiai is mind kezet adtak, hogy Salamon király alattvalói lesznek. (25) Az ÚR pedig igen nagyra tette Salamon egész Izráel szemében, és olyan királyi méltóságot adott neki, amilyen nem volt előtte egy királynak sem Izráelben.

1Krón 29,26–30: Dávid halála (vö. 1Kir 2,10–11)

(26) Dávid, Isai fia egész Izráel királya volt. (27) **Negyven évig uralkodott Izráelben. Hebrónban (...) hét évig, Jeruzsálemben pedig harminchárom évig uralkodott.** (28) És meghalt késő vénségében, betelve az élettel, gazdagsággal és dicsőséggel.

*Utána fia, Salamon lett a király
(...).*

(10) Azután pihenni tért Dávid őseihez, és eltemették Dávid városában.

**(11) Dávid (...) negyven évig uralkodott Izráelben. Hebrónban uralkodott hét évig, Jeruzsálemben pedig harminchárom évig uralkodott.
(...)**

(12) Azután Salamon ült apjának, Dávidnak a trónjára, és uralma nagyon megerősödött.

(29) Dávid király dolgai elejétől végig meg vannak írva Sámuel látnok, Nátán próféta és Gád látnok történetében, (30) egész uralkodásával, hőstetteivel és mindazokkal az eseményekkel együtt, amelyek vele, Izráellel és a többi országok királyságaival végbementek.

A Krónikák második könyve

2Krón 1,1–17: Salamon Gibeónban (vö. 1Kir 2,46b–3,15 és 1Kir 10,26–29)

1 (1) Salomonnak, Dávid fiának a királyi hatalma megerősödött, mert Istene, az ÚR, vele volt,

és egyre nagyobbá tette. (...)

(2) Salamon szólt egész Izráelnek, az ezredeknek, a századosoknak, a bírának és egész Izráel minden főemberének, a családfőeknek, (3) és elment Salamon az egész gyülekezettel együtt a gibeóni áldozóhalmokra, mert ott volt az Isten kijelentésének sátra, amelyet Mózes, az ÚR szolgálója készített a pusztában. (4) Az Isten ládáját azonban már fölvitette Dávid Kirjat-Jeárimból, amikor helyet készített annak, mert sátrat vont föl neki Jeruzsálemben. (5) De a rézoltár, amelyet Becalél, Úri fia, Húr unokája készített, ott volt az ÚR hajléka előtt.

Ezt kereste föl Salamon és a gyülekezet. (6) Fölment tehát Salamon az ÚR színe előtt álló rézoltárhoz, amely a kijelentés sátránál volt, és ezer égőáldozatot mutatott be rajta.

(7) Azon az éjszakán megjelent (...) Isten Salomonnak (...), és ezt mondta neki: Kérj valamit, én megadom neked! (8) Salamon ezt felelte Istennek: Te nagy szeretettel bántál (...) Dáviddal, az én apámmal,

(...)

és engem tettél utána királlyá. (9) (...) Most azért, URam, Istenem, váljék valóra apámnak, Dávidnak adott ígéreted, mert te tettél engem e nép királyává, (...)

amely

olyan nagy, mint a föld pora.

(10) Adj azért nekem bölcsességet és tudományt, hogy tudjam ennek a népnek az ügyeit intézni (...).

Különben ki kormányozhatná a te nagy népedet?!

(...)

(11) (...) Isten ezt felelte Salomonnak: Mivel ez volt a szívedben, (...) nem kértél gazdagságot, vagyont és dicsőséget, nem is gyűlöldöd életét vagy hosszú életet kértél, hanem bölcsességet és tudományt kértél, hogy (...) kormányozni tudd népemet, amelynek a királyává tettelek: (12) ezért megadom neked a bölcsességet és a tudományt, sőt olyan gazdagságot, vagyont és dicsőséget is adok neked, hogy nem

(2,46b) És megerősödött a királyi hatalom Salamon kezében. (...)

(3,1) Salamon veje lett a fáraónak, Egyiptom királyának, mert elvette a fáraó leányát. Dávid városába vitte, míg be nem fejezte palotájának, az ÚR házának és a Jeruzsálemet körülvevő várfalnak az építését.

(2) A nép akkor még az áldozóhalmokon áldozott, mert addig még nem építettek házat az ÚR nevének. (3) Salamon szerette ugyan az URat, és apjának, Dávidnak a rendelkezései szerint élt, de ő is az áldozóhalmokon mutatott be áldozatot. (4) A király Gibeónba szokott elmenni, hogy ott áldozék, mert ez volt a legnagyobb áldozóhalom.

Egyszer ezer égőáldozatot mutatott be Salamon azon az oltáron.

(5) Akkor éjjel megjelent Gibeónban az ÚR Salomonnak álmában, és ezt mondta Isten: Kérj valamit, én megadom neked! (6) Salamon ezt felelte (...): Te nagy szeretettel bántál szolgálóddal, Dáviddal, az én apámmal, ahogyan ő is hűségesen, igazán és egyenes szívvel élt előtted. Ezt a nagy szeretetet megtartottad iránta, és fiút adtál neki, aki a trónján ül ma is. (7) És most azért, URam, Istenem, (...)

te királlyá tetted szolgálódat az én apám, Dávid után. De én még egészen fiatal vagyok, nem értek a kormányzáshoz. (8) És a te szolgáló választott néped között van, amely olyan nagy, hogy nem lehet számba venni; nem számlálható meg a sokasága miatt. (9) Adj azért szolgálódnak engedelmes szívet, hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között. Különben ki tudná kormányozni a te hatalmas népedet?!

(10) Tetszett az ÚRnak, hogy ezt kérte Salamon. (11) Azért Isten ezt felelte neki: Mivel ezt kérted, és nem kértél magadnak hosszú életet, nem kértél gazdagságot (...), nem is ellenségeid életét (...) kérted, hanem értelmet kértél, hogy engedelmesen tudj kormányozni (...),

(12) ezért teljesítem kérésedet: olyan bölcs és értelmes szívet adok neked, hogy hozzád fogható nem volt sem előtted, sem utánad nem

volt és **nem** is **lesz** ahhoz **fogható** egy királynak sem, sem előtted, sem utánad.

(...)

(13) És visszament Salamon Jeruzsálembe a gibeóni áldozóhalomról, a kijelentés sátra elől, és uralkodott Izráelen.

(14) Gyűjtött Salamon harci kocsikat és lovasokat. Ezernégyszáz harci kocsija és tizenkétezer lovasa lett, és ezeket a harci kocsik városaiba, meg a király mellé, Jeruzsálembe rendelte. (15) A király elérte, hogy annyi lett Jeruzsálemben az ezüst és az arany, mint a kő, és annyi lett a cédrusfa, mint amennyi a vadfügefa az alföldön. (16) Salomonnak Egyiptomból és Kevéből hozták a lovakat, a király kereskedői szerezték azokat Kevéből megszabott áron: (17) egy harci kocsit hatszáz ezüst sekelért lehetett beszerezni Egyiptomból, egy lovat pedig százötvenért. Ugyancsak az ő közvetítésükkel szállították tovább ezeket a hettita királyoknak és az arám királyoknak.

2Krón 1,18–2,17: Salamon Húrám segítségét kéri a templomépítéshez (vö. 1Kir 5,15–32)

(18) Salamon megparancsolta, hogy az ÚR neve tiszteletére házat építsenek, neki magának pedig királyi palotát.

2 (1) Ezért kirendelt Salamon a hegységbe hetvenezer teherhordót és nyolcvanezer kőfejtőt, és melléjük háromezer-hatszáz felügyelőt.

(2) És ezt üzent Salamon Húrámnak, Tírusz királyának: Apámmal, Dáviddal is megtetted, hogy küldtél neki cédrusfát palotája építésére, hogy abban lakjék.

(3) Lásd, én meg **templomot akarok építeni az én URam, Istenem neve tiszteletére**, és azt neki szentelem, hogy jó illatú füstölőszerrel tömjénezzenek neki, és a sorba rakott kenyerek állandóan ott legyenek előtte; és égőáldozatot mutassanak be reggel és este, minden szombaton és újholdkor, meg Istennünknek, az URnak az ünnepein. Örök kötelessége lesz ez Izráelnek. (4) A templomnak, amelyet építeni akarok, nagynak kell lennie, mert a mi Istennünk nagyobb minden istennél. (5) De kinek van annyi ereje, hogy neki templomot építsen? Hiszen az ég és az egek egei sem tudják magukba fogadni őt! És ki vagyok én, hogy templomot akarok építeni? Csak azért teszem, hogy ott áldozhassanak neki. (6) Küldj azért hozzám egy olyan embert, aki

támad. (13) Sőt azt is megadom neked, amit nem kértél: **olyan gazdagságot (...) és dicsőséget is adok egész életedben, hogy (...) nem lesz hozzád fogható senki a királyok között.** (14) Ha az én utaimon jársz, és megtartod rendelkezéseimet és parancsaimat, ahogyan apád, Dávid tette, akkor hosszú életet adok neked.

(15) Azután fölébredt Salamon, és látta, hogy álmódott. És visszament (...) Jeruzsálembe, odaállt az ÚR szövetségládája elé, és égőáldozatokat mutatott be, békeáldozatokat készített, és lakomát rendezett minden szolgájának.

(1Kir 10,26) Gyűjtött Salamon harci kocsikat és lovasokat. Ezernégyszáz harci kocsija és tizenkétezer lovasa lett, és ezeket a harci kocsik városaiba, meg a király mellé, Jeruzsálembe rendelte. (27) A király elérte, hogy annyi lett Jeruzsálemben az ezüst (...), mint a kő, és annyi lett a cédrusfa, mint amennyi a vadfügefa az alföldön. (28) Salomonnak Egyiptomból és Kevéből hozták a lovakat, a király kereskedői szerezték (...) Kevéből megszabott áron: (29) egy harci kocsit hatszáz ezüst(...)ért szerezték be Egyiptomból, egy lovat pedig százötvenért. Ugyancsak az ő közvetítésükkel szállították tovább ezeket a hettita királyoknak és az arám királyoknak.

(15) Hírám, Tírusz királya elküldte szolgáit Salamonhoz, amikor meghallotta, hogy őt kenték fel királlyá apja után, mert Hírám mindig szerette Dávidot.

(16) És ezt üzent Salamon Hírámnak (...): (17) Te tudod, hogy apám, Dávid nem építhetett házat Istene, az ÚR nevének, mert háborúskodnia kellett mindenfelé, míg az ÚR lábai alá nem vetette ellenségeit. (18) De most az én Istenem, az ÚR nyugalmat adott nekem mindenfelől, sem ellenség, sem veszedelem nem fenyeget. (19) Én tehát azt gondoltam, hogy **templomot építek az én URam, Istenem neve tiszteletére**, ahogyan az ÚR apámnak, Dávidnak megmondta: A te fiad, akit utánad helyezek a trónra, az épít majd nevemnek házat.

ért az arany, az ezüst, a réz és a vas megmunkálásához, a piros bíborhoz, a karmazsinhoz és a kék bíborhoz, és el tudja készíteni a véseteket azokkal a mesterekkel együtt, akik nálam Júdában és Jeruzsálemben vannak, akiket apám, Dávid alkalmazott. **(7)** Küldj cédrust, ciprust és ébenfát a Libánonról, mert tudom, hogy szolgálid értenek a libánoni fák kivágásához. *Az én szolgálaim is ott lesznek a te szolgáliddal,* **(8)** mert sok fát kell előkészíteniük, hiszen nagyinak és csodálatosnak kell lennie annak a templomnak, amelyet építek. **(9)** Én viszont adok szolgálidnak, a favágóknak, akik a fákat kidöntik, húszezer kór csépelte búzát, húszezer kór árpát, húszezer bat bort és húszezer bat olajat.

(10) *Húrám,* Tírusz királya írásban felelt, és elküldte Salamonnak: Mivel szerette népét az ÚR, azért tett téged királyukká.

(11) *És ezt mondta Húrám: Áldott legyen (...) az ÚR,* Izrael Istene, aki a mennyet és a földet alkotta, **hogy ilyen bölcs fiat adott Dávid királynak,** aki okos és értelmes, aki az ÚRnak templomot, magának pedig királyi palotát akar építeni. **(12)** Ezért elküldök egy hozzáértő és értelmes mestert, Húrámot, **(13)** egy Dánból származó asszony fiát, akinek tíruszi az apja. Ő ért az arany, az ezüst, a réz, a vas, a kő, a fa, a piros és kék bíbor, a len és a karmazsin feldolgozásához, a különféle vésetek készítéséhez és mindenféle terv kiviteléhez, amivel csak megbízzák, a te mestereiddel és az én urammal, apádnak, Dávidnak a mestereivel együtt. **(14)** *Most azért küldje el az én uram szolgálainak azt a búzát, árpát, olajat és bort, amit megígért,* **(15)** mi pedig annyi fát vágunk a Libánonon, amennyire csak szükséged lesz, és elszállítjuk azt tutajokon a tengeren Jáfóba; te pedig vitesd el Jeruzsálembe.

(16) Salamon számba vette mindazokat az embereket, akik jövevények voltak Izrael országában, miután apja, Dávid egyszer már számba vette őket: százötvenháromezer-hatszáz ilyen embert találtak. **(17)** *Hetvenezret teherhordónak tett meg közülük, nyolcvanezeret kőfejtőnek a hegyekben,*

(...)

háromezer-hatszázat pedig felügyelőnek, hogy dolgoztassák a népet

(20) Most azért parancsold meg, hogy vágjanak ki cédrusfákat a Libánonon. *Az én szolgálaim együtt lesznek a te szolgáliddal,* és annyi bért adok szolgálidnak, amennyit csak kívánsz. Jól tudod, hogy miköztünk senki sem ért úgy a favágáshoz, mint a szidóniak.

(21) Amikor *Hírám* meghallotta Salamon üzenetét, nagyon megörült,

és ezt mondta (...): Áldott legyen ma az ÚR (...),

hogy ilyen bölcs fiat adott Dávid (...)-nak, e nagy nép élére! **(22)** És Hírám ezt az üzenetet küldte Salamonnak: Meghallgattam, amit üzentél nekem. Teljesítem minden kívánságodat mind a cédrusfákra, mind a ciprusfákra nézve. **(23)** Szolgálaim leszállítják a Libánonról a tengerre, én pedig tutajokká kapcsolatom össze azokat, és levitetem a tengeren arra a helyre, amelyet megüzensz nekem. Ott szétszedetem azokat, te pedig vitesd el.

Te viszont teljesítsd az én kívánságomat, és adj élelmet házam népének!

(24) Adott azért Hírám Salamonnak cédrusfákat és ciprusfákat, amennyit csak kívánt. **(25)** Salamon viszont adott Hírámnak, háza népe ellátására húszezer kór búzát és húszezer kór sajtolt olajat. Ezt adta Salamon Hírámnak évről évre.

(26) Az ÚR tehát bölcsességet adott Salamonnak, ahogyan megígérte neki. Békességben élt Hírám Salomonnal, és szövetséget kötöttek egymással. **(27)** Salamon király kényszermunkásokat küldött föl egész Izraelből: harmincezer ember lett kényszermunkás. **(28)** Ezeket felváltva küldte a Libánonra, havonként tíz-tízezer embert. Egy hónapig a Libánonon voltak, két hónapig pedig otthon. A kényszermunkások felügyelője Adónirám volt. **(29)** *Salamonnak hetvenezret teherhordója és nyolcvanezer kőfejtője volt a hegyekben.* **(30)** Salamon munkavezetőin kívül, akik a munkát irányították, **háromezer-háromszáz felügyelője is volt, akik a munkát végeztették a néppel.** **(31)** A király parancsára nagy és értékes köveket fejtettek, mert faragott kövekből akarták lerakni a templom alapját. **(32)** Ezeket Salamon építőmunkásai és Hírám építőmunkásai, meg a gebáliak faragták ki, és elkészítették a gerendákat meg a köveket a templom építéséhez.

2Kron 3: A jeruzsálemi templom építése
(vö. 1Kir 6,1–38; 7,13–22)

3 (1) Azután elkezdte építeni Salamon az ÚR házát Jeruzsálemben, a Mórijjá-hegyen, ahol az ÚR megjelent apjának, Dávidnak, azon a helyen, amelyet Dávid kijelölt, a jebúsi Ornán szérűjén. (2) Az építést uralkodása negyedik évében, (...) a második hónap második napján kezdte el.

(3) Így állapította meg Salamon az Isten háza építésekor az alaptereteket: *hosszúsága* a régi könyökmérték szerint *hatvan könyök, szélessége húsz könyök volt.* (4) **Az előcsarnok** *hossza, amely előtte állt, (...) a templom szélességének megfelelően húsz könyök,* magassága húsz könyök volt. A belsejét színarannyal borította be.

(5) A főépületet beburkolta ciprusfával, azt pedig finom arannyal burkolta be, és pálmafákat meg füzéreket készíttetett rá. (6) Díszítésül beborította a templomot drágakövekkel. Az arany parvajimi arany volt. (7) Arannyal borította be a templomot, a gerendákat, a küszöböket, a falakat és az ajtószárnyakat is. A falakra pedig kerúbokat vésetett.

(1) Négyszáznyolcvan évvel azután, hogy Izráel fiai kijöttek Egyiptomból,

amikor Salamon már negyedik éve uralkodott Izráelben, a Ziv hónapban, azaz a második hónapban (...) kezdték el építeni az ÚR templomát.

(2) Az a templom, amelyet Salamon király épített az ÚRnak, *hatvan könyök hosszú, húsz könyök széles és harminc könyök magas volt.*

(3) **Az előcsarnok** (...) a templomépület előtt állt: *húsz könyök hosszú volt, a templom szélességének megfelelően (...),* szélessége pedig tíz könyök volt a templom előtt. (4) Csináltatott a templomra ablakokat is, kőkerettel és ráccsal. (5) A templom falai körül emeleteket építtetett, köröskörül a templom falai mellett, a szentélynél és a szentek szentjénél is. Köröskörül fülkéket csináltatott. (6) Az alsó emelet szélessége öt könyök, a középsőnek a szélessége hat könyök, a harmadiknak a szélessége pedig hét könyök volt; a templomot ugyanis kívülről köröskörül lépcsőzetesre építtette, hogy a gerendák ne nyúljanak be a templom falaiba. (7) Minthogy a templom építésekor már készen kifaragott kövekből építettek, sem kalapácsnak, sem vésőnek, sem egyéb vasszerszámnak a zaja nem hallatszott a templom építésekor. (8) A középső fülke ajtaja a templom jobb oldalán volt, és csigalépcsőn jártak föl a középsőre, a középsőről pedig a harmadikra. (9) Amikor bevégezték a templom építését, beburkolták a templomot cédrusgerendákkal és cédrusdeszkákkal. (10) Megépítették az emeleteket az egész templomhoz, egynek-egynek a magassága öt könyök volt, és cédrusgerendákkal kapcsolták a templomhoz.

(11) Így szólt az ÚR igéje Salamonhoz: (12) Ezt mondom a templomról, amelyet most építesz: Ha az én rendelkezéseim szerint élsz, törvényeimet teljesíted, ha megtartod minden parancsolatomat, és azok szerint élsz, akkor én is megtartom ígéreteimet, amelyet apádnak, Dávidnak tettem: (13) Izráel fiai közt lakom, és nem hagyom el népemet, Izráelt.

(14) Salamon befejezte a templom építését. (15) Beburkolta a templom falait belülről cédrusdeszkával; a templom padlójától egészen a mennyezetig fával burkolta be belül, a templom padlóját pedig ciprusdeszkával borította be. (16) És építtetett a templom végétől húsz könyöknyire deszkafalat cédrusfából, a padlótól a mennyezetig; ezen belül építtette a legszentebb részt, a szentek szentjét. (17) Az előtte levő templom, azaz a szentély, negyven könyök volt. (18) Belülről az egész templom cédrusfából volt, gömb alakú díszeket

(8) Azután elkészítette a szentek szentjének az épületét. Ennek a hosszúsága a templom szélességének megfelelően **húsz** könyök, szélessége is **húsz** könyök volt, és beburkolta azt hatszáz talentum finom arannyal. (9) A szegek súlya ötven aranysekel volt. A felső szobákat is beburkolta arannyal.

(10) Készítettett a szentek szentjének az épületébe két kerúb-szobrot, amelyeket arannyal borítottak be. (11) A kerúbok szárnyainak a hosszúsága együtt húsz könyök volt. Az első kerúb egyik öt könyök hosszúságú szárnyával a templom falát, a másik öt könyök hosszúságú szárnyával a második kerúb szárnyát érintette. (12) A második kerúb egyik öt könyök hosszúságú szárnyával szintén a templom falát, a másik öt könyök hosszúságú szárnyával pedig az első kerúb szárnyát érintette. (13) Ezeknek a kerúboknak a szárnyai kiterjesztve húsz könyököt tettek ki. Lábukon álltak és befelé tekintettek.

(14) Kárpitot is készítettett kék és piros bíborból, karmazsinból és lenből, amelyekbe kerúbokat szövetett.

faragtak rá és virágfüzérek. Mindez cédrusfa volt, kő nem is volt látható.

(19) A szentek szentjét a templomban legbelül készítette, hogy ott helyezze el az ÚR szövetségládáját. (20) A szentek szentje elől **húsz** könyök hosszú volt, **húsz** könyök széles és húsz könyök magas volt; színarannyal vonatta be azt. Az oltárt pedig cédrusfával borította be. (21) A templom belsejét is színarannyal vonatta be Salamon, és aranyláncokat húzatott ki a szentek szentje elé, amelyet arannyal vonatott be. (22) Így az egész templomot arannyal vonatta be, végig az egész templomot. A szentek szentjénél levő oltárt is egészen bevonatta arannyal.

(23) Készítettett a szentek szentjébe két kerúbot, tíz könyök magasságúakat, olajfából. (24) Az egyik kerúb szárnya is öt könyök, meg a másik kerúb szárnya is öt könyök volt, úgyhogy az egyik szárny vége a másik szárny végétől tíz könyöknyre volt. (25) A másik kerúb is tíz könyöknyi volt; mindkét kerúbnak ugyanaz volt a mérete és az alakja. (26) Az egyik kerúb magassága tíz könyök volt, és ugyanannyi volt a másik kerúbé. (27) A kerúbokat a templom legbelső részébe helyezték. A kiterjesztett szárnyú kerúbok közül az egyiknek a szárnya az egyik falig, a másik kerúb szárnya pedig a másik falig ért, és szárnyuk a templom közepén egymáshoz ért. (28) A kerúbokat is bevonták arannyal.

(29) A templom egész falára körös-körül, a belső és külső részen egyaránt domborműveket, kerúbokat, pálmákat és virágfüzéreket faragtak. (30) A templom padlóját arannyal vonták be a belső és a külső részben egyaránt. (31) A szentek szentje bejáratául ajtószárnyakat készítettek olajfából. A szemöldökfák és az ajtófélfák ötszöget alkottak. (32) Mind a két ajtószárny olajfából volt, domborműveket, kerúbokat, pálmákat és virágfüzéreket faragtak rájuk, és bevonták arannyal; a kerúbokat és a pálmákat is befuttatták arannyal. (33) Ugyanígy készítettek a templom bejáratánál is ajtófélfákat olajfából négyszögű formára. (34) A két ajtószárny ciprusfából volt. Az egyik ajtó két szárnya is csapon forgott, meg a másik ajtó két szárnya is csapon forgott. (35) Kerúbokat, pálmákat és virágfüzéreket faragtak rájuk, és beborították arannyal, amely még a véseteket is befedte. (36) Azután megépítették a belső udvart három sor faragott kőből és egy sor cédrusgerendából.

(37) A negyedik évben rakták le az ÚR házának alapját, Ziv havában, (38) és a tizenegyedik esztendőben, a Búl hónapban, azaz a nyolcadik hónapban készült el a templom minden része és minden tartozéka. Hét esztendeig építették.

(1Kir 7,13) Ezután Salamon király elhozatta Tíruszból Híramot. (14) Ez egy Naftáli törzséből származó özvegyasszony fia volt, az apja azonban tíruszi rézműves volt. Ő teljes bölcsességgel, értelemmel és tudással el tudott készíteni bármilyen

(15) A templom elé két harmincöt könyök magas oszlopot készített, és tetejükre öt könyök magas oszlopfőket. (16) Készített lánc formájú füzéreket, és ráarkta azokat az oszlopfőkre, azután készített száz gránátalmát, és ráarkta azokat a füzérekre.

(17) Azután felállította az oszlopokat a templommal szemben, egyiket jobb felől, másikat bal felől. (...) A jobboldali (...)t (...) Jákinnak nevezte el, (...) a baloldali (...)t pedig (...) Bóáznak.
(...)

rézeszközt. Eljött Salamon királyhoz, és készített mindenféle eszközt. (15) Formált két rézoszlopot, az egyik oszlop magassága tizenharc könyök volt, és tizenkét könyök hosszú zsinór érte körül. Ugyanígy a másik oszlopot is. (16) Majd két oszlopfőt készített, rézből öntve, és az oszlopok tetejére helyezte azokat. Öt könyök magas volt az egyik oszlopfő, és öt könyök magas volt a másik oszlopfő is. (17) Az oszlopok tetején levő oszlopfőknek hálószerű recézete volt lánc formájú zsinórokkal. Hét volt az egyik oszlopfőn, és hét volt a másik oszlopfőn is. (18) Azután gránátalmákat készített; két sor volt belőlük mindegyik háló körül, hogy befődjék az oszlopfőket, amelyek az oszlopok tetején voltak. Ugyanígy csinált a másik oszlopfőnél is. (19) A csarnoknál álló oszlopok tetején az oszlopfők lilium alakúak voltak, négy könyök magasságúak. (20) Oszlopfők voltak tehát a két oszlop tetején; és a kidomborodásuk mentén, a háló fölött kétszáz gránátalma volt több sorban körös-körül, ugyanígy a másik oszlopfőn is.

(21) Azután felállította az oszlopokat a templom csarnoka elé. (...)

Felállította a jobb oldali oszlopot, és Jákinnak nevezte el, azután felállította a bal oldali oszlopot, és elnevezte Bóáznak. (22) Az oszlopok teteje lilium alakú volt.

Így fejeződött be az oszlopok elkészítése.

2Krón 4,1–5,1: A templom fölszerelése (vö. 1Kir 7,23–51)

4 (1) Készítettett egy rézoltárt, melynek a hosszúsága húsz könyök, szélessége húsz könyök, magassága pedig tíz könyök volt.

(2) Azután készített egy öntött tengert, amelynek egyik pereme a másik peremétől tíz könyöknyire volt: kör alakú és öt könyök magas volt, és harminc könyök hosszú zsinór érte körül. (3) Alatta körös-körül bikaalakok voltak, minden könyökre tíz jutott, ezek vették körül a tengert. A bikaalakok két sorban helyezkedtek el, amelyeket az öntvényel együtt öntöttek. (4) A tenger tizenkét bikaán volt, három északra, három nyugatra, három délre, három pedig keletre nézett; mindegyiknek a hátsó része befelé volt, és ezeken volt a tenger. (5) Vastagsága egy tenyérnyi volt, pereme pedig olyan, mint a pohár pereme, mint a liliumvirágé. Háromezer bat víz fért bele.

(...)

(...)

(23) Azután készített egy öntött tengert, amelynek egyik pereme a másik peremétől tíz könyöknyire volt: kör alakú és öt könyök magas volt, és harminc könyök hosszú zsinór érte körül. (24) A pereme alatt körös-körül gömb alakú díszek voltak, minden könyökre tíz jutott, ezek vették körül a tengert. A gömb alakú díszek két sorban helyezkedtek el, amelyeket az öntvényel együtt öntöttek. (25) A tenger tizenkét bikaán volt, három északra, három nyugatra, három délre, három pedig keletre nézett; mindegyiknek a hátsó része befelé volt (...).

(26) Vastagsága egy tenyérnyi volt, pereme pedig olyan, mint a pohár pereme, mint a liliumvirágé. Kétezer bat víz fért bele.

(27) Készített rézből tíz mosdóállványt is, mindegyik állvány négy könyök hosszú, négy könyök széles és három könyök magas volt. (28) Az állványokat így készítették el: oldallapok voltak rajtuk, és az oldallapok foglalatok között voltak. (29) A foglalatok között levő oldallapokon oroszlánok, bikák és kerúbok voltak, ugyanígy a foglalatokon is. Az oroszlánok és bikák fölött és alatt

(...)

/vö. 2Kron 4,14/

(6) Azután készített tíz (...) mosdómedencét is. (...)

Ötöt tetetett (...) jobb felől, ötöt pedig (...) bal felől, hogy azokban mossák és öblítsék le azt, amit égőáldozatra készítettek. **A tengerben pedig a papok mosakodtak.**

(7) Készített tíz arany lámpatartót is megadott minta szerint, és elhelyezte azokat a templomban: ötöt jobb felől, ötöt bal felől. (8) Készített tíz asztalt is, és elhelyezte azokat a templomban: ötöt jobb felől, ötöt bal felől. Készített száz arany hintőedényt is. (9) Elkészítette a papok udvarát, és egy nagy bekerített helyet. Ajtókat is csináltatott a bekerített helynek, és az ajtókat rézzel borította be. (10) A tengert pedig jobb felől, délkeletre helyezte el.

(11) Készített azután Húrám fazekakat, lapátokat és hintőedényeket. Ezzel bevégezte Húrám a(...) munkát, amit az Isten házában kellett készítenie Salamon király megbízásából: (12) a két oszlopot és a két kerek oszlopfőt, amelyek az oszlopok tetején voltak, a két hálót az oszlopok tetején levő két kerek oszlopfő beborítására, (13) meg négyszáz gránátalmát a két hálóra, két sor gránátalmát egy-egy hálóra, az oszlopokon levő két kerek oszlopfő beborítására. (14) Készített állványokat és az állványokra készített mosdóedényeket; (15) egy tengert és tizenkét bikát alája; (16) továbbá fazekakat, lapátokat és villákat. Mindezt a fölszerelést (...)

pedig koszorúmintázat volt. (30) Négy rézkereke volt mindegyik állványnak, réztengelyekkel. Az állvány négy sarkán támasztékok voltak; a mosdómedence aljára voltak öntve a támasztékok, mindegyik oldalon koszorúkkal. (31) A perem a támasztékokon belül fölfelé egy könyök magasan volt, és a perem másfél könyöknyire le volt kerekítve. Domborművek voltak a peremen is; a hozzá tartozó oldallapok pedig négyszögűek voltak, nem gömbölyűek. (32) A négy kerék az oldallapok alatt volt: a kerek tengelyei pedig az állványhoz voltak erősítve. Mindegyik kerék másfél könyök magas volt. (33) A kerekeket úgy készítették, mint a szekérekerekeket szokták, tengelyeiket, abroncsaikat, küllőiket és kerékagyaikat mind úgy öntötték. (34) Mindegyik állvány négy sarkán négy támaszték volt, ezek a támasztékok az állványból nyúltak ki. (35) Az állvány tetején félkönyöknyi kerek kiemelkedés volt körös-körül, és az állvány tetején levő tartó karok és oldallapok belőle magából voltak. (36) A tartó karok felületére és a bordázatokra kerúbokat, oroszlánokat és pálmákat vésetett, és koszorúkat körös-körül, ahogyan a hely engedte. (37) Így készítette el a tíz állványt, mindegyiket egyformán öntve, egyforma méretűre és egyforma mintázattal.

(38) Azután készített tíz réz mosdómedencét is, negyven bat víz fért mindegyik medencébe, és mindegyik medence átmérője négy könyök volt. Mind a tíz állványon volt egy ilyen mosdómedence. **(39) Öt állványt tetetett a templom mellé jobb felől, ötöt pedig a templom mellé bal felől.** (...)

A tengert pedig a templom jobb oldalán, délkelet felől helyezte el.

/vv. 7–8: vö. 1Kir 7,49/

/v. 9: vö. 1Kir 6,36/

(40) Készített azután Hírám üstöket, lapátokat és hintőedényeket. Ezzel bevégezte Hírám az egész munkát, amit az ÚR házához kellett készítenie Salamon király megbízásából: (41) a két oszlopot és a két kerek oszlopfőt, amelyek az oszlopok tetején voltak, a két hálót az oszlopok tetején levő két kerek oszlopfő beborítására, (42) meg négyszáz gránátalmát a két hálóra, két sor gránátalmát egy-egy hálóra, az oszlopokon levő két kerek oszlopfő beborítására;

(43) a tíz állványt és az állványokra tíz mosdóedényt; (44) egy tengert és tizenkét bikát a tenger alá; (45) továbbá fazekakat, lapátokat és hintőedényeket, és mindazt a fölszerelést,

tiszta rézből készítette el Húrám mester az ÚR háza számára Salamon király megbízásából. (17) A Jordán környékén öntette ezeket a király az agyagos földben, Szukkót és Cerédá között. (18) Mindezt az egész fölszerelést (...) nagy mennyiségben csináltatta Salamon, mert nem kellett tekintettel lenniük a réz súlyára.

(19) Elkészíttette Salamon a többi fölszerelést is az Isten házához: az aranyoltárt, az (...)asztalokat, azokon voltak a szent kenyerek, (20) a lámpatartókat és azok mécseseit színaranyból, (...) hogy égjenek rendeltetésük szerint a szentek szentje előtt; (21) a virágokat, a mécseket és a koppantókat is aranyból, mégpedig tiszta aranyból; (22) azután a (...) késeket, hintőedényeket, kanalakat és szenesserpenyőket színaranyból, valamint a templom bejáratát,

a szentek szentjébe nyíló szárnyasajtót és a templom szentélyének a szárnyasajtóját aranyból.

5 (1) Amikor befejezték mindazt a munkát, amit Salamon (...) végeztetett az ÚR háza számára, bevitte Salamon azt az ezüstöt, aranyat és egyéb tárgyakat, amelyeket apja, Dávid szentelt oda ajándéknak, és elhelyezte Isten házában a kincsei közé.

*2Krón 5,2–14: A szövetségládát a templomba viszik
(vö. 1Kir 8,1–11)*

(2) Akkor összegyűjtötte Salamon Izráel véneit és minden törzsfőjét, Izráel fiainak családfőit (...) Jeruzsálembe, hogy elvigyék az ÚR szövetségládáját Dávid városából, azaz Sionból. (3) Összegyűlekeztek tehát (...) a királyhoz mindezek az izráeli férfiak (...) a hetedik hónapban, az ünnepen.

(4) Amikor Izráel vénei mind megérkeztek, a lévíták fölemelték a ládát, (5) és föl vitték a(...) ládát(...)t, meg a kijelentés sátrát és a szentély egész fölszerelését, amely a sátorban volt. A papok és a lévíták vitték azokat. (6) Salamon király és Izráel egész közössége, amely megjelent nála, ott volt (...) a láda előtt. Olyan sok juhot és marhát áldoztak, hogy sem számbavenni, sem megszámolni nem lehetett. (7) Azután bevitték a papok az ÚR szövetségládáját a helyére, a templom legbelső részébe, a szentek szentjébe, a kerúbok szárnyai alá. (8) A kerúbok ugyanis kiterjesztették szárnyaikat a láda helye fölé, és betakarták a kerúbok fölülről a ládát és annak rúdait. (9) A rudak olyan hosszúak voltak, hogy a ládához tartozó rudak végei láthatók voltak a szentek szentje felől, de kívülről már nem voltak láthatók. Ott vannak még ma is. (10) Nem volt a ládában más, csak a

amit fényesre csiszolt rézből készített el Hírám (...) az ÚR háza számára Salamon király megbízásából. (46) A Jordán környékén öntette ezeket a király földben lévő formákban, Szukkót és Cárétán között. (47) (...) Az egész fölszerelést a nagyon nagy mennyiség miatt méretlenül hagyta Salamon, mert nem kellett tekintettel lenniük a réz súlyára.

(48) Elkészíttette Salamon a többi fölszerelést is az ÚR házához: az aranyoltárt, az aranyasztal(...)t, amelyen a szent kenyerek voltak, (49) a lámpatartókat (...) színaranyból a szentek szentje elé, ötöt jobbról, ötöt balról (...); a virágokat, a mécseket és a koppantókat is aranyból (...);

(50) azután a tálakat, késeket, hintőedényeket, kanalakat és szenesserpenyőket színaranyból; valamint a sarokpántokat a templom belsejében, a szentek szentjébe vezető szárnyasajtóhoz és a templom szentélyének a szárnyasajtójához aranyból.

(51) Amikor befejezték mindazt a munkát, amit Salamon király végeztetett az ÚR háza számára, bevitte Salamon azt az ezüstöt, aranyat és egyéb tárgyakat, amelyeket apja, Dávid szentelt oda ajándéknak, és elhelyezte az ÚR házában a kincsei közé.

(1) Akkor összegyűjtötte Salamon Izráel véneit és minden törzsfőjét, Izráel fiainak családfőit Salamon királyhoz Jeruzsálembe, hogy elvigyék az ÚR szövetségládáját Dávid városából, azaz Sionból. (2) Összegyűlekeztek tehát Salamon királyhoz mindezek az izráeli férfiak Étánim havában, azaz a hetedik hónapban, az ünnepen.

(3) Amikor Izráel vénei mind megérkeztek, a papok fölemelték a ládát, (4) és föl vitték az ÚR ládáját meg a kijelentés sátrát és a szentély egész fölszerelését, amely a sátorban volt. A papok és a lévíták vitték azokat. (5) Salamon király és Izráel egész közössége, amely megjelent nála, ott volt vele együtt a láda előtt. Olyan sok juhot és marhát áldoztak, hogy sem számbavenni, sem megszámolni nem lehetett. (6) Azután bevitték a papok az ÚR szövetségládáját a helyére, a templom legbelső részébe, a szentek szentjébe, a kerúbok szárnyai alá. (7) A kerúbok ugyanis kiterjesztették szárnyaikat a láda helye fölé, és betakarták a kerúbok fölülről a ládát és annak rúdait. (8) A rudak olyan hosszúak voltak, hogy a szentélyből a rudak végei láthatók voltak a szentek szentje felől, de kívülről már nem voltak láthatók. Ott vannak még ma is. (9) Nem volt a ládában más, csak a

két (...)tábla, amelyeket Mózes adott a Hóreben, amikor az ÚR szövetséget kötött Izráel fiaival, miután kivonultak Egyiptom (...)ból. (11) Amikor a papok kijöttek a szentélyből - az ott levő papok ugyanis mindnyájan megszentelték magukat, beosztásukra való tekintet nélkül -, (12) fölállt az oltártól keletre valamennyi énekes lévita, tehát Ászáf, Hémán és Jedútún a fiaikkal és testvéreikkel együtt fehér ruhába öltözve, cintányérokkal, lantokkal és citerákkal, és velük együtt száz-húsz harsonát fújó pap. (13) A harsonásoknak meg az énekeseknek egyaránt az volt a tisztük, hogy összehangolva zengjék az ÚR dicséretét és magasztalását. Amikor hangosan szóltak a harsonák, a cintányérok és a hangszerek, és dicsérték az URat, mert ő jó, és örökké tart szeretete, akkor a házat, az ÚR házat felhő töltötte be, (14) úgyhogy a papok a felhő miatt nem tudtak odaállni, hogy szolgálatukat végezzék, mert az ÚR dicsősége betöltötte az Isten házát.

2Krón 6,1–7,3: Salamon templomszentelési imája (vö. 1Kir 8,12–61)

6 (1) Akkor ezt mondta Salamon: Az ÚR mondta, hogy homályban kíván lakni. (2) (...) Házat építettem neked lakásul, marandót, örök lakóhelyül. (3) Azután megfordult a király, és megáldotta Izráel egész gyülekezetét, miközben Izráel egész gyülekezete állt. (4) Ezt mondta: Áldott az ÚR, Izráel Istene, aki ígéretet tett apámnak, Dávidnak és azt hatalmával be is teljesítette. Ezt mondta: (5) Attól a naptól fogva, hogy kihoztam népemet (...) Egyiptom földjéről, nem választottam várost Izráel egyetlen törzséből sem azért, hogy házat építsenek, és hogy ott legyen az én nevem. És nem választottam ki senkit, hogy fejedelme legyen népemnek, Izráelnek. (6) De most kiválasztottam Jeruzsálemet, hogy ott legyen nevem, és kiválasztottam Dávidot, hogy népemnek, Izráelnek a vezetője legyen. (7) De amikor apám, Dávid, házat akart építeni Izráel Istene, az ÚR nevének tiszteletére, (8) akkor ezt mondta apámnak, Dávidnak az ÚR: Azzal, hogy házat akartál építeni az én nevem tiszteletére, jót akartál. (9) De te nem építheted föl azt a házat, hanem a fiad, aki a te véredből származik, ő építi majd föl azt a házat nevem tiszteletére. (10) Az ÚR beteljesítette ígéretét, amit tett, mert amikor én apámnak, Dávidnak a helyére léptem, és Izráel trónjára ültem, ahogyan megígérte az ÚR, fölépítettem ezt a házat, Izráel Istene, az ÚR nevének tiszteletére. (11) És elhelyeztem ott a ládát, abban van az ÚR szövetsége, amelyet Izráel fiaival kötött.

(...)

(12) Azután odaállt Salamon az ÚR oltára elé, Izráel egész gyülekezetével szemben, és ki-

két kőtábla, amelyeket Mózes helyezett bele a Hóreben, amikor az ÚR szövetséget kötött Izráel fiaival, miután kivonultak Egyiptom földjéről. (10) Amikor a papok kijöttek a szentélyből,

(...)

akkor felhő töltötte be (...) az ÚR házát,

(11) úgyhogy a papok a felhő miatt nem tudtak odaállni, hogy szolgálatukat végezzék, mert az ÚR dicsősége betöltötte az ÚR házát.

(12) Akkor ezt mondta Salamon: Az ÚR mondta, hogy homályban kíván lakni. (13) Én pedig lám, házat építettem neked lakásul, marandót, örök lakóhelyül. (14) Azután megfordult a király, és megáldotta Izráel egész gyülekezetét, miközben Izráel egész gyülekezete állt. (15) Ezt mondta: Áldott az ÚR, Izráel Istene, aki ígéretet tett apámnak, Dávidnak, és azt hatalmával be is teljesítette. Ezt mondta: (16) Attól a naptól fogva, hogy kihoztam népemet, Izráelt Egyiptom (...)ból, nem választottam várost Izráel egyetlen törzséből sem azért, hogy házat építsenek, és hogy ott legyen az én nevem.

(...)

De kiválasztottam Dávidot, hogy népemnek, Izráelnek a vezetője legyen. (17) De amikor apám, Dávid, házat akart építeni Izráel Istene, az ÚR nevének tiszteletére, (18) akkor ezt mondta apámnak, Dávidnak az ÚR: Azzal, hogy házat akartál építeni az én nevem tiszteletére, jót akartál. (19) De te nem építheted föl azt a házat, hanem a fiad, aki a te véredből származik, ő építi majd föl azt a házat nevem tiszteletére. (20) Az ÚR beteljesítette ígéretét, amit tett, mert amikor én apámnak, Dávidnak a helyére léptem, és Izráel trónjára ültem, ahogyan megígérte az ÚR, fölépítettem ezt a házat, Izráel Istene, az ÚR nevének tiszteletére. (21) És helyet készítettem ott a ládának, abban van az ÚR szövetsége, amelyet őseinkkel kötött, amikor kihozta őket Egyiptom földjéről.

(22) Azután odaállt Salamon az ÚR oltára elé, Izráel egész gyülekezetével szemben,

terjesztette kezeit. (13) Salamon ugyanis egy emelvényt készíttetett rézből, és azt a bekerített hely közepén helyeztette el. Hossza öt könyök, szélessége öt könyök, magassága pedig három könyök volt. Föllépett rá, majd térdre esett Izráel egész gyülekezetével szemben, kiterjesztette kezét az ég felé, (14) és ezt mondta: URam, Izráel Istene! Nincs hozzád hasonló Isten sem (...) az égben, sem (...) a földön! Hűségesen megtartod a szolgálattal kötött szövetséget, ha teljes szívűkkel előtted járnak. (15) Megtartottad, amit ígértél szolgáltnak, Dávidnak, az én apámnak. Amit megígértél, hatalmaddal be is teljesítetted a mai napon. (16) Most azért, URam, Izráel Istene, tartsd meg, amit szolgáltnak, Dávidnak, az én apámnak ígértél, amikor ezt mondtad: Nem vesznek ki színem elől utódaid, akik Izráel trónján ülnek, de csak akkor, ha fiaid ügyelnek újukra, és *törvényem szerint* járnak, ahogyan előttem jártál te is. (17) Most azért, URam, Izráel Istene, váljék valóra ígéreted, amelyet szolgáltnak, Dávidnak (...) tettél!

(18) De vajon lakhatik-e Isten a földön az emberekkel? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház, amelyet én építettem! (19) Mégis tekints szolgál imádságára és könyörgésére, URam, Istenem, és hallgasd meg a kiáltást és az imádságot, amikor (...) szolgál színed előtt imádkozik! (20) Nézz nyitott szemmel erre a házra éjjel és nappal, arra a helyre, amelyről azt mondtad, *hogy ott lesz a te neved*. Hallgasd meg az imádságot, amikor szolgál ezen a helyen imádkozik! (21) Hallgasd meg szolgáltnak és népednek, Izráelnek a könyörgését, amikor ezen a helyen imádkoznak! Hallgasd meg lakóhelyedről, a mennyből, hallgasd meg, és bocsáss meg nekik!

(22) Ha majd valaki vétkezik felebarátja ellen, és arra kényszerítik, hogy esküt tegyen, ő pedig idejön, és esküt tesz oltárod előtt ebben a házban, (23) te halld meg a mennyből, és tégy igazságot szolgáltnak ügyében: *fizess meg a bűnösnek*, és olvasd fejére a tettét; az igaznak pedig bizonyítsd be az igazságát, és bánj vele igazsága szerint!

(24) Ha majd néped, Izráel vereséget szenved ellenségétől, mert vétkezik ellened, de azután megtér (...), és vallást tesz nevedről, hozzád imádkozik, és könyörög *színed előtt* ebben a házban, (25) te hallgasd meg a mennyből, bocsásd meg népednek, Izráelnek a vétkét, és hozd vissza arra a földre, amelyet neki és őseinek adtál!

(26) Ha majd bezárul az ég, és nem lesz eső, mert vétkeznek ellened, de azután imádkoznak ezen a helyen, vallást tesznek nevedről, és megtérnek vétkükből, mert megaláztad őket, (27) te hallgasd meg őket a mennyből, és bocsásd meg szolgáltnak és népednek, Izráelnek a

(...)

kiterjesztette kezét az ég felé, (23) és ezt mondta: URam, Izráel Istene! Nincs hozzád hasonló Isten sem fent az égben, sem lent a földön! Hűségesen megtartod a szolgálattal kötött szövetséget, ha teljes szívűkkel előtted járnak. (24) Megtartottad, amit ígértél szolgáltnak, Dávidnak, az én apámnak. Amit megígértél, hatalmaddal be is teljesítetted a mai napon. (25) Most azért, URam, Izráel Istene, tartsd meg, amit szolgáltnak, Dávidnak, az én apámnak ígértél, amikor ezt mondtad: Nem vesznek ki színem elől utódaid, akik Izráel trónján ülnek, de csak akkor, ha fiaid ügyelnek újukra, és *előttem* járnak, ahogyan előttem jártál te is. (26) Most azért (...) Izráel Istene, váljék valóra ígéreted, amelyet szolgáltnak, Dávidnak, az én apámnak tettél!

(27) De vajon lakhatik-e Isten a földön (...)? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház, amelyet én építettem! (28) Mégis tekints szolgál imádságára és könyörgésére, URam, Istenem, és hallgasd meg a kiáltást és az imádságot, amikor ma szolgál színed előtt imádkozik! (29) Nézz nyitott szemmel erre a házra éjjel és nappal, arra a helyre, amelyről azt mondtad: *Ott lesz az én nevem*! Hallgasd meg az imádságot, amikor szolgál ezen a helyen imádkozik! (30) Hallgasd meg szolgáltnak és népednek, Izráelnek a könyörgését, amikor ezen a helyen imádkoznak! Hallgasd meg lakóhelyeden, a mennyben, hallgasd meg, és bocsáss meg nekik!

(31) Ha majd valaki vétkezik felebarátja ellen, és arra kényszerítik, hogy esküt tegyen, ő pedig idejön, és esküt tesz oltárod előtt ebben a házban, (32) te halld meg a mennyből, és tégy igazságot szolgáltnak ügyében: *bizonyítsd rá a bűnösre bűnösségét*, és olvasd fejére a tettét; az igaznak pedig bizonyítsd be az igazságát, és bánj vele igazsága szerint!

(33) Ha majd néped, Izráel vereséget szenved ellenségétől, mert vétkezik ellened, de azután megtér hozzád, és vallást tesz nevedről, hozzád imádkozik, és könyörög *hozzád* ebben a házban, (34) te hallgasd meg a mennyből, bocsásd meg népednek, Izráelnek a vétkét, és hozd vissza arra a földre, amelyet (...) őseinek adtál!

(35) Ha majd bezárul az ég, és nem lesz eső, mert vétkeznek ellened, de azután imádkoznak ezen a helyen, vallást tesznek nevedről, és megtérnek vétkükből, mert megaláztad őket, (36) te hallgasd meg őket a mennyből, és bocsásd meg szolgáltnak és népednek, Izráelnek a

vétkét, sőt tanítsd őket a jó útra, amelyen járniuk kell, és adj esőt földedre, amelyet népednek adtál örökségül!

(28) Ha majd éhínség lesz az országban, vagy dögvész, aszály, rozsda, sáska vagy cserebogár lesz, vagy ha ellenség ostromolja az ország városait, vagy bármilyen csapás és betegség lesz, (29) akkor minden imádságot és könyörgést, amelyet akár egy ember, akár egész néped, Izráel mond el, és ha valaki elismeri, hogy miatta van a csapás és fájdalom, és kiterjeszti a kezét e ház felé, (30) te hallgasd meg lakóhelyedről, a mennyből, bocsáss meg, (...) és bánj mindenkivel tettei szerint, ahogyan megismerted a szívét, hiszen egyedül te ismered az emberek szívét, (31) hogy féljenek téged és járjanak a te utaidon egész életükben, amíg csak azon a földön élnek, amelyet őseinknek adtál.

(32) Még az idegent is, aki nem a te népedből, Izráelből való, de eljön messze földről a te nagy nevedért,

(...) erős kezédért és kinyújtott karodért, ha eljön és imádkozik ebben a házban, (33) te hallgasd meg lakóhelyedről, a mennyből, és tedd meg mindazt, amit az idegen kér tőled, hogy a föld minden népe megismerje nevedet, és úgy féljenek téged, ahogyan néped, Izráel, és tudják meg, hogy a te nevedről nevezték el ezt a házat, amelyet építettem.

(34) Ha majd néped hadba vonul ellenségei ellen, olyan úton, amelyen te küldöd, és imádkozik hozzád e város felé fordulva, amelyet kiválasztottál, és e ház felé, amelyet neved tiszteletére építettem, (35) te hallgasd meg a mennyből imádságukat és könyörgésüket, és pártold ügyüket!

(36) Ha majd vétkeznek ellened, mert nincs ember, aki ne vétkeznék, és megharagszol rájuk, kiszolgáltatod őket ellenségeiknek, és azok fogságba hurcolják őket, (...) távoli vagy közeli ország(...)ba, (37) de aztán szívből megtérnek azon a földön, ahova fogságba vitték őket, ha megtérnek, és így könyörögnek hozzád fogságuk földjén: Vétkeztünk, bűnt követünk el, gonoszul cselekedtünk! - (38) ha tehát teljes szívéből és teljes lelkükből megtérnek hozzád fogságuk földjén, ahol őket fogva tartják, és imádkoznak hozzád országuk felé fordulva, amelyet őseiknek adtál, a város felé, amelyet kiválasztottál, és a ház felé, amelyet neved tiszteletére építettem, (39) hallgasd meg a mennyből, a te lakóhelyedről imádságukat és könyörgésüket, és pártold ügyüket! Bocsásd meg népednek, amit ellened vétettek!

(...)

vétkét, sőt tanítsd őket a jó útra, amelyen járniuk kell, és adj esőt földedre, amelyet népednek adtál örökségül!

(37) Ha majd éhínség lesz az országban, vagy dögvész, aszály, rozsda, sáska vagy cserebogár lesz, vagy ha ellenség ostromolja az ország városait, vagy bármilyen csapás és betegség lesz, (38) akkor minden imádságot és könyörgést, amelyet akár egy ember, akár egész néped, Izráel mond el, és ha valaki elismeri, hogy miatta van a csapás (...) , és kiterjeszti a kezét e ház felé, (39) te hallgasd meg lakóhelyedről, a mennyből, bocsáss meg, cselekedj és bánj mindenkivel tettei szerint, ahogyan megismerted a szívét, hiszen egyedül te ismered minden embernek a szívét, (40) hogy féljenek téged (...) egész életükben, amíg csak azon a földön élnek, amelyet őseinknek adtál.

(41) Még az idegent is, aki nem a te népedből, Izráelből való, de eljön messze földről a te (...) nevedért, (42) mert hallani fognak nagy nevedről, erős kezédről és kinyújtott karodról, ha eljön és imádkozik ebben a házban, (43) te hallgasd meg lakóhelyedről, a mennyből, és tedd meg mindazt, amit az idegen kér tőled, hogy a föld minden népe megismerje nevedet, és úgy féljenek téged, ahogyan néped, Izráel, és tudják meg, hogy a te nevedről nevezték el ezt a házat, amelyet építettem.

(44) Ha majd néped hadba vonul ellensége(...) ellen, olyan úton, amelyen te küldöd, és imádkozik az ÚRhoz e város felé fordulva, amelyet kiválasztottál, és e ház felé, amelyet neved tiszteletére építettem, (45) te hallgasd meg a mennyből imádságukat és könyörgésüket, és pártold ügyüket!

(46) Ha majd vétkeznek ellened, mert nincs ember, aki ne vétkeznék, és megharagszol rájuk, kiszolgáltatod őket ellenségeiknek, és azok fogságba hurcolják őket az ellenség távoli vagy közeli országába, (47) de aztán szívből megtérnek azon a földön, ahova fogságba vitték őket, ha megtérnek, és így könyörögnek hozzád fogvatartóik földjén: Vétkeztünk, bűnt követünk el, gonoszul cselekedtünk! - (48) ha tehát teljes szívéből és teljes lelkükből megtérnek hozzád ellenségeik földjén, akik fogságba vitték őket, és imádkoznak hozzád országuk felé fordulva, amelyet őseiknek adtál, a város felé, amelyet kiválasztottál, és a ház felé, amelyet neved tiszteletére építettem, (49) hallgasd meg a mennyből, a te lakóhelyedről imádságukat és könyörgésüket, és pártold ügyüket! (50) Bocsásd meg népednek, amit ellened vétettek, és minden hűtlenségüket, amiben hűtlenek voltak hozzád, és tedd irgalmassá hozzájuk azokat, akik fogságba viszik őket, hogy irgalmazzanak nekik. (51) Hiszen a te néped és a te örökséged ők, akiket kihaztál Egyiptomból, a vaskohóból.

(40) *Most azért, Istenem, legyen nyitva szemed, és füleddel figyelj az imádságra ezen a helyen.* (41) És most indulj el, ÚRisten, nyugalmad helyére, te és hatalmad ládája! Papjaidat, ÚRisten, vedd körül szabadításoddal, híveid pedig örvendezzenek a jónak! (42) ÚRisten, ne fordulj el föl-kentedtől: gondolj arra, hogy milyen kegyelmes voltál szolgádhoz, Dávidhoz!

*Isten dicsősége betölti a templomot
(vö. 1Kron 5,13–14)*

7 (1) **Amikor befejezte Salamon az (...)** imádkozást, tűz szállt alá az égből, és megemésztette az égőáldozatot és a véresáldozatokat, az ÚR dicsősége pedig betöltötte a templomot. (2) A papok nem tudtak bemenni az ÚR házába, mert az ÚR dicsősége betöltötte az ÚR házát. (3) Izráel fiai mindnyájan látták, amikor leszállt a tűz és az ÚR dicsősége a templomra, ezért arcukkal a földet érintve letérdeltek a köpadlóra. Imádták és magasztalták az URat, mert ő jó, és örökké tart szeretete.

(52) *Nézz nyitott szemmel szolgád könyörgésére és népednek, Izráelnek a könyörgésére; hallgasd meg őket, valahányszor hozzád kiáltanak!* (53) Mert te választottad őket külön örökségedül a föld valamennyi népe közül, ahogyan megmondottad szolgád, Mózes által, amikor kihoztad őseinket Egyiptomból, Uram, ó Uram!

Salamon megáldja a népet

(54) Amikor befejezte Salamon ezt az egész imádságot és könyörgést, amellyel imádkozott az ÚRhoz, fölkelt az ÚR oltára elől, ahol térdelt, és kezét az ég felé terjesztette. (55) Fölkelt tehát, és fennhangon így áldotta meg Izráel egész gyülekezetét: (56) Áldott az ÚR, aki nyugalmat adott népének, Izráelnek egészen úgy, ahogyan megígérte. Egyetlen szó sem veszett el mindabból a jó ígéretből, amit megígért szolgája, Mózes által. (57) Legyen velünk Istenünk, az ÚR, ahogyan őseinkkel volt. Ne hagyjon el bennünket, és ne vessen el magától! (58) Hajlítsa magához szívünket, hogy mindig az ő útjain járjunk, és megtartsuk parancsolatait, rendelkezéseit és végzéseit, amelyeket őseinknek parancsolt. (59) Ezek a szavak pedig, amelyekkel könyörögtem az ÚR színe előtt, legyenek éjjel-nappal Istenünk, az ÚR előtt, hogy pártolja szolgája ügyét és népének, Izráelnek az ügyét szüntelen. (60) Hadd tudja meg a föld minden népe, hogy az ÚR az Isten, nincs más. (61) Legyen a szívetek teljesen Istenünké, az ÚRÉ, járjatok rendelkezései szerint, és tartsátok meg parancsolatait, úgy mint ma!

2Kron 7,4–10: Áldozatok bemutatása (vö. 1Kir 8,62–66)

(4) **Azután a király és (...) az egész nép áldozatot mutatott be az ÚRnak.** (5) **Salamon király (...) huszonkétezer marhát és százhúszezer juhot mutatott be véresáldozatul. Így avatta fel az Isten házát a király és az egész nép.**

(6) A papok pedig szolgálatba álltak, a lévíták is az ÚR minden hangszerével, amelyeket Dávid király készíttetett, hogy magasztalják az URat, mert örökké tart szeretete. Miközben ők előadták Dávid dicséretét, a papok velük szemben trombitáltak, az egész Izráel pedig ott állt.

(7) (...) **Fölszentelte Salamon az udvar középső részét, az ÚR háza előtt, mert ott készítette el az égőáldozatokat (...) és a békeáldozatok kövérjét. A(...) rézoltáron ugyanis,** amelyet Salamon készíttetett, *nem fért el az égőáldozat, az ételáldozat és (...) a kövérje.*

(8) **Így ünnepelt akkor Salamon hét napig egész Izráellel együtt.** Igen sokan gyűltek össze a hamáti úttól fogva Egyiptom patakjáig (...).

(62) Azután a király és vele együtt az egész Izráel áldozatot mutatott be az ÚRnak. (63) Salamon (...) békeáldozatot mutatott be az ÚRnak: huszonkétezer marhát és százhúszezer juhot mutatott be véresáldozatul. Így avatta fel az ÚR házát a király és egész Izráel.

(...)

(64) Ugyanazon a napon **fölszentelte a király az udvar középső részét, az ÚR háza előtt, mert ott készítette el az égőáldozatot, az ételáldozatot és a békeáldozatok kövérjét. Az ÚR színe előtt álló rézoltár(...) ugyanis (...) kicsi volt ahhoz, hogy ráférjen az égőáldozat, az ételáldozat és a békeáldozatnak a kövérje.**

(65) **Így ünnepelt akkor Salamon (...) egész Izráellel együtt. (...) Sokan gyűltek össze a hamáti úttól fogva Egyiptom patakjáig Istenünk-**

(...)

(9) A nyolcadik napon zárőnnepet tartottak, mert az oltár fölavatását hét napig végezték, és az ünnep hét napig tartott. (10) A hetedik hónap huszonharmadik napján elbocsátotta a népet (...) otthonaiba örvendezve és vidám szívvel azért, mert (...) jót cselekedett az ÚR Dáviddal, Salamonnal és népével, Izráellel.

2Krón 7,11–22: Az Úr ígérete és intése Salamonhoz (vö. 1Kir 9,1–9)

(11) Amikor Salamon sikeresen elkészítette az ÚR házát és a királyi palotát (...) és mindazt, amit elkészíttetni szándékozott Salamon az ÚR házában és a maga palotájában, (12) akkor megjelent az ÚR Salomonnak éjjel

(...),

és ezt mondta neki (...): Meghallgattam imádságodat, és kiválasztottam magamnak ezt a helyet az áldozat házául. (13) Ha majd bezárom az eget, és nem lesz eső, vagy parancsolok a sáskáknak, hogy leegyék a földet, vagy ha dögvész bocsátok népemre, (14) de megalázza magát népem, amelyet az én nevemről neveznek, ha imádkoznak, keresik az én orcámat, és megtérnek gonosz utaikról, én is meghallgatom a mennyből, megbocsátom vétküket, és meggyógyítom országukat. (15) Szemem már nyitva van, és fülemmel figyelek az imádságra ezen a helyen. (16) Kiválasztottam és megszentelem ezt a házat (...), hogy itt legyen a nevem mindörökké, itt lesz a szemem és a szívem is mindenkor. (17) És ha te előttem jársz, ahogyan járt apád, Dávid is, (...) és megteszel mindent, amit megparancsoltam neked, rendelkezéseimet és törvényeimet megtartod, (18) akkor állandóvá teszem királyi trónodat (...), ahogyan megígértem apádnak, Dávidnak, mikor ezt mondtam: Nem vesznek ki utódaid, és uralkodnak Izráelben.

(19) Ha azonban (...) elfordultok tőlem (...), és elhagyjátok rendelkezéseimet és parancsolataimat, amelyeket elétek tártam, hanem más isteneket fogtok tisztelni, és azokat imádjátok, (20) akkor kitépem őket földemből, amelyet nekik adtam, ezt a templomot, amelyet nevemnek szenteltem, elvetem színem elől, őket pedig példabeszéd és gúny tárgyává teszem minden nép előtt. (21) És bármilyen feleséges is ez a templom, mégis aki csak elmegy majd mellette, elborzadva (...) kérdezi: Miért bánt így az ÚR ezzel az országgal és ezzel a templommal? (22) És ezt fogják rá felelni: Azért, mert elhagyták az URat, őseik Istenét, aki kihozta őket Egyiptomból, és más istenekhez ragaszkodtak, azokat imádták, és azokat tisztelték. Ezért hozta rájuk (...) mindezt a veszedelmet.

nek, az ÚRnak a színe elé hét napra meg hét napra, azaz tizennégy napra.

(66) A nyolcadik napon

(...)

elbocsátotta a népet. Azok áldották a királyt, és elmentek otthonaikba örvendezve és vidám szívvel azért, mert sok jót cselekedett az ÚR Dáviddal, szolgájával, és népével, Izráellel.

(1) Amikor Salamon befejezte az ÚR házában és a királyi palotájában az építést és mindazt, amit kívánt és meg akart csináltatni Salamon (...), (2) akkor megjelent az ÚR Salomonnak (...) másodszor is, úgy, ahogyan Gibeóban megjelent neki. (3) És ezt mondta neki az ÚR: Meghallgattam imádságodat és könyörgésedet, amikor könyörögtél előttem.

(...)

Megszentelem ezt a házat, amelyet építettél, hogy ide helyezzem a nevem mindörökké, itt lesz a szemem és a szívem is mindenkor. (4) És ha te előttem jársz, ahogyan járt apád, Dávid is, tiszta szívvel és őszintén, és megteszel mindent, amit megparancsoltam neked, rendelkezéseimet és törvényeimet megtartod, (5) akkor állandóvá teszem királyi trónodat Izráelben örökké, ahogyan megígértem apádnak, Dávidnak, mikor ezt mondtam: Nem vesznek ki utódaid Izráel trónjáról.

(6) Ha azonban konokul elfordultok tőlem, ti és utódaitok, és nem tartjátok meg parancsolataimat és rendelkezéseimet, amelyeket elétek tártam, hanem más isteneket fogtok tisztelni, és azokat imádjátok, (7) akkor kiirtom Izráelt arról a földről, amelyet nekik adtam, ezt a templomot, amelyet nevemnek szenteltem, elvetem színem elől, Izráel pedig példabeszéd és gúny tárgyává lesz minden nép előtt. (8) És bármilyen feleséges is ez a templom, mégis aki csak elmegy majd mellette, elborzadva szisszen föl, és ezt kérdezi: Miért bánt így az ÚR ezzel az országgal és ezzel a templommal? (9) És ezt fogják rá felelni: Azért, mert elhagyták az URat, az ő Istenüket, aki kihozta őseiket Egyiptomból, és más istenekhez ragaszkodtak, azokat imádták, és azokat tisztelték. Ezért hozta rájuk az ÚR mindezt a veszedelmet.

2Krón 8,1–11: Salamon egyéb építkezései (vö. 1Kir 9,10–24)

8 (1) Annak a húsz esztendőnek az eltelte után, ameddig Salamon (...) az ÚR templomát és a maga palotáját fölépítette, (2) azokat a városokat is kiépítette Salamon, amelyeket Húrám adott Salamonnak, és izráelieket telepített oda.

(3) Azután Salamon Hamát-Cóbá ellen ment, és hatalmába kerítette. **(4) És kiépítette**

(...) Tadmórt a pusztában (...) és az összes raktárvárost, amelyeket Hamátban kezdett építeni. (5) Ezután kiépítette (...) Felső-Béthórónt és Alsó-Béthórónt erődített városokká várfalakkal, kapukkal és zárukkal. **(6) Baalátot**

(...) és az összes raktárvárost, amelyek Salamonéi voltak, a harci kocsik összes városát, a lovasok városait, és mindent, amihez csak kedve támadt Salamonnak, kiépítettett Jeruzsálemben, a Libánonon és birodalma egész területén.

(7) A hettiták, emóriak, perizziek, hivviek és jebúsiak közül megmaradt egész népet, akik nem tartoztak Izráél (...)hez, (8) meg fiaikat, akik utánuk az országban megmaradtak, mert nem semmisítették meg őket Izráél fiai, kényszer munkásokká tette Salamon; még ma is azok. (9) Izráél fiai közül azonban senkit sem kényszerített Salamon szolgálatra a munkáinál, mert ezek harcosok voltak, (...) vezérei, tisztjei, meg harci kocsijainak és lovasainak a parancsnokai. (10) Salamon király helyőrségeinek a parancsnokai kétszázötvenen voltak, ezek álltak a hadinép élén.

(11) Azután fölvitte Salamon a fáraó leányát Dávid városából abba a palotába, amelyet neki építettett, mert ezt mondta: Ne lakják a feleségem Izráél királyának, Dávidnak a palotájában, mert szent hely az, mivel oda került az ÚR ládája.

(10) Annak a húsz esztendőnek az eltelte után, ameddig Salamon ezt a két házat, az ÚR templomát és a királyi palotát(...)t fölépítette, (11) mialatt Hírám, Tirusz királya annyi cédrusfát, ciprusfát és aranyat szállított Salamonnak, amennyit csak kívánt, Salamon király húsz várost adott Hírámnak Galilea földjén. (12) Amikor azonban Hírám elment Tiruszból, hogy megnézzé a városokat, amelyeket Salamon adott neki, nem volt megelégedve velük. (13) Ezért azt mondta: Miféle városokat adtál nekem, atyámfia?! Ezért nevezik azokat Kábúl földjének mindmáig. (14) Pedig Hírám százhusz talentum aranyat küldött a királynak.

(15) Ilyen kényszer munkát vetett ki Salamon király, hogy megépíthesse az ÚR templomát és a maga palotáját, meg Millót és Jeruzsálem várfalát, továbbá Hácórt, Megiddót és Gézert. (16) Fölvont ugyanis a fáraó, Egyiptom királya, elfoglalta és fölperzselté Gézert, a városban lakó kánaániakat pedig legyilkolta, majd leányának, Salamon feleségének adta nászajándékkul. **(17) Ezután fölépítette Salamon Gézert és Alsó-Béthórónt (...), (18) Baalátot és Tadmórt a pusztában, az országban, (19) és az összes raktárvárost, amelyek**

Salamonéi voltak, a harci kocsik (...) városait, a lovasok városait, és (...) amihez csak kedve támadt Salamonnak, kiépítettett Jeruzsálemben, a Libánonon és birodalma egész területén.

(20) Az emóriak, hettiták, perizziek, hivviek és jebúsiak közül megmaradt egész népet, akik nem tartoztak Izráél fiaikhoz, (21) meg fiaikat, akik utánuk az országban megmaradtak, mert nem tudták kiirtani őket Izráél fiai, kényszer munkásokká tette Salamon; még ma is azok. (22) Izráél fiai közül azonban senkit sem kényszerített Salamon szolgálatra (...), mert ezek harcosok voltak, udvari emberei, vezérei, tisztjei, meg harci kocsijainak és lovasainak a parancsnokai. (23) Azok a munkavezetők, akik Salamon munkáit irányították, ötszázötvenen voltak; ők végeztették a munkát a néppel.

(24) Amikor a fáraó leánya fölment Dávid városából abba a palotába, amelyet neki építettett, akkor építette meg Millót is.

2Kron 8,12–18: Istentiszteleti rendelkezések (vö. 1Kir 9,25–28)

(12) Salamon akkor égőáldozatokat mutatott be az ÚRnak, az ÚRnak azon az oltárán, amelyet a csarnok elé építtetett (...).

(13) Minden napon: a nyugalomnapokon, újholdkor és az évenként háromszor tartandó megszbott ünnepeken, mégpedig a kovásztalan kenyerek ünnepén, a hetek ünnepén és a sátoros ünnepen, annak a napnak az előírása szerint kellett áldozni, ahogyan Mózes parancsolta. (14) Megállapította apjának, Dávidnak a rendelkezése szerint a papok szolgálati beosztását és a lévíták feladatát, hogy dicséretet énekeljenek, és végezzék szolgálatukat a papok mellett mindennap, annak a napnak az előírása szerint; meg a kapuórség beosztását az egyes kapuknál, mert így szólt Dávidnak, Isten emberének a parancsa. (15) Semmiben sem tértek el attól, amit a király parancsolt a papoknak és a lévítáknak, még a kincsek dolgában sem.

(16) Így készült el Salamon minden munkája az ÚR temploma megalapozásától az ÚR temploma teljes befejezéséig.

(17) Akkor elment Salamon (...) Ecjón-Geberbe és Élótba, amelyek (...) a (...) tenger partján voltak Edóm országában. (18) Húrám ugyanis hajókat küldött neki szolgálóival. Ezek a szolgálók (...) ismerték a tengert, és Salamon szolgálóival együtt eljutottak Ófirba; hoztak onnan négyszázötven talentum aranyat, és Salamon királynak vitték.

(25) Salamon évenként háromszor égőáldozatokat mutatott be és békeáldozatokat (...) azon az oltáron, amelyet az ÚRnak építtetett, és azon füstölögtetett az ÚR színe előtt, miután

(...)

befejezte a (...) templom építését.

(26) Hajókat is csináltatott Salamon király Ecjón-Geberben (...), amely Élót mellett a Vörös-tenger partján volt Edóm országában. (27) És elküldte Hírám a hajókon Salamon szolgálóival együtt a maga szolgálóit, akik hajósok voltak, és ismerték a tengert. (28) És (...) eljutottak Ófirba; hoztak onnan négyszázhusz talentum aranyat, és Salamon királynak vitték.

2Kron 9,1–12: Sába királynője meglátogatja Salamont (vö. 1Kir 10,1–13)

9 (1) Sába királynője hallotta a hírét Salamonnak (...), azért eljött, hogy próbára tegye Salamont találós kérdésekkel. Megérkezett Jeruzsálembe Salamonhoz igen tekintélyes kísérettel és tevékkel, amelyek balzsamot, töméntelen aranyat és drágakövet hoztak. (...) És beszélt vele mindenről, amit kigondolt. (2) De Salamon megfelelt minden szavára, és nem volt egyetlen olyan rejtélyes szó sem, amelyikre Salamon ne tudott volna megfelelni.

(3) Amikor Sába királynője látta Salamon (...) bölcsességét és a palotát, amelyet építtetett, (4) az asztalán levő ételeket, az udvari emberek ülésrendjét, a felszolgálók magatartását és öltözetét, a pohárnokokat és azok öltözetét, valamint a följáróját, amelyen az ÚR házába szokott följárni, még a lélegzete is elállt, (5) és ezt mondta a királynak: Igaz volt, amit országomban hallottam dolgaidról és bölcsességedről, (6) de nem hittem azoknak a beszédeknek, míg magam

(1) Sába királynője hallotta a hírét Salamonnak és az ÚR nevének, azért eljött, hogy próbára tegye őt találós kérdésekkel. (2) Megérkezett Jeruzsálembe (...) igen tekintélyes kísérettel és tevékkel, amelyek balzsamot, igen sok aranyat és drágakövet hoztak. Elment Salamonhoz, és beszélt vele mindenről, amit kigondolt. (3) De Salamon megfelelt minden szavára, és nem volt egyetlen olyan rejtélyes szó sem, amelyikre a király ne tudott volna megfelelni.

(4) Amikor Sába királynője látta Salamon nagy bölcsességét és a palotát, amelyet építtetett, (5) az asztalán levő ételeket, az udvari emberek ülésrendjét, a felszolgálók magatartását és öltözetét, a pohárnokait (...), valamint az égőáldozatát, amelyet az ÚR házában szokott bemutatni, még a lélegzete is elállt, (6) és ezt mondta a királynak: Igaz volt, amit országomban hallottam dolgaidról és bölcsességedről, (7) de nem hittem azoknak a beszédeknek, míg magam

el nem jöttem, és saját szememmel meg nem láttam. Nekem még a felét sem mondták el nagy bölcsességednek (...) . Felülmúlod azt a hírt, amelyet hallottam. (7) Boldogok az embereid, és boldogok azok a szolgák, akik állandóan előtted állnak, és hallgatják bölcs szavaidat! (8) Áldott legyen Istened, az ÚR, aki kedvét lelte benned, és (...) trónjára emelt, az ÚRnak, a te Istenednek a királyként! Mivel Istened szereti Izráelt, és fenn akarja tartani örökké, azért rendelt királlyá följük téged, hogy jogot és igazságot szolgáljass. (9) Azután adott a királynak százhusz talentum aranyat és igen sok balzsamot meg drágakövet. Soha sem volt ahhoz fogható (...) balzsam, mint amelyet Sába királynője adott Salamon királynak. (10) Hírák szolgái meg Salamon szolgái, akik aranyat szállítottak Ófírból, (...) ébenfát meg drágaköveket is hoztak (...). (11) A király az ébenfából lépcsőket készített az ÚR házába és a királyi palotába, az énekeseknek pedig citerákat és lantokat. (...) Nem is láttak ilyet azelőtt Júda országában. (12) Salamon király is adott Sába királynőjének mindent, ami megtetszett neki, és amit csak kért, de mást, mint amit ő hozott a királynak.

Azután visszatért országába szolgáljaival együtt.

el nem jöttem, és saját szememmel meg nem láttam. Nekem még a felét sem mondták el. (...) Bölcsességed(...) és gazdagságod felülmúlja azt a hírt, amelyet hallottam. (8) Boldogok az embereid, és boldogok azok a szolgák, akik állandóan előtted állnak, és hallgatják bölcs szavaidat! (9) Áldott legyen Istened, az ÚR, aki kedvét lelte benned, és Izráel trónjára emelt (...)!

Mivel az ÚR szereti Izráelt

(...) örökké, azért tett királlyá (...) téged, hogy jogot és igazságot szolgáljass. (10) Azután adott a királynak százhusz talentum aranyat és igen sok balzsamot meg drágakövet. Soha sem érkezett ahhoz fogható mennyiségű balzsam, mint amennyit Sába királynője adott Salamon királynak. (11) Hírák hajói (...), melyek aranyat hoztak Ófírből, igen sok ébenfát meg drágakövet is hoztak Ófírből. (12) A király az ébenfából oszlopokat készített az ÚR házába és a királyi palotába, az énekeseknek pedig citerákat és lantokat. Sohasem hoztak olyan ébenfát, nem is láttak olyant a mai napig sem. (13) Salamon király is adott Sába királynőjének mindent, ami megtetszett neki, és amit csak kért, még azon kívül, amit Salamon királyi módon ajándékozott neki. Azután visszatért országába szolgáljaival együtt.

2Kron 9,13–28: Salamon gazdagsága (vö. 1Kir 10,14–29)

(13) Annak az aranynak a súlya, amely Salamonhoz egy évben befolyt, hatszázhatvanhat talentum volt, (14) azon kívül, amit az árusok és a kereskedők hoztak. Az arab királyok és a birodalom helytartói is hoztak aranyat és ezüstöt Salamonnak. (15) Csináltatott Salamon király kétszáz hosszú pajzsot vert aranyból; mindegyik hosszú pajzshoz hatszáz sekel vert aranyat használtak fel. (16) Továbbá háromszáz kerek pajzsot vert aranyból; mindegyik kerek pajzshoz három mina aranyat használtak fel. Ezeket a király a Libanon-erdő palotában helyezte el.

(17) Csináltatott a király egy nagy elefántcsont trónt, és bevonatta színarannyal. (18) Hat lépcsője volt a trónnak, és aranyzsámoly volt a trónhoz erősítve. Az ülőhely két oldalán karjai voltak, és két oroszlánalak állt a karok mellett. (19) Tizenkét oroszlánalak állt a hat lépcső mindkét oldalán. Nem csináltak ilyet egyetlen országban sem. (20) Salamon király minden ivóedénye aranyból volt, a Libanon-erdő palota minden edénye is tiszta aranyból volt. Az ezüstöt semmire sem becsülték Salamon idejében. (21) Mert a király hajói Tarsisban jártak Hírák szolgáljaival együtt. Háromévenként egyszer érkeztek vissza a Tarsis-hajók, és hoztak aranyat, ezüstöt, elefántcsontot, majmokat

(14) Annak az aranynak a súlya, amely Salamonhoz egy évben befolyt, hatszázhatvanhat talentum volt, (15) azon kívül, ami az árusok és a kereskedők jövedelméből, valamint az arab királyoktól és a birodalom helytartóitól befolyt.

(16) Csináltatott Salamon király kétszáz hosszú pajzsot vert aranyból; mindegyik hosszú pajzshoz hatszáz sekel (...) aranyat használtak fel. (17) Továbbá háromszáz kerek pajzsot vert aranyból; mindegyik kerek pajzshoz három mina aranyat használtak fel. Ezeket a király a Libanon-erdő palotában helyezte el.

(18) Csináltatott a király egy nagy elefántcsont trónt, és bevonatta színarannyal. (19) Hat lépcsője volt a trónnak, és a trón teteje hátul kerek volt. Az ülőhely két oldalán karjai voltak, és két oroszlánalak állt a karok mellett. (20) Tizenkét oroszlánalak állt a hat lépcső mindkét oldalán. Nem csináltak ilyet egyetlen országban sem. (21) Salamon király minden ivóedénye aranyból volt, a Libanon-erdő palota minden edénye is tiszta aranyból volt, nem ezüsből, mert azt semmire sem becsülték Salamon idejében. (22) Mert a király Tarsis-hajói a tengeren Hírák hajóival jártak. Háromévenként egyszer érkeztek vissza a Tarsis-hajók, és hoztak aranyat, ezüstöt, elefántcsontot, majmokat

és pávákat.

(22) Salamon király nagyobb volt a föld minden királyánál gazdagságban és bölcsességben. (23) És a föld összes királyai igyekeztek Salamonhoz eljutni, hogy hallhassák bölcsességét, amelyet Isten adott a szívébe. (24) Mindegyik hozott ajándékot: ezüst- és aranytárgyakat, díszes ruhákat és fegyvereket, balzsamot, meg lovakat és öszvéreket. Így volt ez évről évre.

(25) (...) És négyezer lovat és harci kocsit befogadó istállói lettek Salamonnak, és tizenkétezer lovasa, és ezeket a harci kocsik városaiban és Jeruzsálemben, a király mellett helyezte el. (26) Így uralkodott minden király felett az Eufrátesztől a filiszteusok földjéig és Egyiptom határáig. (27) A király elérte, hogy annyi lett Jeruzsálemben az ezüst, mint a kő, és annyi lett a cédrus, mint amennyi a vadfügefa az alföldön. (28) (...) Egyiptomból és egyéb országokból szállították a lovakat

(...).

2Kron 9,29–31: Salamon halála (vö. 1Kir 11,41–43)

(29) Salamon történetének egyéb részei elejétől végig (...) meg vannak írva Nátán próféta történetében, a silói Ahijá prófécijában és Jedó látnoknak Jeroboámról, Nebát fiáról írt látomásaiban. (30) Salamon negyven évig uralkodott Jeruzsálemben egész Izráelen. (31) Azután Salamon pihenni tért őseihez, és eltemették apjának, Dávidnak a városában.

Utána a fia, Roboám lett a király.

és pávákat.

(23) Salamon király nagyobb volt a föld minden királyánál gazdagságban és bölcsességben. (24) És az egész földről (...) igyekeztek Salamonhoz eljutni, hogy hallhassák bölcsességét, amelyet Isten adott a szívébe. (25) Mindenki hozott ajándékot: ezüst- és aranytárgyakat, díszes ruhákat és fegyvereket, balzsamot, meg lovakat és öszvéreket. Így volt ez évről évre.

(26) Gyűjtött Salamon harci kocsikat és lovasokat. És ezernégy száz harci kocsija lett neki, és tizenkétezer lovasa, és ezeket a harci kocsik városaiban, és Jeruzsálemben, a király mellett helyezte el.

(...)

(27) A király elérte, hogy annyi lett Jeruzsálemben az ezüst, mint a kő, és annyi lett a cédrus, mint amennyi a vadfügefa az alföldön. (28) Salamonnak Egyiptomból és Kevéből szállították a lovakat, a király kereskedői szereztek Kevéből megszabott áron: (29) egy hadi szekeret hatszáz ezüstért hoztak el Egyiptomból, egy lovat pedig százötvenért. Ugyancsak az ő közvetítésükkel szállították tovább ezeket a hettita királyoknak és az arám királyoknak.

(41) Salamon történetének a többi része, mindaz, amit véghezvitt, továbbá a bölcsessége, meg vannak írva Salamon történetének a könyvében. (42) Az az idő, ameddig Salamon Jeruzsálemben egész Izráelen uralkodott, negyven esztendő volt.

(43) Azután Salamon pihenni tért őseihez, és eltemették apjának, Dávidnak a városában.

Utána a fia, Roboám lett a király.

2Kron 10,1–11,4: Az ország kettészakadása (vö. 1Kir 12,1–24)

10 (1) Roboám elment Sikembe, mert Sikembe ment egész Izráel, hogy királlyá tegye őt. (2) Meghallotta ezt Jeroboám, Nebát fia, aki (...) Egyiptomban volt, ahová Salamon király elől menekült. Jeroboám (azonban) visszatért Egyiptomból, (3) amikor érte küldtek, és hazahívták őt. Jeroboám egész Izráellel (...) együtt eljött, és így beszélt Roboámhoz: (4) Apád súlyos igát rakott ránk, te azért most könnyíts azon a súlyos szolgálaton és nehéz igán, amelyet apád ránk rakott; akkor szolgálunk neked. (5) Ő így felelt nekik: (...) Három nap múlva térjete vissza hozzám! A nép tehát elment.

(6) Ekkor Roboám király tanácskozott a

(1) Roboám elment Sikembe, mert Sikembe ment egész Izráel, hogy királlyá tegye őt. (2) Meghallotta ezt Jeroboám, Nebát fia, aki ekkor még Egyiptomban volt, ahová a király, Salamon elől menekült. Jeroboám (tehát) Egyiptomban tartózkodott, (3) amikor érte küldtek, és hazahívták őt. Jeroboám Izráel egész gyülekezetével együtt eljött, és így beszélt Roboámhoz: (4) Apád súlyos igát rakott ránk, te azért most könnyíts azon a súlyos szolgálaton és nehéz igán, amelyet apád ránk rakott; akkor szolgálunk neked. (5) Ő így felelt nekik: Menjete el, három nap múlva térjete vissza hozzám! A nép tehát elment.

(6) Ekkor Roboám király tanácskozott a

vénékkel, akik apja, Salamon szolgálatában álltak, amíg élt, és ezt kérdezte: Mit tanácsoltok, milyen választ adjak ennek a népnek? (7) Azok így szóltak hozzá: Ha te (...) jó leszel ehhez a néphez, *kegyesen fogadod őket*, ha (...) jóságosan beszélsz velük, akkor mindig a szolgáid lesznek. (8) De ő nem fogadta meg a vének tanácsát, amelyet tanácsoltak neki, hanem tanácskozott az ifjakkal is, akik vele együtt nőttek fel, és az ő szolgálatára álltak. (9) Ezt kérdezte tőlük: Mit tanácsoltok? Milyen választ adjunk ennek a népnek, amely így szólt hozzám: Tedd könnyebbé az igát, amelyet apád rakott ránk?! (10) Az ifjak, akik vele együtt nőttek fel, így szóltak hozzá: Ezt mondd (...) a népnek, amely így szólt hozzád: Apád megnehezítette igánkat, te azért könnyítsd meg azt rajtunk! *Ezt mondd nekik: Az én kisujjam is vastagabb apám derekánál.* (11) Ha tehát apám nehéz igával terhelt meg benneteket, én még nehezebbé teszem igátokat. Apám ostorral tanított fegyelemre benneteket, én meg majd szeges korbáccsal (...)!

(12) Harmadnapra elment Jeroboám és az egész nép Roboámhoz, ahogyan meghagyta a király, hogy térjenek vissza hozzá harmadnapra. (13) De a király keményen válaszolt *nekik*. Nem fogadta meg Roboám király a vének tanácsát, (...) (14) hanem az ifjak tanácsa szerint így szólt hozzájuk: Apám nehéz igát rakott rátok, de én még nehezebbé teszem *azt*.

Apám ostorral tanított fegyelemre benneteket, én pedig majd szeges korbáccsal (...)!

(15) Nem hallgatott a király a népre, mert *Isten* rendelte így, hogy beteljesítse az ÚR azt az ígését, amelyet a silói Ahijjá által mondott (...) Jeroboámnak, Nebát fiának. (16) Amikor látta az egész Izráel, hogy a király nem hallgat rájuk, *ilyen választ adott a nép a királynak: Mi közünk nekünk Dávidhoz? Nincs közösségünk Isai fiával! Térj sátraidba, Izráel! Törődj, Dávid, a magad házával!*

Egész Izráel tehát hazament. (17) Roboám pedig Izráel fiai közül csak azoknak maradt a királya, akik Júda városaiban laktak. (18) Roboám király ugyan kiküldte *Hadórámot*, a kényszermunkák felügyelőjét, de *Izráel fiai megkövezték*, és meghalt. Ekkor Roboám király gyorsan harci kocsijára szállt, és Jeruzsálembe menekült. (19) Izráel tehát elpártolt Dávid házáól. Így van ez még ma is.

(...)

11 (1) Amikor Roboám visszaérkezett Jeruzsálembe, összegyűjtötte Júda (...) házát és Benjámin (...)t, száznolcvanezer válogatott harcost, hogy megtámadják Izráel (...)t, és

vénékkel, akik apja, Salamon szolgálatában álltak, amíg élt, és ezt kérdezte: Mit tanácsoltok, milyen választ adjak ennek a népnek? (7) Azok így szóltak hozzá: Ha te most *szolgálatkész leszel* ehhez a néphez, *és engedsz nekik*, ha válaszodban jóságosan beszélsz velük, akkor mindig a szolgáid lesznek. (8) De ő nem fogadta meg a vének tanácsát, amelyet tanácsoltak neki, hanem tanácskozott az ifjakkal is, akik vele együtt nőttek fel, és az ő szolgálatára álltak. (9) Ezt kérdezte tőlük: Mit tanácsoltok? Milyen választ adjunk ennek a népnek, amely így szólt hozzám: Tedd könnyebbé az igát, amelyet apád rakott ránk?! (10) Az ifjak, akik vele együtt nőttek fel, így szóltak hozzá: Ezt mondd ennek a népnek, amely így szólt hozzád: Apád megnehezítette igánkat, te azért könnyítsd meg azt rajtunk! *Így beszélj velük: Az én kisujjam is vastagabb apám derekánál.* (11) Ha tehát apám nehéz igával terhelt meg benneteket, én még nehezebbé teszem igátokat. Apám ostorral tanított fegyelemre benneteket, én meg majd szeges korbáccsal foglak megtanítani!

(12) Harmadnapra elment Jeroboám és az egész nép Roboámhoz, ahogyan meghagyta a király, hogy térjenek vissza hozzá harmadnapra. (13) De a király keményen válaszolt *a népnek*. Nem fogadta meg (...) a vének tanácsát, amit adtak neki, (14) hanem az ifjak tanácsa szerint így szólt hozzájuk: Apám nehéz igát rakott rátok, de én még nehezebbé teszem *igátokat*. Apám ostorral tanított fegyelemre benneteket, én pedig majd szeges korbáccsal foglak megtanítani! (15) Nem hallgatott a király a népre, mert *az ÚR* rendelte így, hogy beteljesítse (...) azt az ígését, amelyet a silói Ahijjá által mondott az ÚR Jeroboámnak, Nebát fiának. (16) Amikor látta az egész Izráel, hogy a király nem hallgat rájuk, *így válaszolt a nép a királynak: Mi közünk nekünk Dávidhoz? Nincs közösségünk Isai fiával! Térj sátraidba, Izráel! Törődj, Dávid, a magad házával!*

(...) Izráel tehát hazament. (17) Roboám pedig Izráel fiai közül csak azoknak maradt a királya, akik Júda városaiban laktak. (18) Roboám király ugyan kiküldte *Adórámot*, a kényszermunkák felügyelőjét, de *megkövezte őt az egész Izráel*, és meghalt. Ekkor Roboám király gyorsan harci kocsijára szállt, és Jeruzsálembe menekült. (19) Izráel tehát elpártolt Dávid házáól. Így van ez még ma is.

(20) Amikor meghallotta az egész Izráel, hogy visszatért Jeroboám, érte küldtek, a közösség elé hívták, és egész Izráel királyává tették. Nem maradt Dávid háza mögött más, csak Júda törzse.

(21) Amikor Roboám visszaérkezett Jeruzsálembe, összegyűjtötte Júda egész házát és Benjámin törzsét, száznolcvanezer válogatott harcost, hogy megtámadják Izráel házát, és

visszaszerezzék az országot Roboámnak (...).

(2) De így szólt az ÚR igéje Sema-jához, az Isten emberéhez: (3) Mondd meg Roboámnak, Salamon fiának, Júda királyának és az egész Izráelnek Júdában és Benjáminban (...):

(4) Így szól az ÚR: Ne vonuljatok fel, és ne harcoljatok testvéreitekkel (...) ! Térjen haza mindenki, mert én akartam ezt így! Ők hallgattak is az ÚR szavára, és hazatértek, nem mentek Jeroboám ellen.

visszaszerezzék az országot Roboámnak, Salamon fiának. (22) De így szólt az Isten igéje Sema-jához, az Isten emberéhez: (23) Mondd meg Roboámnak, Salamon fiának, Júda királyának és Júda meg Benjámin egész házának, a megmaradt népnek: (24) Így szól az ÚR: Ne vonuljatok fel, és ne harcoljatok testvéreitekkel, Izráel fiaival! Térjen haza mindenki, mert én akartam ezt így! Ők hallgattak is az ÚR szavára, és hazatértek az ÚR szava szerint.

2Kron 11,5–23: Roboám uralkodásának első három éve

(5) Roboám Jeruzsálemben lakott és egyes városokat erődítményekké épített ki Júdában. (6) Így építette ki Betlehemet, Étamot és Tekóát, (7) Bét-Cúrt, Szókót és Adullámot, (8) Gátot, Márésát és Zífet, (9) Adórait, Lákist és Azékát, (10) Corát, Ajjálont és Hebrónt. Ezek voltak az erődített városok Júdában és Benjáminban. (11) Megerősítette az erődítményeket, és parancsnokokat helyezett oda, ellátta élelem-, olaj-, és borrhalmokkal, (12) továbbá mindegyik várost hosszú pajzsokkal és kopjakkal, és rendkívül megerősítette azokat. Így lett az övé Júda és Benjámin.

(13) Az egész Izráelben levő papok és lévíták mindenünnen hozzá csatlakoztak. (14) A lévíták elhagyták legelőiket és birtokukat, és átmentek Júdába és Jeruzsálembe, mert kikérgettek őket Jeroboám és fiai, nem maradhattak az ÚR papjai. (15) Az pedig a saját papjait rendelte az áldozóhalmokra, a gonosz szellemek szolgálatára, meg a borjakéra, amelyeket csináltatott. (16) A papok után Jeruzsálembe mentek Izráel valamennyi törzséből azok is, akiket szívkük arra indított, hogy keressék Izráel Istenét, az URat, és áldozzanak őseik Istenének, az ÚRnak. (17) Ezek erősítették Júda országát, támogatták Roboámot, Salamon fiát három évig, mert csak három évig jártak Dávid és Salamon útján.

(18) Roboám feleségül vette Mahalatot, Jerimótnak, Dávid fiának a leányát, meg Abihailt, Eliábnak, Isai fiának a leányát. (19) Ez fiukat szült neki: Jeúst, Semarját és Zahamot. (20) Azután elvette Maakát, Absolon leányát, aki Abijját, Attajt, Zízát és Selómitot szülte neki. (21) Maakát, Absolon leányát jobban szerette Roboám valamennyi feleségénél és másodrangú feleségénél, bár tizenkilenc feleséget és hatvan másodrangú feleséget tartott, és nemzett huszonkilenc fiút és hatvan leányt. (22) Roboám Abijját, Maaká fiát tette testvérei között az elsővé, mint trónörökös, mert királlyá akarta tenni. (23) Ezért okosan szétszította többi fiai között Júda és Benjámin egész területét és az összes erődített várost. Ellátta őket bőségesen élelemmel, és szerzett nekik sok feleséget.

2Kron 12,1–12: Roboám bűne és büntetése: Sisák fáraó hadjárata Júda ellen (vö. 1Kir 14,21–28)

(...)

12 (1) Amikor Roboám királysága megszilárdult és megerősödött, elhagyta az ÚR törvényét, és vele együtt egész Izráel.

(21) Roboám, Salamon fia Júdában uralkodott. Negyvenegy éves volt Roboám, amikor uralkodni kezdett, és tizenhét évig uralkodott Jeruzsálemben, abban a városban, amelyet kiválasztott az ÚR Izráel összes törzse közül, hogy ott legyen a neve. Anyja egy Naamá nevű ammóni asszony volt. (22) De a júdaiak is azt tették, amit rossznak lát az ÚR, és még sokkal jobban felingerelték őt vétkeikkel, amelyeket elkövettek, mint őseik a maguk tetteivel.

(23) Ők is építettek áldozóhalmokat, szent

(...)

(2) Roboám király ötödik évében fölvo-
nult Sisák, Egyiptom királya Jeruzsálem ellen,
mert hűtlenné váltak az ÚRhoz. (3) Ezerkétszáz
harci kocsi, hatvanezer lovas, megszámlálhatatlan
líbiai, szukki és kúsi hadinép jött vele Egyiptom-
ból. (4) Elfoglalta Júda megerősített városait, és
Jeruzsálem alá érkezett. (5) Akkor Semajá próféta
odament Roboámhoz és Júda vezéreihez, akik
Jeruzsálemben gyűltek Sisák előtt, és ezt mondta
nekik: Ezt mondja az ÚR: Ti elhagytatok engem,
azért én Sisák kezébe adlak benneteket. (6) Akkor
megalázták magukat Izráel vezérei, meg a király,
és ezt mondták: Igaz az ÚR! (7) Amikor látta az
ÚR, hogy megalázták magukat, akkor így szólt az
ÚR igéje Semajához: Megalázták magukat, nem
pusztítom el őket, hanem rövidesen szabadulást
adok nekik, és nem zúdul haragom Jeruzsálemre
Sisák által. (8) De azért szolgálai lesznek, és meg-
tudják, hogy mit jelent nekem szolgálni, és mit
jelent földi királyságokat szolgálni!

(9) Sisák, Egyiptom királya tehát felvonult Je-
ruzsálem ellen, és elvitte az ÚR templomának a
kincseit meg a királyi palota kincseit; mindent
elvitt. Még a kerek aranypajzsokat is (...) elvit-
te, amelyeket Salamon csináltatott. (10) Ezek
helyett rézpajzsokat csináltatott Roboám király,
és azoknak a testőröknek a parancsnokaira bíz-
ta, akik a királyi palota bejáratát őrizték. (11)
Valahányszor bement a király az ÚR templo-
mába, bementek és bevitték azokat a testőrök,
majd visszavitték a testőrök őrszobájába.

(12) Amikor Roboám megalázta magát, el-
fordult róla az ÚR haragja. Nem volt ok a teljes
pusztulásra, hiszen Júdában is volt valami jó.

2Kron 12,13–16: Roboám halála (vö. 1Kir 14,21–24.29–31)

(13) Azután megerősödött Roboám király
uralma Jeruzsálemben. Negyvenegy éves volt
Roboám, amikor uralkodni kezdett, és tizenhét
évig uralkodott Jeruzsálemben, abban a város-
ban, amelyet az ÚR választott ki Izráel valam-
ennyi törzse közül, hogy ott legyen az ő neve.
Anyja egy Naamá nevű ammóni asszony volt.

(14) Gonoszságot cselekedett, mert nem ke-
reste állhatatos szívvel az Urat.

(15) Roboám története elejétől végig

oszlopokat és szent fákat minden magas halmon és
minden bujazöld fa alatt. (24) Még férfiparáznák is
voltak az országban. Elkövették azoknak a népek-
nek minden utálatosságát, amelyeket kiűzött az ÚR
Izráel fiai előtt.

(25) Roboám király ötödik évében fölvo-
nult Sisák, Egyiptom királya Jeruzsálem ellen,

(...)

(26) (...) és elvitte az ÚR templomának a
kincseit meg a királyi palota kincseit; mindent
elvitt. Még a kerek aranypajzsokat is mind elvit-
te, amelyeket Salamon csináltatott. (27) Ezek
helyett rézpajzsokat csináltatott Roboám király,
és azoknak a testőröknek a parancsnokaira bíz-
ta, akik a királyi palota bejáratát őrizték. (28)
Valahányszor bement a király az ÚR templo-
mába, (...) bevitték azokat a testőrök,
majd visszavitték a testőrök őrszobájába.

(...)

(21) Roboám, Salamon fia Júdában uralko-
dott.

Negyvenegy éves volt Robo-
ám, amikor uralkodni kezdett, és tizenhét évig
uralkodott Jeruzsálemben, abban a városban,
amelyet az ÚR választott ki Izráel valamennyi
törzse közül, hogy ott legyen az ő neve. Anyja
egy Naamá nevű ammóni asszony volt.

(22) De a júdaiak is azt tették, amit rossznak
lát az ÚR, és még sokkal jobban felingerelték őt
véteikkel, amelyeket elkövettek, mint őseik a ma-
guk tetteivel. (23) Ők is építettek áldozóhalmokat,
szent oszlopokat és szent fákat minden magas hal-
mon és minden bujazöld fa alatt. (24) Még férfipa-
ráznák is voltak az országban. Elkövették azoknak
a népeknek minden utálatosságát, amelyeket kiű-
zött az ÚR Izráel fiai előtt.

(29) Roboám egyéb dolgai, minden tette meg

meg van írva Semajá próféta és Iddó látnok történetében, leszármazásával együtt. Roboám és Jeroboám között **állandó háborúskodás** volt egész életükben.

(16) Azután Roboám pihenni tért őseihez, és eltemették (...) Dávid városában.

(...)

Utána a fia, Abijjá lett a király.

van írva a Júda királyainak történetéről szóló könyvben (...). **(30) Állandó háborúskodás folyt Roboám és Jeroboám közt.**

(31) Azután Roboám pihenni tért őseihez, és eltemették ősei mellé Dávid városában. Anyja egy Naamá nevű ammóni asszony volt.

Utána a fia, Abijjá lett a király.

2Kron 13,1–2a: Abijjá trónra lépése (vö. 1Kir 15,1–5)

13 (1) Jeroboám királynak (...) a tizennyolcadik évében Abijjá lett Júda királya. (2a) Három évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Mikájáhu volt, a gibeai Uriél leánya.

(...)

(1) Jeroboám királynak, Nebát fiának a tizennyolcadik évében Abijjá lett Júda királya. (2) Három évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Maaká volt, Abisálóm leánya.

(3) Folytatta apjának a vétkeit, amiket az öelötte elkövetett, és szíve nem volt olyan teljesen Istené, az ÚRÉ, mint ősenek, Dávidnak a szíve. (4) Csak Dávidért adott neki Istene, az ÚR méceszt Jeruzsálemben, amikor fiában utódot támasztott, és megtartotta Jeruzsálemet. (5) Dávid ugyanis azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, és egész életén át semmiben sem tért el attól, amit parancsolt neki, kivéve a hettita Uriás esetét.

2Kron 13,2b–21: Abijjá háborúja Jeroboám ellen

(vö. 1Kir 15,6: „A Jeroboám és Roboám közt folyt háború tovább tartott Abijjá életében is.”, valamint 1Kir 15,7b: „Háború volt Abijjá és Jeroboám között.”)

(2b) Háború tört ki Abijjá és Jeroboám között. (3) Abijjá indította meg a háborút négyszáz-ezer válogatott harcosból álló haderővel. Jeroboám pedig nyolcszáz-ezer válogatott harcossal indult harcba ellene.

(4) Abijjá kiállt a Cemárain-hegyre, amely az Efraim hegyvidékén volt, és így szólt: Hallgassatok meg engem, Jeroboám és egész Izráel! (5) Nektek tudnotok kellene, hogy az ÚR, Izráel Istene Dávidnak és fiainak adta Izráel királyságát, örökre megmaradó szövetséggel. (6) De fölkelt Jeroboám, Nebát fia, Salamonnak, Dávid fiának a szolgája, és föllázadt ura ellen. (7) Hitvány és elvetemült emberek gyűltek hozzá, és ellene szegültek Roboámnak, Salamon fiának, mivel Roboám még ifjú és lágy szívű volt, és nem volt elég erős velük szemben.

(8) Ti most azt gondoljátok, hogy elég erősek vagytok az ÚR királyságával szemben, amely Dávid fiainak a kezében van, mert nagy tömeggel vagytok, és veletek vannak az aranyborjak, amelyeket Jeroboám csináltatott, hogy isteneitek legyenek. (9) Elkergettétek az ÚR papjait, Áron fiait és a lévítákat! Olyan papokat szereztetek magatoknak, mint más országok népei: akárki eljött egy fiatal bikával vagy hét kossal, hogy fölavassák, papja lehetett azoknak, amik nem istenek. (10) Mi azonban megmaradtunk Istenünk, az ÚR mellett, nem hagytuk el őt. A papok az ÚR szolgálatában állnak, Áron fiai és a lévíták is munkában vannak. (11) Minden reggel és minden este égőáldozatokat és jó illatú füstölőszereket füstölögtetnek az ÚRnak. Sorba rakják a kenyeret a tiszta asztalon, meggyújtják az arany lámpatartó mécseseit minden este, mert mi megtartjuk Istenünknek, az ÚRnak a szolgálatát, de ti elhagytátok őt. (12) Bizony, velünk van vezérünk, az Isten, és papjai zengő trombitákkal fújnak riadót ellenetek! Izráel fiai, ne harcoljatok őseitek Istene, az ÚR ellen, mert nem boldogultok!

(13) Ekkor Jeroboám kiküldött egy csapatot, hogy lesbe álljanak mögöttük; a sereg ott volt Júdával szemben, a lesben álló csapat pedig mögötte. (14) Amikor a júdaiak körülnéztek, látták, hogy elől is, hátul is harc vár rájuk, ezért az ÚRhoz kiáltottak segítségért, a papok megfújták a trombitákat, (15) a júdaiak pedig harci kiáltásban törtek ki. És miközben a júdaiak harci kiáltása hangzott, megverte az Isten Jeroboámot és egész Izráelt Abijjá és Júda előtt. (16) Futásnak eredtek Izráel fiai Júda elől, de Isten a kezükbe adta őket. (17) Abijjá és hadinépe nagy vereséget mért rájuk, úgyhogy ötszázezer válogatott férfi esett el halálos sebbel Izráelből. (18) Ilyen megaláztatás érte Izráel fiait abban az időben, Júda fiai viszont megerősödtek, mert az ÚRra, őseik Istenére támaszkodtak. (19) Abijjá üldözte Jeroboámot, és a következő városokat foglalta el tőle: Bételt falvaival együtt, Jesánát falvaival együtt és Efravint falvaival együtt. (20) Nem is tudta többé Jeroboám összeszedni az erejét Abijjá idejében. Az ÚR megverte őt, és meghalt. (21) Abijjá pedig megerősödött. Vett magának tizennégy feleséget, és nemzett huszonkét fiút és tizenhat leányt.

2Krón 13,22–23: Abijjá halála (vö. 1Kir 15,7–8)

(22) Abijjá történetének a többi része, életútja és beszédei meg vannak írva Iddó próféta magyarázatában. (...)

(23) És pihenni tért Abijjá az őseihez, és eltemették Dávid városában.

Utána a fia, Ászá lett a király. Az ő idejében béke volt az országban tíz esztendeig.

(7) Abijjá egyéb dolgai és minden tette

(...) meg vannak írva a Júda királyai történetéről szóló könyvben. Háború volt Abijjá és Jeroboám között. **(8) És pihenni tért Abijjá az őseihez, és eltemették Dávid városában.**

Utána a fia, Ászá lett a király.

(...)

2Krón 14,1–4: Ászá király vallási reformjai (vö. 1Kir 15,9–12)

(...)

14 (1) Ászá azt tette, amit jónak és helyesnek lát Istene, az ÚR (...).

(2) (...)
Eltávolította az idegen oltárokat és az áldozóhalmokat, összetörte a szent oszlopokat és kivágta a szent fákat.

(9) Jeroboámnak, Izráel királyának a huszadik évében Ászá lett Júda király. (10) Negyvenegy évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Maaká volt, Abisálóm leánya.

(11) Ászá azt tette, amit (...) helyesnek lát (...) az ÚR, ősehez, Dávidhoz hasonlóan. (12) Kikergette a férfiparáznákat az országból, és eltávolította az összes bálványokat, amelyeket elődei készítettek.

(3) A júdaiaknak pedig megparancsolta, hogy őseik Istenét, az URat keressék, és teljesítsék a törvényt és a parancsolatokat. (4) Eltávolította Júda összes városából az áldozóhalmokat és a tömjénező oltárokat. És uralkodása alatt béke volt az országban.

*2Krón 14,5–7: Ászá hatalma megszilárdul
(vö. 1Kir 15,23: „és hogy milyen városokat építtetett”)*

(5) Épített Júdában megerősített városokat, mert béke volt az országban. Nem viseltek ellene háborút azokban az években, mert nyugalmat adott neki az ÚR. (6) Ezt mondta a júdaiaknak: Építsük ki ezeket a városokat, vegyük őket körül várfallal, lássuk el tornyokkal, kapukkal és zárrakkal, míg a mienk az ország, mert kerestük Istenünket, az URat, és ő nyugalmat adott nekünk mindenfelől. El is végezték sikeresen az építkezést.

(7) Ászá haderejét háromszázezer júdai pajzsos és kopjás, továbbá kétszáznyolcvanezer benjámini könnyű pajzsos viselő és íjász alkotta. Ezek mind vitéz harcosok voltak.

2Krón 14,8–14: Ászá győzelmet arat az etiópok fölött

(8) Kivonult ellenük az etióp Zerah milliós haderővel és háromszáz harci kocsival, és megérkezett Márésa alá. (9) Ászá is kivonult ellene, és csatarendbe álltak a Cefatá-völgyben Márésánál. (10) Akkor Ászá így kiáltott Istenéhez, az ÚRhoz: URam, neked nem nehéz segíteni az erőtlent a sokasággal szemben! Segíts meg bennünket, URunk, Istenünk, mert rád támaszkodunk, és a te nevedben jöttünk ez ellen a tömeg ellen! URam, te vagy a mi Istenünk, mutasd meg, hogy ember nem tehet ellened semmit!

(11) És megverte az ÚR az etiópokat Ászá és Júda előtt. Megfutamodtak az etiópok, (12) Ászá és hadinépe egészen Gerárig üldözte őket. Elhulltak az etiópok, senki sem maradt életben közülük, mert összetörték az ÚR előtt és serege előtt. A júdaiak igen sok zsákmányt ejtettek. (13) Leverték Gerár környékén minden várost, mert az ÚRtól való rettegés fogta el azokat. Kifosztottak minden várost, mert sok zsákmány volt bennük. (14) A jószágok akleit is lerombolták, és rengeteg juhot és tevét hajtottak el. Így tértek vissza Jeruzsálembe.

2Krón 15,1–7: Azarjáhú próféta istenfélelemre buzdítja Ászát

15 (1) Azután Isten lelke szállt Azarjáhúra, Ódéd fiára, (2) kiment Ászá elé, és ezt mondta neki: Hallgassatok rám, Ászá és egész Júda, meg Benjámin! Az ÚR veletek lesz, ha ti is övele lesztek. Ha keresitek őt, megtaláljátok, de ha elhagyjátok, ő is elhagy benneteket. (3) Hosszú ideig élt Izráel az igaz Isten nélkül, tanító pap nélkül és törvény nélkül. (4) De ha nyomorúságában megtért az ÚRhoz, Izráel Istenéhez, és kereste őt, meg is találta. (5) Azokban az időkben nem volt biztonságban sem az eltávozó, sem a hazatérő, mert sok gyötrelmek szakadt mindazokra, akik ezekben a tartományokban laktak. (6) Egyik nép a másik népet, egyik város a másik várost zúzta szét, mert Isten gyötörte őket mindenféle nyomorúsággal. (7) Ti azonban legyetek erősek, ne lankadjatok el, mert tetteiteknek meglesz a jutalma!

2Krón 15,8–15: Ászá megújítja a szövetséget Istennel

(8) Amikor Ászá meghallotta ezt a beszédet, Ódéd próféta prófétálását, összeszedte az erejét, és eltávolította az utálatos bálványokat Júda és Benjámin egész földjéről, meg azokból a városokból, amelyeket elfoglalt Efraim hegyvidékén. Ezután megújította az ÚR oltárát, amely az ÚR csarnoka előtt volt.

(9) Majd összegyűjtötte egész Júdát, Benjámint és azokat, akik Efraim, Manassé és Simeon törzséből jövevényként náluk laktak. Mert sokan átpártoltak hozzá Izráelből, amikor látták, hogy vele van Istene, az ÚR. (10) Összegyűltek tehát Jeruzsálembe, Ászá uralkodása tizenötödik évében, a harmadik hónapban, (11) és áldoztak az ÚRnak azon a napon az odavitt zsákmányból hétszáz marhát és hétezer juhot. (12) Majd szövetségre léptek, hogy ők Istent, az URat keresik teljes szívvel és teljes lélekkel; (13) de meg kell halnia mindenkinek, aki nem keresi Izráel Istent, az URat, kicsinek és nagynak, férfinak és nőnek egyaránt. (14) És megesküdtek az ÚRra fennhangon ujjongva, trombita- és kúrtszó mellett. (15) Örvendezett egész Júda az eskünek, mert teljes szívvel tettek esküt, és egy akarattal keresték Istent, és meg is találták.

Az ÚR pedig nyugalmat adott nekik mindenfelől.

2Krón 15,16–18: Ászá még anyja bálványozását sem tűri el
(vö. 1Kir 15,13–15)

(16) Ászá király még anyját, Maakát is eltávolította anyakirálynői méltóságából, mert egy undok bálványt csináltatott Asérá tiszteletére. Ászá azonban kivágatta ezt az undok bálványt, darabokra törte, és elégette a Kidrón-pataknál. (17) Izráelben az áldozóhalmok nem szüntek meg, de Ászának tiszta volt a szíve (...) egész életében. (18) Bevitte az Isten házába apja szent adományait, meg a maga szent adománya- it: ezüstöt, aranyat és egyéb tárgyakat.

(13) (...) Még anyját, Maakát is megfosztotta anyakirálynői méltóságától, mert egy undok bálványt csináltatott Asérá tiszteletére. Ászá azonban kivágatta ezt az undok bálványt, (...) és elégette a Kidrón-pataknál. (14) (...) Az áldozóhalmok nem szüntek meg, de Ászának tiszta volt a szíve az ÚR előtt egész életében. (15) Bevitte az ÚR házába apja szent adományait, meg a maga szent adománya- it: ezüstöt, aranyat és egyéb tárgyakat.

2Krón 15,19–16,6: Ászá szövetsége az arámokkal Izráel ellen
(vö. 1Kir 15,16–22)

(19) Nem volt háború Ászá uralkodásának harmincötödik évéig.

(16) Háború volt Ászá és az izráeli király, Baasá között egész életükben.

16 (1) Ászá uralkodásának harminchatodik évében Baasá, Izráel királya Júda ellen vonult, és kiépítette Rámát, hogy ne lehessen Ászához, Júda királyához átmenni, vagy tőle ájtönni. (2) Ekkor Ászá ezüstöt és aranyat hozott ki az ÚR házána és a királyi palotának a kincseiből,

(...) és elküldte (...) Benhadadnak, (...) Arám királyának, aki Damaszkuszban lakott, ezzel az üzenettel:

(3) Szövetség van köztünk, az volt már apám és apád között is. Nézd, küldök neked (...) ezüstöt és aranyat. Menj, bontsd fel Baasával, Izráel királyával kötött szövetségedet, hogy vonuljon vissza innen! (4) Benhadad hallgatott Ászá királyra, és hadserege vezéreit Izráel városai ellen küldte. Leverték Ijjónt, Dánt, Ábél-Maimot (...) és Naftáli városainak minden raktárát. (5) Amikor ezt Baasá meghallotta, abbahagyta Ráma építését, és beszüntette a munkát. (6) Ászá király pedig munkára fogta egész Júdát (...), és elhordták Rámának a köveit és gerendáit, amelyekkel Baasá építkezett. Ezekkel építette ki (...) Gebát és Micpát.

(17) (...) Baasá, Izráel királya Júda ellen vonult, és kiépítette Rámát, hogy ne lehessen Ászához, Júda királyához átmenni, vagy tőle ájtönni. (18) Ekkor Ászá fogta mindazt az ezüstöt és aranyat, ami megmaradt az ÚR templomának a kincstárában, és a királyi palota kincseivel együtt a szolgálira bízta, és elküldte Ászá király Benhadadnak, Tabrimmón fiának, Hezjón unokájának, Arám királyának, aki Damaszkuszban lakott, ezzel az üzenettel:

(19) Szövetség van köztünk, az volt már apám és apád között is. Nézd, küldök neked ajándéku ezüstöt és aranyat. Menj, bontsd fel Baasával, Izráel királyával kötött szövetségedet, hogy vonuljon vissza innen! (20) Benhadad hallgatott Ászá királyra, és hadserege vezéreit Izráel városai ellen küldte. Leverte Ijjónt, Dánt, Ábél-Bét-Maakát és egész Kinnerótot, Naftáli egész földjével együtt. (21) Amikor ezt Baasá meghallotta, abbahagyta Ráma építését, és Tircában telepedett le. (22) Ászá király pedig összehívta egész Júdát, senkit sem mentett föl, és elhordták Rámának a köveit és gerendáit, amelyekkel Baasá építkezett. Ezekkel építette ki Ászá király Benjáminban Gebát és Micpát.

2Krón 16,7–10: Hanáni jövendölése Ászá ellen

(7) Abban az időben elment Hanáni látnok Ászához, Júda királyához, és ezt mondta neki: Mivel Arám királyára támaszkodtál, nem pedig Istenedre, az ÚRra, ezért csúszott ki a kezedből Arám királyának a hadserege. (8) Nem volt-e az etiópoknak és líbiaiaknak roppant hadereje, igen sok harci kocsija és lovasa? Mégis kezedbe adta őket az ÚR, mivel rá támaszkodtál. (9) Mert az ÚR szemei áttekintik az egész földet, és ő megmutatja erejét azoknak, akik tiszta szívvel az övéi. Ostobán viselkedtél ebben a dologban, és emiatt mostantól fogva hábo-

rúkban lesz részed! (10) Ászá azonban bosszús lett a látnokra, és kalodába záratta, olyan dühös lett rá emiatt. Sőt akkoriban Ászá a nép közül is bántalmazott egyeseket.

2Kron 16,11–17,1a: Ászá halála (vö. 1Kir 15,23–24)

(11) *Ászá dolgai elejétől végig*
(...)

meg vannak írva Júda és Izráel királyainak a könyvében. (12) Uralkodása harminckilencedik évében **megbetegedett** Ászának a lába, és betegsége egyre súlyosbodott. De betegségében sem az ÚRhoz folyamodott, hanem az orvosokhoz.

(13) **Azután Ászá pihenni tért őseihez**, meghalt uralkodása negyvenegyedik évében. (14) **Eltemették abba a sírba, amelyet Dávid városában vágatott magának.** Nyugvóhelyére fektették, amelyet teleraktak balzsammal és különféle jó illatú kenetekkel. És igen nagy tüzet gyújtottak a tiszteletére.

(23) *Ászá egyéb dolgai, összes hőstette, mindaz, amit tett, és hogy milyen városokat építtetett, meg vannak írva a Júda királyai történetéről szóló könyvben, kivéve azt, hogy öregségére meg-*
betegedett (...) a lába.

(...)

(24) **Azután Ászá pihenni tért őseihez (...).**

Eltemették ősei mellé ősatyja, Dávid városában.
(...)

17 (1a) Utána a fia, Jósáfát lett a király.

Utána a fia, Jósáfát lett a király.

2Kron 17,1b–6: Jósáfát trónra lépése

(1b) Jósáfát erősen tartotta magát Izráellel szemben. (2) Csapatokat rendelt Júda megerősített városaiba, és helyőrséget helyezett el Júda országában, meg Efraimnak azokban a városokban, amelyeket apja, Ászá foglalt el.

(3) Az ÚR Jósáfáttal volt, mert apjának a korábbi útjain járt, és nem kereste a Baalokat, (4) hanem atyja Istenét kereste, és az ő parancsolatai szerint élt, nem pedig Izráel cselekedetei szerint. (5) Ezért az ÚR megerősítette kezében a királyi hatalmat. Egész Júda ajándékot adott Jósáfátnak, úgyhogy gazdagsága és dicsősége igen nagy lett. (6) Mivel az ÚR útjain járt, egyre bátrabb lett, és újból eltávolította Júdából az áldozóhalmokat és a szent fákat.

2Kron 17,7–11: Jósáfát vallási reformjai

(7) Uralkodása harmadik évében kiküldte vezéreit, Ben-Hailt, Óbadját, Zekarját, Netanél és Míkájehút, hogy tanítsanak Júda városaiban. (8) Léviták is voltak velük: Semajáhú, Netanjáhú, Zebadjáhú, Aszáél, Semirámot, Jehónátán, Adónijjáhú, Tóbijjáhú, és Tób-Adónijjá léviták, és velük együtt Elisámá és Jehórám papok. (9) Tanítottak tehát Júdában, náluk volt az ÚR törvénykönyve is, amikor bejárták Júda valamennyi városát, tanítva a népet.

(10) Ezért az ÚR rettegést támasztott a Júda körül levő országok királyaiban, és nem mertek háborút indítani Jósáfát ellen. (11) A filiszteusok is hoztak Jósáfátnak hódoló ajándékot és adót ezüstben; az arabok pedig nyájakat hoztak neki, hétezerhétszáz kost és hétezerhétszáz kecskebakot.

2Kron 17,12–19: Jósáfát hatalma megerősödik

(12) Jósáfátnak egyre nagyobb lett a hatalma. Várat és raktárvárosokat épített Júdában. (13) Sok készlete volt Júda városaiban, Jeruzsálemben pedig vitéz férfiakból álló katonasága volt. (14) Beosztásuk családonként a következő volt: a Júdához tartozó ezredek parancsnokai ezek voltak: Adná parancsnok, akihez háromszázezer vitéz férfi tartozott. (15) Hozzá volt beosztva Jehóhánán parancsnok, kétszáznyolcvanezer emberrel. (16) Hozzá volt beosztva Amaszjá, Zikri fia, aki önként állt az ÚR szolgálatába; kétszáz ezer vitéz férfi tartozott hozzá.

(17) Benjáminból való volt Eljádá, vitéz férfi, akihez kétszázezer íjász és kerek pajzsos tartozott. (18) Hozzá volt beosztva Jehozábád, akihez száznyolcvanezer hadi szolgálatra fölszerelt ember tartozott. (19) Ezek teljesítettek szolgálatot a király mellett azokon kívül, akiket a király a megerősített városokban helyezett el egész Júdeában.

2Kron 18,1–19,4a: Jósáfát háborúba vonul Aháb oldalán (vö. 1Kir 22,1–36)

18 (1) Jósáfátnak már nagy volt a gazdagsága és dicsősége, amikor Aháb sógorává lett. (2) Néhány év múlva elment Ahábhoz Samáriába, és Aháb sok juhot és marhát vágatott le neki meg a vele levő hadinépnek. Majd rávette őt, hogy vonuljon vele együtt Rámót-Gileád ellen.

(3) Aháb, Izráel királya ugyanis ezt kérdezte Jósáfáttól, Júda királyától: Eljössz-e velem (...) Rámót-Gileád ellen? Ő így válaszolt neki: Elmenyünk, akárcsak te, és az én népem, akárcsak a te néped, veled leszünk a háborúban!

(4) De Jósáfát ezt mondta Izráel királyának: Kérdezd meg előbb az ÚR igéjét! (5) Izráel királya azért összegyűjtötte a prófétákat, (...)

négyszáz embert, és megkérdezte őket: Elmenjünk-e harcolni Rámót-Gileáért, vagy letegyünk róla? Ők így feleltek: Vonulj föl, mert Isten a király kezébe adja azt!

(6) Jósáfát azonban ezt mondta: Nincs itt az ÚRnak több prófétája, akit megkérdezhetnénk? (7) Izráel királya így felelt Jósáfátnak: Van még egy ember, aki által megkérdezhetjük az URat, de én gyűlölöm őt, mert sohasem prófétál nekem jót, hanem csak rosszat. Mikájehú, Jimlá fia az. Jósáfát erre így szólt: Ne mondjon ilyet a király!

(8) Ekkor Izráel királya odahívta egyik udvari emberét, és ezt mondta: Siess Mikájehúért, Jimlá fiáért! (9) Izráel királya és Jósáfát, Júda királya ott ült díszruhába öltözve, mindegyik a maga trónján. Ott ültek Samária kapubejáratánál a téren, a próféták pedig mind ott prófétáltak előttük. (10) Cidkijáhú, Kenaaná fia vas-szarvakat készített magának, és ezt mondta: Így szól az ÚR: Ezekkel ökleled Arámot, míg csak el nem pusztítod! (11) A próféták mindnyájan így prófétáltak: Vonulj föl Rámót-Gileád ellen, és sikerrel jársz! Az ÚR a király kezébe adja azt!

(12) A követ pedig, aki elment, hogy elhívja Mikájehút, így szólt hozzá: Nézd, a próféták egyhangúlag jót ígérnek a királynak, legyen azért a te beszéded is olyan, mint az övék, és ígérj jót! (13) De Mikájehú így felelt: Az élő URra esküszöm, hogy csak azt fogom mondani, amit az én Istenem mond (...). (14) Amikor a királyhoz érkezett, a király megkérdezte tőle: Miká! Elmenjünk-e harcolni Rámót-Gileáért, vagy letegyünk róla? Ő így felelt (...): Vo-

(1) Három esztendeig nyugton maradtak: nem volt háború Arám és Izráel között. (2) A harmadik esztendőben, amikor Jósáfát, Júda királya elment Izráel királyához, (3) így szólt Izráel királya a szolgálaihoz: Jól tudjátok, hogy Rámót-Gileád a mienk, és mi mégis tétlenkedünk, ahelyett hogy visszavennénk Arám királyától!

(4) Akkor ő ezt kérdezte Jósáfáttól (...) : Eljössz-e velem harcolni Rámót-Gileáért? Jósáfát így válaszolt Izráel királyának: Elmenyünk, akárcsak te, (...) az én népem, akárcsak a te néped, az én lovasságom, akárcsak a te lovasságod!

(5) De Jósáfát ezt mondta Izráel királyának: Kérdezd meg előbb az ÚR igéjét! (6) Izráel királya ezért összegyűjtötte a prófétákat, mintegy négyszáz embert, és megkérdezte őket: Elmenjek-e harcolni Rámót-Gileáért, vagy letegyünk róla? Ők így feleltek: Vonulj föl, mert az ÚR a király kezébe adja azt!

(7) Jósáfát azonban ezt mondta: Nincs itt az ÚRnak több prófétája, akit megkérdezhetnénk? (8) Izráel királya így felelt Jósáfátnak: Van még egy ember, aki által megkérdezhetjük az URat, de én gyűlölöm őt, mert sohasem prófétál nekem jót, hanem csak rosszat. Mikájehú, Jimlá fia az. Jósáfát erre így szólt: Ne mondjon ilyet a király!

(9) Ekkor Izráel királya odahívta egyik udvari emberét, és ezt mondta: Siess Mikájehúért, Jimlá fiáért! (10) Izráel királya és Jósáfát, Júda királya ott ült díszruhába öltözve, mindegyik a maga trónján, (...) Samária kapubejáratánál a téren, a próféták pedig mind ott prófétáltak előttük. (11) Cidkijjá, Kenaaná fia vas-szarvakat készített magának, és ezt mondta: Így szól az ÚR: Ezekkel ökleled Arámot, míg csak el nem pusztítod! (12) A próféták mindnyájan így prófétáltak: Vonulj föl Rámót-Gileád ellen, és sikerrel jársz! Az ÚR a király kezébe adja azt!

(13) A követ pedig, aki elment, hogy elhívja Mikájehút, így szólt hozzá: Nézd, a próféták egyhangúlag jót ígérnek a királynak, legyen azért a te beszéded is olyan, mint az övék, és ígérj jót! (14) De Mikájehú így felelt: Az élő URra esküszöm, hogy csak azt fogom mondani, amit az ÚR mond nekem. (15) Amikor a királyhoz érkezett, a király megkérdezte tőle: Mikájehú! Elmenjünk-e harcolni Rámót-Gileáért, vagy letegyünk róla? Ő így felelt neki: Vo-

nuljatok föl, és járjatok szerencséével! A kezetekbe kerül.

(15) A király azonban ezt mondta neki: Hányszor eskesselek meg, hogy csak igazat mondj nekem az ÚR nevében?! (16) Erre ő így felelt: Láttam egész Izráelt szétszóródva a hegyeken, mint egy nyájat, amelynek nincs pásztora. Az ÚR pedig ezt mondta: Nincs ezeknek gazdájuk, térjen haza mindenki békével!

(17) Ekkor Izráel királya így szólt Jósáfát-hoz: Ugye megmondtam neked, hogy nem prófétál ez nekem jót, csak rosszat? (18) Mikájéhú pedig ezt mondta: Halljátok az ÚR igéjét! Láttam az URat trónján ülve, és az egész mennyei sereg ott állt a jobbján és balján. (19) És ezt mondta az ÚR: Ki fogja rászedni Ahábot, Izráel királyát, hogy fölvonuljon és elessék Rámót-Gileádnál? Erre az egyik ezt mondta, a másik azt mondta. (20) De előlépett egy lélek, megállt az ÚR előtt, és így szólt: Majd én rászedem őt! Az ÚR ezt kérdezte tőle: Hogyan? (21) Az így felelt: Elmegyek, és hazug lélek leszek minden prófétája szájában. Az ÚR pedig így szólt: Így csakugyan rá tudod szedni. Menj és tégy így! (22) Íme így adott az ÚR hazug lelket valamen--nyi prófétád szájába. Az ÚR kimondta vesztedet.

(23) Ekkor odalépett *Cidkijjáhu*, Kenaaná fia, arcul ütötte Mikájéhút, és ezt mondta: Talán eltávozott tőlem valamerre az ÚR lelke, és csak veled beszél? (24) Mikájéhú így felelt: Majd meglátod azon a napon, amikor szobárol szobára mész, hogy elrejtőzz. (25) Akkor ezt parancsolta Izráel királya: Fogjátok Mikájéhút, vigyétek Ámón városparancsnokhoz és Jóás királyfihoz, (26) és mondjátok: Ezt parancsolja a király: Vessétek börtönbe, és szűkösen tápláljátok kenyérrel és vízzel, amíg békében vissza nem térek! (27) Mikájéhú így szólt: Ha csakugyan békében térsz vissza, nem az ÚR beszélt általam. Majd ezt mondta: Hallja meg ezt az egész nép!

(28) Azután felvonult Izráel királya és Jósáfát, Júda királya Rámót-Gileád ellen. (29) Izráel királya ezt mondta Jósáfátnak: Én álruhába öltözöm, és úgy megyek a csatába, te azonban öltözz a magad ruhájába! Izráel királya tehát álruhába öltözött, és úgy ment a csatába. (30) Arám királya pedig ezt parancsolta a harci kocsik parancsnokainak (...):

Ne támadjatok meg se kicsit, se nagyot, csak Izráel királyát!

(31) Amikor a harci kocsik parancsnokai meglátták Jósáfátot, ezt mondták: (...) Ő lehet Izráel királya. *Körülfogták* tehát, hogy megtámadják. Jósáfát azonban felkiáltott, és az ÚR megsegítette; Isten másfelé terelte őket. (32) Ekkor a harci kocsik parancsnokai látva, hogy nem ő volt Izráel királya, elfordultak tőle.

nulj(...) föl, és járj(...) szerencséével! *Az ÚR a király kezébe adja azt.* (16) A király azonban ezt mondta neki: Hányszor eskesselek meg, hogy csak igazat mondj nekem az ÚR nevében?! (17) Erre ő így felelt: Láttam egész Izráelt szétszóródva a hegyeken, mint egy nyájat, amelynek nincs pásztora. Az ÚR pedig ezt mondta: Nincs ezeknek gazdájuk, térjen haza mindenki békével!

(18) Ekkor Izráel királya így szólt Jósáfát-hoz: Ugye megmondtam neked, hogy nem prófétál ez nekem jót, csak rosszat? (19) Mikájéhú pedig ezt mondta: Halld az ÚR igéjét! Láttam az URat trónján ülve, és az egész mennyei sereg ott állt a jobbján és balján. (20) És ezt mondta az ÚR: Ki fogja rászedni Ahábot (...),

hogy felvonuljon és elessék Rámót-Gileádnál? Erre az egyik ezt mondta, a másik azt mondta. (21) De előlépett egy lélek, megállt az ÚR előtt, és így szólt: Majd én rászedem őt! Az ÚR ezt kérdezte tőle: Hogyan? (22) Az így felelt: Elmegyek, és hazug lélek leszek minden prófétája szájában. Az ÚR pedig így szólt: Így csakugyan rá tudod szedni. Menj és tégy így! (23) Íme így adott az ÚR hazug lelket valamen--nyi prófétád szájába. Az ÚR kimondta vesztedet.

(24) Ekkor odalépett *Cidkijjá*, Kenaaná fia, arcul ütötte Mikájéhút, és ezt mondta: Talán eltávozott tőlem (...) az ÚR lelke, és csak veled beszél? (25) Mikájéhú így felelt: Majd meglátod azon a napon, amikor szobárol szobára mész, hogy elrejtőzz. (26) Akkor ezt parancsolta Izráel királya: Fogd Mikájéhút, vidd Ámón városparancsnokhoz és Jóás királyfihoz, (27) és mondd: Ezt parancsolja a király: Vessétek börtönbe, és szűkösen tápláljátok kenyérrel és vízzel, amíg békében vissza nem térek! (28) Mikájéhú így szólt: Ha csakugyan békében térsz vissza, nem az ÚR beszélt általam. Majd ezt mondta: Hallja meg ezt az egész nép!

(29) Azután felvonult Izráel királya és Jósáfát, Júda királya Rámót-Gileád ellen. (30) Izráel királya ezt mondta Jósáfátnak: Én álruhába öltözöm, és úgy megyek a csatába, te azonban öltözz a magad ruhájába! Izráel királya tehát álruhába öltözött, és úgy ment a csatába. (31) Arám királya pedig ezt parancsolta a harci kocsik parancsnokainak, akik harmincketten voltak: Ne támadjatok meg se kicsit, se nagyot, csak Izráel királyát!

(32) Amikor a harci kocsik parancsnokai meglátták Jósáfátot, ezt mondták: Csak ő lehet Izráel királya. *Ellene fordultak* tehát, hogy megtámadják. Jósáfát azonban kiáltozni kezdett. (...)

(33) Ekkor a harci kocsik parancsnokai látva, hogy nem ő (...) Izráel királya, elfordultak tőle.

(33) Egy ember pedig taláломra meghúzta íját, és eltalálta Izráel királyát a szíjak és a páncél között. Ekkor megparancsolta a kocsi hajtójának: Fordulj meg, és vigyél ki a táborból, mert megsebesültem! (34) Mivel azonban az ütközet egyre hevesebb lett azon a napon, Izráel királyának állva kellett maradnia harci kocsijában az arámokkal szemben *estig*. Napnyugtakor aztán meghalt.

(...)

(34) Egy ember pedig taláломra meghúzta íját, és eltalálta Izráel királyát a szíjak és a páncél között. Ekkor megparancsolta a kocsi hajtójának: Fordulj meg, és vigyél ki a táborból, mert megsebesültem! (35) Mivel azonban az ütközet egyre hevesebb lett azon a napon, (...) a király(...)nak állva kellett maradnia harci kocsijában az arámokkal szemben. *Estére* aztán meghalt, mert a vére elfolyt sebéből a harci kocsi belsejébe. (36) Napnyugtakor ez a kiáltás szaladt végig a táboron: Mindenki a városába! Mindenki a hazájába!

19 (1) Jósáfát, Júda királya pedig sértetlenül tért vissza jeruzsálemi palotájába. (2) Ekkor elébe ment Jéhu látnok, Hanáni fia, és ezt mondta Jósáfát királynak: A bűnöst kellett segítened, és az ÚR gyűlölőit szeretned? Ezért szállt rád az ÚR haragja. (3) De valami jó is találtatott benned: az, hogy kiirtottad az országból a szent fákat, és állhatatos szívvel kerested az Istent. (4a) Jósáfát ezért ezentúl Jeruzsálemben maradt.

2Krón 19,4b–11: Jósáfát bírákat rendel a nép élére

(4b) Jósáfát újra meg újra kiment a nép közé, Beérsebától fogva egészen Efraim hegyvidékéig, és megtérítette őket őseik Istenéhez, az ÚRhoz. (5) Bírákat nevezett ki az országban, Júda minden megerősített városában, városról városra, (6) és ezt mondta a bíráknak: Nézzétek meg jól, mit tesztek, mert nem emberek, hanem az ÚR megbízásából ítéleztek, és ő lesz veletek az ítélethozatalban. (7) Most azért rettegjétek az ÚRtól, és vigyázzatok, hogy mit tesztek, mert Istenünk, az ÚR nem tűri a hamisságot, a személyválogatást és a vesztegetés elfogadását!

(8) Jeruzsálemben is nevezett ki Jósáfát lévítákat, papokat és izráeli családfőket az ÚRra tartozó ügyeknek és a jeruzsálemi lakosok pöreinek az intézésére. (9) Ezt parancsolta nekik: Így járjatok el az ÚR félelmében, hűséggel és tiszta szívvel: (10) Bármilyen peres ügyet terjesztenek elétek honfitársaitok, akik a maguk városaiban laknak, vérontásra, törvényre, parancsolatra, rendelkezésekre vagy ítélezésekre vonatkozólag, figyelmeztessétek őket, hogy vétessé ne váljanak az ÚR előtt, és az ő haragja rátok és honfitársaitokra ne szálljon. Így járjatok el, és akkor nem vétkeztek! (11) Az ÚRra tartozó minden dologban Amarjáhú pap lesz a vezető, a királyra tartozó minden dologban pedig Zebadjáhú, Jismáél fia, a Júda házából való fejedelem. Mint hivatalnokok, a lévíták állnak rendelkezésekre. Működjétek bátran, az ÚR pedig legyen a jókkal!

*2Krón 20,1–30: Isten megszabadítja Jósáfátot a móábiaktól és az ammóniaktól
(vö. 2Kir 3,4–27)*

20 (1) Történt ezek után, hogy hadba vonultak Jósáfát ellen a móábiak és az ammóniak a meúniak egy részével együtt. (2) Amikor megérkeztek, és jelentették Jósáfátnak, hogy a tenger túlsó széléről nagy sokaság jön ellene Edóm felől, és már Hacecón-Támárban, azaz Engediben vannak, (3) megijedt Jósáfát, az URat kezdte keresni, és böjtöt hirdetett egész Júdában. (4) Összegyülekeztek a júdaiak, hogy segítséget kérjenek az ÚRtól. Júda összes városából is eljöttek, hogy az ÚR segítségét kérjék.

(5) És felállt Jósáfát Júda és Jeruzsálem gyülekezetében az ÚR házánál, az új udvar előtt, (6) és ezt mondta: URam, őseink Istene! Te vagy Isten a mennyben, aki uralkodsz a népek minden királyságán! A te kezeden van az erő és a hatalom, és senki sem állhat meg veled szemben. (7) Istenünk, te üzted ki ennek az országnak a lakóit néped, Izráel elől, és örökre odaadtad azt barátod, Ábrahám utódainak. (8) És itt laktak, itt építettek neved tiszteletére szentélyt, és ezt mondták: (9) Ha majd veszedelem, fegyver, ítélet, dögvész vagy éhínség jön ránk, megállunk ez előtt a templom előtt és te előtted, mert a te neved ebben a templomban van; és ha segítségért kiáltunk hozzád nyomorúságunkban, hallgass meg, és szabadíts meg minket! (10) De látod, az ammóniak és móábiak, Széír hegyvidékének a lakói, akik között nem engedted átvonulni az izráelieket, amikor Egyiptomból jöttek, és így kikerülték, és nem pusztították el őket, (11) ezek most azzal fizetnek nekünk, hogy ellenünk támadnak, és ki akarnak űzni birtokodból, amelyet birtokunkba adtál. (12) Istenünk, ítél meg őket! Mert nincs erőnk ezzel a nagy tömeggel szemben, amely ellenünk támad. Nem tudjuk, mit tegyünk, csak rád tekintünk.

(13) Eközben a júdaiak valamennyien ott álltak az ÚR színe előtt gyermekeikkel, feleségeikkel és fiaikkal együtt. (14) Akkor rászállt az ÚR lelke a gyülekezet jelenlétében Jahaziélre, aki Zekarjáhu fia, az Benájá fia, az Jeiél fia, az Mattanjá fia, Ászáf fiai közül való lévita volt, (15) és megszólalt: Figyeljete, egész Júda és Jeruzsálem lakói, meg te, Jósáfát király! Ezt mondja nektek az ÚR: Ne féljete, és ne rettegjete ettől a nagy tömegtől, mert nem a ti háborútok ez, hanem Istené. (16) Holnap induljatok ellenük! Ők a Cíc-hágón vonulnak majd föl, és a völgy végénél, a Jerúél-pusztá előtt találkoztok velük. (17) Nektek nem is kell majd harcolnotok, csak vesztet állnotok és néznetek, hogyan szabadít meg benneteket az ÚR. Ne félj, és ne rettegj, Júda és Jeruzsálem! Holnap vonuljatok ellenük, mert veletek lesz az ÚR!

(18) Ekkor Jósáfát arccal a földig hajolt, és Júda meg Jeruzsálem lakói mindnyájan leborultak az ÚR színe előtt, és imádták az URat. (19) A keháti és kórahi lévíták pedig fölálltak, és egyre hangosabban dicsérték az URat, Izráel Istenét.

(20) Kora reggel fölkeltek és kivonultak Tekóa pusztájába. Amikor kivonultak, előállt Jósáfát, és ezt mondta: Hallgassatok rám, Júda és Jeruzsálem lakói! Higgyetek Istenetekben, az ÚRban, és megmaradtok! Higgyetek prófétáinak, és boldogultok! (21) Miután tanácsot tartott a néppel, fölállította az ÚR énekeseit, akik szent öltözetben dicsérték őt, és az arcvonal előtt vonulva így énekeltek: Adjatok hálát az ÚRnak, mert örökké tart szeretete!

(22) Amikor elkezdték az ujjongást és a dicséretet, az ÚR lázadókat támasztott a Júdára támadó ammóniak, móábiak és a Széír-hegyvidék lakói között, és ezért vereséget szenvedtek. (23) Az ammóniak és a móábiak a Széír-hegyvidék lakóira támadtak, hogy kiirtsák és elpusztítsák őket. Amikor végeztek Széír lakóival, egymás pusztulását segítették elő.

(24) Mire a júdabeliek a pusztai őrhelyhez érkeztek, és a sokaság felé fordultak, már csak az elesettek holttesteit voltak a földön, és senki sem menekült meg. (25) Akkor odament Jósáfát és hadinépe, hogy összeszedjék a zsákmányt. Tömegével találtak náluk fölszerelést, ruhákat és értéktárgyakat. Annyit zsákmányoltak, hogy el sem bírták. Három napig szedték össze a zsákmányt, olyan sok volt. (26) A negyedik napon összegyülekeztek az Áldás-völgyben, hogy ott áldják az URat. Ezért hívják azt a helyet Áldás-völgynek még ma is.

(27) Azután visszatértek Jósáfát vezetésével a júdaiak és a jeruzsálemiek mindnyájan. Örömmel tértek vissza Jeruzsálembe, mert örömet szerzett nekik az ÚR: megszabadította őket ellenségeiktől. (28) És bevonultak Jeruzsálembe lantokkal, citerákkal és harsonákkal az ÚR házához. (29) Az Istentől való rettegés fogta el az országok összes királyságát, amikor meghallották, hogy az ÚR harcolt Izráel ellenségei ellen. (30) Ezért békében élt Jósáfát országa, mert Istene nyugalmat adott neki mindenfelől.

2Kron 20,31–21,1: Jósáfát értékelése (vö. 1Kir 22,41–51)

(31) Így uralkodott Jósáfát Júdában.

Harmincöt éves volt (...) , amikor király lett, és huszonöt évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Azúbá volt, Silhi leánya. (32) (...)

Apjának, Ászának az útján járt, nem tért le róla. Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR. (33) Csak az áldozóhalmok nem szűntek meg, mert a nép nem ragaszkodott szívből ősei Istenéhez.

(...)

(34) Jósáfát egyéb dolgai elejétől végig (...) meg vannak írva Jéhúnak, Hanáni fiának történeteiben, amelyeket fölvettek az Izráel királyairól szóló könyvbe.

(...)

(35) Azután társult Jósáfát, Júda királya Ahazjával, Izráel királyával, aki bűnös dolgokat vitt véghez. (36) Azért társult vele, hogy hajókat építsenek, amelyeknek Tarsisba kellett volna menniük. A hajókat Ecjón-Geberben építették. (37) Eliezer azonban, a márésai Dóдавáhu fia így próféta Jósáfát ellen: Mivel társultál Ahazjával, összezúzza művedet az ÚR! Össze is törtek a hajók, és nem tudtak Tarsisba eljutni.

21 (1) Jósáfát pihenni tért őseihez, és eltemették ősei mellé (...) Dávid városában.

Utána a fia, Jórám lett a király.

(41) Jósáfát, Ászá fia Ahábnak, Izráel királyának a negyedik évében lett Júda királya. (42) Harmincöt éves volt Jósáfát, amikor király lett, és huszonöt évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Azúbá volt, Silhi leánya. (43) Mindenben apjának, Ászának az útján járt, nem tért le róla. Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR. (44) Csak az áldozóhalmok nem szűntek meg, a nép továbbra is áldozott és tömjenezett az áldozóhalmokon. (45) Jósáfát békességben élt Izráel királyával.

(46) Jósáfát egyéb dolgai és hőstettei, amelyeket véghezvitt, és hogy hogyan hadakozott, meg vannak írva (...) a Júda királyainak a történetéről szóló könyvben.

(47) Kisöpörte az országból a férfitársaknak maradékát, akik még megmaradtak apjának, Ászának az idejéből.

(48) Edómban akkor nem volt király, csak királyi helytartó. (49) Jósáfát csináltatott Tarsis-hajókat, hogy aranyért menjenek Ófirba, de nem tudtak elmenni, mert a hajók összetörték Ecjón-Geberben. (50) Akkor ezt mondta Ahazjá, Aháb fia Jósáfátnak: Hadd menjenek el szolgálaim a te szolgáliddal a hajókon! De Jósáfát nem engedte.

(51) Jósáfát pihenni tért őseihez, és eltemették ősei mellé őse, Dávid városában.

Utána a fia, Jórám lett a király.

2Kron 21,2–10: Jórám trónra lépése (vö. 2Kir 8,16–22)

(...)

(2) Testvérei, Jósáfát fiai ezek voltak: Azarjá, Jehiél, Zekarjáhu, Azarjáhu, Míkáél és Sefatjáhu. Ezek mind Jósáfátnak, Júda királyának a fiai voltak. (3) Apjuk sok ajándékot adott nekik: ezüstöt, aranyat, drágaságokat és megerősített városokat Júdában. De a királyságot Jórámnak adta, mert ő volt az elsőszülött. (4) Amikor azonban Jórám elfoglalta apja királyságát, és megszilárdult hatalma, összes testvérét fegyverrel gyilkoltatta meg, sőt néhány izráeli vezető embert is.

(5) Harminckét éves volt Jórám, amikor király lett, és nyolc évig uralkodott Jeruzsálemben. (6) Izráel királyainak az útján járt, ugyanúgy élt, mint Aháb háza népe, mert Aháb leánya volt a felesége. Azt tette, amit rossznak lát az ÚR. (7) De az ÚR nem akarta elpusztíta-

(16) Jórámnak, Aháb fiának, Izráel királyának ötödik évében, amikor Júda királya Jósáfát volt, kezdett uralkodni Jórám, Jósáfátnak, Júda királyának a fia.

(...)

(17) Harminckét éves volt (...), amikor király lett, és nyolc évig uralkodott Jeruzsálemben. (18) Izráel királyainak az útján járt, ugyanúgy élt, mint Aháb háza népe, mert Aháb leánya volt a felesége. Azt tette, amit rossznak lát az ÚR. (19) De az ÚR nem akarta elpusztíta-

ni Dávid házat, mert szövetséget kötött Dáviddal, és megígérte (...), hogy mécesst ad neki és fiainak mindenkor.

(8) Az ő idejében pártoltak el az edómiak Júdatól, és királyt választottak maguknak. (9) Ezért Jórám fölvonult vezéreivel és összes harci kocsijával együtt. Éjjel fölkelt, átvágta magát az edómiakon, akik bekerítették őt és a harci kocsik parancsnokait. (...)

(10) Így pártoltak el az edómiak Júdatól mindmáig. Ugyanebben az időben pártolt el tőle Libná is,

mert Jórám elhagyta ősei Istenét, az URat.

ni Júdat szolgáljáiért, Dávidért, mert (...)

megígérte neki, hogy mécesst ad neki és fiainak mindenkor.

(20) Az ő idejében pártoltak el az edómiak Júdatól, és királyt választottak maguknak. (21) Ezért Jórám fölvonult Cáir ellen összes harci kocsijával együtt. Éjjel fölkelt, átvágta magát az edómiakon, akik bekerítették őt és a harci kocsik parancsnokait. A hadinép pedig otthonába menekült. (22) Így pártoltak el az edómiak Júdatól mindmáig. Ugyanebben az időben pártolt el (...) Libná is.

(...)

2Krón 21,11–19: Jórám bűne és büntetése

(11) Ő is csináltatott áldozóhalmokat Júda hegyein, és így parázñaságba vitte Jeruzsálem lakóit, és félrevezette Júdat. (12) Eljutott azonban hozzá Illés próféta írása, amely így hangzott: Ezt mondja az ÚR, ösödnek, Dávidnak az Istene: Mivel nem apádnak, Jósáfátnak az útján jártál, sem Ászának, Júda királyának az útján, (13) hanem Izráel királyainak az útján jártál, és parázñaságba vitted Júdat meg Jeruzsálem lakóit, ahogyan Aháb háza népe is parázñaságba vitte népét, sőt még testvéreidet, apád háza népét is legyilkoltattad, akik jobbak voltak nálad, (14) azért az ÚR nagy csapással sújtja népedet, fiaidat, feleségeidet és egész vagyonodat. (15) Te pedig súlyos betegségbe, bélbajba esel, annyira, hogy betegséged miatt minden nap kijön a beled.

(16) Föl is ingerelte az ÚR Jórám ellen a filiszteusokat és az arabokat, akik az etiópok mellett laktak. (17) Fölvonultak Júda ellen, betörték oda, és elvittek minden kincset, ami csak található volt a király palotájában, sőt fiait és feleségeit is. Nem maradt más fia, csak Jóáház, a legkisebbik fiú.

(18) Mindezek után gyógyíthatatlan bélbajjal verte meg őt az ÚR. (19) Így volt ez napról napra, és amikor eljött életének a vége, két napig kizáródott a bele a betegség miatt, és szörnyű kínok között halt meg. Népe nem gyújtott olyan tüzet a tiszteletére, mint amelyet ősei tiszteletére gyújtott.

2Krón 21,20–22,1: Jórám halála

(vö. 2Kir 8,17.23–25, a 22,1-hez vö. 2Kir 10,12–14)

(20) Harminckét /éves/ volt, amikor király lett, és nyolc évig uralkodott Jeruzsálemben.

(...)

Elment örömtelenül (...), és eltemették (...) Dávid városában, de nem a királyi sírba.

22 (1) Utána Jeruzsálem lakói a legkisebb fiát, Ahazját tették királlyá,

mert az idősebbeket mind legyilkolta az a rablócsapat, amely az arabokkal a táborra tört.

(...)

Így lett királlyá Ahazjá, Jórámnak, Júda királyának a fia.

(17) Harminckét éves volt, amikor király lett, és nyolc évig uralkodott Jeruzsálemben.

(23) Jórám egyéb dolgai és mindaz, amit véghezvitt, meg vannak írva a Júda királyainak a történetéről szóló könyvben.

(24) És pihenni tért Jórám őseihez, és eltemették ősei mellé Dávid városában (...).

Utána (...) a

fia(...), Ahazjá(...) lett a király.

(...)

(25) Jórámnak, Aháb fiának, Izráel királyának tizenkettedik évében

lett királlyá Ahazjá, Jórámnak, Júda királyának a fia.

2Kron 22,2–9: Ahazjá uralkodása (vö. 2Kir 8,26–29, továbbá 2Kir 9)

(2) *Negyvenkét éves volt Ahazjá, amikor király lett, és egy évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Ataljá volt, Omrinak (...)*

az unokája. (3) Ő is Aháb házának az útjain járt, mert anyja volt a tanácsadója, aki bűnbe vitte. (4) És azt tette, amit rossznak tart az ÚR, éppúgy, mint Aháb háza, mert azok voltak a tanácsadói apja halála után, és megrontották. (5) Az ő tanácsukat követte akkor is, amikor Jórámmal, Aháb fiával, Izráel királyával együtt háborút viselt Hazáél arám király ellen Rámót-Gileáért, de az arámok megsebesítették Jórámot. (6) Ezért (...) visszatért Jezréelbe, hogy kigyógyíttassa magát a sebekből, amelyeket (...) Rámában ejtettek rajta, amikor Hazáél arám király ellen harcolt. Ahazjá, Jórám fia, Júda királya pedig elment, hogy meglátogassa Jórámot, Aháb fiát Jezréelben, mert beteg volt.

(7) De Isten akaratából vesztére lett Ahazjának, hogy Jórámhoz ment. Mert odaérve, kivonult Jórámmal együtt Jéhú, Nimsi fia ellen, akit az ÚR fölkenetett, hogy Aháb házáat kiirtsa.

(8) Amikor Jéhú ítéletet tartott Aháb háza fölött, ott találta Júda vezéreit és Ahazjá testvéreinek a fiait, akik Ahazjá szolgálatára álltak, és legyilkoltatta őket. (9) Ahazját is megkerestette, és elfogták őt, mert Samáriában rejtőzött, és elvitték Jéhúhoz, aki megölette.

De eltemették őt,

(...)

mert ezt mondták róla: Jósáfát unokája volt, aki tiszta szívvel kereste az URat.

(...)

Ahazjá családjából azonban nem volt senki, akinek lett volna ereje magához ragadni a királyságot.

(26) *Huszonkét éves volt Ahazjá, amikor király lett, és egy évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Ataljá volt, Omrinak, Izráel királyának az unokája. (27) (...) Aháb házának az útján járt,*

(...)

és azt tette, amit rossznak tart az ÚR, éppúgy, mint Aháb háza, mert Ahábnak a veje lett.

(...)

(28) Jórámmal, Aháb fiával (...) együtt háborút viselt Hazáél arám király ellen Rámót-Gileáért, de az arámok megsebesítették Jórámot. (29) Ezért Jórám király visszatért Jezréelbe, hogy kigyógyíttassa magát a sebekből, amelyeket az arámok Rámában ejtettek rajta, amikor Hazáél arám király ellen harcolt. Ahazjá, Jórám fia, Júda királya pedig elment, hogy meglátogassa Jórámot, Aháb fiát Jezréelben, mert beteg volt.

/vö. 2Kir 9,1–26/

(2Kir 9,27) Amikor Ahazjá, Júda királya ezt látta, futásnak eredt Bét-Haggán felé, de Jéhú üldözőbe vette, és ezt parancsolta: Őt is! És megsebesítették a hadi szekeren Gúr hágójánál, Jibleám mellett. Elmenekült Megiddóba, de ott meghalt. (28) Szolgái elvitték harci kocsiján Jeruzsálembe, és eltemették

sírhába ősei mellé, Dávid városában.

(...)

(29) Ahazjá Jórámnak, Aháb fiának tizenegyedik évében lett Júda királya.

(...)

2Kron 22,10–12: Ataljá magához ragadja a hatalmat (vö. 2Kir 11,1–3)

(10) Amikor Ataljá, Ahazjá anyja látta, hogy meghalt a fia, fogta magát, és kipusztította a királyi család minden ivadékát Júda házában. (11) De Jósabat, (...) a király leánya (...) fogta Jóást, Ahazjá fiát, és kilopta őt a királyfiak közül, akiket halálra szántak, és őt meg a dajkáját a hálósobába vitte. Így rejtette el őt Ataljá elől Jósabat, Jórám király leánya, Jójádá főpap felesége, aki Ahazjá húga volt; így Jóást nem tudta Ataljá megöletni. (12) És náluk volt elrejtve hat évig az Isten házában.

Az országban pedig Ataljá uralkodott.

(1) Amikor Ataljá, Ahazjá anyja látta, hogy meghalt a fia, fogta magát, és kipusztította a királyi család minden ivadékát (...). (2) De Jóseba, Jórám király lánya, Ahazjá húga fogta Jóást, Ahazjá fiát, és kilopta őt a királyfiak közül, akiket halálra szántak, és őt meg a dajkáját a hálósobába vitte. Így rejtették el őt Ataljá elől (...),

és így őt nem ölték meg.

(3) És nála volt elrejtve hat évig az ÚR házában.

Az országban pedig Ataljá uralkodott.

2Krón 23,1–15: Jójádá főpap Jóást teszi királlyá (vö. 2Kir 11,4–16)

23 (1) A hetedik évben Jójádá nekibátorodott, és szövetekezett (...) a századparancsnokokkal: Azarjáhúval, Jeróhám fiával, Jismáéllal, Jehóhánán fiával, Azarjáhúval, Óbéd fiával, Maszészáhúval, Adájáhú fiával és Elisáfáttal, Zikri fiával. (2) Ezek bejárták Júdát, összegyűjtötték Júda valamennyi városából a lévitákat meg Izráel családfőit, és Jeruzsálembé jöttek. (3) Az egész gyülekezet szövetséget kötött a királlyal az Isten házában. *Ezt mondta nekik Jójádá:* A király fiának kell uralkodnia, mert az ÚR ígérete Dávid fiainak szól! (4) Ezt tegyétek tehát: egyharmada azoknak a papoknak és lévitáknak, akik a nyugalom napján lépnek szolgálatba, őrizze az ajtókat, (5) egyharmada a királyi palotánál (...), egyharmada a Jeszód-kapunál (...) legyen.

Az egész hadinép pedig legyen az ÚR háza udvaraiban.

(6) Senki se menjen be az ÚR házába, csak a papok és a szolgálatot végző léviták mehetnek be, mert ők szentek. Az egész nép pedig ügyeljen arra, amit az ÚR rendelt.

(7) A léviták vegyék körül a királyt, legyen mindenkinek kezében a fegyvere; aki pedig be akar hatolni a templomba, azt meg kell ölni! A király mellett legyetek, akármerre jön-megy!

(8) A léviták és egész Júda mindenben úgy jártak el, ahogyan Jójádá főpap megparancsolta. Mindegyik maga mellé vette az embereit, a nyugalom napján szolgálatba lépőket, meg azokat, akik a nyugalom napján a szolgálatból kilépnek, mert Jójádá főpap nem engedte el ezeket a csapatokat. (9) Jójádá, a főpap pedig odaadta a századparancsnokoknak Dávid király lándzsáit, kis és nagy pajzsait, amelyek az Isten házában voltak. (10) Az egész hadinépet dárdával a kezükben odaállította a templom jobb oldalától a templom bal oldaláig, az oltárhoz és a templomhoz, úgyhogy körülvették a királyt. (11) Akkor (...) kivezették a királyfit, és fejére tették a koronát; kezébe adták az uralkodás okmányát, és így királlyá választották, és Jójádá és fiai felkenték őt, (...) és így kiáltottak: Éljen a király!

(12) Meghallotta Ataljá az odaözönlő nép lármáját, akik a királyt dicsőítették, ezért bement a nép közé az ÚR házába. (13) Amikor látta, hogy a király ott áll egy emelvényen a bejáratnál, a király körül pedig ott vannak a parancsnokok és a kürtösök, az egész köznép meg örül, és fújja a kürtöket, és látta az énekeseket a hangszerekkel, akik a dicsőítő énekeket vezették,

(4) A hetedik évben Jójádá magához rendelte a palotaőrség és a testőrök századparancsnokait, és bevitte őket magával az ÚR házába. Szövetséget kötött velük, és megeskette őket az ÚR házában, majd megmutatta nekik a királyfit.

(5) Azután megparancsolta nekik:

(...)

Ezt tegyétek tehát: egyharmada azoknak (...), akik a nyugalom napján lépnek szolgálatba, (...)

a királyi palotánál álljon őrségben. (6) Egyharmada a Szúr-kapunál, egyharmad rész pedig a testőrök mögötti kapunál legyen.

Így álljatok őrségen a palota körül, a szokásnak megfelelően! (7) Az a két szakaszotok is, amely a nyugalom napján az őrséget átadja, maradjon szolgálatban az ÚR házában, a király mellett.

(...)

(8) (...) Vegyétek körül a királyt, legyen mindenkinek kezében a fegyvere; aki pedig be akar hatolni a sorok közé, azt meg kell ölni! A király mellett legyetek, akármerre jön-megy!

(9) A századparancsnokok mindenben úgy jártak el, ahogyan Jójádá főpap megparancsolta. Mindegyik maga mellé vette az embereit, a nyugalom napján szolgálatba lépőket, meg azokat, akik a nyugalom napján a szolgálatból kilépnek, és bementek Jójádá főpaphoz

(...). (10) (...) A főpap pedig odaadta a századparancsnokoknak Dávid király lándzsáit és (...) pajzsait, amelyek az ÚR házában voltak. (11) A testőrök fegyverrel a kezükben felálltak a templom jobb oldalától a templom bal oldaláig, az oltárhoz és a templomhoz, úgyhogy körülvették a királyt. (12) Akkor Jójádá kivezette a királyfit, és fejére tette a koronát; kezébe adta az uralkodás okmányát, és így királlyá választották, és (...) felkenték őt, tapsoltak, és így kiáltottak: Éljen a király!

(13) Meghallotta Ataljá a testőrök és a nép lármáját (...), ezért bement a nép közé az ÚR házába. (14) Amikor látta, hogy a király ott áll egy emelvényen, amint szokás, a király körül pedig ott vannak a parancsnokok és a kürtösök, az egész köznép meg örül, és fújja a kürtöket,

(...)

akkor Ataljá megszaggatta a ruháját, és ezt mondta: Összeesküvés! Összeesküvés! (14) De Jójádá főpap azt parancsolta a haderő élén álló századparancsnokoknak, hogy vezessék ki a sorok között; ha pedig valaki utánamegy, azt öl-jék meg fegyverrel. A főpap ugyanis ezt mondta: Ne az ÚR házában öljétek meg! (15) De amikor a királyi palota kocsibejáratához ért, rátámadtak, és megölték ott.

2Kron 23,16–21: Jójádá főpap lerombolja Baal templomát (vö. 2Kir 11,17–20)

(16) Jójádá azután szövetséget kötött az ÚR, az egész nép és a király között arra nézve, hogy az ÚR népe lesznek. (...)

(17) Azután az (...) egész nép behatolt a Baal templomába, és lerombolta azt. Oltárait és bálványképeit (...) összezúzták, Mattánt, a Baal papját pedig meggyilkolták az oltárok előtt.

(18) Ezután Jójádá mint felügyelőket papokat és lévitákat rendelt az ÚR házába, ahogyan Dávid osztotta be őket az ÚR házához, hogy égő-áldozatokat mutassanak be az ÚRnak, amint az meg van írva Mózes törvényében, vigadozva és énekelve, Dávid rendelkezése szerint. (19) Kapu-őröket rendelt az ÚR háza kapuihoz, hogy ne mehessen be senki, aki bármi okból tisztátalan. (20) Majd maga mellé vette a századparancsnokokat, az előkelőket és azokat, akik a népen uralkodtak, meg az egész köznépet, és lekísérték a királyt az ÚR házából. A Felső-kapun át bevonultak a királyi palotába, és a királyi trónra ültették a királyt. (21) Az ország egész népe örült, a város pedig nyugodt maradt, noha Atalját megölték fegyverrel (...).

akkor Ataljá megszaggatta a ruháját, és ezt kiáltotta: Összeesküvés! Összeesküvés! (15) De Jójádá főpap azt parancsolta a haderő élén álló századparancsnokoknak, hogy vezessék ki a sorok között; ha pedig valaki utánamegy, azt öl-jék meg fegyverrel. A főpap ugyanis ezt mondta: Ne az ÚR házában kelljen meghalnia! (16) De amikor a királyi palota kocsibejáratához ért, rátámadtak, és megölték ott.

(17) Jójádá azután szövetséget kötött az ÚR, a király és a (...) nép között arra nézve, hogy az ÚR népe lesznek; ugyanígy a király és a nép között is. (18) Azután az ország egész népe behatolt a Baal templomába, és lerombolta azt. Oltárait és bálványképeit teljesen összezúzták, Mattánt, a Baal papját pedig meggyilkolták az oltárok előtt.

Ezután a főpap felügyelőket (...) rendelt az ÚR házába.

(...)

(19)

Majd maga mellé vette a századparancsnokokat, a palotaőrseget, a testőröket

meg az egész köznépet, és lekísérték a királyt az ÚR házából. A testőrök kapuján át bevonultak a királyi palotába, és ő a királyi trónra ült (...) . (20) Az ország egész népe örült, a város pedig nyugodt maradt, noha Atalját megölték fegyverrel a királyi palotában.

2Kron 24,1–14: Jóás kijavíttatja a templomot (vö. 2Kir 12,1–17)

24 (1) Jóás hétéves korában lett király, (...) és negyven évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Cibjá volt, Beérsebából származott. (2) Jóás Jójádá főpap egész életében azt tette, amit helyesnek lát az ÚR.

(...)

(3) Jójádá két feleséget szerzett neki, ő pedig fiaikat meg leányokat nemzett.

(4) Ezek után elhatározta Jóás, hogy kijavíttatja az ÚR házát. (5) Ezért összegyűjtötte a papokat és a lévitákat, és ezt mondta nekik: Menjete el Júda városaiba, és gyűjtsetek pénzt egész Izráelben, hogy Istenetek házát esztendőről esztendőre javígtassák.

(1) Jóás hétéves korában lett király. (2) Jé-hú hetedik évében kezdett uralkodni Jóás, és negyven évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Cibjá volt, Beérsebából származott. (3) Jóás (...) egész életében azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, mivel erre tanította Jójádá főpap. (4) Csak az áldozóhalmok nem szűntek meg, a nép még áldozott és tömjénezett az áldozóhalmokon. (...)

(5) Jóás ezt mondta a papoknak: A szent adományokból eredő összes pénzt, amit az ÚR házába visznek, a forgalomban levő pénzt, azt a pénzt, amelyet fejenként rónak ki becslés szerint, továbbá mindazt a pénzt, amit az emberek szívük szerint visznek az ÚR házába, (6) vegyék magukhoz a papok, mindegyik a maga ismerősétől, azután javíttassák ki a templom rongálódásait, ahol csak ilyen rongálódás található.

De siessetek a dologgal! A lévíták azonban nem siettek. **(6) Akkor a (...) király hívatta Jójádá (...)t, a vezetőjüket, és megkérdezte tőle: Miért nem ügyeltél arra, hogy a lévíták hozzák Júdából és Jeruzsálemből azt a járandóságot, amelyet Mózes, az ÚR szolgálja és a gyülekezet kirótt Izráelre a bizonyosság sátra javára?! (7) Mert az elvetemült Ataljá és fiai hagyták omladozni az Isten házát, és a Baalokra fordították mindazt, ami az ÚR házának volt szentelve.**

(8) Ekkor azt parancsolta a király, hogy csináljanak egy ládát, és tegyék az ÚR háza kapuja elé. (9) És kihirdették Júdában és Jeruzsálemben, hogy hozzák el az ÚRnak azt a járandóságot, amelyet Mózes, az Isten szolgálja kirótt Izráelre a pusztában. (10) Akkor minden vezető ember és az egész nép örömmel vitt és dobott pénzt a ládába, amíg az meg nem telt. (11) Valahányszor bevitették a ládát a lévítákkal a királyi felügyelőségre, és látták, hogy sok pénz van benne, odament a király kancellárja és a főpap megbízottja, és kiürítették a ládát, azután megint visszavitték a helyére. Így jártak el időről időre, és sok pénzt gyűjtöttek össze. (12) Ezt azután átadta a király és Jójádá az ÚR házában folyó munka vezetőinek. Ezek pedig kőfaragókat és ácsokat fogadtak az ÚR háza javítására, és vasmunkásokat meg rézműveseket az ÚR háza tatarozására. (13) A munka végzői dolgoztak, és kezük alatt jól haladt a javítás munkája. Helyreállították az Isten házát régi formájában, és megerősítették azt.

(14) Amikor ezt bevégezték, a megmaradt pénzt elvitték a királynak és Jójádának. Ők pedig csináltattak abból fölszerelési tárgyakat az ÚR házába, a szolgálathoz való eszközöket, áldozati csészéket és arany- meg ezüstedényeket. Ezekkel mutatták be az égőáldozatokat az ÚR házában állandóan, Jójádá egész életében.

(7) De Jóás király huszonharmadik évéig sem javították ki a papok a templom rongálódásait.

(8) Akkor Jóás király hívatta Jójádá főpapot meg a többi papokat, és megkérdezte tőlük: Miért nem javíttatjátok ki a templom rongálódásait? Ezután nem tehetitek el ismerőseitek pénzét, hanem oda kell adnotok a templom rongálódásainak javítására. (9) A papok beleegyeztek, hogy nem teszik el a népnek a pénzét, de a templom rongálódásait mégsem javíttatták ki.

(10) Akkor Jójádá főpap vett egy ládát, a fedelén lyukat fűrt, és odatette az oltár mellé jobb felől, ahol be szoktak menni az ÚR házába. Abba tették az ajtót őrző papok mindazt a pénzt, amit az ÚR házába vittek.

(11) Mikor aztán látták, hogy sok pénz van a ládában, odament a király kancellárja és a főpap (...), csomókba kötötték, és megolvasták az ÚR házában talált pénzt. (12) A lemért pénzt átadták a munkavezetőknek, akik az ÚR házához voltak rendelve. Azok pedig kiadták az ácsoknak és az építőmestereknek, akik az ÚR házában dolgoztak, (13) meg a kőműveseknek és a kőfaragóknak, hogy vásároljanak fát és faragott köveket az ÚR háza rongálódásainak a kijavításához, és ami csak szükséges volt a templom javításához.

(14) De abból a pénzből, amit az ÚR házába vittek, nem készítették az ÚR háza számára sem ezüsttálat, sem késeket, sem hintőedényeket, sem trombitákat, sem egyéb arany- vagy ezüsttárgyat, (15) hanem a munkavezetőknek adták oda, hogy javítsák ki abból az ÚR házát. (16) Nem számoltatták el azokat az embereket, akikre rábízta a pénzt, hogy a munkavezetőknek adják, mert azok híven jártak el. (17) Csak a jóvátételi áldozat és a véték-áldozat pénzét nem vitték be az ÚR házába, ez a papoké volt.

2Krón 24,15–27: Jóás vétke és bűnhődése (vö. 2Kir 12,18–22)

(15) Azután megöregedett Jójádá, és betelve az élettel, meghalt. Százharminc éves volt halálakor. (16) Dávid városában a királyok mellé temették, mivel jót cselekedett Izráelben Isten és az ő háza ügyéért.

(17) Jójádá halála után azonban odamentek Júda vezető emberei a királyhoz, és leborultak előtte. A király hallgatott rájuk, (18) és elhagyták ősük Istenének, az ÚRnak a házát, szent fákat és bálványoszobrokat tiszteltek. Emiatt a vétküik miatt szállt az ÚR haragja Júdára és Jeruzsálemre. (19) Küldött hozzájuk prófétákat, hogy térítsék meg őket az ÚRhoz. Azok figyelmeztették is őket, de nem figyeltek rájuk.

(20) Akkor az Isten felruházta lelkével Zekarját, Jójádá főpap fiát, aki a nép elé állt, és ezt mondta nekik: Azt mondja az Isten: Miért szegtétek meg az ÚR parancsolatait? Nem válik az javatokra! Mivel elhagytátok az URat, ő is elhagyott benneteket. (21) Erre azok összeesküdtek ellene, és a király parancsára ott az ÚR háza udvarában megkövezték. (22) Nem gondolt Jóás király arra a szeretetre, amelyet annak az apja, Jójádá tanúsított iránta, hanem legyilkoltatta a fiát. Amikor ez haldoklott, azt mondta: Lássá meg ezt az ÚR, és kérje számon!

(23) Egy év múlva fölvonult ellene Arám hadereje. Betörték Júdába és Jeruzsálembe, és megölték a hadinép valamennyi vezérét, akik a nép élén álltak, az összes zsákmányt pedig elküldték Damaszkusz királyának. (24) Bár kevés emberrel tört be az arám sereg, mégis igen nagy haderőt adott kezükbe az ÚR, mivel ezek elhagyták őseik Istenét, az URat. Így hajtották végre Jóáson az ítéletet.

(25) Amikor eltávoztak tőle, súlyos betegségben hagyták hátra,

és udvari emberei

(...) összesküdték ellene Jójádá főpap fiának a vére miatt. Ágyában gyilkolták meg, és meghalt. Dávid városában temették el, de nem a királyok temetőjében.

(26) Ezek esküdtek össze ellene: Zábád, Simeátnak, egy ammóni asszonynak a fia és Jehózábád, Simrínek, egy móábi asszonynak a fia. (27) Fiai, az ellene szóló sok prófétai fenyegetés, meg az Isten házának a helyreállítása meg van írva a királyokról szóló könyv magyarázatában.

Utána a fia, Amacjá lett a király.

(18) Akkortájt fölvonult Hazáél, Arám királya; háborút indított Gát ellen, és elfoglalta. Majd elhatározta Hazáél, hogy Jeruzsálem ellen vonul. (19) Ezért Jóás, Júda királya fogta mindazokat a szent tárgyakat, amelyeket elődei, Jósáfát, Jórám és Ahazjá, Júda királyai odaszenteltek, és a maga szent adományaival, meg az ÚR házának és a királyi palotának a kincstárában található összes arannyal együtt elküldte Hazáélnak, Arám királyának, mire az elvonult Jeruzsálem alól.

(20) Jóás egyéb dolgai, mindaz, amit véghezvitt, meg van írva Júda királyainak a történetéről szóló könyv(...)ben. (21) Udvari emberei fölkeltek, összeesküvést szőttek ellene (...), és megölték Jóást Bét-Millónál, amikor Szillába ment.

(22) Józákár, Simeát fia és Jehózábád, Sómér fia voltak az udvari emberei, akik megölték, és ő meghalt. Ősei mellé temették Dávid városában.

Utána a fia, Amacjá lett a király.

2Kron 25,1–4: Amacjá trónra lépése (vö. 2Kir 14,1–6)

(...)

25 (1) Huszonöt éves korában lett király Amacjá, és huszonkilenc évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Jehóaddán volt, Jeruzsálemből származott. (2) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, de nem teljes szívvel.

(...)

(3) Amikor királyi hatalma megszilárdult, meggyilkoltatta azokat az udvari embereket, akik levágták apját, a királyt. (4) De azok fiait nem ölette meg, mert így van megírva a törvényben, Mózes könyvében, amit az ÚR megparancsolt: Ne kelljen meghalniuk az apáknak a fiakért, a fiaknak se kelljen meghalniuk az apákért; mindenkinek a maga vétkéért kell meghalnia!

(1) Jóásnak, Jóáház fiának, Izráel királyának a második évében lett király Amacjá, Jóásnak, Júda királyának a fia.

(2) Huszonöt éves volt, amikor uralkodni kezdett, és huszonkilenc évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Jehóaddán volt, Jeruzsálemből származott. (3) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, bár nem annyira, mint ősatyja, Dávid, hanem mindent csak úgy tett, ahogyan apja, Jóás. (4) Mert az áldozóhalmok nem szűntek meg, a nép még ott áldozott és tömjenezett az áldozóhalmokon.

(5) Amikor királyi hatalma megszilárdult, levágatta azokat az udvari embereket, akik levágták apját, a királyt. (6) De a gyilkosok fiait nem ölette meg, mert így van megírva Mózes törvényének a könyvében, amit az ÚR megparancsolt: Ne kelljen meghalniuk az apáknak a fiakért, a fiaknak se kelljen meghalniuk az apákért; mindenkinek a maga vétkéért kell meghalnia!

2Kron 25,5–16: Amacjá vétkezik az ÚR ellen az Edóm elleni háborúban

(vö. 2Kir 14,7: „Levert a Sós-völgyben tízezer edómi embert, Szelát pedig bevette ostrommal, és elnevezte azt Jokteélnak. Ez még ma is így van.”)

(5) Azután összegyűjtötte Amacjá Júdát, és felállította őket családonként ezredesek és századosok vezetésével, minden Júdait és benjáminit. Amikor besorozta őket húszévestől fölfelé, háromszázezer válogatott kopjas és pajzsos harc képes embert talált köztük. (6) Azonfelül Izráelből százezer vitéz harcost fogadott zsoldjába, száz talentum ezüstön.

(7) Elment azonban hozzá az Isten embere, és ezt mondta: Ne induljon el veled, ó király, Izráel serege, mert nem lesz az ÚR Izráellel, az efraimiakkal. (8) Hanem menj magad a harcba, viselkedj bátran, különben elbuktat téged Isten az ellenség előtt, mert az Istennek van ereje ahhoz, hogy megsegítsen, vagy elbuktasson. (9) Amacjá ezt kérdezte az Isten emberétől: De mi lesz azzal a száz talentummal, amit az izráeli csapatnak adtam? Az Isten embere így felelt: Tud az ÚR neked annál többet is adni! (10) Az Efraimból érkezett csapatot különválasztotta tehát Amacjá, hogy menjenek haza. Ezek nagy haragra gerjedtek Júda ellen, és lángoló haraggal tértek haza.

(11) Amacjá pedig nekibátorodott, elindította hadinépét, elment a Sós-völgybe, és levágott tízezer széiri embert. (12) Tízezret pedig élve fogtak el a júdaiak. Fölvitték őket egy kőszikla tetejére, és letaszították a szikla tetejéről, úgyhogy mindnyájan összezúzódtak. (13) Annak a csapatnak az emberei pedig, akiket visszaküldött Amacjá és nem mehettek vele az ütközetbe, rátörtek Júda városaira Samáriából egészen Béthorónig, levágtak háromezer embert, és nagy prédára tettek szert.

(14) Miután Amacjá visszatért az edómiak leveréséből, elhozta a széiriek istenszobrait, és felállította azokat, mint a saját isteneit, leborult előttük, és tömjénezett nekik. (15) Ezért haragra gerjedt az ÚR Amacjá ellen, prófétát küldött hozzá, aki ezt mondta neki: Miért folya-modtál ennek a népnek az isteneihez, hiszen saját népüket sem mentették meg a te kezedből? (16) De amikor így beszélt hozzá, azt mondta neki a király: Talán a király tanácsosává tettek téged? Hagyd abba, különben megölnek! A próféta abbahagyta ugyan, de még ezt mondta: Tudom, hogy az Isten elhatározta pusztulásodat, amiért ezt tetted, és nem hallgattál tanácsom-ra.

2Kron 25,17–24: Amacjá vereséget szenved Izráeltől (vö. 2Kir 14,8–14)

(17) (...) Amacjá, Júda királya tanácsot tartott, és ilyen *üzenetet küldött Jóáshoz, Izráel királyához*, aki Jóáház fia, Jéhú unokája volt. Ezt üzenete: *Jöjj, szálljunk szembe egymással!* (18) Jóás, Izráel királya ezt a választ küldte Amacjának, Júda királyának: *A libánoni bogáncskóró ezt az üzenetet küldte a libánoni cédrusfának: Add feleségül leányodat a fiamhoz! De arra szaladt egy libánoni vadállat, és eltaposta a bogáncskórót.* (19) Te azt gondolod, hogy *mivel megverted Edómot, felfuvalkodottan dicsekedhetsz.* (...)

Maradj csak otthon! Miért rohannál vesztetdbe? Hiszen elesel Júdával együtt!

(20) De Amacjá nem hallgatott rá, mert Isten azt akarta, hogy Jóás kezébe kerüljenek, mivel Edóm isteneihez folyamodtak.

(8) Akkortáiban Amacjá (...)

követeket küldött Jóáshoz, Izráel királyához, aki Jóáház fia, Jéhú unokája volt. Ezt

üzenete: *Jöjj, szálljunk szembe egymással!* (9) Jóás, Izráel királya ezt a választ küldte Amacjának, Júda királyának: *A libánoni bogáncskóró ezt az üzenetet küldte a libánoni cédrusfának: Add feleségül leányodat a fiamhoz! De arra szaladt egy libánoni vadállat, és eltaposta a bogáncskórót.* (10) (...) Mivel

megverted Edómot, *felfuvalkodtál* (...).

Érd be ezzel a dicsőséggel, és

maradj csak otthon! Miért rohannál vesztetdbe? Hiszen elesel Júdával együtt!

(11) De Amacjá nem hallgatott rá.

(...)

(21) Ezért fölvonult Jóás, Izráel királya, és szembeszálltak egymással, ő meg Amacjá, Júda királya, a júdai Bétsemesnél. (22) De Júda vere-séget szenvedett Izráeltől, és mindenki hazame-nekült. (23) Amacját, Júda királyát, aki Jóás fia, Jóáház unokája volt, elfogta Jóás, Izráel királya Bétsemesnél, és Jeruzsálembe vitette. Azután lerombolta Jeruzsálem várfalát az Efraim-kaputól a Szöglet-kapuig négyszáz kö-nyök hosszúságban. (24) Elvitte az Isten házá-ban és Óbéd-Edómnál talált összes ara-nyat, ezüstöt és minden folszerelést, továbbá a királyi palota kincseit, azonkívül túszo-akat sze-dett, és így tért vissza Samáriába.

Ezért fölvonult Jóás, Izráel királya, és szembeszálltak egymással, ő meg Amacjá, Júda királya, a júdai Bétsemesnél. (12) De Júda vere-séget szenvedett Izráeltől, és mindenki hazame-nekült. (13) Amacját, Júda királyát, aki Jóás fia, Ahazjá unokája volt, elfogta Jóás, Izráel királya Bétsemesnél, majd bevonult Jeruzsálem-be. Azután lerombolta Jeruzsálem várfalát az Efraim-kaputól a Szöglet-kapuig négyszáz kö-nyök hosszúságban. (14) Elvitte az ÚR házában és a királyi palota kincstárában talált összes ara-nyat, ezüstöt és minden folszerelést, (...) azonkívül túszo-akat sze-dett, és így tért vissza Samáriába.

2Krón 25,25–26,2: Amacjá halála (vö. 2Kir 14,17–22)

(25) Amacjá, Jóás fia, Júda királya még ti-zenöt évig élt Jóásnak, Jóáház fiának, Izráel ki-rályának a halála után. (26) Amacjá egyéb dol-gai elejétől végig meg vannak írva a Júda és Izráel királyairól szóló könyvben. (27) Attól az időtől fogva, hogy Amacjá eltért az ÚRtól, össze-esküvést szöttek ellene Jeruzsálemben, ezért Lá-kisba menekült. De utánaküldtek Lákisba, és ott megölték. (28) Majd visszavitték lovakon, és eltemették ősei mellé Júda fővárosában.

26 (1) Akkor Júda egész népe fogta a ti-zenhat éves Uzzijját, és őt tette királlyá apja, Amacjá helyett. (2) Ő építette ki Élatot, amelyet visszacsatolt Júdához azután, hogy a király pihenni tért őseihez.

(17) Amacjá, Jóás fia, Júda királya még ti-zenöt évig élt Jóásnak, Jóáház fiának, Izráel ki-rályának a halála után. (18) Amacjá egyéb dol-gai (...) meg vannak írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben.

(...) (19) Össe-esküvést szöttek ellene Jeruzsálemben, ezért Lá-kisba menekült. De utánaküldtek Lákisba, és ott megölték. (20) Majd visszavitték lovakon, és eltemették ősei mellé Jeruzsálemben, Dávid vá-ro-sában.

(21) Akkor Júda egész népe fogta a ti-zenhat éves Azarját, és őt tette királlyá apja, Amacjá helyett. (22) Ő építette ki Élatot, ame-lyet visszacsatolt Júdához azután, hogy a király pihenni tért őseihez.

2Krón 26,3–4: Uzzijjá trónra lépése (vö. 2Kir 15,1–4)

(...)

(3) Tizenhat éves volt Uzzijjá, amikor uralkodni kezdett, és ötvenkét évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Jekoljá volt, Jeruzsálemből származott. (4) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan tett apja, Amacjá.

(...)

(1) Jeroboámnak, Izráel királyának huszonhe-tedik évében kezdett uralkodni Azarjá, Amacjának a fia, Júda királya.

(2) Tizenhat éves volt (...), amikor uralkodni kezdett, és ötvenkét évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Jekoljá volt, Jeruzsálemből származott. (3) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan tett apja, Amacjá.

(4) De az áldozóhalmok nem szűntek meg, a nép még ott áldozott és tömjenezett az áldozóhal-mokon.

2Kron 26,5–15: Uzzijjá hitének katonai és gazdasági siker a jutalma

(vö. 2Kir 14,22: „Ő építette ki Élatot, amelyet visszacsatolt Júdához azután, hogy a király pihenni tért őseihez.”)

(5) Az Istent kereste Zekarijá idejében, aki istenfélelemre tanította, és amíg az URat kereste, sikert adott neki Isten.

(6) Uzzijjá hadba vonult a filiszteusok ellen, és lerombolta Gát várfalát, Jabné várfalát és Asdód várfalát, sőt városokat épített Asdódnál és a filiszteusok között. (7) Isten megsegítette őt a filiszteusok ellen, a Gúr-Baalban lakó arabok ellen és a meúniak ellen. (8) Az ammóniak is adót fizettek Uzzijjának, és eljutott a híre egészen Egyiptomig, mert egyre jobban erősödött. (9) Azután őrtornyokat épített Uzzijjá Jeruzsálemben a Szöglet-kapunál, a Völgy-kapunál meg a Sarok fölött, és megerősítette azokat. (10) A pusztában is épített őrtornyokat, és sok kutat ásott, mert sok jószága volt az alföldön és a síkságon. Földművesei és vincellérei voltak a hegyeken és a gyümölcsösben, mert szerette a földművelést.

(11) Volt Uzzijjának kiképzett harcosokból álló hadereje is, amely csapattestenként vonult a harcba. Ezeknek a számát Jieiél kancellár és Maaszéjáhú előljáró segítségével Hananjáhú, a király egyik parancsnoka állapította meg. (12) A hadköteles vitézek családfőinek a száma összesen kétezer-hatszáz volt. (13) Az ő parancsnokságuk alá tartozó haderő háromezrétezer-ötszáz kiképzett harcosból állt, akik hatalmas erővel segítették a királyt az ellenség ellen. (14) Fölszerelte Uzzijjá az egész sereget pajzzsal, dárdával, sisakkal, páncéllal, íjjal és parittyakövel. (15) Csináltatott Jeruzsálemben ötletesen kitervelt hadigépeket az őrtornyokra és a szegletbástyákra, nyilak és nagy kövek kilövésére. Így azután messzire eljutott a híre, mert ezekben csodálatos segítséget kapott; végül igen megerősödött.

2Kron 26,16–23: Uzzijjá felfuvalkodottsága és poklossága (vö. 2Kir 15,5–7)

(16) Amikor azonban megerősödött, vesztére felfuvalkodott, és vétkezett Istene, az ÚR ellen. Bement ugyanis az ÚR templomába, hogy illatáldozatot mutasson be az illatáldozati oltáron. (17) De bement utána Azarjá főpap és vele együtt az ÚR papjai, nyolcvan erős ember. (18) Elébe álltak Uzzijjá királynak, és ezt mondták neki: Nem a te dolgozod, Uzzijjá, hogy illatáldozatot mutass be az ÚRnak, hanem Áron fiaié, a papoké, akiket azért szenteltek föl, hogy ők mutassák be az illatáldozatot. Menj ki a szentélyből, mert vétkeztél, és ez nem válik dicsőségedre az ÚRistennél! (19) Erre felbőszült Uzzijjá, akinek éppen a kezében volt az áldozathoz való füstölőedény. De amikor felbőszült a papok ellen, poklos folt jelent meg a homlokán az ÚR házában levő papok előtt, az illatáldozati oltár mellett. (20) Amikor Azarjá főpap és a többi pap feléje fordult, látták a poklos foltot a homlokán. Ekkor kiüzték onnan, de ő maga is sietett kimenni, mert az ÚR verte meg őt. (21) És Uzzijjá király poklos lett halála napjáig, és egy elkülönített házban lakott poklosan, mert kizárták az ÚR házából. Jótám, a (...) fia állt a királyi palota élén, ő bíraskodott az ország népe fölött.

(22) Uzzijjá egyéb dolgait elejétől végig megírta Ézsaiás próféta, Ámóc fia.

(...)

(5) Az ÚR megverte a királyt, és (...) poklos lett halála napjáig, és egy elkülönített házban lakott. (...) Jótám, a király fia állt a (...) palota élén, ő bíraskodott az ország népe fölött.

(6) Azarjá egyéb dolgai, mindaz, amit véghezvitt, meg vannak írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben.

(23) És pihenni tért Uzzijjá az őseihez, és eltemették ősei mellé a királyi temető mezejébe, mert megállapították róla, hogy poklos.

Utána a fia, Jótám lett a király.

2Krón 27: Jótám uralkodása (vö. 2Kir 15,32–38)

(...)

27 (1) Huszonöt éves volt Jótám, amikor uralkodni kezdett, és tizenhat évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Jerúsá volt, Cádók leánya. (2) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan apja, Uzzijjá (...), csak-hogy ő nem ment be az ÚR templomába.

Azonban (...) a nép továbbra is romlott volt.

(3) Ő építtette meg az ÚR háza felső kapuját, sokat épített a Várhegy kőfalán is. (4) Júda hegyvidékén városokat épített ki, az erdőkben pedig várakat és őrtornyokat épített. (5) Harcolt az ammóniak királya ellen, és le is győzte. Az ammóniak abban az esztendőben száz talentum ezüstöt, tízezer kór búzát és tízezer kór árpát fizettek neki. Ugyanannyit küldtek neki az ammóniak a második és a harmadik évben is. (6) És hatalmassá lett Jótám, mert állhatatosan Istenének, az ÚRnak az útján járt.

(7) Jótám egyéb dolgai, háborúi és életútja meg vannak írva az Izráel és Júda királyairól szóló könyvben.

(8) Huszonöt éves volt, amikor uralkodni kezdett, és tizenhat évig uralkodott Jeruzsálemben.

(...)

(9) És pihenni tért Jótám az őseihez, és eltemették (...) Dávidnak a városában.

Utána a fia, Áház lett a király.

2Krón 28,1–4: Áház istentelen uralkodása (vö. 2Kir 16,1–4)

(...)

28 (1) Hús éves volt Áház, amikor uralkodni kezdett, és tizenhat évig uralkodott Jeruzsálemben. De nem azt tette, amit ősatya, Dávid, amit helyesnek lát (...) az ÚR, (2) hanem Izráel királyainak az útján járt, sőt istenszobrokat is csináltatott a Baaloknak. (3) Tömjénezett a Ben-Hinnóm völgyben, még a fiait is elégette áldozatul, azoknak a népeknek az utálatos szo-

(7) És pihenni tért Azarjá az őseihez, és eltemették ősei mellé, Dávid városában (...).

Utána a fia, Jótám lett a király.

(32) Pekahnak, Remaljáhú fiának, Izráel királyának második évében kezdett uralkodni Jótám, Uzzijjának, Júda királyának a fia.

(33) Huszonöt éves volt (...), amikor uralkodni kezdett, és tizenhat évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Jerúsá volt, Cádók leánya. (34) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan apja, Uzzijjá tett (...).

(35) Csak az áldozóhalmok nem szűntek meg; a nép továbbra is ott áldozott és tömjénezett az áldozóhalmokon.

Ő építtette meg az ÚR háza felső kapuját.

(...)

(36) Jótám egyéb dolgai, (...) mindaz, amit véghezvitt, meg vannak írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben.

(33) Huszonöt éves volt, amikor uralkodni kezdett, és tizenhat évig uralkodott Jeruzsálemben.

(37) Abban az időben kezdte az ÚR rászabadtani Júdára Recint, Arám királyát és Pekahot, Remaljáhú fiát.

(38) És pihenni tért Jótám az őseihez, és eltemették ősei mellé ősatyjának, Dávidnak a városában.

Utána a fia, Áház lett a király.

(1) Pekahnak, Remaljáhú fiának a tizenhetedik évében kezdett uralkodni Áház, Jótámnak, Júda királyának a fia.

(2) Hús éves volt Áház, amikor uralkodni kezdett, és tizenhat évig uralkodott Jeruzsálemben. De nem azt tette, amit ősatya, Dávid, amit helyesnek lát Istene, az ÚR, (3) hanem Izráel királyainak az útján járt, sőt (...)

még a fiait is elégette áldozatul, azoknak a népeknek az utálatos szo-

kása szerint, amelyeket kiűzött az ÚR Izráel fiai elől. (4) Áldozott és tömjénezett az áldozóhalmon, a dombokon és minden bujázöld fa alatt.

kása szerint, amelyeket kiűzött az ÚR Izráel fiai elől. (4) Áldozott és tömjénezett az áldozóhalmon, a dombokon és minden bujázöld fa alatt.

2Krón 28,5–25: Izráel és Arám Áház ellen támad (vö. 2Kir 16,5–18)

(5) Ezért Arám királyának a kezébe adta őt Istene, az ÚR. Megverték, sok foglyot hurcoltak el tőle, és Damaszkuszba vitték őket. Izráel királyának is a kezébe került, és az is nagy vereséget mért rá.

(5) Akkoriban indított háborút Recín, Arám királya meg Pekah, Remaljáhú fia, Izráel királya Jeruzsálem ellen, és körülzárták Áházat, de nem tudták legyőzni. (6) Ugyanakkor szerezte vissza Recín, Arám királya Élatot Arám részére, és kiűzte a júdaikat Élatból.

(6) Pekah, Remaljáhú fia ugyanis levágott Júdában egy napon százhuszezer embert, akik mind bátor harcosok voltak. Ugyanis elhagyták őseik Istenét, az URat. (7) Zikri, egy efraimi vitéz pedig meggyilkolta Maaszéjáhút, a király fiát, Azrikámot, a palota felügyelőjét és Elkánát, a király helyettesét.

(8) Az izráeliek fogságba vittek honfitársaik közül kétszázezer asszonyt, fiút és leányt. Nagy zsákmányt is szereztek tőlük, és a zsákmányt elvitték Samáriába. (9) De volt ott az ÚRnak egy próféta, név szerint Ódéd; ez kiment a Samáriához érkező sereg elé, és ezt mondta: Óseitek Istene, az ÚR haragra gerjedt Júda ellen, és a kezetekbe adta őket, ti pedig sokat levágtatok közülük eget verő indulatokban. (10) És most azt gondoljátok, hogy leigázhatjátok a júdaikat és jeruzsálemieket, hogy rabszolgáitokká és rabnőitekké legyenek, pedig ezáltal magatokat teszitek vétkeessé Isteneitek, az ÚR előtt. (11) Azért most hallgassatok rám: Engedjétek vissza a honfitársaitok közül ejtett foglyokat, különben az ÚR izzó haragja fordul elleneitek!

(...)

(12) Akkor előállt néhány efraimi főember: Azarjáhú, Jehóhánán fia, Berekjáhú, Mesillémót fia, Jehizkijjáhú, Sallum fia és Amászá, Hadlaj fia, azokkal szemben, akik a hadjáratból jöttek, (13) és ezt mondták nekik: Ne hozzátok ide a foglyokat, mert amit ti akartok, az a mi vétünk lesz az ÚR előtt, és a mi bűneinket és vétkeinket szaporítja, pedig úgyis sok a vétünk, és az ÚR izzó haragja fenyegeti Izráelt.

(14) Otthagyták azért a fegyveresek a foglyokat és a zsákmányt a vezető emberek és az egész gyülekezet előtt. (15) Ekkor név szerint kijelölt férfiak álltak elő, és gondjaikba vették a foglyokat: a mezíteleneket mind felöltöztették a zsákmányból, ruhát és sarut, ételt és italt adtak nekik, és bekenték őket olajjal. A gyengéket szamarakon szállították, és elvitték őket honfitársaikhoz Jerikóba, a pálmák városába; azután visszatértek Samáriába.

(16) Abban az időben követeket küldött Áház király Asszíria királyához, hogy segítse meg őt. (17) Még az edómiak is betörték, megverték Júdát, és foglyokat ejtettek.

Azután edómiak jöttek Élatba, ott is laknak még ma is.

(7) Áház azonban követeket küldött Tiglat-Pileserhez, Asszíria királyához, ezzel az üzenettel: Szolgád és fiad vagyok! Vonulj fel, és szabadíts meg Arám királyának a markából, meg Izráel királyának a markából, akik rám támadtak.

(18) A filiszteusok pedig a Sefélá-alföld városaiban és Júda déli tartományában fosztogattak. Elfoglalták Bétsemet, Ajjálont, Gedérót, Szókot és falvait, Timnát és falvait, Gimzót és falvait, és oda települtek. (19) Bizony, megalázta Júdát az ÚR Áház júdai király miatt, mert támogatta az erkölcstelenséget Júdában, és nagyon hűtlenné lett az ÚRhoz.

(20) Rátört azért Tiglat-Pileszer, AsszírIA király, és megostromolta ahelyett, hogy támogatta volna. (21) Mert Áház kifosztotta ugyan az ÚR házát és a király meg a vezető emberek palotáját, és AsszírIA királyának adta, de ez sem segített rajta.

(22) Nyomorúsága idején továbbra is hűtlen volt az ÚRhoz Áház király. (23) Damaszkusz isteneinek áldozott, akik megverték őt, de ezt mondta: Mivel Arám királyait megsegítik isteneik, ezért nekik áldozom, és engem is megsegítenek! Pedig ezek okozták bukását, és egész Izráelét is. (24) Összeszedte Áház az Isten háza felszerelését, és összetörette az Isten háza felszerelését, az ÚR háza ajtóit pedig bezáratta. Azután oltárokat csináltatott magának Jeruzsálemben minden utcasarkon. (25) Júda minden egyes városában áldozóhalmozat csináltatott, és más isteneknek tömjénezett. Így bosszantotta ősei Istenét, az URat.

(...)

(8) És fogta Áház az ÚR házában és a királyi palota kincstárában található ezüstöt és aranyat, és elküldte ajándéknak AsszírIA királyának. (9) AsszírIA király hallgatott rá, és felvonult AsszírIA király Damaszkusz ellen, bevette, és foglyokat hurcolt el belőle Kírbe, Recint pedig kivégeztette.

(10) Ezután elment Áház király Damaszkuszba AsszírIA király, Tiglat-Pileszer elé, és meglátta a damaszkuszi oltárt. Ekkor Áház király elküldte Úrijjá papnak ennek az oltárnak a hasonmását és elkészítésének a pontos leírását. (11) Úrijjá pap pedig megépíttette az oltárt egészen olyanra, mint amilyent Áház király küldött Damaszkuszból. Úgy készítette el Úrijjá pap, mire Áház király megjött Damaszkuszból. (12) Amikor a király megérkezett Damaszkuszból, és meglátta a király az oltárt, odalépett a király az oltárhoz, és fölment rá. (13) Elfüstölögtette égőáldozatát és ételáldozatát, kiöntötte italáldozatát, békeáldozatának a véréit pedig ráhintette az oltárra. (14) A rézoltárt pedig, amely az ÚR színe előtt volt, elvitette a templom elől, az ő oltára és az ÚR háza közül, és az ő oltára mellé helyeztette, észak felől. (15) Majd ezt parancsolta Áház király Úrijjá papnak: A nagy oltáron füstölögtesd el a reggeli égőáldozatot és az esti ételáldozatot, a király égőáldozatát és ételáldozatát, az ország egész népének az égőáldozatát, ételáldozatát, italáldozatát, és arra hintsd az égőáldozat összes véréit, meg a véresáldozat összes véréit! A rézoltáron még gondolkodom. (16) És Úrijjá pap pontosan úgy járt el, ahogyan Áház király parancsolta.

(17) Majd Áház király letörette a mosdóállványok peremeit, és eltávolította azokról a mosdómedencéket. A tengert levétette az alatta levő rézbikákról, és kőtalapzatra helyeztette. (18) A szombati fedett csarnokot pedig, amelyet a templomban építettek, meg a király részére készült kijáratot eltávolította az ÚR házából AsszírIA királyának a kedvéért.

2Krón 28,26–27: Áház halála (vö. 2Kir 16,19)

(26) (...) Egyéb dolgai és egész életútja elejétől végig meg vannak írva a Júda és Izráel királyairól szóló könyvben. (27) És pihenni tért Áház az őseihez, és eltemették őt (...) a fővárosban, Jeruzsálemben, de nem Izráel királyainak a temetőjébe vitték.

Utána a fia, Ezékiás lett a király.

(19) Áház egyéb dolgai, amiket véghezvitt (...), meg vannak írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben. És pihenni tért Áház az őseihez, és eltemették őt ősei mellé Dávid városában (...).

Utána a fia, Ezékiás lett a király.

2Krón 29,1–2: Ezékiás trónra lépése (vö. 2Kir 18,1–3)

(…)

29 (1) Ezékiás huszonöt éves korában kezdett uralkodni, és huszonkilenc évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve *Abijá* volt, *Zekarjá*-hú leánya. (2) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan tett az őse, Dávid.

(1) Hóséának, Élá fiának, Izráel királyának a harmadik évében kezdett uralkodni Ezékiás, Áháznak a fia, Júda királya.

(2) (...) Huszonöt éves korában kezdett uralkodni, és huszonkilenc évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve *Abi* volt, *Zekarjá* leánya. (3) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan tett az őse, Dávid.

2Krón 29,3–31,19: Ezékiás vallási reformjai

(vö. 2Kir 18,4: „Ő szüntette meg az áldozóhalmokat, összeüzta a szent oszlopokat, kivágatta a szent fákat, és darabokra törette a rézkígyót, amelyet Mózes készített; mert Izráel fiai mindaddig annak tömjéneztek, és Nehus-tánnak nevezték.”, valamint 2Kir 18,22: „... De hiszen az ő áldozóhalmait és oltárait szüntette meg Ezékiás! Júdának és Jeruzsálemnek pedig megparancsolta: Csak ez előtt az oltár előtt borulhattok le, itt, Jeruzsálemben!”)

2Krón 29,3–19: Ezékiás megtisztítja a templomot

(3) Uralkodása első évének első hónapjában kinyitatta az ÚR háza ajtóit, és kijavíttatta azokat. (4) Azután visszahozta a papokat és a lévítákat, és összegyűjtötte őket a Keleti-téren. (5) És ezt mondta nekik: Hallgassatok rám, lévíták! Szenteljétek meg magatokat, és szenteljétek meg őseitek Istenének, az ÚRnak a házát! Hordjatok ki minden undok bálványt a szentélyből! (6) Mert hűtlenné váltak őseink; azt tették, amit rossznak lát Istenünk, az ÚR, és elhagyták őt. Elfordították arcukat az ÚR hajlékától, hátat fordítottak neki. (7) Még a csarnok ajtóit is bezárták, eloltották a mécseseket, nem hoztak illatáldozatot, és nem mutattak be égőáldozatot a szent helyen Izráel Istenének. (8) Ezért haragudott meg az ÚR Júdára és Jeruzsálemre. Ezért tette őket iszonyatossá, borzasztóvá és gúny tárgyává, amint magatok is látjátok. (9) Ezért hullottak el őseink fegyver által, ezért vannak fogságban fiaink, leányaink és feleségeink. (10) Azért elhatároztam, hogy szövetséget kötök Izráel Istenével, az ÚRral, és akkor elfordul tőlünk lángoló haragja. (11) Fiaim, ne tétlenkedjétek! Hiszen titeket választott ki az ÚR, hogy az ő szolgálatára álljatok, neki szolgáljatok és áldozzatok.

(12) Akkor fogták magukat a lévíták: a kehátiak közül Mahat, Amászaj fia és Jóel, Azarjá-hú fia, a meráriak közül Kís, Abdi fia és Azarjá-hú, Jehallelél fia, a gersóniak közül Jóáh, Zimmá fia és Éden, Jóáh fia, (13) Elicáfán fiai közül Simri és Jeiel, Ászáf fiai közül Zekarjá-hú és Mattanjá-hú, (14) Hémán fiai közül Jehiél és Simei, Jedútún fiai közül Semajá és Uzziél, (15) és összegyűjtötték testvéreiket; megszentelték magukat, és bementek az ÚR házába a király parancsára az ÚR szava szerint, hogy megtisztítsák. (16) Bementek a papok az ÚR háza legbelső részébe, hogy megtisztítsák. Kihordtak az ÚR házában az udvarába minden tisztátalan dolgot, amit az ÚR templomában találtak. A lévíták pedig átvették, és kihordták a szabadba a Kidrón-völgybe. (17) Az első hónap első napján kezdték el a megszentelést, és a hónap nyolcadik napján jutottak el az ÚR csarnokáig. Nyolc napon át végezték az ÚR házában a megszentelést, és az első hónap tizenhatodik napján fejezték be.

(18) Akkor odamentek Ezékiás királyhoz, és ezt mondták: Mindenestül megtisztítottuk az ÚR házát, az égőáldozati oltárt és egész fölszerelését, a sorba rakott kenyerek asztalát és egész fölszerelését, (19) és minden egyéb fölszerelést is helyreállítottunk és megszenteltünk, amelyet Áház király hűtlenül félredobott uralkodása alatt. Ezek újra az ÚR oltára előtt vannak.

2Krón 29,20–36: Áldozati ünnep a megtisztított templomban

(20) Másnap reggel összegyűjtötte Ezékiás király a város vezető embereit, és fölment az ÚR házába. (21) Bevittek hét bikát, hét kost, hét bárányt és hét kecskebakot vétekáldozatul a királyságért, a szentélyért és Júdáért. Majd megparancsolta a király Áron fiainak, a papoknak, hogy mutassanak be áldozatot az ÚR oltárán. (22) Levágták tehát a marhákat, a papok átvették a vért, és az oltárra hintették. Azután levágták a kosokat, és a vért az oltárra hintették. Majd levágták a bárányokat, és a vért az oltárra hintették. (23) Végül odavitték a vétekáldozatra szánt bakokat is a király és a gyülekezet elé, és rájuk tették a kezüket. (24) Azután levágták azokat a papok, és a vérükkel vétekáldozatot mutattak be az oltáron, és engesztelést végeztek egész Izráelért; mert egész Izráel érdekében rendelte el a király az égőáldozatot és a vétekáldozatot. (25) Odaállította a lévítákat az ÚR házába cintányérokkal, lantokkal és citerákkal, Dávidnak és Gádnak, a király látnokának, meg Nátán prófétának a parancsa szerint, mert az ÚRtól jött ez a parancs prófétái által. (26) Oda is álltak a lévíták Dávid hangszereivel, a papok pedig a trombitákkal.

(27) És megparancsolta Ezékiás, hogy mutassák be az égőáldozatot az oltáron. Ugyanabban az időben, amikor elkezdték az égőáldozat bemutatását, elkezdtek az ÚRnak szóló éneklést és trombitálást Dávidnak, Izráel királyának a hangszereivel. (28) Ekkor leborult az egész gyülekezet, az ének pedig zengett, és a trombiták harsogtak. Mindez addig tartott, amíg vége nem lett az égőáldozatnak. (29) Amikor vége lett az áldozat bemutatásának, a király és mindazok, akik vele voltak, térdre estek és leborultak. (30) Ezután megparancsolta Ezékiás király és a vezető emberek a lévítáknak, hogy dicsérjék az URat Dávidnak és Ászáf látnoknak a szavaival. Ők pedig örömet mondtak dicséretet, meghajoltak és leborultak.

(31) Azután megszólalt Ezékiás, és ezt mondta: Most már fel vagytok avatva az ÚR szolgálatára! Jöjjetek, és hozzatok véresáldozatokat és hálaáldozatokat az ÚR házába! Hozott is a gyülekezet véresáldozatokat és hálaáldozatokat, és akit a szíve arra indított, égőáldozatokat is. (32) Ennyi égőáldozatot hozott a gyülekezet: Hetven marhát, száz kost és kétszáz bárányt. Mindez az ÚRnak szóló égőáldozat volt. (33) Szent adományként hatszáz marhát és háromezer juhot vittek. (34) Csakhogy a papok kevesen voltak, és nem győzték az összes áldozati állatot megnyúzni, ezért testvéreik, a lévíták segítettek nekik, amíg ezt a munkát el nem végezték, illetve amíg a többi papok meg nem szentelték magukat. A lévíták ugyanis őszintében törekedtek a maguk megszentelésére, mint a papok. (35) Bőven volt égőáldozat a békeáldozatok kövérijével és az égőáldozatokhoz tartozó italáldozatokkal együtt.

Így állították helyre az istentiszteletet az ÚR házában. (36) Ezékiás és az egész nép örvendezett azért, hogy az Isten helyreállította azt népe számára, hiszen hamar megtörtént ez a dolog.

2Krón 30,1–20: Ezékiás meghirdeti a páskaünnepet

30 (1) Azután üzenetet küldött Ezékiás egész Izráelbe és Júdába, sőt Efraimba és Manasséba is írt leveleket, hogy jöjjenek el Jeruzsálembe az ÚR házába, és tartsanak páskát Izráel Istenének, az ÚRnak a tiszteletére. (2) A király úgy határozott vezető embereivel és az egész jeruzsálemi gyülekezettel együtt, hogy a második hónapban tartják meg a páskát. (3) Nem tudták ugyanis idejében megtartani, mert nem szentelte meg magát elég pap, és a nép sem gyűlt össze Jeruzsálembe. (4) Így látta ezt helyesnek a király és az egész gyülekezet. (5) Elhatározták tehát, hogy kihirdetik egész Izráelben Beérsebától Dánig, hogy jöjjenek Jeruzsálembe, és tartsanak páskát Izráel Istenének, az ÚRnak a tiszteletére, mert ilyen nagy tömegben még nem tartották meg, pedig meg van írva.

(6) Elmentek tehát a futárok a király és a vezető emberek levelével egész Izráelbe és Júdába, és a király parancsa szerint ezt mondták: Izráel fiai! Térjete meg az ÚRhoz, Ábrahám, Izsák és Izráel Istenéhez, akkor ő is megtér azokhoz, akik megmenekültek Asszíria királyainak a markából, és megmaradtak. (7) Ne legyetek olyanok, mint atyáitok és testvéreitek, akik hűtlenné váltak őseik Istenéhez, az ÚRhoz. Ezért hagyta őket elpusztulni, amint magatok is látjátok. (8) Ne legyetek tehát olyan nyakasok, mint atyáitok! Adjatok kezet az ÚRnak, és jöjjetek el szentélyébe, amelyet örökre megszentelt! Szolgáljatok Isteneteknek, az ÚRnak, akkor elfordul tőletek fölgerjedt haragja. (9) Mert ha megtértetek az ÚRhoz, akkor irgalmasak lesznek testvéreitekhez és fiaitokhoz azok, akik fogságba vitték őket, úgyhogy visszatérhetnek erre a földre. Hiszen kegyelmes és irgalmas a ti Istenetek, az ÚR, nem fordul el tőletek, ha megtértetek hozzá.

(10) A futárok városról városra jártak Efraim és Manassé földjén egészen Zebulonig. De kinevették és kigúnyolták őket. (11) Csak néhány ember volt Ásérban, Manassében és Zebulonban, aki megalázta magát, és elment Jeruzsálembe. (12) Júdában azonban ott volt az Isten keze, amely egy akaratra juttatta őket, és teljesítették a király és a vezető emberek parancsát az ÚR szava szerint.

(13) Sok nép gyűlt össze Jeruzsálemben, igen nagy gyülekezet, hogy megtartsák a kovásztalan kenyerek ünnepét a második hónapban. (14) Azon kezdték, hogy eltávolították Jeruzsálemből az oltárokat. Eltávolították az összes tömjénező oltárt is, és a Kidrón-völgybe dobták. (15) Azután levágták a páskabarányt a második hónap tizennegyedik napján. A papok és a lévíták megalázkodva megszentelték magukat, és égőáldozatokat vittek az ÚR házába. (16) Odaálltak a helyükre, ahogyan Mózesnek, Isten emberének a törvénye előírja. A papok hintették a lévíták kezéből átvett vért. (17) Mert sokan voltak a gyülekezetben, akik nem voltak megszentelődve, ezért a lévítákra bízta a páskabarány levágását és az ÚRnak szentelését mindazok helyett, akik nem voltak tiszták. (18) Mert a nép jó része, sokan, akik Efraimból, Manasséból, Issakárból és Zebulonból valók voltak, nem tisztították meg magukat, de az előírás ellenére ettek a páskabarányból. Ezért Ezékiás így imádkozott értük: A jóságos ÚR bocsássa meg ezt (19) mindenkinek, aki kész volt arra, hogy az ÚRistenhez, ősei Istenéhez folyamodjék, bár nem volt olyan tiszta, ahogyan a szentélyhez illik! (20) És az ÚR meghallgatta Ezékiást, és megkímélte a népet.

2Kron 30,21–27: A kovásztalan kenyerek ünnepe

(21) Azután megtartották a Jeruzsálemben tartózkodó izráeliek a kovásztalan kenyerek ünnepét hét napon át nagy örömmel. A lévíták és a papok mindennap dicsérték az URat, erős hangú hangszereken játszva az ÚR tiszteletére. (22) Ezékiás pedig szívhez szólóan beszélt mindazokkal a lévítákkal, akik hozzáértően végezték feladatukat az ÚR tiszteletére. Ünnepi lakomát tartottak hét napig, békeáldozatokat áldozva és dicsőítve őseik Istenét, az URat.

(23) Azután elhatározta az egész gyülekezet, hogy tovább folytatják még hét napig; és így még hét napig folytatták az örömmünnepet. (24) Mert Ezékiás, Júda királya ezer bikát és hétezer juhot ajánlott fel a gyülekezetnek. A vezető emberek is felajánlottak a gyülekezetnek ezer bikát és tízezer juhot. A papok tömegesen szentelték meg magukat. (25) Örvendezett tehát Júda egész gyülekezete, a papok és a lévíták, meg az egész gyülekezet, amely Izráelből érkezett, és az Izráel országából érkező, meg a Júdában lakó jövevények. (26) Nagy volt az öröm Jeruzsálemben, mert Salamonnak, Dávid fiának, Izráel királyának az ideje óta nem történt ehhez hasonló Jeruzsálemben.

(27) Azután fölálltak a papok és a lévíták, és megáldották a népet. Szavuk meghallgatásra talált, mert imádságuk eljutott a mennybe, az ÚR szent lakóhelyére.

*2Krón 31,1–19: Ezékiás gondoskodik a papokról és a lévítákról
(a 31,1-hez vö. 2Kir 18,4)*

31 (1) Amikor mindezek befejeződtek, egész Izráel, amely ott tartózkodott, kivonult Júda városaiba, és összetörték a szent oszlopokat, kivagdalták a szent fákat, és lerombolták az áldozóhalmokat és oltárokat egész Júdában, Benjáminban, Efraimban és Manassében. Azután visszatértek Izráel fiai, mindenki a maga városában levő birtokára.

(2) Ezékiás megállapította a papok és a lévíták beosztását, beosztotta őket szolgálatuk rendje szerint. A papokat és a lévítákat beosztotta az égőáldozathoz és a békeáldozathoz, szent szolgálatra, magasztalásra és dicsőítésre az ÚR lakóhelyének a kapuiban.

(3) A király jövedelmének egy részét az égőáldozatokra adta: a reggeli és az esti égőáldozatokra, a szombatoként, újholdként és a megszabott ünnepeken bemutatandó égőáldozatokra, ahogyan meg van írva az ÚR törvényében. (4) A Jeruzsálemben lakó népnek pedig meghagyta, hogy adják meg a papok és a lévíták részét, és ragaszkodjanak az ÚR törvényéhez. (5) Amint ennek híre ment, Izráel fiai bőségesen hoztak a gabona, must, olaj, méz és minden mezei termés legjavából, és bőségesen meghozták a tizedet is mindenből. (6) A Júda városaiban lakó izráéliek és júdaiak is hoztak tizedet szarvasmarhából és juhokból, és az Istenüknek, az ÚRnak szentelt dolgokból is elhozták a szent tizedet, és garmadákba rakták. (7) A harmadik hónapban kezdték el lerakni a garmadákat, és a hetedik hónapban végezték be.

(8) Amikor Ezékiás és a vezető emberek odamentek, és látták a garmadákat, áldották az URat és népét, Izráelt. (9) Ezékiás kérdezősködött a papoktól és a lévítáktól a garmadák felől. (10) A Cádók házából való Azarjáhú főpap így felelt neki: Amióta elkezdtek hordani a felajánlásokat az ÚR házába, eleget eszünk, sőt még maradt is bőségesen, mert az ÚR megáldotta népét, úgyhogy megmaradt ez a nagy mennyiség.

(11) Akkor meghagyta Ezékiás, hogy rendezzenek be kamrákat az ÚR házában; és berendezték azokat. (12) Majd behordták becsületesen a felajánlást, a tizedet és a szent adományokat, és ezeknek a felügyelője Kónanjáhú lévita lett, helyettese pedig testvére, Simei. (13) Jehiél és Azarjáhú, Nahat és Aszáél, Jerimót és Józabád, Eliél és Jiszmakjáhú, Mahat és Benájáhú pedig Kónanjáhúnak és testvérének, Simeinek a beosztottai voltak, Ezékiás királynak és Azarjáhúnak, az Isten háza felügyelőjének a rendelkezése szerint. (14) A lévita Kóré, Jimná fia, a keleti kapu őre, az Istennek adott önkéntes adományokra ügyelt. Ő osztotta szét az ÚRnak felajánlott és igen szent dolgokat. (15) Mellette hűségesen szolgált Éden és Minjámín, Jészua és Semajáhú, Amarjáhú és Sekanjáhú, a papok városaiban. Ők végezték az elosztást testvéreik között, beosztásuk szerint, a nagyoknak és a kicsiknek egyaránt, (16) a származási jegyzékbe beírt férfiaknak, a háromévesektől fölfelé mindenkinek, akinek bejárása volt az ÚR házába napi teendője végzésére, bármilyen szolgálatban, hivatalban, vagy beosztásban voltak.

(17) A papokat családonként írták be a származási jegyzékbe, a lévítákat pedig húszévestől fölfelé kötelességük és munkabeosztásuk szerint. (18) A származási jegyzékbe be kellett írni egész közösségüket minden családdal, az asszonyokkal, a fiúkkal és a leányokkal együtt, mert a szentélynél végzett hűséges szolgálat megszentelte őket. (19) Áron fiainak, a városaikhoz tartozó legelők vidékén lakó papoknak minden városban voltak név szerint kijelölt emberek, akik a papság férfi tagjainak és a származási jegyzékbe beírt minden lévítának kiosztották a rájuk eső részt.

2Kron 31,20–21: Összefoglaló értékelés (vö. 2Kir 18,5–7)

(20) Így járt el Ezékiás egész Júdában. Azt tette, amit jónak, helyesnek és igaznak tartott Isten, az ÚR.

(21) Minden munkáját, amit az Isten háza szolgálatában, a törvénynek és a parancsolatnak megfelelően elkezdett, Istenét keresve, tiszta szívből végezte, ezért sikerült neki.

(...)

(5) Bízott az ÚRban, Izráel Istenében; nem volt hozzá hasonló senki Júda királyai között, sem előtte, sem utána. (6) Ragaszkodott az ÚRhoz, nem tért el tőle, hanem megtartotta parancsolatait, amelyeket az ÚR parancsolt Mózesnek. (7) Ezért vele volt az ÚR, és minden vállalkozása eredményes volt. Fellázadt AsszírIA királya ellen, és nem szolgálta őt.

2Kron 32,1–23: Isten megmenti Ezékiást SzanhérIB kezéből
(vö. 2Kir 18,13–19,37)

32 (1) Ezek után a hűségesen véghezvitt dolgok után eljött SzanhérIB AsszírIA királya, és betört Júdába. Ostrom alá vette a megerősített városokat azzal a szándékkal, hogy elfoglalja azokat.

(2) Amikor látta Ezékiás, hogy SzanhérIB betört, és Jeruzsálemet készül megtámadni, (3) tanácskozott vezető embereivel és vitézeivel arról, hogy betömjék a városon kívül levő forrásokat. Azok támogatták őt. (4) Sok nép gyűlt össze, betömtek minden forrást és patakot, amely azon a földön át folyt, mert ezt mondták: Miért találjanak az asszír királyok sok vizet, ha ideérnek? (5) Majd nekibátorodva, fölépíttette az egész várfalat, ahol sérült volt; megnagyobbította az őrtornyokat, építtetett kívül egy másik falat, és megerősítette a Millót Dávid városában. Csináltatott sok hajítófegyvert és pajzsot is. (6) A hadinép élére csapatparancsnokokat rendelt, azokat maga köré gyűjtötte a városkapu előtti téren, és szívhez szólóan így beszélt hozzájuk: (7) Legyetek erősek és bátrak, ne féljeteK, és ne rettegjeteK az asszír királytól, meg a vele levő egész sokaságtól, mert velünk többen vannak, mint ővele. (8) Ővele emberi erő van, mivelünk pedig Istenünk, az ÚR, aki megsegít bennünket, és velünk együtt harcol harcainkban. És megbátorodott a hadinép Ezékiásnak, Júda királynak a beszédétől.

(...)

(9) Ezek után SzanhérIB asszír király, aki még Lákisnál volt egész haderejével, ezzel az üzenettel küldte szolgálait Jeruzsálembe Ezékiáshoz, Júda királyához és a Jeruzsálemben levő összes júdaiakhoz:

(13) Ezékiás király tizennegyedik évében felvonult SzanhérIB, AsszírIA királya, Júda összes megerősített városa ellen, és bevette azokat.

(...)

(14) Akkor Ezékiás, Júda királya, ezt az üzenetet küldte az asszír királyhoz Lákisba: Vétkeztem, vonulj vissza innen! Vállalom, amit kirósz rám. És AsszírIA királya háromszáz talentum ezüstöt meg harminc talentum aranyat vetett ki Ezékiásra, Júda királyára. (15) Ekkor odaadott Ezékiás minden ezüstöt, ami az ÚR házában és a királyi palota kincstárában található volt. (16) Ugyanekkor vágatta le Ezékiás az ÚR temploma ajtószárnyainak és ajtófélfáinak az aranyborítását is, amivel maga Ezékiás, Júda királya boríttatta be, és azt is odaadta az asszír királynak.

(17) Az asszír király azonban elküldte hadvezérét, udvarmesterét és kincstárnokát Lákisból Ezékiás király ellen erős hadsereggel Jeruzsálembe. Ezek felvonultak, és megérkeztek Jeruzsálem alá. Amikor felvonultak és megérkeztek, meg-

(10) Ezt mondja Szanhérib, Asszíria királya:

Miben bíztok, hogy az ostrom idején Jeruzsálemben akartok maradni? (11) Félrevezet benneteket Ezékiás; éhséggel és szomjúsággal ölet meg, amikor ezt mondja: Megment minket Istenünk, az ÚR az asszír király markából!

(12) De hiszen az ő áldozóhalmait és oltárait szüntette meg ez az Ezékiás! Júdának és Jeruzsálemnek pedig megparancsolta: Csak egyetlen oltár előtt borulhattok le, és csak azon áldozhattok!

álltak a Felső-tó vízvezetékénél, amely a ruhafestők mezejének az útjánál van. (18) Azután hívták a királyt. Kiment hozzájuk Eljákim, Hilkijjáhú fia, a palota felügyelője, Sebná kancellár és Jóáh, Ászáf fia, a főtanácsadó. (19) A kincstárnok ezt mondta nekik:

Mondjátok meg Ezékiásnak, hogy *ezt üzeni a nagy király, Asszíria királya: Miféle elbizakodottság ez? Miben bízol?* (20) Üres beszéd az, amit gondolsz, hogy csak ész és erő kell a hadakozáshoz! *Kiben bíztál, hogy fölláztál ellenem?* (21) Talán Egyiptomnak, ennek a törött nádszálnak a támogatásában bíztál? Aki erre támaszkodik, annak belemegy a tenyerébe, és átszúrja azt. Így járnak Egyiptom királyával, a fáraóval mindazok, akik benne bíznak. **(22) Vagy ezt mondjátok nekem: Istenünkben, az ÚRban bízunk?! De hiszen az ő áldozóhalmait és oltárait szüntette meg (...) Ezékiás! Júdának és Jeruzsálemnek pedig megparancsolta: Csak ez előtt az oltár előtt borulhattok le, itt, Jeruzsálemben!** (23) Fogadj hát az én urammal, Asszíria királyával: Kétezer lovat ad neked, ha tudsz hozzájuk adni ugyanannyi lovat! (24) Hogyan tudnál visszaverni egyetlen helytartót is az én uram legkisebb szolgálói közül?! Vagy Egyiptom harci kocsijaiban és lovasaiban bízol? (25) Talán az ÚR tudta nélkül vonultam fel ez ellen a hely ellen, hogy elpusztítsam? Az ÚR parancsolta nekem, hogy vonuljak fel ez ellen az ország ellen, és pusztítsam el!

(26) Ekkor Eljákim, Hilkijjáhú fia, Sebná és Jóáh ezt mondta a kincstárnoknak: Beszélj szolgáliddal arámul, mert megértjük. Ne beszélj velünk júdai nyelven a várfalon levő hadinép füle hallatára! (27) De a kincstárnok így felelt nekik: Vajon uradhoz és tehozzád küldött engem az én uram, hogy ezeket elmondjam? Sőt inkább a várfalon ülő emberekhez, akiknek majd veletek együtt kell megenniük saját ganéjukat, és meginniük saját vizeletüket! (28) Azzal odaállt a kincstárnok, és nagy hangon kiáltva beszélni kezdett júdai nyelven, és ezt mondta:

Halljátok meg a nagy királynak, Asszíria királyának az üzenetét! (29) Ezt üzeni a király: Ne hagyjátok, hogy rászedjen benneteket Ezékiás, mert ő nem tud megmenteni benneteket a kezemből. (30) És ne hagyjátok, hogy Ezékiás így biztasson benneteket az ÚRral: Bizonyosan megment bennünket az ÚR, és nem kerül ez a város Asszíria királyának a kezébe! (31) Ne hallgassatok Ezékiásra, mert ezt üzeni Asszíria királya: Adjátok meg magatokat, és jöjjetek ki hozzám! Akkor mindenki a maga szőlőtökéről és fügefájáról ehetik, és mindenki a maga kútjának a vizét ihatja, (32) amíg el nem jövök, és el nem viszlek benneteket a ti földetekhez hasonló földre, gabonát és mustot adó földre, kenyeret és szőlőt adó földre, olajat és mézet adó földre, hogy életben maradjatok, és ne haljatok meg!

(13) Nem tudjátok, hogy mit tettem én és elődeim valamennyi ország népével? Vajon meg tudták-e menteni **országukat a kezemből** ezekben az országokban a népek istenei? (14) Melyik volt az az isten ezek között a népek között, amelyeket kiirtottak elődeim, aki meg tudta volna menteni népét a kezemből? Talán a ti Istenetek meg tud menteni benneteket **a kezemből**?! (15) Ne engedjétek hát, hogy Ezékiás így elámítson és félrevezessen benneteket! Ne higgyetek neki, mert egyetlen népnek és országnak az istene sem tudta megmenteni népét a kezemből vagy elődeim kezéből. Bizony a ti Istenetek sem ment meg benneteket a kezemből!

(16) Még többet is beszéltek szolgálai az ÚRisten ellen és szolgálja, Ezékiás ellen.

Ne hallgassatok Ezékiásra, mert félrevezet benneteket, amikor ezt mondja: Az ÚR megment bennünket! (33) Vajon más népek istenei meg tudták-e menteni országukat Asszíria királyának a kezéből? (34) Hol vannak Hamát és Arpád istenei? Hol vannak Szefarvaim, Héna és Ivvá istenei? Megmentették-e Samáriát az én kezemből? (35) Ezeknek az országoknak valamennyi istene közül kik tudták megmenteni **országukat a kezemből**? Hát az ÚR megmentheti-e **kezemből** Jeruzsálemet?

(36) De a hadinép néma maradt, nem válaszoltak neki egy szót sem, mert a király parancsa az volt, hogy ne válaszoljanak neki. (37) Ezután Eljákim, Hilkijjáhu fia, a palota felügyelője, Sebná kancellár és Jóáh főtanácsadó, Ászáf fia, megszárgatott ruhában Ezékiáshoz ment, és jelentették neki a kincstárnok beszédét.

(19,1) Amikor Ezékiás király ezeket meghallotta, megszárgatta ruháját, zsákruhát öltött, és bement az ÚR házába. (2) Azután elküldte Eljákimot, a palota felügyelőjét, Sebná kancellárt és a papok véneit, zsákruhába öltözve, Ézsaiás prófétához, Ámóc fiához. (3) Azt mondták neki: Ezt üzeni Ezékiás: Nyomorúságnak, büntetésnek és szégyennek a napja ez a nap, mint amikor a gyermek az anyaméh szájáig jut, de nincs erő a szüléshez. (4) Talán meghallja Istened, az ÚR a kincstárnok minden szavát, akit ideküldött ura, az asszír király, hogy gyalázza az élő Istent, és talán megbünteti Istened, az ÚR azokért a szavakért, amelyeket meghallott. Imádkozz a még meglevő maradékért!

(5) Amikor Ezékiás király szolgálai megérkeztek Ézsaiáshoz, (6) így szólt hozzájuk Ézsaiás: Mondjátok meg uratoknak: Így szól az ÚR: Ne ijedj meg azoktól a beszédektől, amelyeket hallottál, amelyekkel káromoltak engem az asszír királynak a szolgálai. (7) Íme én olyan lelket adok bele, hogy hírt hallva visszatérjen országába. Saját országában pedig kard által ejtem el.

(8) A kincstárnok visszatért, de az asszír királyt már Libná ellen harcolva találta, mert meghallotta, hogy elvonult Lákisból. (9) Az asszír király ugyanis azt hallotta, hogy Tirháká, Etiópia királya háborúba indult ellene.

Ekkor ismét követeket küldött Ezékiáshoz ezzel az üzenettel: (10) Mondjátok meg Ezékiásnak, Júda királyának: Ne engedd, hogy rászedjen téged Istened, akiben bízva azt gondolod, hogy nem kerül Jeruzsálem az asszír király kezébe! (11) Hiszen te is hallottad, hogy mit vittek véghez Asszíria királyai minden országban, kiirtva mindent. Te talán megmenekülhetsz? (12) Megmentették-e más **népek istenei** azokat, akiket elődeim elpusztítottak: Gózánt és Háránt, Recefet és Eden fiait, akik

(17) **Leveleket is írt Szanhérib, amelyekben gyalázta Izráel Istenét, az URat, és ilyeneket mondott róla: Ahogyan a többi országokban a népek istenei nem mentették meg népüket a kezemből, ugyanúgy Ezékiás Istene sem menti meg népét a kezemből.**

(18) És nagy hangon kiáltottak júdai nyelven a várfalra Jeruzsálem népének, hogy félelmet és zavart keltsenek bennük, és így foglalják el a várost. (19) Úgy beszéltek Jeruzsálem Istenéről, mint a föld népeinek emberkéz csinálta isteneiről.

(20) Ekkor Ezékiás király meg Ézsaiás próféta, Ámóc fia imádkozott, és segítségért kiáltott az ég felé.

Telasszárban voltak? (13) Hol van Hamát királya, Arpád királya és Szeфарvaim városának a királya, meg Héna és Ivvá?

(14) Ezékiás átvette a **levele(...)**t a követek kezéből és elolvasta.

/vö. 2Kir 18,26–37/

Majd fölment az ÚR házába, és kiterítette azt Ezékiás az ÚR előtt. (15) És így imádkozott Ezékiás az ÚR előtt:

URam, Izráel Istene, aki a kerúbokon ülsz, egyedül te vagy a föld minden országának Istene, te alkottad a mennyet és a földet! (16) URam, hajtsd hozzám füledet, és hallgass meg! URam, nyisd ki szemedet, és láss! Halld meg Szanhérib beszédét, aki ideküldte ezt az embert, hogy gyalázza az élő Istent! (17) Igaz, URam, hogy Asszíría királyai elpusztították a pogány népeket és országaikat. (18) Isteneiket tűzbe vetették, mert azok nem is voltak istenek, hanem csak emberi kéz alkotásai, fa és kő, azért pusztíthatták el azokat. (19) De most te, URunk Istenünk, szabadíts meg bennünket az ő kezéből, hadd tudja meg a föld minden országa, hogy te vagy, URam, az egyedüli Isten!

(20) Akkor Ézsaiás, Ámóc fia ezt az üzenetet küldte Ezékiásnak: Így szól az ÚR, Izráel Istene: Meghallottam, hogyan imádkoztál hozzám Asszíría királya, Szanhérib miatt. (21) Ezt az ígét jelentette ki róla az ÚR: Megvet, gúnyol téged Sion szűz leánya, fejét rázza mögötted Jeruzsálem leánya! (22) Kit gyaláztál s káromoltál, ki ellen emeltél szót? Kire néztél gögös szemmel? Izráel Szentjére! (23) Követeiddel gyaláztad az URat, és ezt mondtad: Sok harci kocsimmal fölmentem a legmagasabb hegyre, a meredek Libánonra is. Kivágtam sudár cédrusait, válogatott ciprusfáit, eljutottam utolsó tanyájára, legsűrűbb erdejébe is. (24) Kutat ástam és ittam másoknak a vizét; lépteimmel kiszárítom Egyiptomban a Nílus minden ágát. (25) Nem hallottad még, hogy én ezt régóta elvégeztem, jó előre kiterveltem? Most csak véghezviszem, hogy halomra dőljenek, rommá legyenek az erős városok. (26) Lakosaiknak ereje elfogyott, megrémültek, megszégyenültek; olyanok lettek, mint mezőn a növény, mint a gyenge fűszál, a háztetőn nőtt fű: elszáradt, mielőtt szárba szökkent. (27) Én tudom, ha leülsz, ha kimégy vagy bejössz, és ahogyan tombolsz velem szemben! (28) Mivel tombolsz velem szemben, és elbizakodott beszéded fülembé jutott, horgomat orrodba vetem, zablámat a szádba, és visszaviszlek az úton, amelyen idejöttél!

(29) Teneked pedig ezt a jelt adom: Ebben az évben azt eszitek, ami a tarlón nő, a második évben azt, ami annak a magvaiból hajt; a harmadik évben pedig vessetek és arassatok, ültessetek szőlőt, és

(21) Az ÚR pedig **angyal** küldött, aki megsemmisített az asszír király **táborában** minden vitéz harcost, fejedelmet és vezért,

és ő megszégyenülve **visszatért** országába

(...).

És egyszer, amikor bement **istennek (...)** a templomába, ott saját gyermekei ejtették el **karddal**.

(...)

(22) Így szabadította meg az ÚR Ezékiást és Jeruzsálem lakóit Szanhéríb asszír király kezéből és minden ellensége kezéből. És nyugalmat adott nekik mindenfelől. (23) És sokan hoztak Jeruzsálembe ajándékot az ÚRnak és drágaságokat Ezékiásnak, Júda királyának, és ettől fogva nagy tekintélye lett minden nép előtt.

2Krón 32,24: Ezékiás betegsége és gyógyulása (vö. 2Kir 20,1–11)

(24) Abban az időben Ezékiás halálosan megbetegedett.

De

imádkozott az Úrhoz,

aki szólt hozzá,

sőt csodát tett vele.

egyétek gyümölcsét. (30) Akik megmenekülnek és megmaradnak Júda házából, azok újra gyökeret vernek lenn, és gyümölcsöt hoznak fenn. (31) Mert Jeruzsálemből terjed szét a maradék, és a Sion-hegyről azok, akik megmenekülnek. A Seregek URának féltő szeretete műveli ezt.

(32) Azért ezt mondta az ÚR Asszír királyáról: Nem jut be ebbe a városba, és nyilat sem lő rá; nem fordít feléje pajzsot, töltést sem emel ellene. (33) Azon az úton tér vissza, amelyen jött, de ebbe a városba nem jut be, így szól az ÚR. (34) Pajzsa leszek ennek a városnak, és megszabadítom önmagáért, meg szolgálomért, Dávidért.

(35) Azon az éjszakán eljött az ÚR **angyala**, és levágott az asszír (...) tábor(...)ban száznyolcvanötezer embert. Amikor reggel fölkeltek, mindenfelé csupa holttest volt. (36) Ekkor Szanhéríb, Asszír királya fölkerelkedett, **visszavért** Ninivébe, és ott is maradt.

(37) Egyszer aztán, amikor imádkozott **istennek**, Niszróknak a templomában, a fiai, Adram-melek és Szárecer levágták **karddal**, maguk pedig elmenekültek Arárát földjére. Utána a fia, Észarhaddon lett a király.

(1) Abban az időben Ezékiás halálosan megbetegedett. Ézsaiás próféta, Ámóc fia elment hozzá és ezt mondta neki: Így szól az ÚR: Rendelkezz házadról, mert meghalsz, nem maradsz életben! (2) Ezékiás pedig arcát a fal felé fordította, és **imádkozott az Úrhoz**, mondván: (3) Ó, URam, ne feledkezz meg arról, hogy én híven és tiszta szívvel éltem előtted, és azt tettem, amit jónak látsz! És Ezékiás keservesen sírt.

(4) Ézsaiás még a város közepére sem ért, amikor így szólt hozzá az ÚR igéje: (5) Menj vissza, és mondd meg Ezékiásnak, népem fejedelmének: *Így szól az ÚR*, atyádnak, Dávidnak Istene: Meghallgattam imádságodat, láttam, hogy könnyeztél. Én meggyógyítalak, három nap múlva már fölmehetsz az ÚR házába. (6) Megtoldom napjaidat még tizenöt évvel. Asszír királyának a kezéből pedig kiszabadítalak téged meg ezt a várost, és pajzsa leszek ennek a városnak önmagamért és szolgálomért, Dávidért.

(7) Majd ezt mondta Ézsaiás: *Hozzatok egy csomó préselt füget! Odavitték és a kelevényre tették; a király pedig életben maradt.*

(8) Ezékiás azonban megkérdezte Ézsaiástól:

(...)

Mi lesz a jele, hogy meggyógyít az ÚR, és három nap múlva fölmehetnek az ÚR házába? (9) Ézsaiás így felelt: Kapsz jelet az ÚRtól arra, hogy az ÚR teljesíti azt az ígét, amelyet kijelentett: Előre menjen az árnyék tíz fokkal, vagy visszafelé menjen tíz fokkal? (10) Ezékiás ezt mondta: Könnyű az árnyéknak tíz fokkal megnyúlnia. Ne úgy legyen, hanem menjen az árnyék visszafelé tíz fokkal! (11) Ekkor Ézsaiás próféta az ÚRhoz kiáltott, ő pedig visszatérítette az árnyékot tíz fokkal Áház napóráján, azokon a fokokon, amelyeken már áthaladt.

2Krón 32,25–31: Babiloni követek Ezékiásnál (vö. 2Kir 20,12–19)

(25) Ezékiás azonban nem volt hálás az iránta tanúsított jótéteményért, mert felfuvalkodott, ezért az ÚR haragja sújtotta őt, meg Júdát és Jeruzsálemet. (26) Ekkor azután megalázta magát a felfuvalkodott Ezékiás Jeruzsálem lakóival együtt, és nem érte őket többé az ÚR haragja Ezékiás idejében:

(...)

(27) Ezékiás igen gazdag volt, és nagy tiszteltben állt. *Kincstárát készítetett az ezüstnek, aranynak, drágakőnek és balzsamnak, a kerek pajzsoknak és mindenféle értékes tárgyakkal; (28) továbbá raktárakat a gabonatermésnek, a bornak és az olajnak, meg istállókat a különféle állatoknak, és aklokat a nyájaknak. (29) Városokat is épített, és sok juhnyája és szarvasmarhája volt, mert az Isten igen nagy vagyont adott neki. (30a) Ezékiás elzárta a Gihón felső forrásának a vizét, és Dávid városának a nyugati részére vezette le.*

(12) Abban az időben Meróda-Baladán, Baladának, Babilónia királyának a fia levelet és ajándékot küldött Ezékiásnak, mert hallotta, hogy Ezékiás beteg lett. (13) Ezékiás meghallgatta őket, azután megmutatta nekik egész kincstárát, az ezüstit és az aranyat, a balzsamokat és a finom olajakat, a fegyvertárát és mindazt, ami kincstárában található volt. Semmi sem volt palotájában és egész birodalmában, amit meg ne mutatott volna nekik Ezékiás.

/v. 30a-hoz vö. 2Kir 20,20/

(30b) Ezékiásnak minden tette sikeres volt. (31) De amikor a babiloni vezető emberek elküldték hozzá megbízottjaikat, hogy megkérdezzék, milyen csoda történt az országban, elhagyta az Isten, hogy próbára tegye, és kitudódjék, mi minden van a szívében.

(14) Ekkor Ézsaiás próféta elment Ezékiás királyhoz, és megkérdezte tőle: Mit mondtak ezek az emberek, és honnan jöttek hozzád? Ezékiás így felelt: Messze földről, Babilóniából jöttek. (15) Ézsaiás így szólt: Mit láttak a palotádban? Ezékiás így felelt: Mindent láttak, ami csak a palotámban van; semmi sincs kincstáramban, amit meg ne mutattam volna nekik. (16) Akkor Ézsaiás így szólt Ezékiáshoz: Halld meg az ÚR igéjét: (17) Eljön majd az idő, amikor mindazt elviszik Babilóniába, ami a palotádban van, és amit elődeid gyűjtöttek mindmáig, semmi sem marad meg. Ezt mondja az ÚR! (18) Utódaid közül is, akik tőled származnak, akiket nemzel, elvisznek egyeseket, és udvari szolgák lesznek Babilónia királyának a palotájában. (19) Ezékiás így válaszolt Ézsaiásnak: Jó az ÚR igéje, melyet hirdettél. Mert ezt gondolta: akkor az én időmben béke és biztonság lesz.

2Kron 32,32–33: Ezékiás halála (vö. 2Kir 20,20–21)

(32) Ezékiás egyéb dolgai és kegyes tettei (...)

meg vannak írva Ézsaiás prófétának, Ámóc fiának a látomásában, meg a Júda és Izráel királyairól szóló könyvben. (33) És pihenni tért Ezékiás őseihez, és azon a dombon temették el, ahol Dávid fiainak a sírjai voltak. Halálakor tisztelettel adózott neki egész Júda és Jeruzsálem lakossága.

Utána a fia, Manassé lett a király.

(20) Ezékiás egyéb dolgai, összes hőstette, és hogy hogyan készítettett tavat és vízvezetékét, hogy bevezesse a vizet a városba, meg vannak írva (...)

Júda királyainak a történetéről szóló könyvben. (21) És pihenni tért Ezékiás őseihez.

(...)

Utána a fia, Manassé lett a király.

2Kron 33,1–10: Manassé bálványimádása (vö. 2Kir 21,1–16)

33 (1) Tizenkét éves volt Manassé, amikor uralkodni kezdett, és ötvenöt évig uralkodott Jeruzsálemben. (...)

(2) Azt tette, amit rossznak lát az ÚR: olyan utálatos dolgokat, mint azok a népek, amelyeket kiűzött az ÚR Izráel fiai elől. (3) Újra megépíttette az áldozóhalmokat, amelyeket apja, Ezékiás lerombolt. Oltárokat állított a Baaloknak, és bálványoszlopokat készíttetett (...).

Leborult az ég minden serege előtt, és tisztelte azokat. (4) Oltárokat építtetett az ÚR házában is, amelyről pedig ezt mondta az ÚR: Jeruzsálemben lesz a nevem örökké. (5) Oltárokat építtetett az ég minden seregének az ÚR háza mindkét udvarában. (6) A fiait is elégette áldozatul a Ben-Hinnóm völgyben. Varázslást, jelmagyarázást és igézést űzött, halottidézőket és jövőmondókat tartott. Sok olyan dolgot vitt véghez, amit rossznak lát az ÚR, bosszantva őt. (7) Azt a bálványszobrot, amit készíttetett, az Isten házában helyezte el, pedig erről azt mondta Isten Dávidnak és a fiának, Salamonnak: Ebbe a templomba, Jeruzsálembe helyezem nevemet örökre, mert ezt választottam ki Izráel valamennyi törzse közül. (8) És nem kell többé kíváncsodolnia Izráelnek arról a földről, amelyet őseiteknek rendeltem, de csak akkor, ha megtartják és megteszik mindazt, amit Mózes által megparancsoltam nekik az egész törvényben, a rendelkezésekben és végzésekben.

(9) De (...) Manassé tévelygésbe vitte Júdát és Jeruzsálem lakóit, és még gonoszabb dolgokat követtek el, mint azok a népek, amelyeket kipusztított az ÚR Izráel fiai elől.

(10) Szólt ugyan az ÚR Manasséhoz és népéhez, de nem figyeltek rá.

(1) Tizenkét éves volt Manassé, amikor uralkodni kezdett, és ötvenöt évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Hefcibáh volt.

(2) Azt tette, amit rossznak lát az ÚR: olyan utálatos dolgokat, mint azok a népek, amelyeket kiűzött az ÚR Izráel fiai elől. (3) Újra megépíttette az áldozóhalmokat, amelyeket apja, Ezékiás elpusztított, oltárokat állított a Baal(...)-nak, és bálványoszlopo(...)-t készíttetett, amelyet készíttetett Aháb, Izráel királya.

Leborult az ég minden serege előtt, és tisztelte azokat. (4) Oltárokat építtetett az ÚR házában is, amelyről pedig ezt mondta az ÚR: Jeruzsálemben lesz a nevem (...). (5) Oltárokat építtetett az ég minden seregének az ÚR háza mindkét udvarában. (6) A fiát is elégette áldozatul (...). Varázslást, jelmagyarázást (...) űzött, halottidézőket és jövőmondókat tartott. Sok olyan dolgot vitt véghez, amit rossznak lát az ÚR, bosszantva őt. (7) Azt a bálványszobrot, amit készíttetett, a templomban helyezte el, pedig erről azt mondta az ÚR Dávidnak és a fiának, Salamonnak: Ebbe a templomba, Jeruzsálembe helyezem nevemet örökre, mert ezt választottam ki Izráel valamennyi törzse közül. (8) És nem kell többé továbbvándorolnia Izráelnek arról a földről, amelyet őseiknek adtam, de csak akkor, ha megtartják és megteszik mindazt, amit (...)

megparancsoltam nekik az egész törvényben (...), amelyet szolgál, Mózes parancsolt nekik.

(9) De ők nem engedelmeskedtek, mert Manassé tévelygésbe vitte őket,

és még gonoszabb dolgokat követtek el, mint azok a népek, amelyeket kipusztított az ÚR Izráel fiai elől.

(10) Akkor az ÚR így beszélt szolgálai, a próféták által: (11) Mivel Manassé, Júda királya ilyen utálatos dolgokat követett el, gonoszabbakat mind-

(...)

azoknál, amiket előtte elkövettek az emóriak, sőt bálványai révén Júdat is vétkebe vitte, (12) ezért így szól az ÚR, Izráel Istene: Én olyan veszedelmet hozok Jeruzsálemre és Júdára, hogy megcsendül bele mind a két füle annak, aki csak hallja. (13) Jeruzsálemre is Samária mérőősnőjét és Aháb házának a mérőőnját alkalmazom. Kitörölöm Jeruzsálemet, ahogyan kitörlik a tálat, és kitörölve leborítják. (14) Eltaszítom örökségem maradékát. Ellenségei kezébe adom; minden ellenségének a prédája és martaléka lesz, (15) mivel azt tették, amit rossznak tartok, és folyton bosszantottak attól a naptól fogva, hogy őseik kivonultak Egyiptomból, egészen a mai napig.

(16) Manassé nagyon sok ártatlan vért is ontott, amivel megtöltötte Jeruzsálemet egyik végétől a másikig, azon a vétkén kívül, amellyel vétkebe vitte Júdat, olyat téve, amit rossznak lát az ÚR.

2Krón 33,11–17: Manassé bünhődése és megtérése

(11) Ezért az ÚR ellenük hozta az asszír király seregének a vezéreit, akik horgot akasztottak Manasséba, bilincsbe verték, és elvitték Babilonba. (12) Nyomorúságában azonban kérlete Istenét, az URat, és igen megalázta magát ősei Istene előtt. (13) És miután imádkozott hozzá, megkönyörült rajta, meghallgatta könyörgését, és visszavitte országába, Jeruzsálembe. Így tudta meg Manassé, hogy az ÚR az Isten.

(14) Ezek után külső várfalat épített Dávid városához: a Gíhontól nyugatra a völgyben a Hal-kapu felé; a Várhegyet is körülvette vele, és igen magasra emelte. Júdában pedig minden megerősített városba csapatparancsnokokat helyezett. (15) Eltávolította az ÚR házából az idegen isteneket és a bálványokat; továbbá minden oltárt, amelyet az ÚR házának a hegyén és Jeruzsálemben építtetett, kidobott a városon kívülre. (16) Az ÚR oltárát pedig helyreállította, békeáldozatokat és hálaáldozatokat mutatott be rajta, és megparancsolta Júdának, hogy Izráel Istenét, az URat tisztelje. (17) A nép ugyan még tovább is áldozott az áldozóhalmokon, de csak Istenének, az ÚRnak.

2Krón 33,18–20: Manassé halála (vö. 2Kir 21,17–18)

(18) Manassé egyéb dolgai, Istenéhez mondott imádsága és a látnokok beszédei, akik Izráel Istenének, az ÚRnak a nevében szóltak hozzá, megtalálhatók Izráel királyainak a történetében.

(19) Imádsága és annak a meghallgatása,
minden vétke és hűtlensége,
meg azok a helyek, ahol áldozóhalmokat épített, bálványoszlopokat és szobrokat állított fel megalázkodása előtt, **meg vannak írva a látnokok beszédeiben.**

(20) És pihenni tért Manassé őseihez, és eltemették palotája kertjében (...).

Utána a fia, Ámón lett a király.

(17) Manassé egyéb dolgai, mindaz, amit véghezvitt

(...)

és vétkei, amelyeket elkövetett,

(...)

meg vannak írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben.

(18) És pihenni tért Manassé őseihez, és eltemették palotája kertjében, az Uzzá-kertben.

Utána a fia, Ámón lett a király.

2Krón 33,21–25: Ámón rövid uralkodása (vö. 2Kir 21,19–26)

(21) Huszonkét éves volt Ámón, amikor uralkodni kezdett, és két évig uralkodott Jeruzsálemben. (...)

(22) Azt tette, amit rossznak lát az ÚR, ahogyan tett apja, Manassé is.
(...)

Ámón is áldozott mindazoknak a bálvány-szobroknak, amelyeket Manassé, az apja készített, és azokat tisztelte. (23) Nem alázta meg magát az ÚR előtt, ahogyan apja, Manassé megalázta magát, sőt egyre több vétet követett el ez az Ámón.

(24) De összeesküdtek ellene udvari emberei, és megölték őt a palotájában. (25) Az ország népe azonban kiirtotta mindazokat, akik összeesküdtek Ámón király ellen.

Azután a fiát, Jósiást tette királlyá az ország népe.

(...)

(19) Huszonkét éves volt Ámón, amikor uralkodni kezdett, és két évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Mesullemet volt, Hárúc leánya, Jotbából.

(20) Azt tette, amit rossznak lát az ÚR, ahogyan tett apja, Manassé is. (21) Mindenben azon az úton járt, amelyen járt az apja:

tisztelte azokat a bálványokat, amelyeket (...) az apja tisztelt, és azokat imádta. (22) Elhagyta az URat, ősei Istenét, és nem az ÚR útján járt.

(...)

(23) De összeesküdtek Ámón ellen udvari emberei, és megölték a királyt a palotájában. (24) Az ország népe azonban kiirtotta mindazokat, akik összeesküdtek Ámón király ellen.

Azután a fiát, Jósiást tette királlyá az ország népe.

(25) Ámón egyéb dolgai, amiket véghezvitt, meg vannak írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben. (26) Az Uzzá-kertben levő sírba temették el. Utána a fia, Jósiás lett a király.

2Krón 34,1–7: Jósiás vallási reformjai (vö. 2Kir 22,1–2; 23,4–20)

34 (1) Nyolc éves volt Jósiás, amikor uralkodni kezdett, és harmincegy évig uralkodott Jeruzsálemben. (...)

(2) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR, (...) ósatyjának, Dávidnak az útjain járt, és nem tért el arról sem jobbra, sem balra.

(3) Uralkodása nyolcadik évében, még ifjúkorában kezdte keresni ősenek, Dávidnak az Istenét. Tizenkettedik évében kezdte megtisztítani Júdát és Jeruzsálemet az áldozóhalmoktól, a bálványoszlopoktól, a faragott és öntött bálványoszloptól. (4) Lerombolták az ő jelenlétében a Baalok oltárait. A rajtuk álló tömjénező oltárokat darabokra vágatta, a bálványoszlopokat, a faragott és öntött bálvány-szobrokat összetörte, porrá zúzatta, és szétszórta azoknak a sírján, akik áldoztak nekik. (5) Az oltárokon elégette papjaik csontjait. Így tisztította meg Júdát és Jeruzsálemet.

(1) Nyolc éves volt Jósiás, amikor uralkodni kezdett, és harmincegy évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyja neve Jedidá volt, Adájá leánya, Bockatból.

(2) Azt tette, amit helyesnek lát az ÚR. Mindenben ósatyjának, Dávidnak az útján járt, és nem tért el arról sem jobbra, sem balra.

(23,4) Ezután megparancsolta a király Hilkijá főpapnak, a másodrangú papoknak és az ajtóőröknek, hogy hordjanak ki az ÚR templomából minden olyan fölszerelést, amely Baalnak, Asérának és az ég minden seregének készült. Elégette azokat Jeruzsálemen kívül, a Kidrón mezején és a hamut Bételbe vitette. (5) Eltávolította a bálvány-papokat, akiket Júda királyai alkalmaztak azért, hogy az áldozóhalmokon tömjénezzenek Júda városaiban és Jeruzsálem környékén, meg azokat is, akik a Baalnak, a napnak, a holdnak, a szerencsecsillagoknak és az ég egész seregének tömjéneztek. (6) Kivitte az ÚR házában levő Aséraszobrot is Jeruzsálemen kívülre, a Kidrón-völgybe, és elégette a Kidrón-völgyben, porrá zúzatta, porát pedig a köznép temetkezőhelyére szórta. (7) Leromboltatta a férfiparáznák házait, amelyek az ÚR háza mellett voltak, ahol az asszonyok sátracskákat szőttek a napistennőnek. (8) Behozatta az összes papot Júda városaiból; az áldozóhalmokat pedig, amelyeken a papok tömjéneztek, tisztátlanná tette. Gebától Beérsebaig.

(6) Manassé, Efraim és Simeon városaiban is, egészen Naftáliig, azoknak a romjain köröskörül (7) leromboltatta az oltárokat és bálványoszlopokat, összetörette a bálványoszobrokat, porrá zúzatta azokat, és minden tömjénező oltárt darabokra vágatott Izráel egész országában.

Lerontatta a kapuknál levő áldozóhalmokat, amelyek Jehósua városparancsnok kapujának a bejáratánál voltak, a városkapun bemenve bal kéz felől. (9) Az áldozóhalmok papjai azonban nem járulhattak az ÚR oltárához Jeruzsálemben, csak kovásztalan kenyeret ehettek atyjukfiai között.

(10) Azután tisztátalanná tette a Tófetet a Ben-Hinnóm völgyében, hogy senki se égethesse el fiát vagy leányát áldozatul a Moloknak. (11) Eltávolította az ÚR házának a bejáratától a lovakat, amelyeket Júda királyai a nap tiszteletére állítottak oda, Netan-Melek főember szobája mellé, egy külön csarnokba. A napnak szentelt kocsikat is elégette. (12) Leromboltatta a király azokat az oltárokat is, amelyek Áház felső szobájának a tetején voltak, amelyeket Júda királyai készíttettek; meg azokat az oltárokat is, amelyeket Manassé készíttetett az ÚR házának udvarában. Összeűzatta és beleszóratta a porukat a Kidrón-patakba. (13) Tisztátalanná tette a király azokat az áldozóhalmokat is, amelyek Jeruzsálemtől keletre, a Mashít-hegytől pedig délre voltak, amelyeket még Salamon, Izráel királya építtetett Astóretnek, a szidóniak förtelmes bálványának, Kemósnak, a móábiak förtelmes bálványának és Milkómnak, az Ammón fiai utálatos bálványának. (14) Összetörette a szent oszlopokat, és kivágatta a szent fákat, helyüket pedig emberi csontokkal töltötte meg.

(15) A bételi áldozóhalmon levő oltárt is, amelyet Jeroboám, Nebát fia készíttetett, aki vétekebe vitte Izráelt, ezt az oltárt is leromboltatta az áldozóhalommal együtt. Az áldozóhalmot fölperzseltette, porrá zúzatta, a bálványoszlopot pedig elégette. (16) Azután körülnézett Jósiás, és meglátta a sírboltokat, amelyek ott voltak a hegyen. A sírboltokból kihozatta a csontokat, és elégette az oltáron. Így tette azt tisztátalanná az ÚR igéje szerint, amelyet az Isten embere hirdetett; az, aki ezeket a dolgokat hirdette. (17) Majd ezt kérdezte: Miféle síremlék ez, amelyet itt látok? A városbeliek így feleltek neki: Isten emberének a sírja ez, aki Júdából jött, és megjövendölte ezeket a dolgokat, amelyeket a bételi oltárral tettél. (18) Erre ő azt mondta: Hagyjátok nyugodni, senki se bolygassa meg a csontjait! És békén hagyták a csontjait a Samáriából jött próféta csontjaival együtt.

(19) Jósiás Samária városaiból is eltávolította az áldozóhalmokon levő templomokat, amelyeket az ÚR bosszantására készíttettek Izráel királyai. Ugyanazon a módon bánt el velük, ahogyan azt Bételben tette. (20) Lemészároltatta az áldozóhalmok összes papját, akik ott voltak az oltároknál, és emberi csontokat égetett el azokon.

Ezután visszatért Jeruzsálembe.

Ezután visszatért Jeruzsálembe.

2Krón 34,8–28: A törvénykönyv megtalálása (vö. 2Kir 22,3–20)

(8) *Uralkodásának a tizennyolcadik évében pedig az ország és a templom megtisztítása során elküldte Sáfán (...)t, Acaljáhú fiát, (...) Maaszéjáhú városparancsnokot meg Jóáh főtanácsost, Jóáház fiát, hogy javítsák ki Istenének, az ÚRnak a házát (...).*

(9) *Ezek elmentek Hilkiijá főpaphoz, és átadták neki az Isten házába begyűlt pénzt, amelyet az ajtóőrök, a lévíták gyűjtöttek a Manaséból és Efraimból valóktól, az Izráelben megmaradtaktól, továbbá a Júdából és Benjáminból valóktól és Jeruzsálem lakóitól. (10) És odaadták azt az ÚR házában levő munkások felügyelőinek, azok pedig átadták a munkásoknak, akik az ÚR házában dolgoztak, hogy állítsák helyre és javítsák ki a templom (...)ot. (11) Adtak pénzt az ácsoknak (...) és a kőműveseknek, hogy vásároljanak faragott köveket és faanyagot a gerendázathoz és a helyiségek beburkolásához, mert Júda királyai hagyták elkorhadni azokat. (...)*

(12) *Az emberek hűségesen jártak el a munkában.*

Merári fiai közül Jahat és Óbadjáhú lévíták, a kehátiak közül pedig Zekarjá és Mesullám ügyeltek fel rájuk, és irányították őket. A különféle hangszerekhez értő lévíták pedig (13) a teherhordók élén álltak, és irányították az összes munkásokat mindenféle munkában. Léviták voltak az írnokok, a felügyelők és a kapuőrök is.

(14) *Amikor kihozták az ÚR házában összegyűlt pénzt, megtalálta Hilkiijá főpap azt a törvénykönyvet, amelyet az ÚR adott Mózes által.*

(15) *Egyszer csak megszólalt Hilkiijá (...), és ezt mondta Sáfán kancellárnak: Ezt a törvénykönyvet találtam az ÚR házában! És odaadta Hilkiijá a könyvet Sáfánnak (...). (16) Sáfán (...) ekkor elvitte a könyvet a királyhoz, és jelentést tett a dologról a királynak. Ezt mondta: Szolgáid elvégezték mindazt, amit rájuk bíztek. (17) Összeszedték az ÚR házában található pénzt, és odaadták (...) a felügyelőknek meg a munkásoknak. (18) És jelentette Sáfán kancellár a királynak azt is, hogy Hilkiijá főpap egy könyvet adott át neki. És felolvasott belőle Sáfán a királynak.*

(19) *Amikor a király meghallotta a törvény(...) ígét, megszagatta a ruháját. (20) Majd ezt a parancsot adta a király Hilkiijá- (...)nak és Ahikámnak, Sáfán fiának, Abdónnak, Miká fiának, meg Sáfán kancellárnak és Aszájának, a király udvari emberének: (21) Menjetek, és kérdezzétek meg az URat, hogy mit jelentenek (...) a megtalált könyvnek az ígéi rám, meg az Izráelben és Júdában megmaradtakra nézve! Mert nagy haragra gerjedsz ránk az ÚR,*

(3) *Jósiás királynak a tizennyolcadik évében történt, hogy a király*

elküldte Sáfán kancellárt, Acaljáhú fiát, Mesullám unokáját (...),

az

Úrnak a házába ezzel a megbízással:

(4) *Menj el Hilkiijá főpaphoz, hogy szedje össze az ÚR házába begyűlt pénzt, amelyet az ajtóőrök (...) gyűjtöttek a néptől.*

(5) *És adják oda azt az ÚR házában levő munkások felügyelőinek, azok pedig adják át a munkásoknak, akik az ÚR házában vannak, hogy (...) javítsák ki a templom rongálódásait: (6) (...) az ácsoknak, az építőknak és a kőműveseknek, hogy vásároljanak faanyagot és faragott köveket a templom kijavításához*

(...). (7) De nem kell őket elszámoltatni azzal a pénzzel, amit nekik átadnak, mert hűségesen jártak el (...).

(...)

(8) *Egyszer csak (...) ezt mondta Hilkiijá főpap Sáfán kancellárnak: Ezt a törvénykönyvet találtam az ÚR házában! És odaadta Hilkiijá a könyvet Sáfánnak, hogy olvassa el. (9) Sáfán kancellár ekkor bement (...) a királyhoz, és jelentést tett a dologról a királynak. Ezt mondta: Szolgáid (...)*

összeszedték a templomban található pénzt, és odaadták az ÚR házában levő munkások felügyelőinek. (10) És jelentette Sáfán kancellár a királynak azt is, hogy Hilkiijá főpap egy könyvet adott át neki. És felolvasta azt Sáfán a királynak.

(11) *Amikor a király meghallotta a törvénykönyv ígét, megszagatta a ruháját. (12) Majd ezt a parancsot adta a király Hilkiijá főpaphoz és Ahikámnak, Sáfán fiának, Akbór-nak, Mikájá fiának, meg Sáfán kancellárnak és Aszájának, a király udvari emberének: (13) Menjetek, és kérdezzétek meg az URat, hogy mit jelentenek ennek a megtalált könyvnek az ígéi rám, meg az egész népre, Júdára nézve! Mert nagy haragra gyulladt ellenünk az ÚR,*

mivel nem tartották meg elődeink az ÚR igéjét, és nem tették meg mindazt, ami ebben a könyvben meg van írva.

(22) Ekkor elment Hilkijjá (...) és akiket a király elküldött, Hulda prófétanőhöz, aki Sallumnak, Tokhat fiának, Haszrá unokájának, a ruhák őrzőjének volt a felesége, és Jeruzsálem új városrészében lakott, és beszéltek vele. (23) Hulda így szólt hozzájuk: Ezt mondja az ÚR, Izráel Istene: Mondjátok meg annak az embernek, aki hozzám küldött benneteket: (24) Ezt mondja az ÚR: Én veszedelmet hozok erre a helyre és lakóira, mindazokat az átkokat, amelyek meg vannak írva abban a könyvben, amelyet felolvastak Júda királyának. (25) Mert elhagytak engem, és más isteneknek tömjéneztek, hogy bosszantsanak engem kezük mindenféle csinálmányával. Ezért izzott fel lángoló haragom ez ellen a hely ellen, és nem alszik ki! (26) De mondjátok meg Júda királyának, aki azért küldött benneteket, hogy megkérdezzétek az URat: Ezt mondja Izráel Istene, az ÚR azokról az ígéről, amelyeket hallottál: (27) Mivel meglágyult a szíved, és megaláztad magad az Isten előtt, amikor meghallottad ^{kijelentését} erről a helyről és lakóiról, mivel megaláztad magad előttem, megszaggattad a ruhádat, és sírtál előttem, ezért én is meghallgatlak! - így szól az ÚR. (28) (...) Óseid mellé foglak tétetni, békességgel kerülsz sírodba, és nem látod meg azt a nagy veszedelmet, amelyet erre a helyre és lakóira hozok! És megvitték a választ a királynak.

mivel nem hallgattak elődeink ennek a könyvnek az ígéire, és nem tették meg mindazt, ami számunkra meg van írva.

(14) Ekkor elment Hilkijjá főpap, Ahikám, Akbór, Sáfán és Aszaja Hulda prófétanőhöz, aki Sallumnak, Tikvá fiának, Harhasz unokájának, a ruhák őrzőjének volt a felesége, és Jeruzsálem új városrészében lakott, és beszéltek vele. (15) Hulda így szólt hozzájuk: Ezt mondja az ÚR, Izráel Istene: Mondjátok meg annak az embernek, aki hozzám küldött benneteket: (16) Ezt mondja az ÚR: Én veszedelmet hozok erre a helyre és lakóira, annak a könyvnek minden ígéje szerint, amelyet Júda királya elolvasott.

(17) Mert elhagytak engem, és más isteneknek tömjéneztek, hogy bosszantsanak engem kezük mindenféle csinálmányával. Ezért gyulladt fel lángoló haragom ez ellen a hely ellen, és nem alszik ki! (18) De mondjátok meg Júda királyának, aki azért küldött benneteket, hogy megkérdezzétek az URat: Ezt mondja (...) az ÚR azokról az ígéről, amelyeket hallottál: (19) Mivel meglágyult a szíved, és megaláztad magad az ÚR előtt, amikor meghallottad, hogy mit jelentettem ki erről a helyről és lakóiról, hogy milyen pusztulás és átok vár rájuk, megszaggattad a ruhádat, és sírtál előttem, ezért én is meghallgatlak! - így szól az ÚR. (20) Ezért őseid mellé foglak tétetni, békességgel kerülsz sírodba, és nem látod meg azt a nagy veszedelmet, amelyet erre a helyre (...) hozok! És megvitték a választ a királynak.

2Krón 34,29–33: A szövetség megújítása (vö. 2Kir 23,1–3, valamint 2Kir 23,15–20)

(29) A király összegyűjtette (...) Júda és Jeruzsálem véneit. (30) Azután fölment a király az ÚR házába, meg (...) minden júdai férfi és Jeruzsálem (...) lakossága, a papok, a lévíták és az egész nép apraja-nagyja. És felolvasta fülük hallatára a szövetség könyvének minden igéjét, amelyet az ÚR házában találtak. (31) Majd odaállt a király a helyére, és szövetséget kötött az ÚR színe előtt arra nézve, hogy az URat követik, parancsolatait, intelmeit és rendelkezéseit teljes szívvel és teljes lélekkel megtartják, és teljesítik a szövetség ígét, amelyek meg vannak írva abban a könyvben.

(32) Elfogadtatta ezt mindazokkal, akik Jeruzsálemből és Benjáminból ott voltak. És Jeruzsálem lakói az Istennek, őseik Istenének a szövetsége szerint jártak el. (33) Jósias pedig eltávolított minden utálatos bálványt Izráel fiainak valamennyi tartományából, és minden Izráelben található embert Istenüknek, az ÚRnak a szolgálatára kötelezett. Nem is tértek el az ő egész életében őseik Istenétől, az ÚRtól.

(1) A király összegyűjtötte magához Júda és Jeruzsálem véneit. (2) Azután fölment a király az ÚR házába, meg vele együtt minden júdai férfi és Jeruzsálem egész lakossága, a papok, a próféták és az egész nép apraja-nagyja. És felolvasta fülük hallatára a szövetség könyvének minden igéjét, amelyet az ÚR házában találtak. (3) Majd odaállt a király az oszlop mellé, és szövetséget kötött az ÚR színe előtt arra nézve, hogy az URat követik, parancsolatait, intelmeit és rendelkezéseit teljes szívvel és teljes lélekkel megtartják, és teljesítik a szövetség ígét, amelyek meg vannak írva abban a könyvben.

És az egész nép elfogadta ezt a szövetséget.

/vö. 2Kir 23,15–20/

2Krón 35,1–19: A páska megünneplése (vö. 2Kir 23,21–23)

35 (1) Jósias páskát is tartott az ÚR tiszteletére Jeruzsálemben,

és levágták a páskabarányt az első hónap tizennegyedik napján. (2) Szolgálatba állította a papokat, és buzdította őket az ÚR háza szolgálatára. (3) A lévítáknak pedig, akik egész Izráel tanítói voltak, és az ÚRnak voltak szentelve, ezt mondta: Elhelyezték már a szent ládát a templomban, amelyet Salamon, Dávid fia, Izráel királya épített, nem kell többé azt a vállatokon hordoznotok. Most azért így szolgáljatok Isteneteknek, az ÚRnak, és népének, Izráelnek: (4) Készüljete családoként és beosztások szerint, Dávidnak, Izráel királyának az írása szerint és fiának, Salamonnak az előírása szerint, (5) álljatok föl a szentélyben úgy, hogy testvéreiteknek, a nép családjainak a csoportjai szerint legyenek a lévita-családok osztályai. (6) Vágjátok le a páskabarányt, miután megszenteltétek magatokat, és készítsétek el testvéreiteknek, teljesítve az ÚRnak Mózes által adott rendelkezését.

(7) Jósias ajándékozott a népnek, mindenkinek, aki ott volt, juhokat, bárányokat és kecskéket, mindezeket a páskához, szám szerint harmincezret; továbbá háromezer szarvasmarhát. Ezek a király jószágából valók voltak. (8) Vezető emberei pedig önkéntes ajándékot adtak a népnek, a papoknak és a lévítáknak: Hilkijjá, Zekarjáhu és Jehiél, Isten házána felügyelői kétezer-hatszáz páskabarányt és háromezer szarvasmarhát adtak a papoknak. (9) Kónanjáhu és testvérei, Semajáhu és Netanél, továbbá Hasabjáhu, Jeiél és Józabád, a lévíták vezető emberei ötezer páskabarányt és ötszáz szarvasmarhát ajándékoztak a lévítáknak.

(10) Miután a szolgálatra előkészültek, helyükre álltak a papok; a lévíták is beosztásuk szerint, ahogyan a király parancsolta. (11) Majd levágták a páskabarányt, és a papok hintették a vért, a lévíták pedig lehúzták a bőrt. (12) Különválasztották az égőáldozatra való állatokat, és a nép családjainak adták csoportonként, hogy vigyék oda az ÚR részére, ahogyan meg van írva Mózes könyvében. Ugyanígy jártak el a szarvasmarhakkal is. (13) És megsütötték a páskabarányt előírás szerint, a szent adományokat pedig megfőzték fazekakban, üstökben és lábasokban, és gyorsan kiosztották az egész népnek.

(14) Azután maguknak és a papoknak készítették el, mert Áron fiai, a papok éjszakáig az égőáldozatoknak és a kövérjének a feláldozásával voltak elfoglalva. Ezért a lévíták készítették el maguknak és Áron fiainak, a papoknak is.

(15) Ászáf fiai, az énekesek is a helyükön voltak Dávidnak, Ászáfnak, Hémánnak és Jedútúnak, a király látnokának a parancsa szerint. A kapuőrök is ott voltak minden kapunál. Nem volt szabad eltávozniuk a szolgálatból, ezért testvéreik, a lévíták készítették el nekik.

(21) Majd ezt parancsolta a király az egész népnek: Tartsatok páskát Isteneteknek, az ÚRnak

(...)

úgy, ahogy az le van írva a szövetségnek ebben a könyvében!

(...)

(16) Így rendezték el mindenben az Úrnak szóló istentiszteletet azon a napon, megtartották a páskát, és feláldozták az égőáldozatokat az ÚR oltárán Jósiás király parancsa szerint. (17) Megtartották tehát az ott levő izráeliek a páskát abban az időben, meg a kovásztalan kenyerek ünnepét hét napon át.

(18) (...) **Ehhez hasonló páskát nem tartottak Izráelben Sámuel prófeta ideje óta. Izráel (...) királyai közül senki sem tartott olyan páskát, amilyent Jósiás tartott** a papokkal, lévítákkal, az egész Júdával, az ott levő izráeliekkel meg Jeruzsálem lakóival. (19) (...) **Jósiás uralkodásának a tizennyolcadik évében tartottak ilyen páskát** (...).

*2Krón 35,20–36,1: Jósiás elesik a megiddói csatában
(vö. 2Kir 23,24–27.29–30a.28.30b)*

(20) Mindazok után, hogy Jósiás helyreállította a templomot,

(...)

(...) **felvonult Nékó (...), Egyiptom királya, hogy harcoljon Karkemishnél az Eufrátesz (...) mellett. Jósiás (...) azonban csatába szállt vele.**

(21) Nékó követeket küldött hozzá ezzel az üzenettel: Nem veled van dolgom, Júda királya! Nem ellened jöttem most, hanem az ellen a ház ellen, amellyel hadakozom, és Isten parancsolta, hogy siessek. Állj félre az Isten elől, aki velem van, hogy el ne pusztítson! (22) Jósiás azonban nem tért ki előle, hanem harcra készülve áruhába öltözött, és nem hallgatott Nékónak az Isten szájából származó beszédére. *Felvonult, hogy megütközzék Megiddó sikságán.* (23) *Az íjászok azonban eltalálták Jósiás királyt, és a király ezt mondta szolgálóinak: Vegyetek le innen, mert súlyosan megsebesültem!* (24) **Szolgái levették a harci kocsiról, és egy harci kocsin (...) vitték el, a király egy másik harci kocsiján, és Jeruzsálembe vitték. Ott meghalt, és eltemették az ősei sírjába.** Egész Júda és Jeruzsálem gyászolta Jósiást.

(...)

(22) Bizony ilyen **páskát nem tartottak a bírák ideje óta, akik Izráelt ítelték, sem Izráel, sem Júda királyainak az idejében.** (...)

(23) Csak Jósiás királynak a tizennyolcadik évében tartottak ilyen páskát az Úrnak Jeruzsálemben.

(24) Jósiás király megtisztította Júda országát és Jeruzsálemet a halottidézőktől és jövőmondóktól, a házibálványoktól is, mindazoktól a förtelmes bálványoktól, amelyek ott láthatók voltak. Így szerzett érvényt a törvény rendelkezéseinek, amelyek le vannak írva abban a könyvben, amelyet Hilkijjá pap talált az ÚR házában.

(25) Nem volt hozzá hasonló király előtte, aki úgy megtért volna az ÚRhoz teljes szívvel, teljes lelkével és teljes erejével, egészen a Mózes törvénye szerint; és utána sem támadt hozzá hasonló. (26) Az ÚR izzó nagy haragja azonban nem múlt el, mert haragra gerjedt Júda ellen azért a sok bosszantásért, amivel Manassé bosszantotta. (27) Ezért azt mondta az ÚR: Júdát is eltávolítom magam elől, ahogyan Izráelt eltávolítottam, és megvetem ezt a várost, Jeruzsálemet, amelyet pedig kiválasztottam, sőt a templomot is, amelyről azt mondtam, hogy ott lesz az én nevem!

(29) Az ő idejében **felvonult Nékó fáraó, Egyiptom királya Asszíria királya ellen, az Eufrátesz folyó felé. Jósiás király azonban szembe szállt vele.**

De az megölte Megiddónál, alighogy meglátta.

(30a) **Szolgái Megiddóból egy harci kocsin holtan vitték el (...); Jeruzsálembe vitték, és eltemették a (...) sírjába.**

(25) Jeremiás siratódalt szerzett Jósiásról, az énekesek és az énekesnők pedig máig is megéneklék Jósiást siratóénekeikben. El is rendelték ezt Izráelben. Le is vannak írva ezek a siratóénekek között.

(26) Jósiás egyéb dolgai és kegyes tettei, amelyek megfeleltek annak, amit az ÚR előír törvényében, (27) egész története elejétől végig **meg van írva az Izráel és Júda királyairól szóló könyvben.**

36 (1) Az ország népe azután fogta Jóáházt, Jósiás fiát, (...) és királlyá tették apja után Jeruzsálemben.

*2Kron 36,2–8: A fáraó Jóáház helyett Jójákimot teszi királlyá
(vö. 2Kir 23,31–24,6)*

(2) Huszonhárom éves volt Jóáház, amikor uralkodni kezdett, és három hónapig uralkodott Jeruzsálemben.

(...)

(3) De eltávolította őt Jeruzsálemből Egyiptom királya,

az országra pedig száz talentum ezüst és egy talentum arany hadisarcot vetett ki.

(4) Ezután Egyiptom királya Eljákimot, a testvérét tette királlyá Júdában és Jeruzsálemben, és a nevét Jójákimra változtatta. Testvérét, Jóáházt pedig magával vitte Nékó Egyiptomba (...).

(...)

(5) Huszonöt éves volt Jójákim, amikor uralkodni kezdett, és tizenegy évig uralkodott Jeruzsálemben. (...)

Azt tette, amit rossznak lát Istene, az ÚR (...).

(6) Ellene vonult fel Nebukadneccar, Babilónia királya,

(...)

(...)

(28) Jósiás egyéb dolgai, mindaz, amit véghezvitt (...)

meg van írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben.

(30b) Az ország népe azután fogta Jóáházt, Jósiás fiát, felkenték, és királlyá tették apja után (...).

(31) Huszonhárom éves volt Jóáház, amikor uralkodni kezdett, és három hónapig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Hamútal volt, Jirmejáhu leánya, Libnából. (32) Azt tette, amit rossznak lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan elődei tették. (33) De Nékó fáraó fogságba vetette őt Riblában, Hamát földjén, hogy ne uralkodhassék Jeruzsálemben. Az országra pedig száz talentum ezüst és egy talentum arany hadisarcot vetett ki.

(34) Ezután Nékó fáraó Eljákimot, Jósiás fiát tette királlyá apja, Jósiás után, és a nevét Jójákimra változtatta. (...) Jóáházt pedig magával vitte, aki így Egyiptomba került, és ott halt meg.

(35) Jójákim megadta az ezüstöt és az aranyat a fáraónak, de kirotta azt az országra, hogy megadhassa a pénzt a fáraó parancsa szerint. Az ország népétől fejenként becslés szerint hajtotta be az ezüstöt és az aranyat, hogy megadhassa Nékó fáraónak.

(36) Huszonöt éves volt Jójákim, amikor uralkodni kezdett, és tizenegy évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Zebuddá volt, Pedájá leánya, Rómából.

(37) Azt tette, amit rossznak lát (...) az ÚR, egészen úgy, ahogyan elődei tették. (24,1) Az ő idejében vonult fel Nebukadneccar, Babilónia királya, és szolgája lett Jójákim három éven át; de azután elfordult tőle, és föllázadt ellene. (2) Ezért az ÚR káldeus és arám rablósapatokat, továbbá móábi és ammóni rablósapatokat küldött ellene. Azért küldte ezeket Júda ellen, hogy pusztítsák azt az ÚR igéje szerint, amelyet kijelentett szolgálai, a próféták által. (3) Bizony, az ÚR szava szerint történt Júdával az, hogy elvetette maga elől Manassé vétkei miatt; mindazért, amit az elkövetett. (4) Az ártatlan vér miatt is, amelyet kiontott, és megtöltötte Jeruzsálemet ártatlan vérrel. Ezért nem akart az ÚR megbocsátani.

és bilincsbe verve vitte Babilonba. (7) Az ÚR háza fölszerelésének egy részét is elvitte Nebukadneccar Babilonba, és babiloni templomának ajándékozta.

(8) Jójákim egyéb dolgai, utálatos tettei, amiket véghezvitt és amik vele történtek, meg vannak írva az Izráel és Júda királyairól szóló könyvben. (...)

Utána a fia, Jójákin lett a király.

(...)

(5) Jójákim egyéb dolgai, mindaz, amiket véghezvitt (...), meg vannak írva Júda királyainak a történetéről szóló könyvben. (6) És pihenni tért őseihez Jójákim.

Utána a fia, Jójákin lett a király.

2Kron 36,9–10: Jójákin fogságba jut (vö. 2Kir 24,7–17)

(...)

(9) Tizennyolc éves volt Jójákin, amikor uralkodni kezdett, és három hónapig és tíz napig uralkodott Jeruzsálemben.

(...)

Azt tette, amit rossznak lát az ÚR. (...)

(10) Az esztendő fordultával elküldött érte Nebukadneccar (...) király,

és elvitette Babilonba, az ÚR házának a drága fölszerelésével együtt,

(7) Egyiptom királya többé nem vonult ki országból, mert Babilónia királya mindent elfoglalt, ami csak Egyiptom patakjától az Eufrátesz folyáig Egyiptom királyáé volt.

(8) Tizennyolc éves volt Jójákin, amikor uralkodni kezdett, és három hónapig (...) uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Nehustá volt, Elnátán leánya, Jeruzsálemből.

(9) Azt tette, amit rossznak lát az ÚR, egészen úgy, ahogyan apja tette.

(10) Abban az időben vonultak fel Nebukadneccarnak, Babilónia királyának a szolgálai Jeruzsálem ellen, és ostrom alá vették a várost. (11) Nebukadneccar, Babilónia királya is megérkezett a város alá, amelyet szolgálai ostromoltak. (12) Ekkor Jójákin, Júda királya kiment Babilónia királyához anyjával, udvari embereivel, parancsnokaival és főembereivel együtt. Babilónia királya uralkodásának nyolcadik esztendejében *elfogatta őt.* (13) *És elszállította onnan az ÚR házának minden kincsét, meg a királyi palota kincseit, és leszedetett minden aranytárgyat, amelyet Salamon, Izráel királya készíttetett az ÚR templomában.* Így jelentette ezt ki az ÚR.

(14) Fogságba vitte a jeruzsálemieket, minden parancsnokot és a haderő minden vitézét, tízezer foglyot; a mesterembereket és a várépítőket is mind. Nem maradt más otthon, csak az ország nincstelen népe. (15) *Fogságba vitte Jójákind Babilóniába.* A király anyját meg a király feleségeit, főembereit és az ország előkelőit is fogságba vitte Jeruzsálemből Babilóniába. (16) Minden tehetős embert, összesen hétezeret; meg ezer mesterembert és várépítőt, és minden vitéz harcost fogságba hurcolt Babilónia királya Babilóniába.

(17) *Azután Babilónia királya Mattanját, Jójákin nagybátyját tette meg helyette királynak, és a nevét Cidkijjára változtatta.*

és testvérét, Cidkijját tette Júda és Jeruzsálem királyává.

2Kron 36,11–21: Cidkijjá uralkodása: a babiloni fogság (vö. 2Kir 24,18–25,30)

(11) Huszonegy éves volt Cidkijjá, amikor uralkodni kezdett, és tizenegy évig uralkodott Jeruzsálemben. (...)

(18) Huszonegy éves volt Cidkijjá, amikor uralkodni kezdett, és tizenegy évig uralkodott Jeruzsálemben. Anyjának a neve Hamútal volt, Jirmejáhú leánya, Libnából.

(12) Azt tette, amit rossznak lát Istene, az ÚR, és nem alázza meg magát Jeremiás próféta előtt, aki az ÚR parancsát hirdette.

(13) Sőt még Nebukadneccar király ellen is fellázadt, aki megeskette őt az Istenre. Kemény nyakú és makacs szívű volt, és nem tért meg Izráel Istenéhez, az ÚRhoz. (14) A papság vezetői és a nép is egyre hűtlenebbé vált, követve a pogány népek minden utálatos szokását, és tisztátalanná tették az ÚR házát, amelyet ő szentelt meg Jeruzsálemben.

(15) Pedig őseik Istene, az ÚR, idejében küldött nekik üzenetet követői által, mert szánta népét és lakóhelyét. (16) De ők kigúnyolták az Isten követőit, megvetették kijelentését, és gúnyt űztek prófétáiból, míg oly magasra nem csapott az ÚR haragja népe ellen, hogy nem volt mentség.

(17) Ezért ellenük hozta a káldeusok királyát,

aki fegyverrel mészároltatta le ifjaikat szent templomukban, nem szánt meg sem ifjat, sem szüzet, sem vént, sem aggastyánt, mindenkit a kezébe adott. (18) Az Isten házában mindenféle kisebb-nagyobb fölszerelését, az ÚR háza kincseit, továbbá a király és a vezetőemberek kincseit mind Babilonba vitte. (19) Az Isten házát fölgyújtották, Jeruzsálem várfalát lerombolták, palotáit mind fölperzselték, és minden drága értékét elpusztították. (20) Azokat, akik az öldöklésből megmaradtak, fogságba vitte Babilóniába,

(19) Azt tette, amit rossznak lát (...) az ÚR, egészen úgy, ahogyan Jójákim tette. (20) Bizony, az ÚR haragja miatt történt ez Jeruzsálemmel és Júdával! Végül is elvetette őket maga elől.

Cidkijjá azután fellázadt Babilónia királya ellen.

(...)

(25,1) Uralkodásának kilencedik évében, a tizedik hónap tizedikén megérkezett Nebukadneccar, Babilónia királya egész hadseregével Jeruzsálem alá, és tábort ütött vele szemben; körülötte pedig ostromműveket építtetett. (2) Ostrom alatt állt a város Cidkijjá király tizenegyedik évéig. (3) A negyedik hónap kilencedikén már úgy elhatalmasodott a városban az éhínség, hogy nem volt ennivalója az ország népének.

(4) Akkor betörték a városba. A harcosok azonban éjszaka mind kimenekültek a két várfal közt lévő kapun át, amely a király kertje mellett van, és bár a káldeusok ott voltak körös-körül a város alatt, eljutottak a síkság felé vezető útra. (5) A káldeusok egy csapata azonban üldözőbe vette a királyt, és utolérte a jerikói síkságon, mivel egész csapata szétszóródott mellőle. (6) El is fogták a királyt, és elvitték Babilónia királyához Riblába, aki ítéletet tartott fölötte. (7) Cidkijjá fiait szeme láttára ölték meg, azután Cidkijját megvakították, majd bilincsbe verték és elvitték Babilóniába.

(8) Az ötödik hónap hetedikén - Nebukadneccar királynak, Babilónia királyának tizenkilencedik évében - eljött Nebuzaradán testőrparancsnok, Babilónia királyának az udvari embere Jeruzsálemben. (9) Felgyújtotta az ÚR házát és a királyi palotát, fölperzselt Jeruzsálem minden házát és valamennyi nagy palotáját. (10) A testőrparancsnokkal levő egész káldeus haderő pedig lerombolta Jeruzsálem várfalait körös-körül.

(11) A városban megmaradt többi népet meg az átpártolókat, akik Babilónia királyához pártoltak, a maradék népességgel együtt fogságba hurcolta Nebuzaradán testőrparancsnok. (12) Csak az ország nincstelenjeiből hagyott otthon a testőrparancsnok, szőlőműveseknek és mezei munkásoknak.

(13) Összetörték a káldeusok az ÚR házában levő rézoszlopokat, továbbá az ÚR házához tartozó mosdóállványokat meg a réztengert, és a rezet elvitték Babilóniába. (14) Elvitték a fazekakat, a lapátokat, a késeket, a serpenyőket és minden réz-

és szolgálói lettek neki és fiainak mindaddig, amíg a perzsa királyság uralomra nem jutott, (21) hogy beteljesedjék az ÚRnak Jeremiás által mondott ígéje: Míg az ország meg nem kapja nyugaloméveit, nyugodni fog a pusztulás egész ideje alatt, teljes hetven évig.

eszközt, amelyekkel a szent szolgálatot szokták végezni. (15) Elvitte a testőrparancsnok a szenes-serpenyőket és a hintőedényeket is; mindent, ami csak aranyból és ezüstből volt. (16) A két oszlopban, az egyetlen réztengerben és a mosdóállványokban, amelyeket Salamon készíttetett az ÚR házához, mindezekben a tárgyakban megmérhetetlen súlyú réz volt. (17) Az egyik oszlop tizennyolc könyök magas volt, és réz oszlopfő volt rajta. Az oszlopfő három könyök magas volt, és az oszlopfőn körös-körül recézet meg gránátalma volt, mind rézből. Ugyanilyen recézete volt a másik oszlopnak is.

(18) Elvitte a testőrparancsnok Szerájá főpapot meg Cefanjá papot, a helyettesét, és három ajtóőrt. (19) Elvitt egy főembert is a városból, aki a harcosok parancsnoka volt, öt embert a király személyes környezetéből, akiket a városban találtak, továbbá a hadseregparancsnok írnokát, aki fegyverbe szokta hívni az ország hadinépét, végül hatvan férfit az ország népéből, akiket ott találtak a városban. (20) Fogta és elvitte őket Nebuzaradán testőrparancsnok Babilónia királyához Riblába. (21) Babilónia királya pedig levágatta, megölette őket Riblában, Hamát földjén. Így kellett fogságba mennie Júdának saját földjéről.

Gedaljá helytartó sorsa

(22) Nebukadneccar, Babilónia királya a Júda országában maradt nép fölé, amelyet meghagyott, Gedalját, Ahikám fiát, Sáfán unokáját nevezte ki helytartóvá. (23) Amikor meghallották a csapatparancsnokok és embereik, hogy Babilónia királya Gedalját tette helytartóvá, elmentek Gedaljához Micpába. Ezek voltak: Jismáél, Netanjá fia, Jóhánán, Káreah fia, a netófai Szerájá, Tanhumet fia, meg Jaazanjáhu, Maakáti fia, és embereik. (24) Gedaljá megesküdött nekik és embereiknek, és így szólt hozzájuk: Ne féljete a káldeusok szolgáitól! Maradjatok az országban, és szolgáljátok Babilónia királyát, akkor jó dolgotok lesz!

(25) A hetedik hónapban azonban Jismáél, Netanjá fia, Elisámá unokája, aki királyi származású volt, elment tíz emberével, és levágta Gedalját, és az meg is halt. Levágták azokat a júdaikat és káldeusokat is, akik ott voltak vele Micpában. (26) Ezután fölkerekedett az egész nép apraja-nagyja, a csapatparancsnokokkal együtt, és elmentek Egyiptomba, mert féltek a káldeusoktól.

Jójákin rehabilitálása

(27) Jójákin júdai király fogságának harminchetedik évében, a tizenkettedik hónap huszonhetedikén történt, hogy Evil-Meródak, Babilónia királya, abban az évben, amikor uralkodni kezdett, megkegyelmezett Jójákin júdai királynak, és kiengette a fogházból. (28) Jóindulattal beszélt vele, és székét följebb tette a többi király székénél, akik nála voltak Babilonban. (29) Kicséréltette rabruháit, és Jójákin állandóan vele étkezett, egész életében. (30) Ellátását állandó ellátásként a királytól kapta, napi szükséglete szerint, egész életében.

*2Kron 36,22–23: Círus perzsa király megengedi a hazatérést
(vö. Ezsd 1,1–4)*

(22) Círus perzsa király uralkodásának első esztendejében, azért, hogy beteljesedjék az ÚRnak Jeremiás által mondott ígéje, arra indította az ÚR Círus perzsa király lelkét, hogy egész birodalmában szóban és írásban kihirdettesse a következőket: (23) Ezt mondja Círus perzsa király: A föld minden országát nekem adta az ÚR, a menny Istene. Ő bízott meg engem azzal, hogy felépítessem templomát a Júdában levő Jeruzsálemben. Aki csak az ő népéhez tartozik közületek, legyen azzal Istene, az ÚR, és menjen el!

(...)

(1) Círus perzsa király uralkodásának első esztendejében, azért, hogy beteljesedjék az ÚRnak Jeremiás által mondott ígéje, arra indította az ÚR Círus perzsa király lelkét, hogy egész birodalmában szóban és írásban kihirdettesse a következőket: (2) Ezt mondja Círus perzsa király: A föld minden országát nekem adta az ÚR, a menny Istene. Ő bízott meg engem azzal, hogy felépítessem templomát a Júdában levő Jeruzsálemben. (3) Aki csak az ő népéhez tartozik közületek, legyen azzal Istene (...), és menjen el a Júdában levő Jeruzsálembe, és építse fel Izráel Istenének, az ÚRnak a házat! Ő az Isten Jeruzsálemben. (4) Aki csak megmaradt bárhol, ahol jövevényként él, azt segítsék annak a helynek a polgárai ezüsttel, arannyal, különféle javakkal és állatokkal, meg önkéntes ajándékokkal az Isten jeruzsálemi háza számára.

Bibliográfia

Amennyiben egy szerzőtől több művet is idéztünk, azokra egy rövid cím segítségével hivatkoztunk. E rövid címeket az irodalomjegyzékben a teljes címből *kurzív* betűtípussal emeltük ki. A kommentárok esetében – a bevett nemzetközi gyakorlatnak megfelelően – elégségesnek ítéltük a szerző, a sorozat és a megjelenés évének a feltüntetését.

Szinopszisok

- BENDAVID, A., *Parallels in the Bible*, Jerusalem, 1972 (héber).
KEGLER, J./AUGUSTIN, M., *Synopse zum chronistischen Geschichtswerk*, BEATAJ 1, Frankfurt a.M., 1984, 1991² (héber).
VANNUTELLI, P., *Libri Synoptici Veteris Testamenti seu Librorum Regum et Chronicorum Loci Paralleli*. Vol. I–II, Rome, 1931/1934 (héber és görög).
KEGLER, J./AUGUSTIN, M., *Synopse zum chronistischen Geschichtswerk*, BEATAJ 33, Frankfurt a.M., 1993 (német).
CROCKETT, W.D., *A Harmony of Samuel, Kings and Chronicles*, Grand Rapids, 1951 (angol).
NEWSOME, J.D., *A Synoptic Harmony of Samuel, Kings, and Chronicles*, Grand Rapids, 1986 (angol).

Kommentárok

- BENZINGER, I. (KHC), 1901.
KITTEL, R. (HK), 1902.
ELMSLIE, W.A.L. (CBSC), 1916.
CURTIS, E.L./MADSEN, A.A. (ICC), 1910 = 1952².
ROTHSTEIN, J.W. (HSAT), 1923.
ROTHSTEIN, J.W./HÄNEL, J. (KAT), 1927.
GOETTSBERGER, J. (HSAT), 1939.
BÜCKERS, H. (HBK), 1952.
ELMSLIE, W.A.L. (IntB), 1954.
GALLING, K. (ATD), 1954, 1958.
RUDOLPH, W. (HAT), 1955.
MYERS, J.M. (AncB), 1965.
KUSTÁR, P., *Krónikák első és második könyvének magyarázata*, publikálatlan kézirat, Kisléta.
ACKROYD, P.R. (TBC), 1973.
COGGINS, R.J. (CBC), 1976.
WILLIAMSON, H.G.M. (NCB), 1982.
MCCONVILLE, H.G. (Daily Study Bible), 1984.
BRAUN, R.L. (WBC, I.), 1986.
DILLARD, R.B. (WBC, II.), 1987.
BECKER, J. (NEB, I–II), 1986, 1988.
WILLI, T. (BK, Lieferung XXIV/1), 1991.
JAPHET, S. (OTL), 1993.
JARICK, J., *1Chronicles*, Sheffield, 2000.
TUELL, S.S. (Interpretation), 2001.
HOOKER, P.K. (WBC), 2001.

Fontosabb bevezetésestanok

- STEUERNAGEL, D.C., *Lehrbuch der Einleitung in das Alte Testament mit einem Anhang über die Apokryphen und Pseudepigraphen*, Tübingen, 1912.
PFEIFFER, P.H., *Introduction to the Old Testament*, New York, 1957³.
SELLIN, E./ROST, L., *Einleitung in das Alte Testament*, Neunte Auflage, Berlin, 1959.
SELLIN, E./FOHRER, G., *Einleitung in das Alte Testament*, Zehnte Auflage, Heidelberg, 1965.
WEISER, A., *Einleitung in das Alte Testament*, Sechste, verbesserte Auflage, Göttingen, 1966.
EISSFELDT, O., *Einleitung in das Alte Testament unter Einschluß der Apokryphen und Pseudepigraphen sowie der apokryphen und pseudepigraphischen Qumran-Schriften*, Tübingen, Vierte Auflage, 1976.

- CHILDS, B.S., *Introduction to the Old Testament as Scripture*, London, 1979.
- KAISER, O., *Grundriss der Einleitung in die kanonischen und deuterokanonischen Schriften des Alten Testaments. Band 1: Die erzählenden Werke*, Gütersloh, 1992.
- SCHMIDT, W.H., *Einführung in das Alte Testament*, Fünfte, erweiterte Auflage, Berlin/New York, 1995.
- ZENGER, E. u.a., *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart/Berlin/Köln, 1995.
- RÓZSA, H., *Az Ószövetség keletkezése. Bevezetés az Ószövetség irodalom- és hagyománytörténetébe. II. kötet*, Második, átdolgozott kiadás, Budapest, 1996.
- SOGGIN, J.A., *Bevezetés az Ószövetségbe. A kezdetektől az alexandriai kánon lezárásáig*, Budapest, 1999.
- ARCHER, G.L., *Az ószövetségi bevezetés vizsgálata*, Budapest, 2001.

Monográfiák, tanulmányok

- ALBERTS, R., *Religionsgeschichte Israels in alttestamentlicher Zeit 2* (ATD Ergänzungsreihe 8/2), Göttingen, 1992.
- ACKROYD, P.R., *History and Theology in the Writings of the Chronicler*, CTM 38, 1967, 501–515.
- ACKROYD, P.R., *The Age of the Chronicler*, Auckland, 1970.
- ACKROYD, P.R., *The Theology of the Chronicler*, LexTQ 8, 1973, 101–116.
- ACKROYD, P.R., *The Chronicler as Exegete*, JSOT 2, 1977, 2–32.
- ACKROYD, P.R., *The Chronicles in his Age*, JSOT.S 101, Sheffield, 1991.
- ALBRIGHT, W.F., *The Date and Personality of the Chronicler*, JBL 40, 1921, 104–124.
- ALBRIGHT, W.F., *The Judicial Reform of Jehoshaphat* (21Chron 19,5–11), in: A. Marx Jubilee Volume, English Section, New York, 1950, 61–82.
- ALLEN, L.C., *Further Thoughts on an Old Recension of Reings in Paralipomena*, HThR 61, 1968, 483–491.
- ALLEN, L.C., *The Greek Chronicles. The Relation of the Septuagint I and II Chronicles to the Massoretic Text, Vol. I: The Translator's Craft*. VT.S 25, Leiden, 1974.
- ALLEN, L.C., *The Greek Chronicles. The Relation of the Septuagint I and II Chronicles to the Massoretic Text, Vol. II: Textual Criticism*. VT.S 27, Leiden, 1974.
- ALT, A., *Festungen und Levitenorte im Lande Juda*, in: u.a., *Kleine Schriften zur Geschichte Israels*, Band II, München, 1953, 306–315.
- ASMUSSEN, P., *Priesterkodex und Chronic in ihrem Verhältnis zueinander*, ThStKr 79, 1906, 165–179.
- AULD, A.G., *The 'Levitical Cities'. Text and History*, ZAW 91, 1979, 194–206.
- BEA, A., *Neuere Arbeiten zum Problem der biblischen Chronikbücher*, Bib 22, 1941, 46–58.
- BEATTIE, D.R.G./MCIVOR, J.S., *The Targum of Ruth – The Targum of Chronicles*, Collegeville, 1994.
- BEGG, CHR.T., *The Classical Prophets in the Chronistic History*, BZ 32, 1988, 100–107.
- BOTTERWECK, G.J., *Zur Eigenart der Chronistischen Davidsgeschichte*, ThQ 136, 1956, 402–435.
- BRAUN, R.L., *The Significance of 1 Chronicles 22,28 and 29 for the Structure and Theology of the Work of the Chronicler*, Diss. Concordia Univ., St. Louis, 1971.
- BRAUN, R.L., *The Message of Chronicles: Rally 'Round the Temple*, CTM 42, 1971, 502–514.
- BRAUN, R.L., *Solomonic Apologetic in Chronicles*, JBL 92, 1973, 503–516.
- BRAUN, R.L., *Solomon, the Chosen Temple Builder. The Significance of 1 Chronicles 22,28 and 29 for the Theology of Chronicles*, JBL 95, 1976, 581–590.
- BRAUN, R.L., *A Reconsideration of the Chronicler's Attitude toward the North*, JBL 96, 1977, 59–62.
- BRAUN, R.L., *Chronicles, Esra and Nehemia. Theology and literary History*, in: J.A. Emerton (szerk.), *Studies in the Historical Books of the Old Testament*, VT.S 30, Leiden, 1979, 52–64.
- BUDDE, K., *Vermutungen zum „Midrasch des Buches der Könige“*, ZAW 12, 1892, 37–51.
- BUTLER, T.C., *A Forgotten Passage from a Forgotten Era* (I Chr.xvi 8–36), VT 28, 1978, 142–150.
- COGGINS, R.J., *Samaritans and Jews. The Origin of Samaritanism Reconsidered*, Atlanta/Oxford, 1975.
- CROSS, F.M., *Reconstruction of the Judean Restoration*, JBL 94, 1975, 4–18.
- DANZIGER, Y., EISEMANN, M., *Divrei hayamim = Chronicles: A New Trtanslation with a Commentary anthologized from Talmudic, Midrashic and Rabbinic Sources*, Vol. I-II, Brooklyn, 1987, 1992.
- DÖRFUSS, E.M., *Mose in den Chronikbüchern. Garant theokratischer Zukunftserwartung*, BZAW 219, Berlin/New York, 1994.
- DUKE, R.K., *The Persuasive Appeal of the Chronicler. A Rethorical Analysis*, JSOT.S 88, Sheffield, 1990.
- DYCK, J.E., *The Theocratic Ideology of the Chronicler*, Leiden, 1998.
- ENGLER, H., *The Attitude of the Chronicler Toward the Davidic Monarchy*, Diss. Union Sem., Richmond, 1972.
- FREEDMAN, D.N., *The Chronicler's Purpose*, CBQ 23, 1961, 436–442.
- GESE, H., *Zur Geschichte der Kultsänger am zweiten Tempel*, in: FS O. Michel, Leiden, 1963, 222–234 = u.a., *Vom Sinai zum Zion. Alttestamentliche Beiträge zur biblischer Theologie*, München, 1974, 147–158.

- GOLDINGAY, J., *The Chronicler as a Theologian*, BTB 5, 1975, 99–126.
- GRAHAM, M.P., *The Utilization of 1 and 2 Chronicles in the Reconstruction of the Israelite History of the 19th Century*, SBL.DS 16, Atlanta, 1990.
- GUNNEWEG, A.H.J., *Esra* (KAT), Gütersloh, 1985.
- HALPERN, B., *Sacred History and Ideology: Chronicles' Thematic Structure — Indications of an Earlier Source*, in: R.E. Friedman (szerk.), *The Creation of Sacred Literature*, Near Eastern Studies 22. Berkeley, 1981, 35–54.
- HAMILTON, V.P., *Handbook on the Historical Books: Joshua, Judges, Ruth, Samuel, Kings, Chronicles, Ezra-Nehemiah, Esther*, Grand Rapids, 2001.
- IM, T.-S., *Das Davidbild in den Chronikbüchern*, EHS XXIII/263, Frankfurt a.M., 1985.
- JAPHET, S., *The Supposed Common Authorship of Chronicles and Ezra-Nehemiah Investigated Anew*, VT 18, 1968, 330–371.
- JAPHET, S., *Book of Chronicles*, in: EJ Vol. 5, 1971, 517–534.
- JAPHET, S., *Conquest and Settlement in Chronicles*, JBL 98, 1979, 205–218.
- JAPHET, S., *The Historical Reliability of Chronicles*, JSOT 33, 1985, 83–107.
- JAPHET, S., *The Ideology of the Book of Chronicles and its Place in Biblical Thought*, BEATAJ 9, Frankfurt a.M., 1989.
- JAPHET, S., *The Relationship between Chronicles and Ezra-Nehemiah*, in: J.A.Emerton (szerk.), *Congress Volume Leuven 1989*, VT.S 43, Leiden, 1991, 298–313.
- JENNI, E., *Aus der Literatur zur chronistischen Geschichtsschreibung*, ThR 45, 1980, 97–108.
- JOHNSON, M.D., *The Purpose of the Biblical Genealogies*, MSSNTS 8, 1969.
- JOHNSTONE, W., *Chronicles Canons and Contexts*, Aberdeen University Review 169, 1983, 1–18.
- JOHNSTONE, W., *Guilt and Atonement: The Theme of 1 and 2 Chronicles*, in: J. D. Martin/P.R. Davies (szerk.), *A Word in Season*, FS McKane, JSOT.S 42, 1986, 113–138.
- JOHNSTONE, W., *1 and 2 Chronicles. Vol. I-II*, JSOT.S 253-254, Sheffield, 1997.
- JOHNSTONE, W., *Chronicles and Exodus: An Analogy and its Application*, JSOT.S 275, Sheffield, 1998.
- JONES, G.H., *1 & 2 Chronicles*, Old Testament Guides, Sheffield, 1993.
- KAI, P., *History Debated: The Historical Reliability of Chronicles in Pre-Critical and Critical Research*, Helsinki, 1996.
- KALIMI, I., *The Book of Chronicles. A Classified Bibliography*, Jerusalem, 1990.
- KALIMI, I., *Die Abfassungszeit der Chronik. Forschungsstand und Perspektiven*, ZAW 105, 1993, 223–233.
- KALIMI, I., *Zur Geschichtsschreibung des Chronisten: literarisch-historiographische Abweichungen der Chronik von ihren Paralleltexten in den Samuel- und Königsbüchern*, BZAW 226, Berlin/New York, 1995.
- KAPELRUD, A.S., *The Question of Authorship in the Ezra-Narrative: A Lexical Investigation*, Oslo, 1944.
- KEGLER, J., *Prophetengestalten im Deuteronomistischen Geschichtswerk und in den Chronikbüchern. Ein Beitrag zur Kompositions- und Redaktionsgeschichte der Chronikbücher*, ZAW 105, 1993, 481–497.
- KELLERMANN, U., *Anmerkungen zum Verständnis der Tora in den chronistischen Schriften*, BN 42, 1988, 49–92.
- KELLY, B.E., *Retribution and Eschatology in Chronicles*, JSOT.S 211, Sheffield, 1996.
- KLEIN, R.W., *Studies in the Greek Texts of the Chronicler*, Diss. Harvard Univ., 1966.
- KLEIN, R.W., *New Evidence for an Old Recension of Reigns*, HThR 60, 1967, 93–105.
- KLEIN, R.W., *1–2 Chronicles/Book of Chronicles*, AncBibD I, New York, 1992, 991–1002.
- KLEIN, S., *Kleine Beiträge zur Erklärung der Chronik*, MGWJ 70, 1926, 410–416, MGWJ 80, 1936, 195–206.
- KLEINIG, J.W., *The Lord's Song. The Basis, Function and Significance of Choral Music in Chronicles*, JSOT.S 156, Sheffield, 1993.
- KRATZ, R.G., *Die Komposition der erzählenden Bücher des Alten Testaments*, UTB 2157, Göttingen, 2000.
- KROPAT, A., *Die Syntax des Autors der Chronik verglichen mit der seiner Quellen*, BZAW 16, 1909.
- KUGLER, F.X., *Angebliche Übertreibungen der biblischen Chronik*, StZ 109, 1925, 367–382.
- LAATO, A., *Josiah and David Redivivus. The Historical Josiah and the Messianic Expectations of Exilic and Postexilic Times*, Con.Bib. OT 33, Stockholm, 1992.
- LEMKE, W.E., *The Synoptic Problem in the Chronicler's History*, HThR 58, 1965, 349–363.
- MATHIAS, D., *Die Geschichte der Chronikforschung im 19. Jahrhundert unter besonderer Berücksichtigung der exegetischen Behandlung der Prophetennachrichten des chronistischen Geschichtswerkes*, Vol. I–III, Leipzig, 1977.
- MATHIAS, D., *„Levitische Predigt“ und Deuteronomismus*, ZAW 96, 1984, 23–49.
- MATT, P.G., *The Utilization of 1 and 2 Chronicles in the Reconstruction of Israelite History in the Nineteenth Century*, Atlanta, 1990.
- MASON, R.A., *Preaching the Tradition. Homily and Hermeneutics after the Exile*, Cambridge, 1990.
- MCCARTHY, D.J., *Covenant and law in Chronicles*, CBQ 44, 1982, 25–44.

- MCKENZIE, S.L., *The Chronicler's Use of the Deuteronomistic History*, HSM 33, Atlanta, 1985.
- MICHEEL, R., *Die Seher- und Prophetenüberlieferungen in der Chronik*, BET 18, Frankfurt a.M., 1983.
- MORIARTY, F.L., *The Chronicler's Account of Hezekiah's Reform*, CBQ 27, 1965, 399–406.
- MOSIMAN, S.K., *Eine Zusammenstellung und Vergleichung der Paralleltexte der Chronik und der älteren Bücher des Alten Testaments*, Diss. Halle, 1907.
- MOSIS, R., *Untersuchungen zur Theologie des chronistischen Geschichtswerkes*, FThSt 92, Freiburg i.Br., 1973.
- MOVERS, F.C., *Kritische Untersuchungen über die biblische Chronik*, Bonn, 1834.
- MOWINCKEL, S., *Erwägungen zum Chronistischen Geschichtswerk*, ThLZ 85, 1960, 1–8.
- MYERS, J.M., *The Kerygma of the Chronicler*, Interp. 20, 1966, 259–273.
- NEWSOME, J.D., *Toward a New Understanding of the Chronicler and his Purpose*, JBL 94, 1975, 201–217.
- NORTH, R., *Theology of the Chronicler*, JBL 82, 1963, 369–381.
- NOTH, M., *Eine Siedlungsgeographische Liste in 1. Chr. 2 und 4*, ZDPV 55, 1932, 97–124.
- NOTH, M., *Überlieferungsgeschichtliche Studien. Die sammelnden und bearbeitenden Geschichtswerke im Alten Testament*, Halle, 1943 = Tübingen, 3. Auflage, 1967, 110–180.
- OEMING, M., *Das wahre Israel. Die „genealogische Vorhalle“ 1 Chr. 1–9*, BWANT 128, Stuttgart, 1990.
- PETERSEN, D.L., *Late Israelite Prophecy. Studies in Deutero-Prophetic Literature and in Chronicles*, SBL.MS 23, Missoula, 1977.
- PFEIFFER, R.H., *I and II Chronicles*, in: IDB Vol. 1, 1962, 572–580.
- PLÖGER, O., *Reden und Gebete im deuteronomistischen und chronistischen Geschichtswerk*, in: W. Schneemelcher (szerk.), FS G. Dehn, Neukirchen-Vluyn, 1957, 35–49 = in: u.a., *Aus der Spätzeit des Alten Testaments. Studien*, Göttingen, 1971, 50–66.
- PLÖGER, O., *Theokratie und Eschatologie*, 2. Auflage, WMANT 2, 1963.
- POHLMANN, K.-F., *Studien zum dritten Esra. Ein Beitrag zur Frage nach dem ursprünglichen Schluss des chronistischen Geschichtswerkes*, FRLANT 104, Göttingen, 1970.
- POHLMANN, K.F., *Zur Frage von Korrespondenzen und Divergenzen zwischen den Chronikbüchern und dem Esra/Nehemia-Buch*, in: J.A.Emerton (szerk.), Congress Volume Leuven 1989, VT.S 43, Leiden, 1991, 314–330.
- PORTER, J.R., *Old Testament Historiography*, in: G.W. Anderson (szerk.), *Tradition and Interpretation*, Oxford, 1979, 125–162.
- PURVIS, J.D., *The Samaritan Pentateuch and the Origin of the Samaritan Sect*, HSM 2, Cambridge, 1968.
- RAD, G. von, *Das Geschichtsbild des chronistischen Werkes*, BWANT 54, Stuttgart, 1930.
- RAD, G. von, *Die levitische Predigt in den Büchern der Chronik*, in: FS O. Procksch, Leipzig, 1934 = in: *Gesammelte Studien zum Alten Testament*, München, 1958 = 4. Auflage, ThB 8, 1971, 248–261.
- RAD, G von, *Az Ószövetség teológiája, II. kötet*, Budapest, 2001.
- REHM, M., *Textkritische Untersuchungen zu den Parallelstellen des Samuel-Königsbücher und der Chronik*, ATA 13/3, 1937.
- RICHARDSON, H.N., *The Historical Reliability of Chronicles*, JBR 26, 1958, 9–12.
- RICHTER, G., *Untersuchungen zu den Geschlechtsregistern der Chronik*, ZAW 34, 1914, 107–141, ZAW 49, 1931, 260–270, ZAW 50, 1932, 130–141.
- RILEY, W., *King and Cultus in Chronicles. Worship and the Reinterpretation of History*, JSOT.S 160, Sheffield, 1993.
- RUDOLPH, W., *Der Aufbau des Asa-Geschichte (2 Chr. XIV–XVI)*, VT 2, 1952, 367–371.
- RUDOLPH, W., *Problems of the Books of Chronicles*, VT 4, 1954, 401–409.
- RUDOLPH, W., *Zur Theologie des Chronisten*, ThLZ 79, 1954, 285–286.
- RUFFING, A., *Jahwekrieg als Weltmetapher. Studien zu Jahwekriegstexten des chronistischen Sondergutes*, SBB 24, Stuttgart, 1992.
- SAEBO, M., *Messianism in Chronicles?*, HorBTh 2, 1980, 85–109.
- SAEBO, M., *Chronistische Theologie/Chronistisches Geschichtswerk*, TRE 8, 1981, 74–87.
- SCHENKEL, J.D., *A Comparativ Study of the Synoptic Parallels in I. Paraleipomena and I–II Reigns*, HThR 62, 1969, 63–85.
- SCHNIEDEWIND, W.M., *The Word of God in Transition: From Prophet to Exegete in the Second Temple Period*, Sheffield, 1995.
- SEELIGMANN, I.L., *Die Auffassung von der Prophetie in der deuteronomistischen und chronistischen Geschichtsschreibung (mit einem Exkurs über das Buch Jeremia)*, in: Congress Volume, Göttingen 1977, VT.S 29, Leiden, 1978, 254–284.
- SMITTEN, W.Th., *Die Gründe für die Aufnahme der Nehemiaschrift in das chronistische Geschichtswerk*, BN 16, 1972, 207–221.
- STECK, O.-H., *Das Problem theologischen Strömungen in nachexilischer Zeit*, EvTh 28, 1968, 445–458.

- STEINS, G., *Die Chronik als kanonisches Abschlußphänomen. Studien zur Entstehung und Theologie von 1/2 Chronik*, BBB 93, Bodenheim, 1995.
- STEINS, G., *Die Bücher der Chronik*, in: E. Zenger u.a., *Einleitung in das Alte Testament*, Stuttgart/Berlin/Köln, 1995.
- STEINS, G., *Zur Datierung der Chronik. Ein neuer methodischer Ansatz*, ZAW 109, 1997, 84–92.
- STINESPRING, W.F., *Eschatology in Chronicles*, JBL 80, 1961, 209–219.
- STRÜBIND, K., *Tradition als Interpretation in der Chronik. König Josaphat als Paradigma chronistischer Hermeneutik und Theologie*, BZAW 201, Berlin/New York, 1992.
- TALSHIR, D.A., *A Reinvestigation of the Linguistic Relationship between Chronicles and Ezra-Nehemia*, VT 38, 1988, 165–193.
- THRONTVEIT, M.A., *Linguistic Analysis and the Question of Authorship in Chronicles, Ezra, Nehemia*, VT 32, 1982, 201–216.
- THRONTVEIT, M.A., *When Kings speak. Royal Speech and Royal Prayer in Chronicles*, SBL.DS 93, 1987.
- TORREY, C.C., *Ezra Studies*, Chicago, 1910 = New York, 1970.
- TORREY, C.C., *The Chronicler's History of Israel. Chronicles-Ezra-Nehemia Restored to its original Form*, New Haven 1954, London, 1955.
- TROMPF, G.W., *Notions of Historical Recurrence in Classical Hebrew Historiography*, in: J.A. Emerton (szerk.), *Studies in the Historical Books of the Old Testament*, VT.S 30, Leiden, 1979, 213–229.
- VERHEIJ, A.J.C., *Verbs and Numbers: A Study of the Frequencies of the Hebrew Verbal Tense Forms in the Book of Samuel, Kings and Chronicles*, Assen/Maastricht, 1990.
- WATERMAN, L., *Some Repercussions from Late Levitical Genealogical Accretions in P and the Chronicler*, AJSL 58, 1941, 49–56.
- WEINBERG, J.P., *Die sozialen Gruppen im Weltbild des Chronisten*, ZAW 98, 1986, 72–95.
- WEINBERG, J.P., *Gott im Weltbild des Chronisten: Die vom Chronisten verschwiegenen Gottesnamen*, ZAW 100, Suppl., 1988, 170–188.
- WEINBERG, J.P., *Der König im Weltbild des Chronisten*, VT 39, 1989, 415–437.
- WEINBERG, J.P., *The Citizen-Temple Community*, JSOT.S 151, Sheffield, 1992.
- WEINBERG, J.P., *Der Chronist in seiner Mitwelt*, BZAW 239, Berlin/New York, 1996.
- WELCH, A.C., *Post-Exilic Judaism*, Edinburgh/London, 1935.
- WELCH, A.C., *The Work of the Chronicler: its Purpose and its Date*, London, 1939, Reprint München, 1980.
- WELLHAUSEN, J., *Prolegomena zur Geschichte Israels*, 6. Auflage, Berlin, 1927.
- WELTEN, P., *Geschichte und Geschichtsdarstellung in den Chronikbüchern*, WMANT 42, Neukirchen-Vluyn, 1973.
- WELTEN, P., *Lade – Tempel – Jerusalem. Zur Theologie der Chronikbücher*, in: A.H.J. Gunneweg/O. Kaiser (szerk.), *Textgemäss. Aufsätze und Beiträge zur Hermeneutik des Alten Testaments*. FS E. Würthwein, Göttingen, 1979, 169–183.
- WILDA, G., *Das Königsbild des chronistischen Geschichtswerkes*, Diss. Bonn, 1959.
- WILL, Th., *Die Chronik als Auslegung. Untersuchungen zur literarischen Gestaltung der historischen Überlieferung Israels*, FRLANT 106, Göttingen, 1972.
- WILL, Th., *Thora in den biblischen Chronikbüchern*, Judaica 36, 1980, 102–105. 148–151.
- WILL, Th., *Juda – Jehud – Israel. Studien zum Selbstverständnis des Judentums in persischer Zeit*, FAT 12, Tübingen, 1995.
- WILLIAMSON, H.G.M., *The Accession of Solomon in the Book of Chronicles*, VT 26, 1976, 351–361.
- WILLIAMSON, H.G.M., *Israel in the Books of Chronicles*, Cambridge, 1977.
- WILLIAMSON, H.G.M., *Eschatology in Chronicles*, TynB 28, 1977, 115–154.
- WILLIAMSON, H.G.M., *The Origins of the Twenty-Four Priestly Courses. A Study of 1 Chronicles XXIII–XXVII*, in: J.A. Emerton (szerk.), *Studies in the Historical Books of the Old Testament*, VT.S 30, Leiden, 1979, 251–268.
- WILLIAMSON, H.G.M., *The Dynastic Oracle in the Book of Chronicles*, in: Isaac Leo Seeligmann Volume, Vol. III, 1983, 305–318.
- WILSON, R.R., *Genealogy and History in the Old Testament. Form and Function of Old Testament Genealogies in their Near Eastern Context*, Diss. Yale, 1972.
- WILSON, R.R., *Genealogy and History in the Biblical World*, New Haven, 1977.
- WILSON, R.R., *The Old Testament Genealogies in Recent Research*, JBL 94, 1975, 169–189.
- WILSON, R.R., *Between „Azal” and „Azal”. Interpreting the Biblical Genealogies*, BA 42, 1979, 11–22.
- WINTER, P., *Twenty-six Priestly Courses*, VT 6, 1956, 215–217.
- ZIMMERMANN, F., *Chronicles as a Partially Translated Book*, JQR 42, 1951/1952, 265–282. 387–412.
- ZUNZ, L., *Die gottesdienstlichen Vorträge der Juden, historisch entwickelt*, Berlin, 1832 = Hildesheim, 1966.